De Aetiopische

Seerp Anema

bron
Seerp Anema, *De Aetiopische*. Aalten, De Graafschap 1953

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/anem001aeti01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

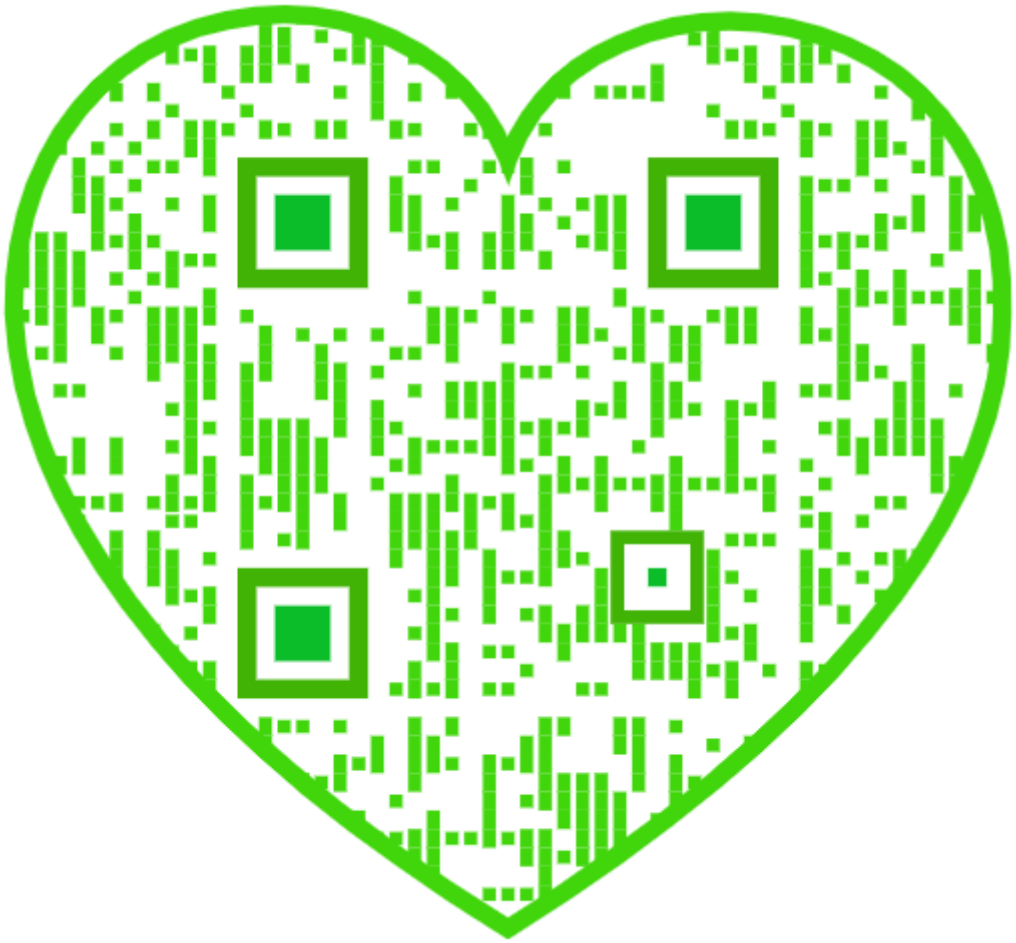

Voor een woord vooraf verwijs ik naar dat in 'De Sidonische' met aan het eind van op één na de laatste alinea deze toevoeging:

en de Katharsis: de bekeering van den held en zijn dood.

S.A.

I. ‘Indien’.

Waar op aarde en wanneer in den loop der eeuwen heeft een troon den naam van troon Jahwes gedragen?

Alle heerscherstronen van alle tijden en alle landen - voorzeker - ze waren met die landen en hun heerschers het wettig eigendom des Heeren, maar Hij stelde ze niet als met zijn eigen hand en gaf ze niet ten zetel aan wien Hij beminde, - dan dien eenen, waarop de man naar zijn Harte,[1)] Dawied, zat. En na hem zijn zoon Sjalomo, dien Hij lief had en met stralenden luister bekleedde als niemand voor of na hem en maakte hem ten hoogste groot, omdat zijn Antitypus, Masjiaach, de Vredevorst van hemel en aarde zou zijn. Hij, het Begin der schepping Gods, naar Wien al het welbehagen des Vaders uitging en overvloeide op het goud en purper der beminden om zijnentwil: Davied en Sjalomo, koningen te Jeroesjaleem!

Jeroesjaleem, eens wat grauwe bergen en een cyclopische burcht op een ommuurden heuvel en aan de overzijde van een dal langs zijn voet een heuvelplateau met een marktvlek.

Maar op één dier bergen was door Abrahams en Dawieds offer het offer van Masjiaach ingeroepen en afgespiegeld.....

Maar in dien burcht had Jahwès knecht Malkizedeq de drie ambten van koning, priester en profeet in Henochstrouw gehandhaafd te midden van een aan Jahwès dienst ontzonken heidendom en in zijn begenadigd zondaarshart bewaard als in een tempel Gods het priester- en koningschap der eeuwigheid!

En als de eeuwen zich gaan vervullen, verrijst naast dien burcht en stelt hem in zijn schaduw - een tweeden. - Een nieuwe muur omringt ze beide met de terrassen van den Sioon, die afdalen naar het Zuiden, - de stad Dawieds, den Beminde Jahwès, de koninklijke held en harpenaar, die Hem verbeeldde, die die drie door

1) I Sam. 13:14.

de zonde, der menschheid ontvallen ambten had opgenomen, om ze na zijn zelfofferande aan zijn menschheid terug te geven. -

Maar nog geen vijftig jaar verder, of heel het stedeke van Dawied is een heilig, maar verouderd plekje geworden in het nieuwe Jeroesjaleem van zijn grooten zoon Sjalomo.

En Dawieds schoonste psalm[2)] is verklankt: God staat op, zijn vijanden verstuiven! Jahwè komt van den Sjinaï tot zijn Heiligdom! En Jahwè is geworden: de God, die te Jeroesjaleem woont om zijns tempels wil. Hoog troont die tempel op zijn door de kunst verbreeden bergtop, in zijn strakke lijnen en tinten en in zijn binnenste heiligdom van louter goud woont de Schechina, het teeken van Jahwès tegenwoordigheid.

De Naam Jahwès is te Sioon, zijn lof te Jeroesjaleem!

En naast Jahwès tempel mag wonen zijn theocratische, Masjiaansche koning. In strakken eenvoud en schoon als het Huis zijns Gods, zijn zijn paleizen verrezen en een koperen zuilengalerij verbindt zijn huis aan het huis Jahwés..... 'Doe wel bij Sioon naar uw welbehagen, bouw de muren van Jeroesjaleem op'. Zoo bad de boeteling in bange vrees, dat om zijn zwaren val Jahwè zijn gunst van zijn Koningsstad zou terugtrekken. - 'Dan zult Gij lust hebben aan de brandofferen der gerechtigheid, dan zal men varren offeren op uw altaar,' - vleide hij zijn God.

En de rook dier brandofferen steeg reeds vijftien jaren ten hemel en de nieuwe muren van Jeroesjaleem, die het kleine Sioon met tempel- en paleisberg en het marktvlek op den Westelijken heuvel in een groot vierkant moest omvatten, rezen snel omhoog met haar torens en poorten en ommegangen. Welke stad in heel de wereld was door zulke waarden gewijd?

Daarom lag ze in het schoonste aardeland, dat Eden, Gods hof, afschaduwde. En om den afval der menschheid van haar God af te schaduwen, werd het gegeven aan een ruw en 'allerhardnekkigst volk', dat, als het gekund had, met eigen handen het testament zijner verkiezing zou hebben verscheurd.

In die wordende stad en in dat te veroveren land en over dat weerspannig geslacht had Jahwè den troon van zijn Christus gesteld en de eenvoudige, marmeren zetel (a) van Dawied, het beur-

2) Psalm 68:1 en 18.

telings van angst blatend lam en den van koningsmoed brullenden leeuw, had den typus van den Leeuw uit Jehoeda's stam en van het Lam, staande als geslacht, - gedragen.

Maar voor zijn zoon Sjalomo, beelddrager van den Held, overwinnend en opdat Hij overwonne, alles wat zich tegen zijn God verhief, was kortelings gehouwen en gegoten en blonk in het met zonneglans gemengde wijnrood van zijn prachtige cederzaal - een marmeren, gouden leeuwentroon.

Dat Jeroesjaleem was het tweede Paradijs.

Het eerste, vrij van de zonde geschapen, ging toch door de zonde verloren.

Het tweede, schaduwlijke, binnen welks dreven de zonde mede besloten was tot in het hart van zijn bewaker en handhaver toe,..... moest het niet als zeker opnieuw verloren gaan?

En Jahwè, in de spanning zijner liefde voor zijn onmetelijk heerlijk Openbaringsplan, wil zijn stedehouder, aan wiens trouw dat alles hing, den typus van den tweeden Adaam, als dwingen tot de uiterste waakzaamheid tegen het haast onafwendbaar gevaar.

Des had Hij als met eigen vinger boven den troon van Sjalomo in Jeroesjaleem, den troon van Jahwès Koningschap, een eerst onzichtbaar, maar zoodra het noodig werd, tot vlammende helderheid ontbrandend

INDIEN.....

geschreven.

Dawied had het voorgevoeld, toen hij van de vele zonen, die Jahwè hem gegeven had, den jongen Sjalomo als zijn opvolger den volke had voorgesteld.

‘Want,’ zeide hij, Jahwè had tot hem gezegd: ‘Ik zal zijn koninkrijk bevestigen tot in eeuwigheid, INDIEN hij de kracht zal hebben, om mijne geboden en rechten te vervullen als heden en hij volhardt in het volbrengen mijner geboden en inzettingen.’

En tot den diep beminden jongeling zelf: ‘En gij mijn zoon Sjalomo, INDIEN gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden. En Jahwè zelf had met eigen stilus dat woord hem in het hart gegrift in zijn droom te Gibeoon: ‘En INDIEN gij in mijne wegen zult wandelen.....’

Nog tweemaal zal het worden herhaald, eenmaal door Jahwè zelf en eenmaal door zijn profeet..... (b).

Voorsmaak van de rust, in Masjiaach gewaarborgd, wilde Hij geven. Daarvoor was Hijzelf tot zijn tempel gekomen.

Daarvoor had Hij zijn volk het schoonste land der aarde gegeven. Hoor dan, mijn beminde om Dawieds wil, al de schatten des Verbonds zal Ik over u uitstorten, INDIEN.....

De Nisaanzon straalde vriendelijk en zacht over Jeroesjaleems tempelplein en paleizenpark. Tusschen het nog jonge groen lagen de vier koningshuizen. En het machtigste der vier was het Libanoonwoudhuis.

In den noordwand der naar het zuiden open voorhal met haar onbekleede geel-grijze muren en haar vier maal zes bronzen zuilen, die het dak dragen, staat de bronzen dubbeldeur open. De koning zal heden het nieuw handelskwartier der Weststad openen en feestelijk zal men daartoe samenzijn in de nieuwe troonzaal.

Die troonzaal is het jongste wereldwonder.

De hoofden der Egyptische, Sidonische, Assyrische, Babylonische Syro-Chetietische handelshuizen worden er - met 's konings grootwaardigheidsbekleeders - verwacht. Wie van hen voor het eerst door de bronzen deur naar binnegaat in de nieuwe cederen troonzaal, wachten oogenblikken, die hij niet weer vergeet.

Bij het treden door de middelste laan van vier maal twintig cederen zuilen, - door een mengeling van donker rood, zonnegoud en cedergeur, worden zijn verbaasde blikken gegrepen door een monument van blinkend wit marmer en gouden beeldwerk, den Troon van Jahwès Masjiaansche Koninkrijk.[3)]

Nog ontworpen door Choeraam-abi[4)] naar het kleiner en eenvoudiger voorbeeld van koning Oerarta's troon in Carchemisch[5)], was het door Rinna, zijn zoon en opvolger, uitgevoerd.

Bij het voortgaan door die laan van gecanuleerde, wijnroode, vier en twintig ellen hooge zuilen, nadert men aan het einde de eerste breede, voorwaarts gebogen marmeren traptrede, die met haar uiteinden om den voet der twee voorlaatste zuilen grijpt. Ter weerszijden op elk der zes breede treden liggen gouden leeuwen, de koppen naar elkander gekeerd.

3) Dit marmer kan in den tijd van de Ofirvaart, die elpenbeen in groote hoeveelheid aanbracht, daarmee zijn overtrokken.
4) De veelzijdige meester uit Tyrus, die tempel en paleizen had gebouwd.
5) Zie ‘De Sidonische’ pag. 74.

Die treden leiden op tot de estrade, waarop de marmeren zetel staat met zijn wijnrood kussen en als zijn rug verrijst een gebogen marmeren rand, welks midden zich met een voorover welvende ronding verheft.

Voor de leuningen van den zetel, een weinig zijwaarts, twee gouden leeuwen in zittende houding en zie - in de top der ronding van den achterwand als relief..... een gouden lam.

Die twaalf leeuwen op de zes trappen zijn de twaalf stammen Jisraëels. Die twee bij de troonleuningen zijn Jehoeda en Efrajiem. En dat lamrelief boven den zetel[6] is het Pascha-offer, symbool van Masjiaach.

Tusschen de zuilen groeit het gezelschap der handelsgrooten. Over de grenzen der nationaliteit gaan de gesprekken in het Sjoemerisch. Men wijst elkander in het rond en naar boven starend op de machtige eenvormigheid der vier slanke zuilen, welken uit wortelstoelen gehouwen kapiteelen de kruisingen dragen der balken van de zoldering. Langs de wanden gaat die zoldering over in een breede, rijkgegroefde architraaf, rustend aan de oost- en westgevel boven de vakken, waarin de smalle diepe vensternissen zijn uitgesneden. In die vakken de met plantmotieven versierde paneelen, alles ceder, alles rood, vol diepen glans en vlammen.

Met zijn kleur en geur mengt zich het goud der middagzonnestralen, dat door de vensters van den westgevel, - het is omstreeks de negende ure, - krachtig binnenstroomt. Het geboomte is nog te jong, om die stralen te ondervangen.

Daar wordt aller aandacht getrokken door het opengaan van de dubbele deur op de marmeren estrade achter den troon.

De paleisvoogd in donkerrood met goudbrokaat en gouden staf treedt statig en langzaam voor de majesteit van den koning uit en plaatst zich met het aangezicht naar den troonzetel. Een lichte kroon siert het koninklijk hoofd. purper zijn rijzige gestalte.

Als hij zich op den troon heeft gezet, knielt de paleisvoogd, staat dan op. En terwijl hij den hofstoet gaat binnenleiden, ligt de zaal geknield met het gelaat naar den troon.

De rijksgrooten in ambtskleedij, voorafgegaan door de vorstinnen

6) 2 Chr. 9:18. Zie o.a. de vertaling van Noordtzij.

Nofernere[7], de koningin-gebira Naäma[8], de prinses Faroena[9] en de prinsen en prinsessen van het koninklijk huis, scharen zich op de marmeren estrade ter weerszijden van den troon.

Als de koning verrijst, staan de genoodigden op uit hun knielende houding.

'Gij allen, hier bijeen uit alle landen en volken, ik heet u welkom in deze zaal.'

'Gij zijt van alle windstreken langs de eeuwenoude wegen der karavanen, de snoeren die de belangen der volkeren verbinden, gekomen tot mijn snelgroeiende hoofdstad, om uwe handelshuizen er te vestigen, om er elkander te ontmoeten, om een vaste woonplaats te erlangen, waar gij de rijkdommen uwer landen elkander kunt toonen en die uitwisselen door ruil of betaling met geld.'

'Aan de overzijde van het dal, dat mijn stad in tweeën scheidt, deed ik u een schoon en breed terrein uitmeten, waar uwe woningen en kantoren verrijzen of bereids verrezen rondom het marktplein bij de Dalpoort, zooals in de groote steden der volkeren: Mennefer en het verre Noet-Amon en Tanis in het machtige rijk van Cheem, in het wondere Soor der Sidonërs, in de schoongebouwde steden der Syro-Chetieten Sjamal[10] en Carchemisj, de erfgenamen van den roem van Chattoesaas en Oegariet, nog opstijgend na ruim twee eeuwen uit hun puinen, in Assjoer en Ninoea der Assyriërs, in Babiloe en Nippoer en Lagas der Babyloniërs.'

'Op hun markten en die der Arábi in de rijke woestijnzoomen en der steden van de eilanden der Groote Zee, ruilen de volkeren de schatten en gaven hunner landen. Wat zonder dat slechts het genot en heil van elk op zichzelf zou zijn, wordt nu aller deel.'

'Mijn nieuwe stad, mijn Jeroesjaleem, tot rijksstad verheven door mijn vader Dawied, de stad, waar de tempel van onzen almachtigen God Jahwè troont, is blijde, u allen binnen haar muren te zien, die nog niet zijn voltooid, maar snel verrijzen.'

'In ruim een halve eeuw is zij geworden, waartoe zij immer door haar ligging scheen bestemd: middelpunt der volkerenwereld.'

'Haar tempel en de paleizen van haar koningschap deed onze God

7) De Egyptische vorstendochter.
8) De Moabietische prinses van Sjalomo's jeugdhuwlijk.
9) De Sidonische prinses, geschenk van Chiraam van Tyrus.
10) Tegenwoordig Senndsjirli.

zoo hoog verrijzen, dat het zoekend oog der volkeren haar van verre zag en daarom zijn ze naar de profetie mijns vaders gekomen, om de vruchten te plukken van haar vrede en volheid en die mede te bevestigen.'

'Mijn koninkrijk is een rijk des vredes, door den wil Jahwès gesticht. En vrede is een eerste eisch, om handel en verkeer tusschen de volkeren te doen bloeien.'

'En ware vrede kan alleen bloeien onder bescherming van het recht. Dat recht is beschreven met de schrijfstift sinds onheugelijke eeuwen in de kanselarijen der pharaonen, met den beitel op den steen van den grooten Amorietenkoning Chammoerapi, toen hij den troon van Babiloe had beklommen, en door den derden Chattoesil der Chetieten, den schoonvader van den wereldbeheerscher Ramses den Groote - en eindelijk door Mosjè in onze heilige schriften.' 'De bescherming der wegen onzer karavanen en vloten vertrouwen wij toe aan onze legermachten. De bescherming hunner rechten wensch ik te zien waarborgen door een raad in mijn stad Jeroesjaleem, waarvoor elk uwer koninklijke zenders een man aanwijze, bekwaam, om uit al die wetten en rechten de billijkste te kiezen, tot beslechting van alle vragen en geschillen, die tusschen ulieden zullen rijzen bij het ruilen van de eene waar tegen de andere of tegen metalen geld. Het vaststellen der prijzen en waarden, der loonen voor bewezen diensten, der tolbedragen en ook der straffen op overtredingen der verordeningen van den raad of der schennis van eer en goede trouw, wordt hem mede opgedragen, opdat de zucht naar gewin door recht en billijkheid toom en breidel erlange.'

'Komt dan allen met uw schatten herwaarts; goud en zilver en koper en ijzer en wat uw nijveren er van maakten, lijnwaad en purper en veelvervige, met gouddraad gestikte kleederen, edelsteenen, vazen van metaal, glazen of steenen vaatwerk, muziekinstrumenten, reukwerk en kostelijke zalven, paarden en wagens, groot en klein vee, wondere gedierten uit verre gewesten, wijn en graan, olie en honing, - al de rijkdommen, die Jahwè schiep en aan zijn menschdom gaf, om daarvan te genieten. Zegt aan uw vorsten en volksgenooten, dat de stad van den koning Sjalomo u een veilige markt biedt, waar een tol zal geheven worden van alles, wat uw karavanen brengen op haar plein en waar elke

vreemdeling een broeder van het volk Jisraëel zal geheeten worden. - Viert thans met mij in mijn nieuwe troonzaal met keur van spijzen en wijn, met muziek en zang, en dans den aanvang dier broederschap, die Jahwè tusschen de volkeren bevestige in lange jaren van vrede.'

Men juichte den thans ruim veertigjarigen monarch, wiens wijsheidsroem de einden der aarde had bereikt, hartelijk toe.

Langs de blinkend witte marmertrappen, tusschen de gouden leeuwen door, daalde hij, gevolgd door de vorstinnen, plechtig neer tusschen zijn gasten. Langs de zijtrappen aan den achterwand der zaal, die van de marmeren estrade links en rechts naar beneden voerden, - hof en grooten.

Er was afgesproken 'dat de dignitarissen, de prinsen en princessen in groepen den koning en de vorstinnen zouden omgeven en met de handelsdelegaties de gesprekken voeren. Die gesprekken zouden niet enkel hoofsche kennismakingen zijn en zich aan de oppervlakte blijven bewegen. Ze zouden iets der veelvormigheid van het handelsleven weerspiegelen, den handelsbeurs der volkeren moeten openen met koninklijke deelneming.

De koning zelf begaf zich het eerst naar de Egyptische delegatie, drukte den leider, derde wesir des rijks Senmoet, vriendelijk de handen, liet de andere leden aan zich voorstellen en vernam met de meest voorkomende belangstelling naar den welstand van zijn hoogbejaarden schoonvader pharao Psoesjennes, de 'Ster, die uit de stad opgaat.'

'Mijne vrienden,' vervolgde hij, 'het eerst wend ik mij heden tot de gloriën van het machtige wereldrijk van Cheem, dat ontelbare eeuwen lang de volkeren is voorgegaan in oorlogsmacht, in staatswijsheid, in wetenschap en pracht van kunstscheppingen. Gij ziet hier mijne nieuwe paleizen en ik hoop, dat de verwenden door de majesteit en heerlijkheid van "Het huis, groot van overwinningen" in Tanis, de schepping van den grooten pharao Ramses Wesermaätre Setepnere, zich niet al te veel teleurgesteld zullen voelen. Maar mijn bouwmeester Rinna, de zoon van onzen grooten en diepbetreurden Choeraam-Abi, heeft zijn arbeid steeds verricht met de gedachte, hoe de voortbrengselen van "Het geheim der kunsthuizen van den pharao," uw wereldberoemde werkplaatsen in

Tanis, onze bouwwerken niet alleen versieren, maar ook zouden helpen voltooien.'

En Rinna uit de hovelingengroep, die hem omringde, naar voren wenkend, stelde hij hem voor aan de legatie en vervolgde:

'Mijn bouwmeester hoopt u deze week te komen bezoeken en deze plannen nader met u te bespreken. Gaarne zullen wij u daarna voor een tweede bezoek ontvangen, om met u te handelen, waar en hoe wij van uwe kunstschatten tot versiering der verschillende zalen van dit huis zullen partij trekken. En niet alleen dat, maar ook het vaatwerk van den feestdisch moet thans gebracht worden op de hoogte der Tanietische gebruiken. - En dat weer niet alleen in dit huis, maar ook in dat der koningin Nofernere, die al te lang de omgeving heeft moeten ontbeeren, waarin zij is opgevoed aan het hof van haar door ons zoo zeer beminden en geëerbiedigden vader, pharao Psoesjennes, 'De Ster, die uit de stad opgaat.' -

Wesir Senmoet boog zich glimlachend voor zijn koninklijken gastheer en antwoordde:

'De taal der majesteit van Jeroesjaleem, wier glans over de volkeren opgaat, als die van Re-Chepre in den morgen, heeft aangenaam geklonken in de ooren der dienaren van pharao Psoesjennes en gaarne zullen wij in de volgende dagen de opdrachten uwer majesteit bespreken met haar bouwmeester en door onze kunsthuizen doen uitvoeren ter voltooiing van de scheppingen des konings, die wij grootelijks bewonderen. - Uwe majesteit heeft ons verwenden genoemd door den glans der Tanietische paleizen en wij zijn het. Maar toch heeft ons getroffen het geheel eigene en uitzonderlijke der scheppingen van uwer majesteits wijsheid en die harer bouwmeesters en het zal voor ons een zeer moeilijke, maar begeerde taak zijn, het werk onzer kunsthuizen te doen aansluiten, aan wat uwe majesteit in haar prachtige en snel groeiende hoofdstad het aanzijn deed geven op gansch eenige wijze.'

Senmoet vervolgde zijn door Sjalomo met welgevallen aangehoorde woorden met het spreken over een opdracht van zijn vorst tot aankoop van eenige honderden volledig bespannen strijdwagens uit het handelshuis des konings, in Koa, in Kilikia, geopend.

'Het groote handelsdoorzicht, waarmede de majesteit des konings zijne dienaren doet arbeiden, heeft mijn vorst en zijn legerbestuur doen besluiten, niet zelf zich tot de kilikische wagenfabrieken en

stoeterijen daar te wenden, maar over Jeroesjaleem te betrekken, wat voor de versterking zijner legermacht noodig is.' -

'Wesir Senmoet, zeg uwen machtigen heer, onzen geliefden schoonvader op den troon van Cheem, dat wij ons gevleid voelen door die opdracht, haar zeer op prijs stellen en met de grootste nauwgezetheid zullen doen uitvoeren.' -

Men verdiepte zich nog eenige oogenblikken in de herinnering aan het schitterende verlovingsfeest van den koning met zijn Tanietische prinses voor ongeveer twintig jaar, ook door Wesir Senmoet bijgewoond. - Dan verzocht de koning zijn gemalin, het gesprek met de delegatie van Cheem voort te zetten en wendde hij zich met de zijnen naar de Sidonische.

Met gratievolle opgewektheid trad hij thans op Acharbas, Chiraams vlootvoogd, Himilcon, zijn opperscheepsbouwmeester en Mattanbaäl, den havenmeester van Tyrus toe, hetzelfde drietal, dat met hem voor tien jaar de reis naar Elath in de Araba had gemaakt.[11)]

'Mijn waarde vrienden, het verheugt mij, u weer hier te zien. Uw stad is de handel en scheepvaart te samen, uw koning is handelskoning, uw grooten zijn de wijzen van den handel, uw schatten zijn uw schepen met hun ladingen, uw markten en magazijnen omvatten al wat de wereld geeft en vraagt. En met welke stad is mijn Jeroesjaleem nauwer verbonden door den handel, dan met Soor? Met uw vloten vaart haar vloot, met uw schippers koersen de hare, met uw schatten groeit haar schat.'

'Is het niet uw wijsheid, die onzen tempel hielp verrijzen? Is het rood dezer zuilen en wanden niet de verf uwer ceders en de kleur van mijn koningsmantel uw purperverf?'

En omziende door de zaal, zocht hij den blik van Faroena, die op de zijne wachtte. Hij wenkte haar.

'En', ging hij voort, de arm om haar middel slaande, 'is de schoonste parel der kroon van Soor niet sinds jaren gehecht aan dien van Jeroesjaleem, toen uw grijze vorst prinses Faroena tot mij zond als zijn voedsterling, als zijn mildste geschenk.'

'Onneembaar is Soor, een godenwoning. Vijf eeuwen troont het op zijn rotsen als beheerscher der zeeën. Elpenbeen en pijnboomhout van de eilanden der Kitteeërs, bontgewerkt lijnwaad uit

11) 'De Sidonische' pag. 338.

Cheem, veelsoortig purper van uw eigen kusten, roeiers op uw schepen uit Arvad en Sidoon, scheepstimmerlieden op uw werven uit Gebaal, krijgers uit de volkeren op uw muren en torens! Tartessus vergeldt uw waren met zilver, ijzer en lood. De volkeren der Eufraatbronnen met koper en slaven, die der handelshuizen van Kilikië met paarden en muildieren, de zonen der Kustlanden met elpenbeen en ebbenhout, Damasq met wijnen, ijzer, kassia en kalmus, de volken van Arabia met vee en zadeldekken, met balsem, edelgesteente en goud. Over Haran komen u toe de goudgestikte prachtmantels van Babel en Assjoer, bontgeweven tapijten en kabels voor uw schepen. Zoo brengt gij alle volkeren op de landenverbindende wegen, met welker karavanen de gezanten der koningen en de machtigen van den handel reizen, opdat de aarde de aarde zegene. Soor is een zon, die de wereld bestraalt.'

'Zegt nu aan uw wijzen, grijzen gekroonden koopman, mijn geliefden vriend Chiraam: Zoo zegt uw broeder op den troon van Jeroesjaleem: Immer mogen onze vloten eendrachtig varen langs de zeewegen van Tartessus en Ofir en onze karavanen over bergen en door woestijnen treden langs de wegen van Oer tot de kusten der eilandenzee en van Assjoer tot Koesch en de kusten van Arabia! - Eeuwige vrede en vriendschap!'

Acharbas stelde zich, om den koning te beantwoorden.

'Majesteit van Sioon, uw betooverende woorden zijn door ons met diepe ontroering aangehoord. Dat de drager van het nieuwe grootkoningschap, dat als een zon van vriendelijke wijsheid en minlijken vrede over de volkeren opgaat, onzen vorst als zijn vriend en onze stad als zuster van zijn rijzend Jeroesjaleem wil beschouwen, zal onzen koning zeer verheugen. Het is uwe wijsheid geweest, o koning, die Ezeon-Geber als nieuwe zeehaven heeft geschapen.[12)] Het zijn uwe legermachten, die den weg derwaarts beveiligen en onzen schepen en schippers hebt gij nieuwe banen gewezen tot het winnen van onmetelijke schatten. De eeuwige vrede en vriendschap, die uwe majesteit ons biedt, zal door onzen vorst als onmetelijke geschenken in onmetelijken dank worden aanvaard.'

Glimlachend antwoordde de koning: 'Prinses Faroena met mijn

12) "De Sidonische" pag. 457.

legervoogd Eliaab en den bouwmeester Rinna zullen nog met u spreken over wat de muren en poorten van mijn nieuwe stad, over wat de uitrustingen van mijn nog groeiende legermacht, over wat reukwerk en voorwerpen van van smaak voor de vrouwenvertrekken - aan uw bergen en magazijnen zullen vragen.' -

'Heer paleisvoogd, thans naar de gezanten van Assjoer en Babiloe!'

'Mijn waarde Loegalmoe en gij Noer-ili, gezanten van mijn geliefde broeders op de tronen van Babiloe en Assjoer - Marbitachiddin en Tiglatpileser.'

'Het land uwer twee machtige rivieren is de wieg aller volkeren. Uit het schip des behouds, dat een handvol menschen redde uit de verdelging van alle leven door den Grooten Vloed, daalden ze af naar uwe vlakten en daar weer geworden tot volkerenscharen, hebben ze de aarde opnieuw vervuld.'

'Al wat heden ten dage is onder de volkeren, werd op uw bodem en van ouds was Chaldea het land der kooplieden, waarmee alle volkeren handel dreven. In uw binnenland en in de landen buiten uw grenzen bracht dat reizen in het eerste geen genoegen, het tweede een gevaar. Maar uw kooplieden ontkwamen er niet aan, hetzij door eigen belang, hetzij in dienst hunner vorsten. Uw heerschers waren kooplieden tegelijk. Hun karavanen brachten, wat hun land te veel had, haalden, wat er ontbrak. Als uw machtige kooplieden zelf zich onttrokken aan die gevaren der reis, stelden ze loondienaars in hun plaats en hun loon vergold hun arbeid en gevaar. Ze brachten voor de kanselarijen uwer heerschers brieven naar de koningen der volken en genoten bescherming uwer gewapenden. Ze beschreven op perkament de wegen, die de steden verbonden en de duur der reize van stad tot stad. Reeds uw groote Chammoerabi plaveide die wegen tot waar ze in de woestijn in het spoor der lastdieren overgingen en zijn opvolgers zetten dat werk voort. Van de eene wachtpost tot de andere brachten ontstoken vuren snelle boodschappen over. - In het noorden voerden die wegen naar Haran en Carchemisj en Soor, - en door de poorten in het noord-westelijk gebergte naar Chattoesaas en de kusten der eilandbewoners. Naar het zuiden bogen ze af naar Palmyra en Damasq, één naar de woestijnen en kusten van Arabia

langs onze oostgrenzen en één over onze erve naar het rijk der pharao's.'

'Met het gouden graan uwer velden, de wol uwer machtige kudden, de olie uwer tallooze olijfboomen verrijktet gij de volkeren en zij ruilden u metalen, steenen en hout daarvoor, die uwe vlakten missen. Noebia en Cheem brachten u goud, aan stof in buidels, aan ringen en barren, aan handen en tongen. De zuidelijke bergmuur der Chetieten leverde u het blanke zilver en uit het gebergte der Amorieten, thans onzen Libanoon, werden de marmerblokken door duizenden handen naar uwe steden gesleept. Alleen het prachtig lazuur was weer uw gave aan de volkeren. - Gij maaktet van den graankorrel het gewicht onzer weegschalen en steldet de waarde der metalen vast. Machtige huizen van Nippoer regelden den handel in geld en de prijzen van waren en vee steldet gij voor de volkeren vast.'

'Zoo werdt gij in de vroegste eeuwen ook hier de leermeesters der volken en wij eeren u om dat onderwijs en bieden in onze hoofdstad een eereplaats u aan.'

Geroerd dankten de aangesprokenen de majesteit van den koning Sjalomo, die snaren in hun gemoed had doen trillen, gespannen op den klankbodem hunner herinneringen aan een grootsch verleden.

De delegaties van Carchemisj, Halpa en Sjamal en de steden der noordelijke Libanoonkust Gebaal en Oegariet, wachtten op hun beurt, de laatste.

'Mijne vrienden uit het nieuwe Chetietenrijk, met uwe gedachten gaan heden de mijne naar het machtige Chattoesaas, groot geworden door de kracht van uw glorierijken Soepiloeljoema, stichter van het grootkoningschap achter den bergketen, die de geweldige hooglanden ten noorden van Assjoer verbindt met de zeegolf, waar de kust zich naar het westen der eilandbewoners buigt.'

'Hij was het, die de machtige volken der Horieten en Mitanniers aangreep, die eens heerschten aan de bronnen der beide rivieren van Assjoer en Babylonië, dat wij Araam-naharajiem noemen. Met hen maakte hij de bewoners van het eiland Alasia[13)] en van Oegariet zich tot knechten, ja hij stichtte zich een tweede rijk over

13) Cyprus.

zijn zuidergrenzen, om deel te hebben aan den handel van Araam-naharajiem met de havens der Groote Zee en de kusten en eilanden der Achiawa[14] en zijn voordeelen te dwingen door de nauwe bergpassen zijner zuidergrenzen naar zijn hoofdstad.'

'Onder zijn opvolgers stoot het nieuwe dubbelrijk op de macht van het Mitzrajiem van den grooten tweeden Ramses, die zegeviert bij, maar niet over Kadesh en daarna met uw derden Chattoesjil een duurzamen vrede sluit, die tot duurzaam heil der volkeren had kunnen worden, hadden niet de brandfakkels der groote volkerenbeweging van voor ruim tweehonderd jaren, uw oude rijk in het noorden verwoest. Maar het nieuwe hield stand en heeft zich tot nieuwen bloei ontwikkeld en Carchemisj en Sjamal verrezen uit hun puinen en de handel met de nieuwe volkeren van Anatolia en de Achiawa in het westen en op de eilanden bloeide weer op tot de hoogte, waartoe de macht en wijsheid uwer groote koningen haar eens hadden geleid.'

'Hierdoor vervult ook gij een gewichtige rol op de wegen en markten van oost naar west, waar de vorsten van het oude rijk overal hun monumenten in de rotswanden hebben doen houwen en komt ook u in mijn nieuwe hoofdstad een plaats van beteekenis toe, waar ik u thans welkom heet.'

De Chetietische delegatie, door Loema's ontroering gewekt, hief een luid gejuich aan, dat door allen werd overgenomen en aangroeide tot een betuiging van bewondering en geestdrift voor den wijzen vorst op Dawieds troon, die lang aanhield.

Wesir Senmoet had dat oogenblik afgewacht om met zijn medegezanten door te dringen tot prinses Faroena, die nog met enkele leden der Sidonische groep in gesprek was.

Ze zag hem komen en wendde zich tot hem.

'Prinses Faroena, de gezanten van Cheem buigen zich in naam der schoonheid aan uw voeten.'

'Wesir Senmoet, de Sidonische vondeling wijst die hulde af.'

'Sidonische vondeling of geroofde koningsdochter? Nu zonder tegenspraak de machtigste gunsteling van den heerlijken stichter dezer paleizen en boven alle staatswisseling uit koningin in het rijk der schoonheid.' -

14) Achaëers.

‘Die glorie trotseert veel en velen, maar niet de vlucht der jaren.’ ‘Wat vermochten de jaren, dan u vleien?’

‘En gij, Wesir Senmoet, volgt hun voorbeeld?’ glimlacht ze bij haar afweer. - ‘Maar zeg mij, wat oordeelt gij van 's konings redenen tot wijding van dit feestelijk samenzijn?’

‘Vol kracht en pracht en wijsheid en wetenschap. Slechts één ding ontbrak voor mijn gevoel en dat kunt gij geven.’

‘Verklaar uw raadsel.’

‘In de wijken der hoofdsteden, waar de handelshuizen der volkeren zijn gevestigd, in Cheem als in Sidonië en het nieuwe Chetietenrijk verrezen overal de tempels voor den dienst hunner goden. Waarom sprak uw heerlijke slechts daarvan niet?’

‘Dat was ook de vraag der gezanten uit mijn eigen land.’

‘En vroegen ze u niet meer?’

‘Gij meent?’

‘Dat slechts prinses Faroena aller voorspraak kan zijn, omdat onmisbare voorrecht ook in Jeroesjaleem te verkrijgen.’

Het luide aanheffen van een koor van vrouwenstemmen ontsloeg Faroena van een dadelijk antwoord. Van een ballustrade boven de deuren der zuider zaalwand weerklonk:

Belaadt de kameelen aan beide zijden,
graan tegen olie en goud tegen lood.
Vijf aan vijf of zeven aan zeven,
treden ze traag op des drijvers gezang.

Hun zadels zijn twijgen van wilg en popel,
hun zakken en tasschen - maagdenwerk.
Zie die kleine! Orden zijn kwasten!
Gevuld zijn zijn knieën, fraai zijn kop!

Hoe wand'len ze 's nachts als de dauw het stof
van den rullen weg om hun hoeven klontert.
Dochter des koopmans, klaagt ge nog?
De kameelen uws vaders gaan voor in de rij.

De schellen aan hun knieën klingelen zacht,
als de drijver slaapt en zijn lied verstomd is.
De maan maakt schaduw in der bergen krochten;
de wakers turen, de wildernis dreigt.

Kameeldrijver, gij hebt geen dak en geen huis!
Uw huis de woestijn, de hemel uw dak.
De zon maakt uw huis tot gloed en vuursteen.
De maan uw dak tot de koelte der Chan.

Langs den muur van haar hof liggen en rusten
in rijen de kemels, in rijen hun vracht.
Weet gij haar waarde? - Kom dan den morgen
voor met uw spoed! - uw meester wacht!

Elohiem bewaar voor vermoeidheid de dieren,
maak hun leden als koper sterk.
Bind de volkeren door hunne wegen;
ruil van gaven verdubb'le den schat!

Men klapte in de handen en juichte de zangeressen toe voor die onverwachte liederhulde aan het doel, waarvoor men bijeen was. De leiders der groepen gaven den koninklijken gastheer buigend hun verrassing te kennen.

De koning stelde hen zijn opperzanger voor, hem en zijn gade, hoewel niet geheel naar waarheid, alle eer toekennend voor de gedachte en de uitvoering. Vooral de Tanietische gezanten waren het, die met het gelauwerde zangerpaar het gesprek voerden. Zij stonden het meest open voor den verfijnden schoonheidszin, die er uit sprak en naarstig vernamen Machazioth en Abida[15] naar de gebruiken aan het hof in de Delta, dat ook in dezen recht had leermeester der volkeren te worden geacht.

In rood-met-wit gedoschte slavinnen droegen de gouden schalen met verfrisschende dranken en gebak rond onder de gasten.

Zaboed,[16] die met de Sidonische nog zijn reis van voor twintig jaren had herdacht, werd door Boeni[16] ter zijde genomen met de vraag:

'Waarom opende het koor niet met den kroningspsalm. Wat hier plaats heeft is toch uitvloeisel zijner profetie?'

'Laten we het aan de opperzangmeesters vragen.' -

15) M. en A. het kunstzinnige, schoone echtpaar, dat het Rijkslied met muziek en zang had bekleed en uitvoerde.
16) Zaboed, vriend en zwager des konings, wijl gehuwd met Boeni, zuster van Abisjag.
16) Zaboed, vriend en zwager des konings, wijl gehuwd met Boeni, zuster van Abisjag.

En Machazioth antwoordde: ‘De koning vond dat niet passend in dit gezelschap,’ en haastig voegde hij er aan toe: ‘Ook voor jullie moest dit handelslied een verrassing blijven als voor allen.’ ‘Maar luistert!’

Opnieuw schikte het koor zich tot gezang.

Zie, op de zeeën
wand'len de schepen;
kameelen zijn het
der waterwoestijn.
Als wervelwinden
de karavanen,
dreigt hen de storm
met ondergang.
Maar als door de wolken
de ster der Sidoniers
het spoor trekt over
de waterbaan.
gaan zij, hun wegen
diep doorploegend,
naar verre kusten
met rijke vracht.
En vroolijk dansend
keeren ze weder
met bolle zeilen
en maatgezang.
en bergen de schatten,
door ruil verkregen,
in holle rompen
van cederhout.
Dan glimlacht de koopman,
die van de kaden
der haven uitziet
over de zee.
Elohiem, wiens toorn
Tartessusschepen
door storm kan breken
als vaatwerk broos,

Geef' gunstige winden
en zegene de volken,
verdubb'lend met handel
hun gave en schat.

Het was de delegatie der Sidoniërs met name, die zich gevoelig en dankbaar toonde voor het tegenbeeld van het lied, den handel te land gewijd. Acharbas vroeg voor zijn letterlievenden monarch afschriften der liederen aan Machazioth.

De koning en koningin onderhielden zich het langst met de Egyptische delegatie. Nofernere liet zich tot in bijzonderheden door Wesir Senmoet inlichten over den toestand van haar stokouden vader. Hoewel hij tot in bijna alle levensverrichtingen hulpbehoevend was geworden, was zijn geest nog helder en elken dag onderhield hij zich een half uur lang met den eersten Wesir over regeeringszaken. - Dat was niet meer Beken Chons, die reeds voor acht jaren tot de westerschen was gegaan, een lichtend spoor achterlatend van groote bekwaamheid en gratievolle welwillendheid. - Ook kroonprins Oenofre was overgegaan naar de Osirische gewesten, prins Nitokris nalatend zijn rechten op den troon.

De zon schoot haar late stralen rechthoekig door de vensters van den westergevel en met verrukking sloeg Sjalomo de licht- en kleureffecten gade op wanden en zuilen zijner nieuwe troonzaal, op de zware babylonische loopertapijten tusschen de zuilenrijen, in verschillende tinten van rood gehouden, op het sneeuwwit van troon en estrade en het gepolijste goud der leeuwenlijven. - Wesir Senmoet had het juist gezegd: het geheel eigene en uitzonderlijke zijner schepping. Zoo kon alleen de Egyptenaar het zeggen die, gewend aan de Tanietische afmetingen, de Sionietische niet kon loven, maar hoog genoeg stond in smaak en ervaring voor den lof, die hij aan Choeraam-abi's schepping gaf.

Daar verhief Loema zijn stem en vroeg aan het kleurig gedoschte, uitgelezen gezelschap, zich terug te trekken in de zuilenlanen langs de twee zijwanden en de drie binnenste vrij te laten voor een Egyptischen dans.

Toen men gevolg had gegeven aan zijn verzoek, ging de bronzen deur in den voorwand open en een schaar van jonge meisjes in lange waden van uiterst doorschijnend linnen gehuld, een smalle

gouden gordel om de heupen, kransen op de tot zware tressen gevlochten lokken, die neerhingen tot over de schouders en met dunne ronde gouden platen als oorsiersels, zwierden dansend naar binnen, met tamboerijnen, sistra en castagnetten hun lichte, zwevende danspassen maat en stem verleenend.

Met wegsleepende gratie vlochten ze slingerlijnen tusschen de zuilen en de grage blikken der gezanten verlustigden zich aan lichaamslijnen, door het ragfijne kleed meer vertoond dan verhuld. Toen ze met dat spel een poos lang een glimlach van zingenot op alle gezichten hadden getooverd, hieven ze plotseling de liederen van den land- en zeehandel weer aan en muziek begeleidde het gezang vanaf de hooge ballustrade aan den voorwand der zaal.

Toen het gezang was geëindigd werden de slingerlijnen - en nu met duizelingwekkende snelheid nog eens getrokken, tot de deur der zaal opnieuw openging en de stoet weer in den voorhal terugkeerde.

's Avonds ontving de koning zijn gasten aan een maaltijd in de oude zaal van Malkizedeq, die gevolgd werd door een feest in de jonge tuinen der nieuwe paleizen.

Zoo werd het handelskwartier in Jeroesjaleem geopend.

'Amizabad, gij waart er bij tegenwoordig: hoe was de houding des konings!'

Het was op onstuimigen toon, dat Achia[17] die vraag tot den zoon van Benaja richtte, den opvolger van Eliaab als bevelhebber van de lijfwacht.

De oude getrouwen waren bijeen in Achia's woning in levendige onrust.

'Laat ik haar weergeven met: een zekere welwillende spot.'

'Spot bij een verzoek, om in Jeroesjaleem afgodstempels te stichten..... Geen vlammende toorn dus, geen bijtende satyre, maar welwillendheid..... Dat tuinfeest is een reuzenschrede geweest in de richting, die wij vreesden, sinds den kroonraad, die Nataans dood verhaastte.'[18]

'Toch is Soor hier meer oorzaak, dan Tanis,' sprak Zaboed.

17) Opvolger van Nataan als profeet aan Sjalomo's hof.

18) 'De Egyptische' pag. 80.

‘Maar als Nofernere Abisjag niet had verdrongen, als Tanis Sjoeneem niet had overvleugeld, zou er voor Faroena uit Soor geen plaats zijn geweest. - Zeg mij, Amizabad, wie omringden de Sidonische!’

‘Behalve Hosjea, de stamvorst van Efrajiem en de Abneride Jaäsjieël, stamvorst van Benjamien, en de meeste der nieuwbenoemde landvoogden, waaronder 's konings beide schoonzonen, - de gezantschappen van Mitsrajiem en Soor.’

‘Dus de nieuwe hovelingengroep met haar kern uit Efrajiem en Benjamien, die naar den Naam Jahwès alleen vragen als het hun voordeel brengt! Bij de opening der Wijsheidsschool heeft de koning ons voorgelezen den psalm zijns vaders met de woorden: Die ik zoek, zijn de getrouwen in den lande; zij moeten rondom mij zijn.[19] - Ja, zijn vader verheerlijken om zijn werk, als dat de glorie van den zoon kan verhoogen, is nog geen wandelen in de wegen zijns vaders.’

‘En wat heeft hij het heidendom toegestaan?’ vroeg hij opnieuw aan Amizabad.

‘Wat ook het vrouwenpaleis is toegestaan: de dienst der afgoden binnenskamers.’

‘Wat onder de rozen der bruiloftsmandjes van al die vreemde vrouwen de stad Jahwès is binnengebracht tot in de nabijheid van Jahwès heilige tegenwoordigheid op den Moria, dat wordt straks in grooter afmetingen langs onze wegen en straten binnen onze muren gezeuld, - de afzichtelijke afgodsbeelden van Babiloe en Assjoer en Carchemisj en Soor.’

‘Achia, laat uw toorn nog niet den vrijen teugel. Gedenk aan de opdracht, waarmee Jahwè dertien jaar geleden u tot hem zond,’ sprak Tamaar, de hand op zijn arm leggend.

‘Is niet in die dertien jaar de spanning, die toen mij deed worstelen met den twijfel: spreken of niet, - dank zij het werk der Sidonische, - indien niet verdrievoudigd, toch verdubbeld?’

‘Achia,’ sprak Zaboed, ‘dat ik u weer tegenspreek is niet, omdat wij allen niet, evenals vroeger, gevoelen, dat de liefde voor Jahwès eere en recht, voor Sjemoeël en Dawied en Nataan, in recht- en plichtmatigheid bliksemt uit uw oogen en woorden, maar om de

19) Psalm 101.

weegschaal der voorzichtigheid en wijsheid in uw geheven handen niet te snel te doen doorslaan. Achia, ik werp u tegen, wat de plicht van mijn ambt mij gebiedt, wat het priesterlijk hart van Abrahaam den Engel des Verbonds tegenwierp, toen Hij nederdaalde, om de ongerechtigheid der steden van het Zoutdal.'

'Spreek Zaboed.'

'Ik roep in ons hart terug als gewichten op de schaal der verontschuldiging, tegen wat uw toorn op die der beschuldiging wierp:

Wij weten, wat strijd hem de gang naar Mitzrajiem heeft gekost. Voor jaren heb ik u dat medegedeeld en laat ik het voor Amizabad en Rinna voor het eerst en voor de anderen andermaal zeggen, wat hij op den weg naar Mitzrajiem op mijn vraag, of het niet mogelijk was, dat Nataan gelijk had, in zijn verzet in den voorafgaanden kroonraad, - heeft geantwoord: Mogelijk is het, maar ik meen, dat de vergezichten, die mijn kroningspsalm opende, duidelijk wijzen in de richting, door mij gekozen. Biddend heb ik voor Jahwè die keus gedaan. Dwaal ik, dan is het met zijn Goddelijken wil en wie heeft dien ooit weerstaan? - In die woorden is zeker geen spoor van lichtzinnigheid.'

'En in den nacht, die volgde op zijn bruidsfestijn in het Huis, groot van overwinning: geldt de waarschuwing van Nataan, geen aanraking te zoeken met Mitzrajiem, niet alleen zijn godendom, zijn afgoderij, zijn gewoonten en moeten niet worden uitgezonderd de aanrakingen op het gebied van staatskunst, handel, krijgskunst, wijsheid, wetenschappen, - alle leven, dat Jahwè schiep voor zijn menschheid in het gemeen? Heeft Jahwè niet daarom Mosjè doen opvoeden en onderwijzen te midden van dit volk, om het onze met zijn ervaring te zegenen? Voor zoover zich de profetie in mijn kroningspsalm niet boven het menschelijke verheft, geloof ik in haar als mijn levensplan.'

'Ik herinner mij, dat we er na onzen terugkeer in Jeroesjaleem nog eens over spraken. Het was, toen hij den brief had gelezen, door koningin Abisjag achtergelaten bij haar tweede vlucht naar het noorden, waardoor hij zichtbaar was geschokt.'

'Dat ziende vroeg ik hem: Zeg mij, heeft de oplossing, waarover ik met je sprak op de reis naar Mitzrajiem haar kracht voor je behouden?'

‘Toen hij antwoordde: Ik meen, ja, - heb ik gezegd: Anders, laat mij haar helpen versterken. - Ik voelde, hem op dat oogenblik te moeten steunen, helpen bewaren voor een toestand van twijfel, die verlammend op hem had kunnen werken. Ik heb dat gedaan met de woorden: Nu de verwerkelijking van uw plannen in hun gang niet meer is te stuiten of ongedaan te maken, - belijden we onzen God de mogelijkheid van dwaling, van schuld deswege - en de bereidheid, zijn straf te dragen, indien Hij ons strafwaardig vindt.’ -

‘Laten wij het niet vergeten: hij moet regeeren, hij moet handelen, hij moet bouwen aan een wordende toekomst. Aan ons is slechts de taak, daarover te oordeelen.’

‘Op een wandeling met hem kort daarna, - dezelfde Achia, die wij ondernamen na den bewusten kroonraad, - ging ons gesprek weer over hetzelfde onderwerp in het licht mijner opmerking, dat een zelfde daad goed of kwaad kan zijn, al naar we haar verrichten in den dienst van ijdelheid en schijn of van den Naam Jahwès. Mijn woorden tot hem waren toen: Als uw hart is, als dat uws vaders, mijn vriend en vorst, zal de heerlijke, lieftallige Egyptische u niet tot ijdelheid worden.’ -

‘Ik roep de herinnering op van hen, die de reis naar de Zoutzee meemaakten, hoe zuiver de Sjemoeëelisch-Dawiedische woorden waren, die toen zijn gedachtengangen vertolkten.’ -

Boeni, Machazioth en Abida vielen Zaboed bij.

‘En om te besluiten,’ vervolgde hij, ‘herinnert u zijn toespraak aan den grooten maaltijd, die volgde op de komst der Schechina tot de Kapporeeth - na het dreigend gebaar van kroonprins Oenofre, - hoe hij na het kunstig leugenweefsel der afgoderij van Mitzrajiem aan fladen te hebben gescheurd, de koninklijke woorden sprak: - De gunst van onzen God Jahwè en zijn waarheid overtreffen alle schatten van uw machtig rijk - en ik weet uit eigen aanschouwing, hoe groot die zijn! Een andere waarheid hebben wij niet en is er niet! - Ik ben Jahwè, uw God! Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben! - heeft Hij ons toegeroepen van den Sjinaj, nadat Hij ons uit uw land had uitgevoerd met een sterke hand. - Wij bidden, komt ook gij tot die waarheid, want Jahwè biedt haar door ons allen volken aan. Aanbidt Hem

in onzen tempel! Kust zijn Zoon en ontwapent zoo zijn toorn over u!' -

'Had hij, bid ik u, èn om wat ze zeggen èn om tot wie ze gesproken werden, die woorden kunnen spreken zonder zijn reis naar Tanis en Sidoon?'

Er ontstond een zwijgen van diepe instemming met wat Zaboed had gezegd.

Achia zelf staarde voor zich en zweeg.

Eindelijk sprak hij: 'Uwe woorden hebben mij door hun waarheid ontroerd, Zaboed. Waarlijk, zoo heeft hij gesproken èn hij heeft Jahwès tempel gebouwd.' -

'Maar waaruit ontstamt dan onze dubbele ontroering: die om zijn Jahwè verheerlijkende daden en woorden, zooals niemand deed en sprak èn die om zijn woorden en daden, waarom Jahwès *indien* hem en ons allen immer dreigender tegenklinkt?

Gij verhaaldet ons van dat woord in Jahwès mond, toen Hij hem te Gibeoon verscheen.[20] Tot mij sprak hij het na de wijding van het lusthuis te Etaam[21] en in Dawieds toespraak bij zijn kroning klonk dat waarschuwend woord herhaaldelijk door. Ja, reeds lang voor zijn geboorte sprak Jahwè van hem tot Dawieds vertroosting, omdat hijzelf zijn Huis niet mocht bouwen, dat een zoon zijner lendenen tot die taak zou worden geroepen. Ik heb het woord gevonden in één van Nataan's nagelaten geschriften, dat Jahwè bij die gelegenheid sprak over dien zoon der toekomst: Indien hij misdoet, zal Ik hem plagen met straffen der menschenkinderen, maar mijn goedertierenheid zal van hem niet wijken, gelijk ik die van Sjaoel heb weggenomen.' -[22]

'Ik lees verwondering op uw aangezichten, maar gij weet, wat Nataan's boodschap aan Dawied was, toen die belofte werd vervuld: Ik zal hem tot een vader en hij zal Mij tot een zoon zijn. Schaduwbeeld van den eeuwigen Zoon Jahwès dus, van Masjiaach onzen Goëel. En nog daarboven deelt de profeet ons mede, dat hij in den naam Jedid-Jah, die liefde Jahwès heeft uitgedrukt.'

Hij staarde opnieuw een wijle voor ziet uit.

'Zeker, Zaboed,' begon hij weer: 'gij hebt het priesterlijke in

20) "De Egyptische" pag. 345.
21) "De Sidonische" pag. 364.
22) II Sam. 7:15.

ons hart gewekt met ons te herinneren aan Abrahaams voorbede voor de steden in het Zoutdal. - Laat mij ook een beroep doen op Abrahaam, als hij den koning van Sodom afwijst met zijn: opdat gij niet zegt: Ik heb Abram rijk gemaakt. - Maar wat doet onze koning? - Hij komt het heidendom tegen met toegeeflijkheid voor hun afgoderij, opdat hun handel hem verrijke.'

'Mij komt ook voor den geest het oogenblik in de oude feestzaal der Jeboesietenburcht, als Nataan tot Abisjag spreekt: Mijn vorstin, is uw hart in deze liedekens? Dan antwoordt zij: O Mijn waarde nabi, ik voel verzet als gij. En op 's konings bevel houdt het koor op met deze voordracht en heft den kroningspsalm aan.[23] - In 's konings nieuwe zuilenzaal echter ging het dezer dagen gansch anders. De kroningspsalm werd ongeschikt verklaard en het profane lied, zooals wij nu weten, door den koning zelf vervaardigd, en een wellustige dans, als Mosjè ze zeker niet aan zijn volk heeft geleerd, moesten er de stemming verhoogen.'

Het was thans Machazioth, die verontschuldiging pleitte.

'Achia, ook hierin is uw verwijt voor een goed deel billijk. Maar is er geen gezelschap denkbaar, waarin het teerste en heerlijkste niet ten gehoore kan worden gebracht? De opening van een handelskwartier is iets anders, dan het bruiloftsfestijn van koningin Abisjag moet zijn geweest.'

'Gewis, maar als er het woord Gods niet kan weerklinken, wat brengt men zulk een gezelschap in het paleis van Jahwès koningschap!'

Hij schudde onbevredigd het hoofd.

Dan sprak hij, door alle argumenten heenbrekend:

'Mijne vrienden, pleit wat ge wilt of meent te moeten pleiten, wat de koning doet is een trachten, om de vervulling van Jahwès profetieën te verhaasten langs wegen en met middelen, door zijn heilige wet versperd. Datzelfde heeft de aartsvader Jaäqoob getracht - eerst in zijns vaders tent, dan in die van zijn schoonvader in Padan-Aram en Jahwè heeft daarop geantwoord in Machanajiem met de bedreiging van zijn ondergang.' -

'Bedenk, Achia,' sprak Zaboed, 'hoe langzaam Jahwè met zijn straffend oordeel in het leven van den aartsvader is geweest.'

23) "De Sjoenemitische" pag. 353.

‘Zaboed, wilt ge mij laten zwijgen, tot de daad er is? - Wat op het spel staat is zoo ontzaglijk van waarde.....’

Weer zwegen allen een wijle.

Dan sprak Zaboed nog eens:

‘Uw vergelijking van het doen van onzen koning en dat van den jongsten aartsvader is treffend, Achia! - Hoe wonderlijk zijn in beider leven een innige Godsvrucht en een vleeschelijk overleg oorsprong van dadenreeksen, die onvereenigbaar zijn. Dat voert Jaäqoob tot zijn lang, maar verwinnend Machanajiem. Werwaarts zal het onzen koning voeren? Alleen, hoe machtig verheft zich het lot van Sjalomo boven dat van Jaäqoob. - En wij, kleinen in Jahwès koninkrijk, is het ook in ons hart - is het niet in ieder zondaarshart, dat Jahwè tot zich roept, immer hetzelfde, gevaarlijke spel?

‘Of gij moet wachten met spreken tot de daad er is? Welke daad meent gij? Die uit de bron van vleeschelijk overleg, die de weegschaal van Jahwès toorn doet doorslaan? Jahwè weet het mijn vriend, vraag het Hem. - Dit alleen weten wij: de liefdeband beide voor onzen koning en voor zijn profeet - is alleen verbreekbaar door den dood. Die trouw heb ik u gezworen vlak na mijns vaders dood. Die eed zij heden door ons allen herhaald!’ -

Met zes hooge, smalle ramen zag de groote werkkamer van Sjalomo's nieuwe paleis uit op het noorden. Met haar zware zandsteenen buitenmuur en haar ligging buiten bereik der zonnestralen, hield de temperatuur der zaal het lang uit tegen de hitte van den Palestijnschen hoogzomer.

Thans, midden-nisaan, waren de verwarmingsmiddelen nog maar kort buiten werking en tegen de koude van den nacht, die snel daalde, acaciahouten lijsten met perkament bespannen in de diepe vensternissen geplaatst, de luchters ontstoken.

Wie de zaal van Ramses den tweede in het paleis van Zoaan had gezien, viel op, dat zij haar invloed had gehad op die van Sjalomo. Hetzelfde zestal smalle hooge vensters, welker nissen waren bekleed met gepolijst, witgeaderd dioriet. Hier in het midden een groote dubbele cederen deur, die toegang gaf tot de koperen viaduct naar het tempelplein.

Evenals de vloer der Ramseszaal, was ook deze van gepolijst,

donker marmer, waarop hier en daar babylonische tapijten waren uitgespreid. De groote tafel in het midden, daar met cirkelvormig blad, hier met een groote ellips, eveneens van gepolijst dioriet, in de beide brandpunten gedragen door zilveren lotosbundels, keus van koningin Nofernere, en prachtig weerspiegelend in het donkere marmer van den vloer.

Twee zware cederen zuilen droegen de zoldering, die in zes vakken was verdeeld, waarin op gipsen velden egyptische kunstenaars kleurig schilderwerk hadden aangebracht. De breede lijsten van cederhout, die ze omvatten, hadden hun kruispunt op de kapiteelen. De wanden waren getafeld met palm- en cederhout, welks goudig geel en donkerrood hier een te strakke eenheid van tint verbraken. En langs de wanden een twaalftal statiezetels van accacia. De opening tusschen zitting en leuningrug werd gevuld door kunstig uit cederhout gesneden paardenfiguren,[24] - die tusschen de voorpoten der stoelen beneden de zitting, door een statiewagen. De pooten rusttten in gouden palmkegels.

Op kleine tafels in de hoeken der zaal hadden de pronkvazen, eens door Nofernere meegebracht, werk van den hoogsten smaak der achttiende dynatie, uit de kamers van haars vaders kunsthuizen, haar plaats gevonden.

Aan den westelijken breedtewand der zaal was de deur, die uitkwam in het trapportaal van wit marmer en goud, aan de oostelijke eene, die toegang gaf tot de kamers, waar de paleisvoogd en de kamerheeren verblijf hielden, ieder oogenblik beschikbaar voor 's vorsten dienst. Tegenover de deuren naar de tempelviaduct gaven er twee even breede en hooge toegang tot de eetzaal.

Met over elkaar geslagen beenen zat de wereldbeheerscher Sjalomo achterover geleund in een zijner prachtzetels, de linkerarm rustend op het marmeren tafelblad. Zijn twee en veertig jaren, de laatste van klimmende wereldbeteekenis, wereldroem, weerspiegelden zich in zijn trekken, hadden de teere schoonheid zijner jeugd tot manlijke kracht versterkt. De spanningen van zijn machtigen geest hadden zijn oogspiegels forscher gebogen, de hoogste ervaringen ze fijner geslepen en de rust zijner koninklijke ziel ze gepolijst met een betooverenden glans.

24) Louis Speleers. Le mobilier de l' Asie autérieur ancienne. 1921. pag. 16.

Een dunne, witte, goudomboorde wollen mantel hing om zijn gebruinde leden, liet een deel van borst en armen onbedekt.

'Onder al de heidenen was geen koning gelijk hij en hij was zijn God lief,'[25] hij, de Masjiaansche held van Jahwès koningschap.

Hij wachtte heden zijn legehoofden, die der handelsdelegatie uit Soor, den bouwmeester Rinna, Zaboed en Loema.

Zacht werden de deuren van het marmeren trapportaal geopend en het gezelschap, door Loema en Zaboed voorafgegaan, trad binnen, wierp zich op het tapijt voor de majesteit van den grooten zoon van Dawied, verrees op zijn wenk - en werd door Loema geleid naar zijn zetels in de orde van hun rang.

'Mijn generaal,' zoo wendde de koning zich, toen allen hadden plaats genomen, tot Eliaab, zijn veldoverste, aan zijn rechterhand, 'herinnert ge u, wat ik voor vijftien jaar, toen gij naast mij reedt op den weg naar de Edomietische palmenstad Elaath, u meedeelde van een door mij gekoesterd plan?'

Een oogenblik bracht die vraag den aangesprokene in verlegenheid. Dan, met een glimlach zich hervattend, antwoordde hij:

'Uwe Majesteit bedoelt het door haar gewenschte bezoek aan het Sjinaj-gebergte, welks toppen wij rechts van de Araba zagen verrijzen?'

'Bravo, mijn held! - En om u te besparen, dat ge op mijn tweede vraag het antwoord zoudt schuldig blijven, ik gaf als reden van dien wensch op, dat het een Dawiedide niet voegde, den weg niet uit eigen aanschouwing te kennen, waarlangs Jahwè voor meer dan vierhonderd jaar zijn volk uit Egypte heeft geleid en zijn nederdalen op den Sjinaj verbond aan zijn intocht in Sioon, toen door Mosjè in zijn lied reeds aangeduid en in onze dagen door mijn vader bezongen in den machtigen psalm, met welke zangen wij de wijding van mijn tempel besloten.'

'In de vier en twintig jaren mijner regeering werd de Wijsheidsschool geopend, Jahwès tempel gewijd, onze krijgsmacht hervormd, het kernland in gouwen verdeeld voor de behoeften van het hof, den landbouw en de veestapel - en in de dagen die pas achter ons liggen, hebben wij voor den handel voorwaarden vervuld en hem vormen gegeven, die zijn bloei zullen bevorderen. Nog enkele

25) Nechemja 13:26.

dagen zijn noodig voor besprekingen met de hoofden der delegatiën en dan schijnt mij de gelegenheid te zijn gekomen, om den wensch, waarvan ik sprak te vervullen.' -

'Het is u allen bekend, dat de Ofirhandel ons reeds groote schatten heeft aangebracht. Over enkele weken vertrekt weer de vloot uit Ezeoon-Geber. Onze vrienden Acharbas, Himilcon en Mattanbaäl zijn hier gekomen met het plan, daarbij toe te zien en het geheele bedrijf daar nog eens een tijdlang gade te slaan. Zij zullen met onzen bouwmeester Rinna den weg nemen, dien ze voor ongeveer dertien jaar in ons gezelschap derwaarts gingen, namelijk over den Schorpioenpas en door de Araba. Mijn plan is, zooals ik daar even zeide, bij den berg Godes te aanbidden. Daarbij zal het niet veel tijd vorderen, ook Ezeoon-Geber te bezoeken, en de smelterijen in werking te zien en het vertrek der schepen, die dit jaar naar Poent varen, bij te wonen. Ik hoop onze vrienden uit Soor daar aan te treffen.'

'Als troepengeleide zullen vijfhonderd man der lijfwacht en duizend zwaar gewapenden, - de stamvorsten Jiteraam van Jehoeda-Sjimeoon, Jaäsjieel van Benjamien en Hosjea van Efrajiem den tocht meemaken. Daartoe zal nog onze zangmeester van het Rijkslied[26] met een klein koor en orkest ons vergezellen, om aan den oever der Schelfzee nog eens het lied van Mosjè, - en bij den voet van den Sjinaj den Dawiedspsalm te doen hooren: God staat op, zijn vijanden verstuiven.'

'En wijl mijn vriend Eliaab het bevel over de troepen, die meegaan, op zich heeft genomen, zal Amizabad mij hier vervangen en de last, die zijn groote vader Benaja steeds in mijn afwezigheid op zijn schouders nam: de verantwoordelijkheid van den gang van zaken hier tijdens mijn afwezigheid, dragen.' -

Die zich na het aanhooren der korte rede des konings het minst rustig gevoelde, was de laatst vermelde. En toen de koning vroeg, of een der aanwezigen iets wenschte te zeggen, uitte hij zijn vrees, te kort te zullen schieten in het vervullen der hem opgedragen taak. - Hij noemde zich een broze staf, die een sterke zuil moest vervangen.

Met een glimlach en een bemoedigend woord voor zijn lijfwachtcommandant, liet de koning zijn grooten gaan.

26) Het daartoe door den koning verheven Sjir ha-sjirim.

Toen Loema terugkeerde in de zaal van het geleide der grootwaardigheidsbekleeders tot aan de paleisdeuren onder de koperen galerij, stelde hij zich in afwachtende houding voor zijn vorst.

‘Loema, gij hebt in de twintig jaren van uw dienst wel een weinig het koning-zijn geleerd. Sta tijdens mijn reis Amizabad ter zijde met al uw ondervinding en slimheid. Tot de laatste zal ook behooren, dat gij de uwe hem doet ervaren als zijn eigene. - Alleen, bedenk, op welken rang het koningschap thans staat! Geen sotternijen!’

‘Als voor des konings aangezicht zal zijn knecht wandelen. Hoe heeft de majesteit des konings zich in die jaren uitgebreid als een ceder, machtiger nog dan die zijns grooten vaders, ja als een, welks top door de geheele wereld wordt aanschouwd en door de zon van Jahwès welbehagen bestraald. - Waarmede kan ik de majesteit van den koning nog dienen in dit gevorderd avonduur?’

‘Met een mantel tegen de koude van den nisaannacht. Ik ga een wijle mij vertreden op de galerij.’

Loema begaf zich met een buiging door de eetzaal en over den dwarsgang, waarachter de slaapkamer lag en keerde terug met een gevoerden mantel, die hij zijn vorst over de schouders hing. Dan opende hij een der deurvleugels naar de galerij, die hij zacht achter den koning sloot.

Toen Sjalomo uit de paleisschaduw trad, die de maan een eindweegs op het eiken plankier der luchtbrug wierp, stond hij stil en haalde diep adem.

Zwijgend overzag hij zijn jonge acropolis.

Zilverglans lag op de muren van het paleis der Egyptische, dat grensde aan het tempelplein. En daar..... Jahwès strakke, stille woning op de aarde, de statige zware mantel van steen en goud om de Chechina. Op de bronzen zuilen voor haar front zacht glansende banen maanzilver.

‘Welk een dag is die harer wijding geweest! De grootste van mijn regiment, de grootste van Jisraëels verleden. De dag der schoonste van mijns vaders psalmen: Jahwè komt van den Sjinaj tot Zijn heiligdom en vaart op naar de hoogte. Om zijns tempels wil te Jeroesjaleem zullen de koningen geschenken hem brengen.’

‘Abrahaam en Jaäqoob, Mosjè, Jehosjoea, Debora, Sjemoeëel, mijn vader, gij vooral,..... waart gij bij ons in dat uur?’

Het maanlicht verzilverde een traan, die gleed langs zijn wang en baard.....

‘Wat was dat alles groot en heerlijk.’

‘Mijn kroningspsalm voor twintig jaar..... o wonderlijke ure bij bliksem en sneeuwstorm en met Abisjag bij zijn legerstede. Hoe groot was hij ook toen als dichter en profeet.’ -

‘Geef, Elohiem, uw gerechtigheid den zoon des Konings
Alle vorsten zullen zich voor hem nederbuigen, alle natiën hem dienen.’ -
‘Zoolang de zon straalt, bloeit zijn Naam.
Alle volken prijzen hem zalig.’

‘Gezegend zij zijn heilige Naam tot in eeuwigheid.
De gansche aarde worde van zijne heerlijkheid vol.’[27)]

‘Die eerste strophe voor mij, de laatsten voor Masjiaach. Of..... alle voor Hem en voor mij? Voor mij in menschelijke, voor Hem in Goddelijke maat en waarde. - Ik zijn schaduw. Hij mijn Zon.

.....Die maan, die bergen en kloven en nisaannachten mijner reis naar Sjoeneem!

Abisjag, de klop op uw deur in middernachtelijken dauw.....’ ‘Wie hebben geliefd, geleefd als wij toen! Gij na 't bangste lijden, - ik na bange heerlijkheid! De worsteling om den troon van Jahwès koningschap. Gij oude helden Benaja en Nataan en gij, oude goede Godsman van den Dachi!’[28)]

‘En toch..... was het niet alles te hoog opgevoerd door vrouwengevoel, door zwakheid van ouderende mannenharten?’

‘Te hoog? - Maar het Sjir! - Neen, het waren wel waarlijk Jahwès gedachten.’

‘Dawied-Abisjag. Sjalomo-Abisjag! - De strijdende Masjiaach en Jahwès volk! De triumpheerende en Jahwès volk.’

‘Het was het gouden portaal van den tempel daarginds. Er achter: de gouden zalen der heiligheid. Het Sjir het fijne voorspel van het machtig Immanoeëel - God met zijn volk.’

27) Psalm 72.
28) ‘De Sjoenemietische’ pag. 176.

‘Jahwè met ons, zijn volk. Jahwè met de volkeren. De zegen van Abrahaam!’

‘Nofernere, toen kwaamt gij!’

‘Nataan sidderde, Zaboed beefde, Achia morde....., maar de profetie zong:

Hoor, o Dochter en neig uw oor! Vergeet uw volk en uws vaders huis.....’

‘Koningskind in uw lieflijke schoonheid, buig u voor hem als uw heer en vriend.’[29)]

‘Is dat niet de aansluiting der profetie van Chemaan aan mijn kroningspsalm en den gloriezang van Jahwès komst tot den Sioon:

Alle natiën Hem dienen. Om uws tempels wil te Jeroesjaleem zullen de koningen geschenken u brengen.’

‘De gansche aarde vol van de heerlijkheid Jahwès. Jeroesjaleem middelpunt der volkeren. Jahwès stad - volkerenstad!’

‘Mitzrajiem zond gezanten! Koesh zal zich haasten, zijn handen tot God uit te strekken![30)] De tempel verrees! De Schechina kwam!’

Een diepe ontroering vervulde de ziel van den koninklijken mijmeraar. Was zijn besluit: naar Mitzrajiem - niet door den gang van profetie en feit gerechtvaardigd? In bewogenheid schreed hij verder over de schoone galerij, die het huis van zijn koningschap met het Huis Jahwès verbond.

Tegenover dat zijner Egyptische koningsdochter verstilden zijn schreden opnieuw.

De koningin der nacht had haar hemelbaan ter helfte afgelegd, tot waar beneden Beethlechem droomde. De melkweg verbleekt door haar glans, was toch nog zichtbaar als een band van mat zilver, om het Heelal gesnoerd. Heerlijke geuren stegen op uit de bloemperken van Noferneres nieuwe paleis.

‘Mitzrajiem, uw schatten andermaal dienstbaar aan Jahwès volk. Eerst uw goud en zilver, thans uw wijsheid, uw wetenschap, uw kunst, - uwer paleizen heerlijke Lotos!’

29) Psalm 45.
30) Psalm 68:32.

‘Uw wijsheidsschool voorbeeld voor de onze. Uw legermacht daartoe. Van uw staatsbestuur, wat Jahwès volk kan dienen.’

‘Abisjag mijn koningin uit het schaduwenrijk!’

‘Nofernere de vorstin van mijn wereldrijk!’

‘Abisjags regiment in het paradijs van Gods Libanoon en het Sjir!’ ‘Dat van Nofernere in het Jeroesjaleem der volkeren van mijn kroningspsalm en van Chemaan's schoone huwlijkszang!’

‘Hoe luisterde ze naar dat lied! Hoe lieflijk boog ze zich voor Jahwès dienst en geboden, afzwerende de duister-trotsche traditie van haar machtig heidendom! Hoe lieflijk gaf ze haar vriendschap aan Abisjag!’

‘Liefste, gij hebt gehoord, gij hebt uw oor geneigd. Gij hebt uws vaders huis vergeten!’

‘Nu is mijn bewonderende liefde met uw schoonheid vervuld en verzadigd.’

‘Maar gebouwd, gebouwd heb ik voor U, o God mijns vaders en mijn God, dat Huis, dien tempel, doel en middelpunt van mijn regiment, van uw Regiment, o Jahwè, dat heilig doel en middelpunt van geheel ons volksbestaan, van geheel uw gevallen schepping, dat Huis, dat hemel en aarde opnieuw verbindt!’

Met haastigen tred ging hij tot aan de poort, die voor de deur van den Voorhof het Huis van Jahwès koningschap met zijn tempel verbond. Voor zijn gesloten deur hield hij stand.

Het kleine, roode vuur op het groote altaar, dat nimmer sterven mocht, kwijnde in het zilveren maanlicht, dat weerspiegelde in het water der hoperen zee en dunne glansbanen trok op het gepolijste brons der zuilen van den voorhal.

‘Dag, waarop de Schechina tot u kwam, dag, waarop Jahwès bliksem het offer ontstak, dag der zangen, die Jahwè verhoogden!’

Alle gij volken, klapt in de handen,
juicht Elohiem met vreugdegezang!

God vaart op met gejuich,
Jahwè met geklank der bazuin!

Gij gansche aarde, juicht Jahwè,
gaat tot zijn poorten in met lof!

Want in U zijn de fonteinen des levens,
in uw licht zien wij het licht!

‘En dan de wijdingspsalm uit het groote Hallel:

> Looft Jahwè, want Hij is goed!
> Jisraëel zegge nu, dat zijn goedertierenheid in der eeuwigheid is!
> Alle heidenen hadden mij omringd.....
> Het is in den Naam Jahwès, dat ik ze verhouwen heb!

Hoe klaagt Masjiaach in het groote Offer door mijns vaders klachten heen:

> Gij hadt mij verstooten tot vallens toe,
> maar Jahwè heeft mij geholpen!
> Jubel des heils in de tenten der rechtvaardigen!
> De rechterhand Jahwès doet krachtige daden!

Hoe juicht Masjiaach na dat Offer in mijns vaders dank voor zijn overwinning op de volkeren:

> Doet mij de poorten der gerechtigheid open!
> Gij heb Mij verhoord, Gij zijt Mij tot heil geweest!

Toen ontstak vuur uit uw hemel mijn offer, o mijn God en het Offer is uw Zoon, onze Goëel!’

‘Alle ziel is gered, die tot Hem vlucht! - En mijn bee met geheven handen klom op tot U, om erkenning van alle gebed, dat tot U zou opklimmen uit de voorhoven van het Huis, dat ik voor U gebouwd heb. - o Genade over uw knecht, o gunsten zijns Gods!’

‘Zie, de hemel der hemelen kan U niet bevatten, hoeveel te min dit Huis! Wend U dan tot de smeeking van uw knecht, Jahwè mijn God; dat uwe oogen dag en nacht open mogen zijn over dit Huis, waarvan Gij gezegd hebt, uwen Naam daar te zullen vestigen. - Hoor dan naar de smeking van uw knecht en uw volk Jisraëel! - Ja, Gij zult hooren uit den hemel, Gij zult hooren en vergeven! Ze zijn immers uw volk en uw erfdeel, dat Gij uit Mitzrajiem uit het midden van den ijzeren oven hebt uitgevoerd!’ ‘Toen ging de rook der offers ten hemel, toen begon de beek van het zoenbloed te vloeien! Zie, de tempel Jahwès is bij zijn volk Jisraëel!’

‘Mijn Elohiem, is er ooit een feestdisch aangericht, als toen voor uw aangezicht in Dawieds woning? - Mitzrajiems gezanten waren uw gasten!’

‘En toen hun hoogmoed zich tegen U verhief, mijn Elohiem, toen heb ik hen verslagen met het zwaard uwer Waarheid: De gunst van onzen God Jahwè en zijn Waarheid overtreffen alle schatten van uw machtig rijk. Een andere waarheid hebben wij niet en is er niet. Komt ook gij tot die waarheid, want Jahwè biedt haar door ons aan alle volken. Aanbidt Hem in onzen tempel. Kust zijn Zoon en ontwapent zoo zijn toorn over u!’

‘Maar in toorn is de prins van Egypte van ons gegaan en Gij hebt hem weggenomen.’

‘Mijn hart dankt U, Jahwè, mijn God, voor dat oogenblik, dat uw Waarheid over de leugen der heidenen deed triumpheeren!’ -

‘Hoe heerlijk was de feestweek, die volgde. Is er ooit, kon er ooit feest gevierd worden als toen? Heeft onze psalter ooit zijn Goddelijke waarde schooner geopend dan toen? Hoe straalt uit zijn hart de strijd op leven en dood van ons volk met de macht der heidenen, van het hart zijner zangers met de ongerechtigheid, die ook in hen was, - van de uitreddingen Jahwès in dien dubbelen strijd!’

‘Het bangst weerspiegelen beide in den psalm: Looft Jahwè, want Hij is goed, - het geweldigst alleen de eerste in: God staat op, Zijn vijanden verstuiven, - die den laatsten dag van het feest vervulde!’

God staat op, zijn vijanden verstuiven!
Baant Hem een weg, die rijdt door de steppe!
Jah is Zijn Naam, jubelt voor Hem!

Toen Gij daarheen traadt door de woestijnen,
dreunde de aarde, dropen de hemelen,
de Sjinaj voor het aangezicht Jahwès!

Myriaden zijn Gods wagenen:
Jahwè komt van den Sjinaj tot Zijn Heiligdom!

Geloofd zij nu God, van dag tot dag zal Hij ons dragen!
Jahwè heeft gezegd: Uit den ijzeroven doe Ik keeren!
Ik doe keeren U door de diepten der zee.

In gemeenschapskooren, looft Jahwè,
gij, die zijt uit de welbron Jisraëels!

Uw God heeft u sterkte gegeven!
Sterk, o God, wat Gij aan ons gewrocht hebt.
Om uws tempels wil te Jeroesjaleem
zullen de koningen geschenken u brengen.
Dat gezanten komen uit Mitzrajiem.....

'Hoe weinig wist mijn vader toen van mijn gang naar Zoaan.'

Koesh zal zich haasten, zijn handen naar God uit te strekken.

'Mijn God, wanneer vervult Gij die profetie?'
Hoe sleepte ons de slotstrophe voort:

Gij koninkrijken der aarde, zingt Gods lof,
prijst met harpen den Allerhoogste!
Hoort de stem zijner donders dreunen!
Zijn Majesteit is in de bovenste wolken.
De God Jisraëels geeft den volke sterkte en krachten!!
Geloofd zij God!!!

'Jahwè, toen hebt Gij op ons aller lofgebed geantwoord met een donderslag uit uw hooge wolken: Ik, Jahwè, ben eeuwig uw God!'.....

In verrukking staarde hij op naar den nachthemel.

'Mijn God, hoe zullen wij wegen en meten en ons toeëigenen de schatten, die Gij in het heil dier dagen gegeven hebt!.....'

Lang dwaalden nog zijn blikken in verrukking tusschen tempelplein en starrenhemel; dan begon hij langzaam den terugweg naar zijn nieuwe koningshuis, dat donker afstak tegen den hemel vol maneglans.

In het vrouwenpaleis, aan de westzijde van het park, wezen de doorschijnende venstersluitingen van Faroena's verblijf aan, dat ook zij den nacht niet gebruikte voor den slaap.

Sjalomo stond stil.

'Sidonische flonkerster,' sprak hij, 'wat doet gij aan mijn hemel? Men vreest voor u. Men vreest voor mij door u. Zaboed vindt u

gevaarlijk, Achia haat u als dienares van Ahstarthe. Zijt ge werkelijk zulk een dreigend gevaar?'

'Wat wil die wolk, die daar uit het Noordwesten opkomt? Den zegen brengen van den spaden regen en een enkelen bliksemstraal? Haar donkere vormen met maanzilver omboord zijn schoon. De wolken, die regen en donderstemmen voeren, zijn de schoonste en de gevaarlijkste..... Schoonheid vol gevaren - uw naam is vrouw! Chawwa, moeder van alle leven, moeder van den val'.....

Hij luisterde naar een geluid van voetstappen op het tuinpad. De wolk uit het westen had met haar verst vooruitgeschoven ronding de maanschijf bereikt en doofde langzaam haar licht. 't Was Sjalomo, of hij tusschen de donkere heestergroepen een witte gestalte zag bewegen.

'Zijt gij het, mijn vriend?' klonk het welluidend en zacht tot hem op.

Hij trad naar de leuning der brug. - 'En is die stem van mijn vriendin Faroena?' vroeg hij terug.

'Van haar. Doe mij open liefste, mij langt naar u!'

Terwijl hij zich naar de nog aanstaande deur zijner zaal spoedde, lichtte een bliksemstraal door de wolk, barstte een doffe knal, begonnen zware droppelen te vallen op het eiken plankier. Haastig wekte hij een kamerdienaar in het rechter zijvertrek: Laat snel prinses Faroena binnen.' -

Enkele oogenblikken en een vleugel der portaaldeur ging open. Met paarlende druppels op haar overkleed borg ze zich in zijn armen.

'Was het mijn lieveling eenzaam te moede onder de velen in het vrouwenpalies?'

'Toen ik mij ter ruste begeven wilde en mijn slavin beval, de lampen te blusschen en één der venstersluitingen weg te nemen, sprak ze: De koning wandelt op de paleisbrug. Ik beval haar toen mij een warme mantel om te doen en voor te lichten tot aan de buitendeur. Ik moest u zien, mijn lieveling, een zalig oogenblik in uw armen zijn.' -

'Een oogenblik - of het verdere van den nacht, die reeds door haar eerste wake heenschoof?'

Ze hief haar lippen naar de zijne.

Zal ik een kamerdienaar zenden, om wat ge noodig hebt?'

Toen de slaaf terug kwam, beval de koning hem, de lichten in de slaapzaal te ontsteken. Aan zijn arm trad ze binnen. De beweeglijke luchtervlammen weerschitterden in het goud der koninklijke slaapkoets. Met een forschen boog welfde het beschot van het boveneind zich over de kussens. Een gouden kroon stond midden op den rand. Edelgesteente sierde het beschot van het voeteneinde. De lichte purperen deken lag teruggeslagen. Op een met goud overtrokken tafel vond ze haar benoodigdheden.

'Eén nacht koningin,' glimlachte zij, - toen de kamerdienaar op een zilveren bekkenschel zacht was binnengetreden, de lampen had gedoofd en geruischloos de deur achter zich sloot.

'De schoot der drie hoogste liefdesfiguren van mijn koninkrijk, geeft weinig antwoord op mijn daden, sprak hij schertsend, toen ze zich hadden neergevleid.

Weinig antwoord? Abisjag baarde haar koninklijken vriend het Sjir, - Nofernere koningsglorie, - alleen ik arme.....'

'Schoonheidsglorie!'

Ze loonde met haar lippen den lof der zijne.

'o Luister, mijn vriend, wat Wesir Senmoet tot mij sprak op de bijeenkomst in de troonzaal. Toen de Chetietische delegatie uw rede tot haar luid toejuichte, kwam hij, terwijl ik nog met enkele leden der Sidonische in gesprek was, tot mij, zeggende, dat de delegatie van Cheem in naam der schoonheid zich boog aan mijn voeten. Ootmoedig antwoordde ik, dat de Sidonische vondeling die hulde afwees. - En luister, want nu geldt het ook mijn vorst: "Sidonische vondeling of geroofde koningsdochter?" hernam hij, nu zonder tegenspraak de machtigste gunsteling van den heerlijken stichter dezer paleizen.'

'Was die wierook enkel hoflijkheid of omwolkte ze de bedoelingen van een geoefend staatsman?'

'Hij zei, dat slechts prinses Faroena de voorspraak bij den koning kon zijn, om voor de handelsdelegatiën in Jeroesjaleem het voorrecht te verkrijgen, ook in andere groote steden genoten: tempels voor den dienst hunner goden.'

'Ja, ja, je pleidooi voor het tuinfeest..... Als was het er mee voorbereid! Ziet mijn lieve vriendin wel, dat ik niet ten onrechte staatsmanskunst vermoedde?'

‘En als het enkel hoflijkheid was geweest?’ vroeg ze.

Lachend preste hij haar aan zijn borst. - ‘Dan was het ook enkel waarheid geweest!’

Hartstochtelijk omstrengelde ze hem en fluisterde: ‘En wanneer verhoort mijn vriend de bede om vervulling dier wensch? Ook voor de delegaties der schoonheid in het vrouwenpaleis, waarover ik op het tuinfeest niet sprak, maar wat ook daar veler geluk zou volmaken?’

‘En de handelsdelegaties en wat gij geestvol die der schoonheid noemt, genieten toch de vrijheid, hun goden te dienen binnen de wanden hunner vertrekken? Daar moet gij in mijn koninkrijk mee tevreden zijn, omdat het Jahwès koninkrijk is.’

‘Ik mis zoo pijnlijk mijn heerlijken tempel uit Soor. Dat kan geen vertrekje naast mijn schoone zaal vergoeden, geen knielen van mijn vriend naast mij van tijd tot tijd voor mijn groote godin. Zij, mijn diepbeminde en hoog vereerde in een klein cabinet en ik, het door haar zoo rijk begenadigd menschenkind, in een paleiszaal.....’

‘Lieveling, ik herhaal: geen tempel in Jeroesjaleem, dan alleen voor Jahwè!’

‘Ook niet even buiten Jeroesjaleem?’

‘Dat is een nieuwe gedachte. Daar zal uw vriend nog eens over peinzen.’

Met vurige lofspraken over zijn korte, welsprekende redevoeringen tot de delegatiën, zoo geschikt om ze te bezielen voor haar taak, en die ze van alle zijden had vernomen, dat haar doel niet hadden gemist, - met betuiging harer bewondering voor de zoo schoone, toepasselijke liederen van het koor en van den heerlijken Cheemietischen dans der meisjes uit het vrouwenpalies, ging ze voort, het hart haars heeren te wiegen in de stemming, waaruit ze hoopte, dat eens de vervulling van haar afgodische wenschen zou voortvloeien..... Thans baarde ze zoete sluimering.

Het was dezelfde glans van voor twintig jaren, terwijl hij rustte naast zijn Egyptische koningsdochter, onder het houten schutdak, dat hen moest beschermen tegen een mogelijke voorbode van den naderenden regentijd, toen hij zijn groote dankoffer bracht in Jahwès oude heiligdom te Gibeon, die in den nanacht plotseling zijn ziel vervulde, - als die thans hem innerlijk verlichtte.....

Toen bij het bouwvallig wordend overblijfsel der Mosjeïsche tabernakel, thans bij den tempel, die zij geprofeteerd had.

Toen het dak boven en zijn legerstede onder hem van ruw getimmerte, thans het dak cederen, van goud en edelgesteente zijn leger.

Toen naast hem de Cheemietische, die Jahwè tot haar God had gekozen!

Thans de Sidonische, de hartstochtelijke Ashstartiste!

Toen de verrukking van het volle welbehagen zijns Gods, waarmee hij staarde in dien glans, thans.....

En toch, zijn God had hem trouwe gehouden.....

Nu sprak Hij met ingehouden toorn:

'Ik heb dit huis, dat gij gebouwd hebt, geheiligd, door mijn Naam voor eeuwig daar te vestigen. Dies zullen mijn oogen en mijn hart alle dagen daar wezen. En wat u betreft, als ge voor mijn aangezicht wandelt, zooals uw vader gewandeld heeft in volkomenheid van hart en in rechtheid, doende naar alles, wat Ik u geboden heb, als ge mijn inzettingen en mijn rechtsbepalingen onderhoudt, dan zal Ik uw koninklijken troon over Jisraëel bevestigen'.....

Even was het stil. - Toen sprak de stem Jahwès opnieuw.....

'Maar als gijlieden en uwe kinderen ooit van achter Mij omkeert, en mijne geboden en inzettingen, die Ik u voorgesteld heb, niet onderhoudt en andere goden gaat dienen en u voor hen nederbuigt, dan zal Ik Jisraëel verdelgen van den bodem, dien Ik hun gegeven heb en het Huis, dat Ik voor mijn Naam geheiligd heb, zal Ik verstoten van mijn aangezicht, zoodat Jisraëel wordt tot een spotlied en een schimprede onder alle volken. En dit huis zal tot steenhoopen worden. Al wie er voorbij gaat zal zich ontzetten en fluiten.'

'Dan zal men vragen: Waarom heeft Jahwè zoo gedaan aan dit land en aan dit huis?'

'En men zal antwoorden: Omdat ze Jahwè, hun Elohiem, die hunne vaderen uit Mitzrajiem had gevoerd, hebben verlaten en zich aan andere goden gehouden en zich voor die nedergebogen en hen gediend hebben, - daarom heeft Jahwè al dit kwaad over hun gebracht.' -

De stem zweeg, de glans verdoofde.....

Met een dunne laag zweet op zijn gelaat ontwaakte Sjalomo.

Wat was er gebeurd? - Jahwè had tot hem gesproken. - Maar hoe?.....

Eerst welwillend, maar strak over het verleden, - dan met scherpe bedreiging over de toekomst. Het was, of bedwongen toorn in zijn stem had getrild. -

Hoe geheel anders te Gibeoon..... Daar was hij ontwaakt in het zalig bewustzijn van Jahwès gunst.

Hoe geheel anders was ook nog de Goddelijke aanzegging vlak voor de voltooiing van den tempel, door Achia overgebracht.

Maar thans? 'Omdat ze Jahwè, hun Elohiem hebben verlaten en zich voor andere goden gebogen hebben, - daarom heeft Jahwè al dit kwaad over hen gebracht.'

Gold dat die enkele malen, dat hij, om Faroena te behagen, met haar had geknield voor haar Ashstartebeeld?.....

Of zijn belofte van daareven, dat hij overwegen zou.....

Een huivering overvoer hem.

Een uur lag hij roerloos. - Dan sprak hij: 'Met niemand een woord er over. Slechts tusschen Jahwè en mij.'

II. Naar den Sjinaj

Den weg van Jeroesjaleem naar den noordelijksten inham der westelijke Schelfzeeboezem over Chebroon, Debir en Beërsjeba, de karavaanweg van Chebroon naar Egypte, had de koninklijke expeditie gevolgd langs den meest zuidelijken tak, die zich afsplitst kort voor de rivier van Egypte, de Nahaar Mitzrajiem.

Als haar dal is gekruist, klimt hij langzaam op tot de tafellanden der woestijn van Sjoer, het noordwestelijk deel der groote woestijn van Paran.

Haar steppen bloeiden nog, maar de hitte nam toe. Midden nisaan was men uit Jeroesjaleem vertrokken. Het was in de laatste dagen dier maand, dat de stoet afdaalde van de terrassen der Paranwoestijn in de lage, zandige kustvlakte der woestijn van Ethaam tusschen de Schelfzee en het Atakagebergte, van uit de vlakte oprijzende als de grillig gebroken rand van het woestijnplateau.

Ethaam, dat was de eindelooze vestingmuur, die den isthmus tusschen Roode en Groote Zee sinds de verdrijving der Hyksos overspande, opdat de ‘ellendige Aziaten’ geen tweede maal het oude Cheem zouden ontheiligen en verwoesten.

Die vestingmuur had de voor vijfhonderd jaar uittrekkende scharen van Jisraëel de keuze gegeven: òf door één zijner poorten òf door de zee.....

En toen de pharao van den uittocht Meneptah[31)] zijn toestemming tot dien tocht had herroepen en zijn legerscharen gezonden, om hun tot den terugtocht te dwingen, bleef slechts over: de weg door de zee!

‘Komt en ziet Gods daden: Hij is vreeselijk van werking voor de menschenkinderen. Hij heeft de zee veranderd in het droge, zij

31) In aant. 39 achter ‘De Egyptische’ motiveer ik mijn partij-kiezen voor de Ramses II - Meneptah-hypothese wat betreft verdrukking en uittocht van Israël uit Egypte.

zijn te voet doorgegaan door de rivieren. Daar hebben wij ons in God verblijd!'[32)]

Die plek was het gewijde eerste doel van den grooten monarch hunner nazaten op zijn reis naar den Sjinaj.

Eergisteren had de moeilijke afdaling van den Ataka plaats gehad, - gisteren de heete tocht door de graslooze kustwoestijn met haar regenlooze atmospheer, haar hinderlijk schitterende, gele zandvlakten en reeds wenkte in het verre zuid-oosten, de hooge, gebroken keten der Sjinajgroep in violette sluiers, toen de zon boven Cheem naar het Horische westen neigde en men het beschermende sluierdoek van gelaat en oogen weer kon opslaan.

De hoofdlieden over honderd deden de anderhalf duizend soldaten een wijden kring vormen, met de kust als afsluitlijn. Daarbinnen werden de kameelen tot nederknielen gebracht en van hun vracht ontladen.

Uit die vracht namen soldaten eerst de koninklijke tent.

De groote staaf die het dak moest dragen, werd een eindweegs in den grond gedreven. Dan vanaf vier en twintig haken aan den rand der op den staaf geplaatste dakpyramide lange koorden gespannen en vastgemaakt aan met hamers in den grond gedreven korte palen. Over die koorden werd het groote, met goud doorweven, donkerroode doek gespannen en daarover het zware tentdek van grauw, geolied linnen.

Snel kwamen ze aandragen met het meubilair. Drie veldbedden met witte lakens en kussens en kleurige steppedekens. Bij de paal in het midden der tent werd een tafel geplaatst met drie lichte, opvouwbare veldstoelen. Zilveren waschbekkens met in kleine vaten meegevoerd bronwater werd naast de bedden op lage schemels geplaatst. - En reeds voor de koninklijke tent klaar was, waren nog twee andere met eenvoudiger bekleeding er naast en achter opgesteld.

Aan het strand stond Sjalomo in lichte wapenrusting, omringd van zijn hooge reisgenooten, zich te verlustigen in het spel der kleuren van het water der zeegolf, dan blauw als turkoois, dan groen als opaal, immer doorzichtig als kristal.

32) Psalm 66:6.

Hij wendde zich tot de drie, die twintig jaar geleden den tocht naar Mitzrajiem met hem hadden meegemaakt.

‘Zaagt ge de wateren van Nijl en Menzalehmeer ooit met zulk een pracht van verven pronken, als deze?’

‘Wel den avondhemel, maar het water nimmer.’

‘De honderdduizenden, die daar voor vijfhonderd jaren legerden aan de oostzijde met de scharen van pharao Meneptah achter zich en het water voor zich, zullen wel niet veel aandacht voor dat schoone schouwspel hebben gehad,’ merkte Elichoref[33] op.

Sjalomo stond een oogenblik stil en peinsde.

‘Zelfs hun onverwinlijke achterhoede, de Engel Jahwès in de wolkkolom, bracht hun geen rust. “Waarom ons niet in de dienstbaarheid van Mitzrajiem gelaten!” kermden ze. Ze begrepen er ondanks de wonderteekenen voor den pharao, niets van, wat er ging gebeuren. De beitel Jahwès ging op den rotswand der geschiedenis in wonder beeldschrift afteekenen de redding der menschheid uit de macht der zonde. Want die dienstbaarheid in Mitzrajiem was hun gebondenheid aan de tot redding niet verkoren menschheid, evenals Noachs geslacht tusschen de geslachten der ten verderve bereide eerste volkerenwereld, zat beklemd. Maar God besloot het in de Ark en de stijgende wateren, die voor de eerste menschheid het doodvonnis waren, lichtten Noachs geslacht uit die beklemming uit.’

‘Hier heeft Jahwè ons volk uit gelijke banden verlost - ook door water: dat der achter hen neerstortende golven van deze zeeboezem.’

‘En,’ ging hij voort, terwijl allen zwijgend naar hem luisterden, ‘is niet ieder menschenleven zulk een losmaken uit één doorloopende bedreiging: de macht des doods, waarin de zonde ons bracht?’

Weer zweeg hij een wijle.

Dan vroeg hij: ‘Verstaat gij, mijn vrienden, het verband tusschen deze plek en die, waarheen het hoofddoel dezer reis ons voert, het verband tusschen deze Schelfzeegolf en den Sjinaj?’

‘Zeg het ons, o vorst en wijze,’ antwoordde Zaboed.

‘Onze vaderen, hier uit den dood herboren, gaan naar den Sjinaj

33) Het hoofd der Wijsheidsschool. Zie ‘De Sidonische’ pag. 198.

tot het verbond met hun God. - Dan een menschenleeftijd van beproeving in den zwerftocht door de woestijnen tot voor de poort der heilige erve, aan Abrahaam en zijn zaad beloofd. Die toegang is weer versperd door met den dood dreigend water, dat Jahwès almacht tot terugwijken dwingt. En het dal der Jardeen is een dal des doods. De hitte weerhoudt er bloeiend leven. En door den dood heen zullen we eerst Jahwè aanschouwen. In zijn hemel staat zijn tempel, aan Mosjè op den Sjinaj getoond. Zoo staat mijn tempel in Jroesjaleem, de stad Jahwès in Jahwès land.'

'Hoe was het mogelijk, dat zijn volk dat alles niet begreep, niet vertrouwde, niet wilde, maar het omgekeerde, het verdraaide daarvan wilde: terug naar Mitzrajiem, een stierbeeld als daar aanbidden in plaats van Jahwè, Jahwès weg naar heerlijkheid en geluk niet gaan, maar wederkeeren tot slavernij onder vreemde heerschershand. - Hoe het mogelijk was - dat kunnen we weer vragen aan ons eigen hart.'

'Jahwès schrift op de rotsen der historie, zeide ik, is beeldschrift. In onze dagen heeft Hij aan die beelden nieuwe, diepe reeksen toegevoegd. Verstaan we ze? Kunnen wij ze lezen? Willen wij ze lezen en verstaan?'

Hij wendde zich om en ging naar de tenten.

Ontroerd en zwijgend volgde men hem.

De soldaten hadden op 's konings terugkeer gewacht. Thans werd snel het avondmaal op de lage tafels gezet.

Hij spijzigde hedenavond met de drie jongere hovelingen Zaboed, Elichoref en Machazioth. In de tweede tent waren samen de drie stamhoofden en Azarja de gouw-gouverneur van Jeroesjaleem. Eliaab[34)] had de commandanten der drie afdeelingen van vijfhonderd tot gezelschap.

Het maal bestond uit koud vleesch van in manden meegevoerd levend gevogelte, harde eieren, brood en vijgen. Wijn uit de paleiskelders laafde den dorst.

'Ja,' spon de koning voort aan zijn gedachten van daareven, toen het maal was geëindigd, 'wat wij morgen zullen herdenken is de wijding van ons volk tot volk Jahwès. Maar dat gaat gepaard met de bedreiging Jahwès met hun vernietiging. Achter hen de ver-

34) De opvolger van Benaja, de opperbevelhebber van het ieger.

derver, voor hen de zee. Zoo valt de avond, waarin hun doodelijke angst niet rusten kan: “Houd van ons af en laat ons den Egyptenaar weer dienen.” - En Mosjè tusschen zijn bevelenden God en zijn weigerend volk. Zijn vertrouwen houdt stand. Ononderbroken werkt God voort aan de doodelijke benauwing der geboortenacht van ons volk. De Engel des Verbonds en de wolkkolom voor hen zweven over hen heen en stellen achter hen een vuurwand, dien zij niet zien, maar die achter hen heel den nacht hun vijanden verbaast en verwart. En aan de donkere zijde, die de vijand niet ziet, werkt ook den geheelen nacht het wonder der smalle waterkloof en de begaanbaarheid van haar bodem. - Nog voor de dageraad aanbreekt, begint de trek door de kloof, zoo snel als mogelijk is. De vijand kan de geluiden, die hij hoort, niet verklaren. - Eindelijk begint de morgenschemering, de vuurkolom verbleekt en rijst omhoog.’

‘Verstomd ziet de vijand, wat zich heeft afgespeeld.’

‘Zijn vernietigingswil wordt moed, zijn moed verdwazing. Het commando weerklinkt, ons volk achterna te trekken in de diepte. Boven hun hoofden trekt langzaam mee de dubbele kolom als een onbegrepen bedreiging.’

‘Maar voor ruiterij en wagens is de grond te dras. Hortend en stootend, wegzakkend en weer zich oprukkend gaan wagens en ruiters verder. - De overmoed begint te wankelen.’

‘Het wordt een strijd tegen Jahwè. “Omkeeren!” weerklinkt eindelijk een bevel.’ -

‘Maar reeds te laat!’

‘Strek uw hand over de zee!’ zegt Jahwès bevel tot Mosjè en donderend en bruischend vallen de watermuren en worden tot draaikolken en schuim. De diepte is gesloten, de kreten versmoord, de adem verstikt der bedolven menschen en dieren.’

‘En zij, die wilden wederkeeren, zien tot hun onmetelijke verbazing, dat ze van macht en bereik hunner vijanden zijn gescheiden en gered uit de gevaren der door Jahwè bedwongen watermuren, die hun met een urenlang gevaar een zelfden dood hadden bedreigd. - De redding van den zondaar, die niet gered wil worden, maar omdat Jahwè redden wil, zijn redding niet kan ontgaan.’

Hij stond op en wandelde terug naar den zee-oever.

De zon ging ter kimme.

‘Daar begrijpen die anderen, behalve Eliaab, niets van, omdat hun hart voor de vreeze Jahwès niet is geopend,’ sprak hij.

Het water glom in nog schooner verven dan daareven en de grillig gevormde Atakabergen, de gekartelde rand, waarmee de hoogvlakte van Sjoer in de kustvlakte afbrak, was overal door blauwe en violette nevels omhuld, die in het verre zuid-oosten verdwenen. Even later trad er een kleurenpracht voor in de plaats, waarvan Sjalomo zijn reisgenooten van voor twintig jaar weer deed opmerken, dat ze iets dergelijks zelfs in het Nijldal niet hadden aanschouwd.

‘Of,’ merkte Zaboed glimlachend op, ‘ze is ons ontgaan door de verblinding, waarmee de glans van prinses Nofernere ons gezichtsvermogen had verzwakt.’

‘Het is of het gebergte uit zich in vloeienden toestand bevindende agathen en amethysten bestaat,’ sprak Machazioth.

Hoe dieper de zon naar de kimmen daalde, hoe meer de omtrekken der bergen van het westen zich van den gloeienden horizon schenen los te maken tot het eindelijk leek of zwarte schaduwomtrekken zich bewogen langs een doorschijnenden goudgelen en violetten wand, de wateren der spiegeleffen Schelfzee.

Dan breidde het duister van den nacht zich over alles uit.

Daar boven stemden de sterren een tinkelende zilveren hymne aan. Met opgeheven hoofd daarnaar te luisteren, was een ontroerend maar snel vermoeiend genot.

De koning ging zijn tentgenooten voor naar hun opgeslagen veldbedden.

Met name Machazioth wenschte hij een goede rust. Morgen moest hij de hymne van Mosjè voor de tweede maal aan den Schelfzeeoever doen weerklinken.....

De volgende morgen.

Het uit zijn doodsnood geredde volk van voor vijfhonderd jaren was vertegenwoordigd door een grooten halven kring van de vijftienhonderd man sterke troepenafdeeling der expeditie, welks middellijn het zeestrand vormde.

Daarachter verschool zich de tros met haar lastdieren en bevrachting.

In het middelpunt van den kring, dus vlak aan den oever staan

koor en orkest. Een kleine afdeeling van het koor, uit jonge alten bestaande, zal het meisjeskoor vervangen, dat Mirjams referein zong.

De koning en zijn grooten staan tusschen het koor en den haag van krijgslieden. Vlak voor hen is een klein altaar van bergsteenen opgericht, waarop een laag brandhout en een eenjarig, manlijk lam ten brandoffer liggen toebereid.

Morgenzon, zeestrand en verre rotswanden wachten op wat zich hier gaat herhalen.

Op een wenk van Machazioth wenden koor en orkest zich om.

Elichoref treedt met den perkamentrol van het boek Sjemoot open, op de plaats, waar de doortocht door de Schelfzee wordt verhaald,[35)] naar voren.

Luid en duidelijk weerklinkt zijn stem:

‘Toen aan den koning van Egypte medegedeeld werd, dat het volk de vlucht genomen had, veranderden de pharao en zijn dienaren van gezindheid en zeiden: Wat hebben wij gedaan, dat wij Jisraëel hebben laten vertrekken uit onzen dienst. Zoo liet hij dan zijn wagens aanspannen en nam zijn krijgsvolk met zich. Ook zeshonderd uitgelezen wagens en alle strijdwagens met keurlingen bemand.’

‘En Jahwè verhardde het hart van den koning, zoodat hij de Jisraëlieten najoeg, terwijl dezen onder de bescherming van een machtige hand uittogen.’

‘De Egyptenaren haalden hen in, terwijl zij aan de zee gelegerd waren bij Pi-hachiroth, voor Baäl-Sefo□n.’

‘Toen nu de pharao naderde, zagen de Jisraëlieten achterom en zie, daar kwamen de Egyptenaren achter hen aan en groote vrees beving hen.’

‘Zij riepen tot Jahwè en zeiden tot Mosjè: ‘Hebt gij ons uit Egpyte medegenomen, omdat daar geen graven waren en wij in de woestijn zouden sterven? Wat hebt gij gedaan met ons uit Egypte te voeren? Wij hebben u immers in Egypte gezegd: laat ons met rust, opdat wij de Egyptenaren dienen, want dat is ons beter, dan te sterven in de woestijn.’

35) Ex. 14:5 v.v.

‘Maar Mosjè zeide tot het volk: Vreest niet, houdt stand en ziet het heil Jahwès, dat Hij heden aan u doen zal, want zoo, als gij de Egyptenaren heden gezien hebt, zult gij hen niet weerzien in eeuwigheid. Jahwè zal voor u strijden en gij zult stil zijn.’

‘Toen sprak Jahwè tot Mosjè: Wat roept gij tot Mij? Zeg den kinderen Jisraëels, dat zij voorttrekken. En gij, hef uw staf op en strek uw hand uit over de zee en klief ze, dat de kinderen Jisraëels midden door de zee gaan als op drogen gronde. En Ik, zie Ik zal het hart der Egyptenaren verharden, zoodat zij achter u de zee intrekken, opdat Ik verheerlijkt worde aan den pharao, zijn wagens en ruiters.’

‘En de Engel Jahwès, die voor Jisraëels leger uittrok, verliet die plaats en ging achter hen; de wolkkolom verliet de plaats voor hen en ging eveneens achter hen staan. Zoo kwam zij tusschen het leger der Egyptenaren en der Jisraëlieten. En toen het duister werd, verlichtte de wolk den nacht, zoodat de één den ander niet naderde den ganschen nacht.’

‘Terwijl strekte Mosjè zijn hand uit over de zee en bracht Jahwè door een sterken oostewind gedurende den ganschen nacht de zee tot wijken en maakte haar droog en zij werd gekliefd en de Jisraëlieten gingen er midden door op drogen grond, terwijl het water tot muren werd rechts en links van hen.’

‘De Egyptenaren echter begonnen hen te volgen, al de paarden van den pharao, zijn wagens en ruiters naar het midden der zeebedding.’

‘Maar in de morgenwake zag Jahwè naar het leger der Egyptenaren vanuit de vuur- en wolkkolom en bracht het in verwarring, remde de raderen hunner wagens, zoodat ze moeizaam vooruit kwamen.’

‘Toen zeiden de Egyptenaren: Laat ons vluchten, want Jahwè strijdt voor de Jisraëlieten tegen ons.’

‘Toen zeide Jahwè tot Mosjè: Strek uw hand uit over de zee, opdat de wateren terugkeeren en de Egyptenaren met hun wagens en ruiters bedekken.’

‘En Mosjè strekte zijn hand uit over de zee en ze keerde bij het dagen naar hare plaats terug en terwijl de Egyptenaren vluchtten overstortte Jahwè hen met haar wateren midden in de bedding. Er bleef niet één van hen over.’

‘Maar de Jisraëlieten waren op drogen grond midden door de zee heengegaan, terwijl de wateren als muren naast hen stonden.’

‘Zoo redde Jahwè op dien dag Jisraël uit de macht der Egyptenaren en het zag hen dood aan den oever drijven.’

‘En Jisraël erkende het groote wonder, dat Jahwè aan de Egyptenaren had gedaan en het volk vreesde Jahwè en geloofde in Jahwè en aan Mosjè, zijn knecht.’

Elichorefs voordracht was geëindigd, - Machazioth verhief zijn staf.

Breed en gedragen begonnen koor en orkest:

> Ik zal Jahwè zingen, want Hij is hoog verheven.
> Hij heeft ros en ruiter gestort in de zee.
> Jah is mijn kracht, van Hem kwam mijn hulp.
> Hij is mijn God, dien ik roemen,
> mijner vaderen God, dien ik verhoogen zal!

Dan wenkt Machazioth het kleine refreinkoor:

> Zingt Jahwè, want Hij is hoog verheven.
> Hij heeft ros en ruiter gestort in de zee!

Het groote koor vervolgt met versterkte stem en instrumentenklank:

> Jahwè is een Krijgsheld, Jahwè is zijn Naam!
> Pharao's wagens en legermacht wierp Hij in de zee.
> De keur zijner helden wierp hij in de zee.
> De golven bedekten hen, ze zonken als een steen.

Weer antwoordt het refreinkoor met dezelfde strophe.

Met stijgende kracht heffen daarna koor en orkest weer aan:

> Uw rechterhand, Jahwè, is verheerlijkt door haar kracht.
> Uw rechterhand, Jahwè, verplettert den vijand.
> Met de volheid uwer hoogheid werpt Gij opstandigen neer.
> Uw toorngloed ontbrandt, Gij verteert hen als stoppelen!

Na elke strophe herhaalt het kleine koor zijn refrein.

Immer sterker en gedragener vervolgt dan het koor:

Door den wind van uw toorn werden de wateren een muur.
De stroomen stonden, de vloeden stolden.
De vijand sprak: Ik zal achtervolgen, achterhalen,
den buit verdeelen, mijn lust verzadigen.
Ik trek mijn zwaard, mijn hand slaat hen neer!
Gij bliest met uw adem, de zee bedekte hen.
Zij zonken als lood in geweldige wateren.....

In de volgende strophe stijgen koor en orkest tot hun hoogste krachtsuiting:

Wie is als Gij onder de goden, Jahwè!
Wie is als Gij door heiligheid heerlijk,
in lofzangen vreeselijk, in wonderen groot!
Gij strektet uw rechter, - de zee verzwolg hen!
Gij leidet in gunst uw verloste volk
door uw kracht naar uw heilige woning.
Ex. 15:13. Hoort bij Ps. 68.

Weer jubelde het refreinkoor zijn:

Zingt Jahwè, want Hij is hoog verheven,
heeft ros en ruiter gestort in de zee!

Na enkele oogenblikken hieven koor en orkest weer aan:

De volkeren hoorden het en beefden.
Angst overviel Palestina's bewoners.
Edoms vorsten verbijsterde schrik.
Beven greep die van Moaab aan,
den Kanaänieten verbazing.

Nog eens het refreinkoor en dan het slot door koor en orkest machtig, breed en gedragen:

Zoo is uw volk doorgegaan, Jahwè,
zoo is doorgegaan het volk, dat Gij U verwierft!
Gij zult het planten op den berg uwer erve,
de plaats, die Gij tot uw woning hebt gemaakt,
het heiligdom. Jahwè, door uw handen gesterkt.....
Jahwè zal regeeren, eeuwig en immer!
Ps. 68.

Mosjè's opgeheven staf, de met dof gedreun neerstortende watermuren, de kokende schuimende wielingen der golven, de snel gesmoorde angstkreten van den vijand, de geboorteure van Jisraëels vrije volksbestaan, de in de historie voorbeeldelooze overwinning van Jahwès almacht, de verlossing van zijn wordend koninkrijk uit de macht der wereld, uit de macht van den grooten Tegenstander van den beginne, voor eeuwig en altoos, - dat deed de harten zwellen tot de hoogste lof- en dankstemming bij koning en groten, bij koor en krijgsvolk, - dat maakte menig oog vochtig van ontroering.

Dan treedt de koning naar het altaar. Eén der krijgsknechten reikt hem een schep met gloeiende kolen, waarmee hij het brandhout ontsteekt. Als een dikke rookzuil opstijgt in de stille morgenlucht, heft hij de handen omhoog, terwijl allen nederknielen in het zand.

'Wij dankoffren U, Jahwè! Wij eeren uw grooten Naam!

Jahwè, onze Elohiem, God der legerscharen, aan deze stranden hebt Gij voor eeuwen uwe wonderen groot gemaakt. Gij hebt ons volk uit de diepten dezer wateren doen geboren worden tot uw uitverkoren volk. Gij hebt het in genade willen aanzien en zijn vijanden in uw toorn en hen in diezelfde wateren doen ondergaan, hunne en uwe vijanden. Aan deze stranden ligt nog hun gebeente en dat hunner strijdrossen, wit gebrand door het zonlicht van eeuwen en uw volk Jisraël hebt Gij als een vader veilig geleid naar het land, dat Gij hun hadt beloofd.'

'Wij hebben het lied van uw knecht Mosjè hier ten tweeden male doen klinken, wij, hun nakomelingen, aan wien Gij uw verbond en trouwe in groote lankmoedigheid hebt bewaard. Ga met ons als eens met hen naar den voet van uw bergtroon, den Sjinaj, als wij daar de wonderen van uw nederdaling gaan herdenken, van uw wet en uw verbond met onze vaderen.'

'Jahwè, aan welk der aarde-volkeren hebt Gij zoo groote genade bewezen, aan welke zoo groote wonderen verricht! Lof en dank uw grooten Naam met de woorden van uw knecht Mosjè: Wie is als Gij onder de goden, Jahwè, die regeert van eeuwigheid tot eeuwigheid! Amen'.

Zoo gloeiend de dagrit op de grommende kameelen over het golvende, gele, gloeiende zand der Sjoer-woestijn met het beschut-

tende doek om den schedel en het linnen masker voor het gelaat tot bescherming van huid en oogen, - zoo heerlijk de uren van zonnedalen, als lichte wolkjes zich vormen en het gloeiende kleurlooze middaglicht overgaat in zacht rose. Het belemmerende masker kan worden weggeschoven en het kleurenspel van bergen, zand en zeevlak begint weer en neemt immer in rijkdom toe, tot de sterren ontwaken.

En toch zijn die dagritten hier niet te vermijden, want er is boom noch rots, die schaduw biedt en stil zitten in dien gloed is niet te verdragen. Reizen overdag is mogelijk, rusten niet!

Maar als in den nacht, in de tent de woestijngeur langs het sobere leger zijgt, dan wordt al dat hitteleed vergoed, dan kan men den zoon der woestijn benijden op het sobere veldbed. Dan slaapt men als een kind, zonder te ontwaken tot het nieuwe morgenlicht. De groote Dawiedszoon had het zoo uitgedrukt: De woestijn is een wonderbaar heelmiddel tegen de slapeloosheid en heilzamer naar gelang der spanningen in een koningsstad over dag.

Twee uur voor den middag werd de reis voortgezet en reeds toen de zon op het hoogst stond, werd opnieuw afgezeten. Het was een heerlijke oase, die dat mogelijk maakte. Rijke bronnen welden er op, die onder bosschages van oude knoestige en jonge palmen donkere meren vormden. Schaduw en drinkbaar water ontkrachten de woestijn. Nog voor de kameelen ontladen waren, hadden ze den muil reeds in het vocht doen dalen, lesschend hun gulzige dorst na drie waterlooze dagen. Een hoofdman kwam met 's konings gevulden beker.

Vanuit een rustplaats onder reusachtige palmbladen, die den waterspiegel in een kleurig duister hulden, was het een genot, de schitteringen van het gloeiend zonlicht in de vergezichten van woestijn en zee tot aan de oostelijke bergen van Mitzrajiem gade te slaan.

Elichoref, die het recht en den plicht van den koning had ontvangen, het woord te voeren als hij het noodig vond, deelde mede, dat, hoewel in het boek Sjemoot van deze oase geen melding wordt gemaakt, wel aan te nemen is, dat hier de eerste legerplaats van Jahwès geredde volk is geweest.

Toen genoot men na in dien avond en dien nacht, wat Mosjè en de zijnen hier genoten moeten hebben.

‘Het door een langen tocht in de oostelijke gouw van Mitzrajiem tusschen de Ramsesresidentie en de kust der Schelfzee reeds zwaar vermoeide volk en door de angst- en vreugde-ontroeringen van den reddingsnacht doodelijk afgemat, heeft zeker meerdere dagen hier vertoefd, om zich te sterken voor den nog langeren tocht naar den Berg Jahwès, die hen wachtte.’

‘Als Mosjè bevel geeft tot opbreken, vangt een tocht aan, die drie dagen duurt, eer een plaats vermeld is, waar werd stil gehouden: bij die van het Mara der bittere wateren.’ -

‘Hoe lang zullen wij over dien afstand doen?’ vroeg de koning. ‘Mijn amalekkietische gidsen verzekeren, dat die afstand veertien kameeluren lang is, mijn vorst.’

‘Twee dagen dus. - En wij hebben geen vermoeienissen doorstaan als onze vaderen of van verschrikkingen en vreugdeontroeringen om te herstellen. Dus morgen met de zon op weg naar Mara.’

Spoedig werd het landschap bergachtig. Links nog steeds de rand van het ruwe tafelland der woestijn van Paran, waarvan hooge ketens beginnen af te dalen naar de zee. Om het uur of korter houden droge waterloopen naar het westen den tocht een weinig op. Steeds dezelfde gloeiende hitte, dezelfde wisseling van rots en zand en zee en ver in het westen de nevelblauwe randgebergten van de hooge tafellanden van Mitsrajiem. Geen dier, geen plant, geen geluid, dan nu en dan een even oplevend gesprek of morrend kameelengebrom. - Als koning heerscht de machtige stilte in de wereld van het geluid, in die van het licht de eentonige kleuren van zand en naakt gesteente.

Tot straks de wolkjes van den morgen, gevlucht voor de zon, zich weer wagen voor haar aangezicht en haar tintlooze felheid weer tot roserood verzachten.

In dat uur bereikt de expeditie op den tweeden dag na haar vertrek van de palmenoase achter een zandheuvel en van enkele wilde palmen omgeven, een met kracht zich verheffende bron. De gidsen kenden haar naam Mara.

‘Laat ons ervaren, wat onze vaderen hier ervoeren!’

De officier van den dienst zijner tent reikt den koning een beker van het water, waarvan hij een mondvol nam en weer uitspuwde. ‘Bitter en zout, ze hadden gelijk.’

Na het avondeten sprak hij tot Elichoref: ‘Mijn vriend, lees ons voor wat Mosjè's reisverhaal geeft over deze plaats.’

‘Vlak op het lied van Mosjè volgen de woorden:

‘Hierna deed Mosjè de Jisraëlieten voortreizen van de Schelfzee en zij trokken uit tot in de woestijn Sjoer en gingen drie dagen in de woestijn en vonden geen water. Toen kwamen zij te Mara doch zij konden het water daar niet drinken. Toen morde het volk tegen Mosjè, zeggende: wat zullen wij drinken?

Hij dan riep tot Jahwè en Jahwè wees hem een hout, dat hij in het water wierp. Toen werd het zoet.’

‘Ik heb over dat gemor onzer vaderen harder geoordeeld, dan nu ik den gloed dezer woestijnen aan eigen lijf heb gevoeld. En wij, wien het gemak nog in allerlei vormen omringt. Zij met vrouwen, kinderen, zuigelingen en moeizaam meegezeulde have, levende als doode..... 't Is waar, voor de tichelovens wuifde hun ook geen koelte tegemoet en op rustbedden kon hun dagtaak niet volbracht..... Wie onze heilige historie wil kennen, moet de plaats kennen, waar ze zich afspeelde.’

‘Vandaar, dat eerst in den geest van onzen koning, in wien onze historie haar gouden kroost erlangde, de begeerte oprees, te zien, wat de dichter van het overwinningslied aan de Schelfzee zag,’ merkte Jaäsjieel[36] hoflijk op.

‘Noch mijn vader noch uw oom Sjaoel hebben deze oorden aanschouwd, mijn trouwe Abneriede, hoewel beider strijd tegen Amalek hen een eindweegs in de woestijn van Paran heeft gedreven. Slechts Mosjè heeft hier twee deelen van zijn leven doorgebracht: veertig jaar alleen met zijn kudden vóór en veertig jaren met zijn volk na de groote gebeurtenissen, die wij heden zijn gaan schouwen in den geest. Zijn zoonschap der dochter van den grooten pharao Ramses met al de heerlijkheid van Cheem, daaraan verbonden, heeft hij prijsgegeven, om ons volk te brengen tot zijn God en zijn land. Eere dien held Jahwès, eere bovenal, Die hem formeerde en sterkte.’ -

‘Wie onzer, dan gij, onze koning, kan die prijsgave van Mosjè in haar waarde schatten,’ sprak Hosjea.

36) De zoon van Abneer.

‘Wie dat ook zou gekund hebben, is uw groote stammvader Joseef, maar noch van hem noch van mij heeft Jahwè dat gevraagd.’

‘Hebt gij bij uw reis in Mitzrajiem niets van zijn gedachtenis kunnen vernemen?’

‘Ik heb het getracht, maar vruchteloos en de wijzen, die de geschiedenis van Mitzrajiem kenden, zeiden mij, dat naar alle waarschijnlijkheid de aanwezigheid van Joseef en onze overige vaderen in hun land viel in den tijd der overheersching door de Syrische volkeren. Meer dan twee eeuwen heeft die geduurd en Auaris was de zetel hunner vorsten en bij hun verdrijving heeft men alles vernietigd, wat er aan herinnerde.’ -

‘Maar toch niet het gebalsemde lijk van Joseef.’

‘Inderdaad, de grootste schat van Sjekem,’ sprak Elichoref, ‘maar die zullen uw stamhoofden veilig in Gosen geborgen hebben. - Toen ik kort voor deze reis nog eens nalas in de rollen Beresit[37] en Sjemoot[38] wat daarin voorkomt over Mitzrajiem, troffen mij in de eerste deze woorden, als verhaald wordt, hoe Joseef in Mitzrajiem werd verkocht als slaaf:

En Potifar, pharao's hoveling, een overste der trawanten, een Mitzrajimietisch man.....

De schrijver vindt noodig te melden, waar het een geheel Syrisch hof geldt, dat een Mitzrajimiet er den post bekleedt van lijfwachthoofdman van den koning.’

‘Een merkwaardige vingerwijzing, dat de koning werkelijk een Syriër was en dat mijn wegwijzer in de historie van Mitzrajiem mij niet heeft misleid. Trouwens, deze dingen waren ons niet geheel onbekend. Wij weten uit onze geschiedrollen van een koning der Syrische volken Chiaan,[39] die het oude Auaris maakte tot zijn koningstad Zoaan, het Tanis van Ramses den Groote, die Chebroon stichtte, en van Apepi den derde,[40] Joseefs verheffer. - Maar om tot het heden terug te keeren, waar brengt ons, o mijn Wijsheidsleeraar, de dag van morgen?’

37) Genesis.
38) Exodus.
39) Zie “De Egyptische” pag. 101.
40) Idem pag. 99.

‘Na een korte rit van ongeveer twee uren in het dal der zeventig palmen en twaalf bronnen van den tocht.....’

‘Elim,’ riep de koning, ‘de reuzenpalmen, nog rijker van schaduw, dan die uit de eerste legerplaats. Laat ons krachten verzamelen voor den tocht naar en in dat schoone oord.’

De sterren schoten weer hun zilverstralen aan het donkere hemelfluweel. Men volgde den grooten leider der reis naar het veldleger in de tenten.

Toen men den volgenden middag het Rarandeldal - zoo noemden het de amalekietische gidsen - naderde, wees de snelle vlucht van meezen er op, dat bebossching in de nabijheid was en waar bosch is in de woestijn, daar is water. Ook de kameelen bewezen door het versnellen van hun loop en het zwaaien van den kop naar rechts en links, dat ze water bespeurden.

Plotseling in de laagte een prachtig schouwspel!

De wanden van het dal prijken met een diep, verzadigd, goudig oranje. Die wanden zijn een rij van gebogen vlakken, van halfkolommen met grillig gevormde kapiteelen, van reuzenkussens, tot kalksteen verhard, van rondgolf naast rondgolf. Daartusschen de vlakte met een aantal kleine meren, bassins met een borrelende plek in het midden, door lieflijk groen omzoomd. Daar over heen spreiden ruige reuzenpalmen hun zware schaduwen. Tamarisken met hun fijne naalden en geurig bloeiende accacia's sieren het dal, zoover de blik naar het oosten reikt. Hier is schaduw in den middag, hier middagrust.

Voor den koning en zijn grooten wijzen de gidsen een donkere schaduwhal, waarin meer dan één bron ruizelt. De troepen legeren zich verder op met de lastdieren.

‘Wat meldt de kroniek over dit schoone oord?’ vroeg de koning. Elichoref las: ‘Toen kwamen zij te Elim en daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmboomen en zij legerden zich aldaar aan de wateren.’[41)]

‘Hier dus vrede en geen gemor,’ sprak hij, de rol sluitend.

‘Nemen wij thans een voorbeeld aan onze vaderen. Vaak zullen we dat op dezen tocht niet kunnen doen,’ sprak de koning.

En toen de avond weer daalde: ‘Mijn vriend, werwaarts morgen?’

41) Ex. 15:27.

‘Voorbij die grootsche rotsen, die uwe majesteit daar ziet in het westen naar de woestijn van Sîn langs de zeekust.’

Vier uur voor den middag zat men weer op de hooge kameelzadels. Het ging een rotspartij tegemoet, die zestienhonderd ellen zich optorende naar den hooge. Witte kalksteen in verschillende lagen, blinkend, waar de zon ze kon bereiken, bij welks gloed de in elkanders schaduw vallende groepen donker afstaken. Gespleten, naakte flanken, het ingewand doorboord met wijde en nauwe holengangen tot diep in het binnenste, waar dieptewater in onderaardsche fornuizen kookt, welks heete dampen de gangen en schachten doen druipen, de eeuwen door ze vullend met een zwaveligen geur. Op de vraag, hoe de aarde aan het vuur harer ingewanden kwam, bleef de groote Chakaam op Dawieds troon - ook hij - het antwoord schuldig.[42)]

Als een draad door de koralen van een halssnoer gaat de weg om die reuzengroep door amphitheatrale steile ketelwanden, die menschenwerk gelijken van grijs-gele kalksteen, telkens een nieuwe. Zoo bereikte men het smalle zeestrand. Heete bronnen tot een eindweegs in zee deden er haar eenheid met het gloeiend ingewand van den omganen berggroep vermoeden. Dan wijken langzamerhand de trotsche rotspartijen en betreedt de reiziger de woestijn Sîn, het zich snel verbreedende, gloeiend heete strand. De hitte overdekt er de huid, die aan de zon is blootgesteld, met fel jeukende blaren. Hier met vrouwen, kinderkens, vee en have langs te moeten..... En toch, dien weg waren ze gegaan! Maar..... de wolkkolom zal zich over Jahwès ellendige scharen uitgebreid hebben, anders had zonnesteek er honderden slachtoffers doen vallen! 't Is, of Jahwès toorn tegen zonde en ellende, in de diepte van het zeedal ingetoomd, opnieuw tegen hen losbreekt, 't is een open afgaan van doodsbenauwenissen en uitreddingen. Gods toorn, Gods beproeving, Gods liefde, Gods loutering van dit onherkenbaar vuile zilver, opdat Hij er straks aan den voet van zijn bergtroon iets van zijn heiligheid en heerlijkheid in kan zien weerschitteren.....

Hun stervensangst, hun brutaal verzet, hun uitreddingsvreugd en het zwaard van Mitzrajiem, - hun nieuwe angst en woede bij

42) Zie ‘De Sidonische’ pag. 219.

dreigende versmachtings- en hongerdood en het zwaard van Amalek.....

‘Op uw noodgeschrei deed Ik groote wondren’.....

Mara, - water! Sîn, - kwartels en manna! Raphidim, - de geslagen rotssteen en Jehosjoea's overwinning!

Dan het woord Jahwès ‘uit de plaats der dondren’!

Ook den tochtgenooten van heden werd het bang. - Tot men kwam, waar een diep dal aan hun linkerhand zich weer naar het oosten wendde. Het bood als eerste uitredding overhangende rotsen, in welker schaduw rusten mogelijk was.

‘Mijn vriend,’ sprak de koning tot Elichoref, na een maaltijd, die allen het leven hergaf: ‘wat zegt Mosjès reisverhaal voor heden?’

‘Toen zij van Elim gereisd waren, kwamen de kinderen Jisraeels in de woestijn Sîn, welke is tusschen Elim en den Sjinaj op den vijftienden dag der tweede maand, nadat zij uit Mitzrajiem uitgegaan waren. En zij morden tegen Mosjè en Aäroon en zeiden: ‘Och, dat wij in Mitzrajiem gestorven waren door de hand Jahwès, toen wij bij de vleechpotten zaten en brood aten tot verzadiging. Want gijlieden hebt ons uitgeleid in deze woestijn, om deze gansche gemeente door den honger te dooden.’

‘'t Is of er voor die grove zielen niets onder den hemel bestaat, dan het voldoen aan de eenvoudigste nooden van hun vleesch. Van Jahwès liefde en heilsplan ziet hun stompzinnigheid schijn noch schaduw,’ sprak de koning.

‘Maar ga voort mijn vriend.’

‘Dan doet Jahwès almacht met manna en kwartels het wonder hunner verzadiging. De koning vergunne mij inplaats van dat verhaal nog te lezen de schoone strofen van den vierden der Asaafpsalmen, die op meerdere plaatsen de wonderen Jahwès op de reis door deze bergwoestijnen bezingen.’

‘Doe zoo.’

Ik gedenk de daden Jahwès,
uwe wonderen van ouds.
Ik zal van uw werk gewagen
en van uwe daden spreken.
o God, uw weg is in het heiligdom!
Waar is een god, groot als Elohiem?

Gij zijt die God, die wonderen doet
en hebt uw sterkte getoond onder de volkeren.
Gij hebt met uw arm uw volk verlost,
de kinderen Jaäqoobs en Joseefs.

De wateren zagen U, o God!
De wateren zagen U en beefden,
ja de diepten sidderden.
De wolken goten haar water uit.
De aetherhoogten dreunden.
Uw pijlen snelden daarhenen,
uw wagenraderen donderden,
uw bliksemen verlichtten de wereld.
De aarde schrok en wankelde!
Uw weg was in de zee,
uw pad door groote wateren,
maar niemand ontdekte uw sporen.
Gij leidet uw volk als een kudde
door de hand van Mosjè en Aäroon.[43)]

'Inderdaad,' sprak Sjalomo, 'dat is schooner dan de kroniek der rol van Sjemoot, waar dierlijke vraatzucht haar dood vindt in het rauwe vogelvleesch'.....

'In deze strofen,' sprak Elichoref, 'komen de eigenaardigheden van den grooten zanger der ternare van uw vader merkwaardig uit. Hij stelt Joseef onder de aartsvaders steeds naast zijn vader Jaäqoob, Jahwès volk ziet hij telkens weer als schaapskudde en tot driemaal bezingt hij hun tocht door deze woestenijen.'

'Mijn vriend Hosjea, dat zal uw Efrajiemitisch hart verkwikken,' sprak Sjalomo glimlachend. 'De Joseefsstam is ook de eenige, wiens lot een dubbel deel in onze erve is geweest.'

'Voorzeker, mijn vorst, maar zegt Asaaf ook niet in één zijner psalmen: 'Doch Hij verwierp de tent Joseefs en den stam Efrajiem verkoos Hij niet, maar den stam Jehoeda, den berg Sioon, dien Hij liefhad en bouwde zijn heiligdom als hemelhoogten, de aarde gelijk, die Hij eeuwig grondvestte en koos zijn knecht Dawied en nam hem van de kudden?'[44)]

43) Psalm 77:12-21.
44) Psalm 78:67.

‘Ik huldig uw kennis van onzen psauter en nog meer uw erkenning van mijn stam en huis als Masjiaansche waarden, - maar in de gemeenschap van ons volk vergeten wij nooit den naam van onzen grooten Joseef, groot in het Mitzrajiem der Syrische volken en den dubbelen zegen, waarmee onze vader Jaäqoob zijn stam deed tellen als twee, gelijk geen der anderen en de woorden die hij op zijn sterfbed tot hem sprak. - Elichoref, hebt ge die hier?’ ‘Ik heb, mijn vorst.’ - Na even zoeken las hij:

> Joseef is een vruchtboom,
> een vruchtboom aan een bron.
> Zijn takken overklimmen den muur.
> Hem mishandelden en bestreden,
> hem benauwden boogschutters,
> doch zijn boog behield zijn veerkracht.
> Zijner armen en handen lenigheid,
> gesterkt door den machtige Jaäqoobs,
> door den Naam van Jisraëels steenrots,
> den Almachtige, die u gezegend heeft
> met zegeningen des hemels van boven,
> met zegeningen des afgronds daaronder,
> met zegeningen van borst en moederschoot.
> De zegeningen uws vaders gaan die zijner vaderen te boven,
> overstegen de eeuwige bergen,
> de begeerlijke gaven der eeuwige heuvelen.
> Die mogen zijn op het hoofd van Joseef,
> op het hoofd van den uitverkorene onder zijne broederen.[45)]

‘Wat spreekt Jaäqoobs liefde voor dezen dierbaren zoon uit Racheel, door Jahwè zoo hoog verheven nog aandoenlijk in zijn stervensure. Hij ziet de rijke zegeningen van zijn eigen leven machtig vergroot over den zoon zijner liefde. - En dan nog die afzonderlijke zegening van Joseefs beide zonen, wat geen der andere kleinkinderen ten deel viel.’

In de tent vroeg den volgenden ochtend hem Zaboed: ‘Waarom heeft mijn vorst naast den Joseefszegen niet dien over Jehoeda doen voorlezen aan Hosjea?’

45) Gen. 49:22 v.v.

‘Omdat ik niet geloof, dat Hosjea voor zijn eigen hart aan dien zegen deel heeft, zoo min als de zoon van Abneer. In den zegen der Racheelzonen is het alles uit de aarde en aardsch, wat wij beluisteren. Joseef heeft in Mitzrajiem getracht, zijn gansche verleden te vergeten en Sjaoel is door Jahwè verworpen. Roer met het heiligste leven uit onze historie, de doode harten dezer twee Racheelzonen niet aan. Het zou hun verzet tegen het regiment van mijn vader en mij, dat in het diepst hunner zielen sluimert, slechts opwekken. Het is ook daarom, dat ik van den achtsten Asaafpsalm heb gezwegen. Ge herinnert u het gesprek, dat wij kort na mijn kroning, daarover met Nataan hadden.[46)] Jahwè heeft hun verzet doen slapen en ik heb het niet willen wekken, hoe gaarne ik het zou willen.’

Den volgenden morgen ging de tocht naar het hart van het Sjinajietische bergland.

‘Mijne vrienden, mij treft het verschil tusschen het landschap hier en dat van onzen Libanoon. Daar bij trotsche en wilde partijen toch het lieflijke van rijke looverpracht, van blanke sneeuwtoppen en milde waterstroomen, waarbij het menschenleven in vriendelijke dorpjes aan de hellingen kan tieren. Hier niets dan naakte grootschheid en woeste eenzaamheid. Bij de genade van die sombere verhevenheid hier en daar een plekje groen bij karig water. Het eenige wat hier op weelde duidt, zijn de grillige vormen der rotsen en glansende kleuren van het gesteente.’

‘De gidsen zeggen, mijn vorst, dat we thans het meest woeste en sombere dezer bergen tegemoet gaan.’

De rotsen lagen nog tamelijk ver van elkaar, maar maakten met hun zwarte hellingen den indruk, of ze door titanenhanden uit groote blokken waren opgebouwd. Na een uur versmalde zich het dal. Het zwart der wanden was overgegaan in donker rood, waardoor nog zwarte aderen liepen. Hier en daar glimmerde de rots groenachtig. Na elk kwartier nieuwe vormen, andere kleuren. Evenals op den dalenden weg uit Elim naar het zeestrand hier in stijgende lijn de eene dalketel na de andere, - steeds hooger, steeds verhevener. Na drie uren rijden, schijnt een ontzaglijk hooge wand alle voortgang af te snijden. Men stijgt af. De gidsen gaan

46) Zie “De Sjoenemietische” pag. 123.

voorop. Links blijkt een pad te zijn, dat omhoog voert. Het komt uit op de hoogte eener pas naar een nieuw dal.

Hier is het een ware hel, met geweldige, schrikwekkende, onbeschrijfelijk sombere en onhandig wilde motieven van lijnen, vlakken, kleuren. 't Is of Jahwè de schepping hier aan de machten der hel heeft overgegeven. Alle booze geesten hebben hier hun hulp verleend. Ten hemel stijgende, dorre klippen en tanden, torenhooge, overhangende rotsmuren dreigen eeuwig door met verplettering. Het dal is van een eenzaamheid, die iedere ziel tot vertwijfeling moet voeren.

'Elichoref, hoe lang heeft ons volk er over gedaan, om tot hier te komen?' vroeg de koning stil houdend en achterom ziend.

'Ik schat een week of zes, mijn vorst.'

'Dat de moed hun hier ontzonk, kan ik begrijpen. Als we onze mannen daar in de verte zien naderen, kunnen we ons voorstellen, hoe deze enge kloven, die geen uitgang schijnen te hebben, Jahwès kudde hebben benauwd. - Hoort gij het loeien der runderen, die met uitgestrekte tong geen kruid van deze wreede rotswanden kunnen scheren, - het blaten der schapen, het klagen der lammeren, en tusschen al die beangstigende geluiden het schreien der kinderen, die niet meer voort kunnen met door steenklompen en splinters gewonde voetjes? Jahwè, erbarming! waarom hebt Ge hen dezen vreeselijken weg doen gaan?'

'Nog een uur, mijn vorst, en dan zijn we in de ruimte en morgen tegen den middag in lieflijk groen en aan stille wateren met den troon Jahwès in de nabijheid.'

'Wat een historie hebben we achter ons! Wat volk heeft er een, die er ook maar van verre op gelijkt? De nakomelingen van herdersvorsten worden een slavenmassa. Die slavenmassa uitverkoren volk van God. De Cheemieten gedijen eeuwen lang in de vlakte van hun rivier in het westen. Edom is een gevestigd koninkrijk geworden in het oosten. En daartusschen zijn broedervolk, dat den eerstgeboortezegen meevoert, zich voortslepend van ontbering tot ontbering, dragend den Abrahaamszegen over alle volken mede en de stam Jehoeda in de lendenen van één der zijnen: Sjilo, Massjiaach! - Jahwè, onze God, hoe vreeselijk, hoe aanbiddelijk zijn uwe wegen!'

'En thans,' vervolgde hij, 'zijn wij wereldrijk, en thans is Jahwès

tempel er, - thans rust er zijn Heerlijkheid op Cherubsvleugelen in het gouden donker.....'

Hij vervolgde zijn weg. Niemand sprak een woord.

Al was het dal van den volgenden morgen vrij van de demonische benauwenissen van gisteren, veel schaduw bood het niet. Wel prachtige vergezichten op de toppen van het hooggebergte.

Breed en dor begon het. Ook donker en koud. En de koning wilde nog voor den avond in de lieflijkheid en majesteit der groote oase tegenover den berg Godes zich verlustigen.

Zeer vroeg was men opgebroken. De kampvuren der troepen brandden nog. De maansikkel stond scherp, maar bleek aan de strook van den nachthemel boven het dal.

Spoedig ontwaakte een rosse glans in het oosten. De prachtige bergvormen doorbreken de gouden strepen van het verre verschiet. De koude neemt nog toe. Men rilt op den rug der hooggebeende rijdieren. - Maar slechts kort. Want haast even snel als het vlammende licht der opgaande zon de maansikkel doet wegzwijmen, overwint haar gloed de kilte van den morgen.

'Die rit van drie uren was een onvergetelijk genot,' sprak Sjalomo, toen ze afgestegen waren voor de eerste rust.

De rotvlakken der hellingen beginnen zich te sieren met prachtige kleuren.

Liefelijke festoenen van kapre en maidenhair hangen voor de openingen der holen. De groene ranken der kolokwint kruipen over de wortels van witbloeiende brem, van accacia's en tamarisken. Een laag bij den grond voortwoekerend, welriekend kruid, dat de kameelen gaarne eten, vervult de lucht met zijn geur. Berberissen met haar roode bessen, blauwe distels en reeds stoffige, half verdroogde kruiden, met hun bleek-groen den zandigen bodem half aan het oog onttrekkend, helpen voor hun deel mee aan de stoffeering van het heerlijk dal.

Sjalomo riep Eliaab naast zich.

'Rafidim, mijn krijgsheld,' sprak hij.

'De bergranden zijn hier wel zoover van elkander verwijderd, dat matig groote legers er slag geleverd kunnen hebben,' sprak Eliaab, toen hij zijn blik naar alle zijden had laten gaan. - 'De vraag komt bij mij op: hebben de Amalekieten hier in de dalen rechts en links verscholen, ons volk opgewacht of hen achtervolgd.'

‘Elichoref, geven onze rollen antwoord op die vraag?’
Elichoref nam de Sjemootrol en las:

‘Daarna toog de gansche vergadering der kinderen Jisraëels naar hunne dagreizen uit de woestijn Sîn op Jahwès bevel en zij legerden zich te Rafidim.’[47)]

‘Het was dus op het eigen bevel Jahwès, dat ze dien weg der verschrikking, die zelfs ons benauwde, zijn gegaan,’ viel de koning hem in de rede.
‘Wat nu volgt is het gebeurde bij Massa en Meriba,’ ging Elichoref voort, ‘waarna het verhaal aldus verder gaat’:

‘Toen rukten de Amalekieten aan, om de Jisraëlieten in Rafidim te bekampen. En Mosjè beval Jehosjoea: kies u mannen en ruk morgen uit, om met de Amalekieten te strijden. Ik zal mij op den top van den heuvel stellen met de staf Gods in mijn hand. - En Jehosjoea deed, als Mosjè hem bevolen had en rukte uit. Mosjè, Aäroon en Choer bestegen den top des heuvels. Als nu Mosjè zijn armen verhief, hadden de Jisraëlieten de overhand, maar als hij ze liet zinken, de Amalekieten. - Eindelijk werden Mosjè's armen moede. Toen namen ze een steen en schoven dien onder hem, om op te zitten en Aäroon en Choer ondersteunden zijn armen, zoodat ze onbewogen bleven tot zonsondergang. - En Jehosjoea bracht den Amalekieten een bloedige nederlaag toe.’
‘Toen sprak Jahwè tot Mosjè: Schrijf dit ter gedachtenis op een blad en scherp het Jehosjoea in. Ik wil iedere herinnering aan de Amalekieten geheel uitwisschen onder den hemel.’ -
‘En Mosjè bouwde een altaar en noemde het: Jahwè is mijn banier, - want, zeide hij: De hand aan Jahwès banier! Jahwè strijdt tegen Amalek van geslacht tot geslacht.’[48)]

‘En wat oordeelt gij thans?’ vroeg de koning.
‘Dat het volk een eindweegs verder gelegen was, dan de plaats waar wij staan, - waarschijnlijk in de oase en Amalek hen achtervolgd heeft, om hen daar aan te grijpen, tot het hier op Jehosjoea's troepen is gestuit.’ -

47) Ex. 17:1.
48) Ex. 17:9-16.

‘Ik deel uw gedachte en laat ons thans den weg naar de oase vervolgen, waar de weerloozen een prooi van Amaleks woede geworden zouden zijn zonder Jahwès hulp en de heldenmoed van onzen Efrajimiet, met uw naam genoemd, mijn vriend Hosjea en misschien uw stamvader, wiens roemrijke naam hier plotseling opduikt uit de naamlooze massa.’

‘Waar ik op het laatste mij niet mag verheffen, omdat het mij niet bekend is, voel ik mij toch na Joseef, ook op dezen stamgenoot trots,’ sprak Hosjea.

‘En wij allen met u op onzen eersten, grooten oorlogsheld, wiens daden Hem afschaduwen, die ons een eeuwige plaats in Jahwès Rijk waarborgt.’

Nog een uur duurde de rit, toen men met diepe ontroering stil hield, starend naar het heilig doel van den tocht: de vijfvingerige top van den Berg Godes, den Choreeb, den Sjinaj, den troon Jahwès op de aarde.....

Een wacht van zeven statige voorbergen omhulde de voeten en knieën van den monarch. Strak en steil steeg hij boven hen uit als van een gansch ander geslacht. De majesteit zijner onmetelijke lijnen sprak godentaal in hoorbaar zwijgen. Hij was, hij stond, in zwijgend staren een koning te zijn, door vorsten gekroond.

‘Knielt! Op zijn kruinen rustten eens Jahwès voeten!’ - riep de stilte plechtig in het rond.

En Jahwès koning antwoordde:

‘Berg Godes, uw grootschheid voert onze zielen op tot aanbidding van uw Schepper: Jahwè, hier hebben uw voeten voor het eerst het om de zonde vervloekte aardrijk weer beroerd.....’

Toen zag men den koning door de breede vlakte schrijden en verdwijnen in een weg, die tusschen twee voorbergen door leidde naar zijn voet, - en niemand dorst hem te volgen. - Eerst laat in den middag keerde hij terug.

Bij het vallen van den avond, bij de opgezette tenten sprak de koning: ‘Elichoref, we misten door de vraag van hedenmorgen de geschiedenis van het water uit de rots.’

Elichoref las:

‘Te Rafidim nu was geen water voor het volk om te drinken. Toen twistte het met Mosjè en eischte: geef ons water te drinken.

Mosjè antwoordde hen: Wat twist gij met mij? Waarom verzoekt gij Jahwè?'

'En het volk dorstte naar water. Daarom morde het tegen Mosjè en zeide: Waarom hebt gij ons eigenlijk uit Egypte opgevoerd? Om ons en onze kinderen en ons vee van dorst te doen omkomen?' 'Zoo riep Mosjè tot Jahwè, zeggende: Wat moet ik met dit volk beginnen? Het scheelt niet veel, of ze zullen mij steenigen.'

'Toen zeide Jahwè tot Mosjè: Stel u aan de spits des volks en neem eenigen van de oudsten Jisraëels met u en uw staf, waarmee gij de rivier sloegt en ga heen, dan zal Ik daar voor u op den rots bij den Choreeb staan en gij zult op de rots slaan; zoo zal er water uitvloeien, dat het volk kan drinken. - En Mosjè deed zoo in het bijzijn der oudsten. En hij noemde die plaats Massa en Meriba, omdat de Jisraëlieten getwist hadden en Jahwè verzocht, zeggende: Is Jahwè in ons midden of niet!'[49)]

'Ook Jahwè heeft een medelijden met de kudde zijner ellendigen gevoeld, als ons gisteren in die rotsenhel vervulde,' sprak de koning. 'Vandaar zijn zwijgen in ontferming over hun onbeschaamd optreden. - Laten wij er daarom ook over zwijgen. - En morgen, Machazioth, laat ons morgen de strophen hooren, van den titan onder onze psalmen. Hij is, als de vijftoppige Choreeb onder de bergen van dit geweldig land.'

'Maar Elichoref, lees gij ons vooraf die plaatsen uit Mosjè's tweede boek voor, waarin de oprichting van Jahwès Verbond met de vaderen wordt verhaald. - En gij, mijn vriend Eliaab, laat uwe manschappen een kring dicht om ons vormen. De menschelijke stem draagt ver in deze berglucht. Ik wil, dat ze allen naar de woorden Jahwès zullen hooren, die van zoo onschatbare waarde zijn. - En laat ons daar morgen vroeg mee beginnen, eer de zon heet wordt, want de schaduw is in dit dal nergens zoo breed, dat heel onze luisterende manschap daarin beschutting kan vinden.' 'Wij zullen des konings wil volbrengen,' spraken die drie.

De noordooster flank van den Choreeb weerkaatste de milde stralen van het morgenlicht, dat de spleten en kloven aan de zuidwest zijde als donkere banen en vlakken deed kennen, toen de troepen

49) Ex. 17:1-8.

hun breede cirkelboog hadden ingenomen. - Binnen dien kring stond de vorst met zijn grooten.

De slagschaduw van den hoogen rotswand der noordoostelijke zijde van het dal borg hen allen. Licht en schaduw op de kleurige bergen en een breede strook hemelblauw daar boven, waren een hal, die Jahwè verheerlijkte in haar machtig zwijgen. In de groote boog eener driedubbele rij stonden de troepen. De koning met zijn grooten en Machazioth met zijn orkest en zangkoor dicht bij den bergwand.

Elichoref trad naar voren. Duidelijk en scherp begon hij zijn langzame voordracht:

'In de derde maand na den uittocht der kinderen Jisraëels uit Egypte, kwamen ze in de woestijn Sjinaj en legerden zich daar in de woestijn tegenover den berg. Maar Mosjè steeg op tot Jahwè.'

'En Jahwè riep tot hem van den berg: Zoo zult gij spreken tot den huize Jaäqoobs: Gij hebt nu zelf gezien, wat Ik den Egyptenaren gedaan heb en hoe Ik u op adelaarsvleugelen gedragen heb en tot Mij gebracht. Als gij nu goed zult hooren naar mijn gebod en de door Mij bepaalde verordeningen wilt houden, zoo zult gij onder alle volken mijn eigendom zijn, want de gansche aarde is mijne. En gij zult mij een priesterlijk koninkrijk en een heilig volk zijn. - Dat zijn de woorden die gij den Jisraëlieten zeggen zult.' 'Toen ging Mosjè heen, riep de oudsten des volks samen en droeg hun al de woorden voor, die hem Jahwè bevolen had. En het gansche volk antwoordde gelijkelijk: Alles, wat Jahwè bevolen heeft, zullen wij doen.'

'En Mosjè bracht die woorden des volks weer tot Jahwè.'

'Daarop sprak Jahwè tot Mosjè: Ik zal in een dichte wolk tot u komen, opdat het volk het hoore, als Ik met u spreek en u immer geloove.'

'Verder sprak Jahwè tot Mosjè: Ga heen tot het volk en zorg, dat zij heden en morgen zich rein houden en hun kleederen wasschen, opdat zij overmorgen bereid zijn, want dan zal Jahwè voor de oogen van het gansche volk nedervaren op den berg. Het volk zult gij rondom een grens vaststellen en zeg hen: Wacht u van op den berg te klimmen of ook slechts met den voet hem aan te

raken, want ieder, die den berg aanraakt, zal gedood worden. Geen hand mag hem aanraken, maar hetzij een beest of mensch hem aanraakt, die zal zeker gesteenigd of doorschoten worden en sterven. - Als de ramshoorn weerklinkt, zullen zij den berg nader stijgen.'

'Toen daalde Mosjè van den berg af tot het volk en kondigde aan, dat het zich rein zou houden en zijn kleederen wasschen en sprak tot hen: Houdt u gereed tegen den derden dag en raakt geen vrouw aan.'

'En het geschiedde den derden dag, als de morgen aanbrak, dat donder en bliksem losbraken en een zware wolk legerde zich op den berg en een machtig bazuingeluid weerklonk, en al het volk in het leger beefde.'

'Maar Mosjè voerde het volk uit het leger, Gode tegemoet en ze stelden zich op aan den voet des bergs.'

'En de berg Sjinaj was geheel in rook gehuld, omdat Jahwè in een vuur daarop was nedergevaren en de rook steeg er van op als van een smeltoven en het geheele volk beefde zeer. En de bazuinklank werd steeds machtiger.'[50)]

'Toen sprak God al deze woorden zeggende:

Ik ben Jahwè uw God, die u uit Egypte, uit het slavenhuis weggevoerd heb. Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.'

'Gij zult u geen beeld maken noch eenig afbeeldsel van wat boven in den hemel is, noch van wat beneden op de aarde, noch van wat in het water onder de aarde is. Gij zult u daarvoor niet nederwerpen noch hun eer bewijzen. Want Ik, Jahwè, uw God, ben een naijverig God, die de schuld der vaderen bezoek aan de kinderen, aan de klein- en achterkleinkinderen van hen, die Mij haten, maar genade bewijs aan het duizendste geslacht van hen, die Mij liefhebben en mijn geboden bewaren.'

'Gij zult den Naam Jahwès uws Gods niet misbruiken, want Jahwè laat niet ongestraft, die Zijn Naam misbruikt.'

'Denk aan den Sjabbaath, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de Sjabbaath voor Jahwè, uw God. Dan zult gij geen werk doen, gij noch uw

50) Ex. 19:1-19.

zoon noch uw dochter noch uw slaaf, noch uw slavin, noch uw vee, noch uw vreemdeling die in uw poorten is. Want in zes dagen heeft Jahwè den hemel en de aarde, de zee en al wat daar in is gemaakt; hierna rustte Hij op den zevenden dag. Daarom heeft Jahwè den Sjabbaath gezegend en geheiligd.'

'Eer uw vader en uw moeder, opdat gij lang leeft op den bodem, dien Jahwè uw God u ten eigendom geeft.'

'Gij zult niet dooden.'

'Gij zult niet echtbreken.'

'Gij zult niet stelen.'

'Gij zult tegen uw naaste niet spreken als een valsche getuige.'

'Gij zult niet begeeren uws naasten huis. Gij zult niet begeeren uws naasten vrouw, noch zijn slaaf, noch zijn slavin, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uw naaste toebehoort.'

'En het geheele volk zag de donderslagen en bliksemen en het geluid der bazuin en den rookenden berg; het volk zag het en zij sidderden en gingen van verre staan. En ze zeiden tot Mosjè: Spreek gij met ons en wij zullen hooren, maar dat God toch niet met ons spreke, opdat wij niet sterven.'

'Maar Mosjè zeide tot het volk: Vreest niet, want God is gekomen, om u te beproeven en opdat vrees voor Hem u zou bijblijven, opdat gij niet zondigt.'

'Zoo bleef het volk van verre staan, maar Mosjè naderde tot de wolkenmassa, waarin God was.'[51)]

Elichoref vervolgde: 'Op deze groote geboden Jahwès volgen een menigte kleinere, die daarop steunen en er mede het boek van Jahwès Verbond vormen. - Dan spreekt Jahwè nog deze machtige woorden tot zijn volk over Masjiaach als Engel des Verbonds.'

'Zie Ik zend mijn Engel voor uw aangezicht, om u te bewaren op den weg en u te brengen naar de plaats, die Ik heb vastgesteld. Neemt u in acht voor Hem en hoort naar zijn stem, weest niet weerspannig tegen Hem, want Hij zal uwe overtredingen niet vergeven, omdat mijn Naam binnen in Hem is. Maar als gij nauwgezet naar Hem luistert en doet alles, wat Ik spreek, zoo zal Ik uwer vijanden Vijand zijn en benauwen, die u benauwen. Want

51) Ex. 20:1-21.

mijn Engel zal voor uw aangezicht gaan en u brengen naar den Amoriet, den Chetiet, den Pherisiet, den Kanaäniet, den Chivviet en den Jeboesiet en Ik zal hen verdelgen.'[52)]

'En thans lees ik u nog voor de eigenlijke plechtigheid der Verbondssluiting.'

'Tot Mosjè zeide Hij: klim op tot Jahwè gij en Aäroon, Nadab en Abiechoe en zeventig van de oudsten van Jisraëel en buigt u neder van verre. Maar Mosjè alleen zal tot Jahwè naderen, niet zij, en het volk zal niet met hen opklimmen.'

'Toen kwam Mosjè en vertelde aan het volk al de woorden Jahwès en al de rechtsbepalingen en het geheele volk antwoordde met één stem en ze zeiden: Al de woorden, die Jahwè gesproken heeft, zullen wij doen. En Mosjè schreef al de woorden Jahwès op.'

'Toen stond hij des morgens vroeg op en bouwde een altaar onder aan den berg en twaalf opgerichte zuilen naar de twaalf stammen Jisraëels. En hij zond jongelingen der Jisraëlieten heen om brandoffers te bereiden en als dankoffers voor Jahwè jonge stieren te slachten. - Daarop nam Mosjè de helft van het bloed en deed het in de bekkens en de helft sprengde hij op het altaar en hij nam het boek des Verbonds en las het voor de ooren des volks en zij zeiden: Alles wat Jahwè gesproken heeft, zullen wij doen en wij zullen hooren. - Toen nam Mosjè het bloed en sprengde het op het volk en zeide: Zie het bloed des Verbonds, dat Jahwè met u gesloten heeft op grond alle dezer woorden.'[53)]

Elichoref trad terug binnen den groep van 's konings grooten.

Thans trad Machaziooth voor koor en orkest. - De zangers stelden zich op hun plaatsen, de spelers schikten hun instrumenten. Stemgeruisch bij den troep verstilde. Aller oogen waren gericht op den opperzangmeester.

Daar zwaaide hij zijn dirigentenstaf omhoog.....

Een donderende slag op alle instrumenten deed dal en bergen daveren. Zilveren trompetten zongen door.

Een tweede tactslag.

52) Ex. 23:20-23.
53) Ex. 24:1-8.

Dan begonnen orkest en stemmen met groote kracht:

> God staat op, zijn vijanden verstuiven:
> Zijn haters vluchten voor zijn aangezicht.
> Als rook verdwijnt voor den wind,
> als was versmelt voor het vuur,
> zoo vergaan ze voor het aangezicht Jahwès.
> Voor zijn aangezicht juichen de rechtvaardigen.
> Ze verblijden zich jubelend voor God!

De stemmen zwijgen, het orkest zingt voort.
Dan weer te samen met geweldige kracht:

> Zingt Jahwè, lofzingt zijn Naam!
> Baant Hem een weg, die rijdt door de steppen!
> Jah is zijn Naam, jubelt voor Hem!
> Hij, Vader der weezen, der weduwen Rechter
> God, uit de woonstee zijner Heiligheid,
> geeft zwervers een thuis, gevangenen de vrijheid,
> maar weerspannigen verteert de woestijn.

Nog levendiger, dan bij de uitvoering dezer hymne op den laatsten dag van het tempelwijdingsfeest, gevoelde men hier op den grond, eens door Jahwès voeten beroerd, de heilige geschiedenis herleven. Met stijgende geestdrift vervolgden koor en orkest:

> Jahwè, toen Gij uittoogt voor uw volk,
> toen Gij daar henentraadt door de woestijn,
> dreunde de aarde, dropen de hemelen,
> trilde de Sjinaj voor het aangezicht Jahwès,
> des Gods van Jisraëel!

Lang en nadrukvol werd die strofe aangehouden. Toen ze afbrak zongen de echo's voort, ver en nabij.

Zachter en rustiger vervolgde de hymne:

> Milde gaven, o God, deedt Gij dalen.
> Gij versterktet uw smachtende erve.
> Uw kudde legerde zich veilig daarbij.
> uw goedheid verzorgde die ellendigen.

‘Die ellendigen!’ - Men had hun ellende gepeild, de laatste dagen: honger, hitte, dorst, angst, vermoeienis, doodsgevaar vanwege den vijand, - maar ook de goedheid Jahwès, die hen verzorgde: water uit de rotsen, broodregen uit den hemel, kwackels met den woestijnwind: op hun noodgeschrei deed Hij groote wond'ren.....

Met groote kracht en meesleepende vaart stuwden de strofen verder:

> Toen deed God een heilmaar weerklinken:
> Trekt op, trekt uit, blijft niet achter in de perken!
> De koningen der heirscharen vluchten, vluchten!
> De huisvrouwen deelen den buit:
> duivenveeren met zilvertint,
> vleugels met roodgouden glansen!

Reeds is Dawieds dichterlijke verbeelding dit alles voorbijgesneld. De woestijnen liggen achter. Het land der belofte is betreden. Wringend door stroef mineur vervolgen koor en orkest:

> Als de Almachtige bevel door zijn boden gaf,
> waarom, Salmoon, beschimptet gij Sioon?
> Gij veeltoppige bergen, bergen Basjaans,
> wat bliktet in afgunst gij neer,
> op dien Jahwè koos tot zijn eeuwige woning?

In zwellend majeur eindigde de strofe.

Na korte rust stijgen instrumenten en stemmen op naar de hoogte, jubelend Jahwès intocht in Sioon tot een triumpheerend: het groote plan Jahwès met zijn volk is volvoerd.

> Myriaden zijn Gods wagens, immer nieuwe duizenden.....
> Jahwè komt van den Sjinaj tot zijn Heiligdom!
> Dan vaart Gij naar de hoogte! -
> De gevangenis gevangene!
> Gods gaven uitgestort over het menschdom!
> Zelfs weerspannigen wonend bij God!

Profetie en thora zijn vervuld tot op dit oogenblik!

Een rust van iets langeren duur. Dan breed, krachtig en vol majesteit:

Geloofd zij God, van dag tot dag zal Hij ons dragen!
Die God is onze zaligheid, -
een God van volkomen zaligheid!
Bij Jahwè, bij Jahwè zijn uitkomsten tegen den dood!
God verplettert den harden kop
van wie daar heengaan, trotsch op hun schuld.
Jahwè heeft gezegd: Uit den ijzeroven doe Ik keeren,
Ik doe keeren u door de diepten der zee,
opdat uw voet, ja de tong uwer honden
in het bloed uwer haters zich bade.

Na korte rust grijpt de lust in de nieuw verworven, heerlijke levensmogelijkheden den vroolijken, zonnigen jubel eener nieuwe levensmoed. Het is of de koninklijke dichter-profeet tegenwoordig was bij wat den eersten Sjabbaath der Tempelwijding zich voltrok, - als hij de stammen prijst, tot het koningschap geroepen en die de eenheid der natie van den laatsten aanslag der Kanaänieten hebben gered: Debora!

Aanschouwt den feestgang Jahwès,
den feestgang mijns Gods, mijns Konings in het Heiligdom!
De zangers vóór, de speellieden achter;
tusschen hen tambourijnende maagden!
In gemeenschapskooren prijst Jahwè,
gij, die zijt uit de welbron Jisraëels.
Benjamien, de kleinste, hun eerste heerscher,
de vorsten van Jehoeda in scharen,
van Zeboeloon, van Naftali!
Uw God heeft u sterkte gegeven!
Sterk, o God, wat Gij aan ons gewrocht hebt!
Om uws tempels wil te Jeroesjaleem
zullen de koningen geschenken U brengen!

De juichende smeekbede wekt diepe ontroering en toorn tegen al, wat dat heerlijke bedreigt, waarmee stem en instrumenten den zin van het lied versterken:

Verbreek als riet het rot der sterken,
verstrooi de volkeren, die krijg begeeren,
stier- en jongstiervolkeren!

Dan jubelen een heerlijk vervulde en nog onvervulde profetie, maar de koningin van Sjeba komt:

> Dat gezanten komen uit Mitzrajiem
> Koesj zal zich haasten, zijn handen
> uit te strekken naar God!

Nog eenmaal een korte rust als een diepe ademhaling voor de geweldige slotstrofe en dan worden koor en orkest meegevoerd op de vleugelen der machtigste vervoering:

> Gij koninkrijken der aarde, zingt Gods lof!
> Prijst met harpen den Allerhoogste,
> die de bovenste hemelen binnen rijdt!
> Hoort den stem zijner donders dreunen!
> Geeft Gode sterkte! Zijn hoogheid is over Jisraëel,
> Zijne majesteit in de bovenste wolken!
> o God, geducht uit uw Heiligdom!
> De God Jisraëels geeft den volke sterkte en krachten!!
> Geloofd zij God!!!

Als het fortissimo-slotakkoord van een orgelcompositie, dat plotseling afgebroken, nog naklinkt door de gewelven van een gotischen dom, wierpen de wanden der bergen die tonen als echo's elkander weer toe, alsof de flanken van den troon Jahwès en alle granieten trawanten rondom hem, zoo lang mogelijk dat ‘Geloofd zij God’ willen vasthouden.

Des konings verrukte oogen staren nog een wijle naar den bergmonarch, pralend in den gloed der stijgende zon.

Dan geeft hij het teeken, dat de plechtigheid is geëindigd: na de woorden van dezen titanischen lofspsalm geen woorden meer.....

De kameelen worden gezadeld voor de voortzetting van de reis door het heerlijk dal, waarin Jahwè zijn volk lange maanden heeft laten verwijlen, om zich te verkwikken na al de ontberingen van den langen tocht van de tichelovens van Zoaan af.

Toen de gidsen vroegen, of de koning den berg wilde bestijgen, want dat zij den weg naar boven kenden, antwoordde hij: die weg is mij te heilig.

Smaller en schooner werd het dal, den Sjinaj voorbij. De bronbeek,

die in het breede dal vóór den berg in zand en gruis verdween, kabbelde hooger op tusschen altijd groene boorden en weeldrig geboomte, waar de fijn geveerde tamarisk in overheerschte tusschen palmen en dwergappels, waarin de lijster floot en de meezen knisterden.

Onbeschrijflijk grootsch ter wederzij der bergen hoogte en vormen, - prachtig hun kleuren. De lucht heerlijk rein en zacht. In eindelooze herhaling vergezelt het groen den snellen stroom, die telkens kleine meren vormt.

De koning had bevel gegeven zijn tent dien nacht niet bij de andere op te slaan, maar achter de troepen en met de opening gericht naar den Choreeb. - Hij wilde alleen zijn met zijn gedachten.

Voor hij zich neervleide op zijn nachtleger, wandelde hij een der zijdalen in, die naar den voet van den berg voerden. Meer dan de Libanoon, de bergen van overvloed en schoonheid, hadden gekund, boeide hem de aanblik der eenzame, woeste, onmetelijke majesteit van den Choreeb. - Reeds was de rijzende maan begonnen de zilveren gomer van haar glans uit te gieten op de hooge spitsen.

Hij bleef staan.

'Hier is Mosjè opgeklommen met Aäroon en zijn beide zonen en de zeventig oudsten, - de vertegenwoordigers des volks. Hier hebben ze Jahwès voeten aanschouwd, rustend op een vloer van edelgesteente, het berggraniet, dat door de aanraking van Gods voeten veranderde in hemelsblauw lazuur.....'[54)]

'Dat dat hun gegeven werd! Jahwès liefde tot zijn ruw en bij de tichelovens vergroofde Jaäqoobszaad drong Hem hier, tot wat Hij nooit heeft herhaald: nederdalen in zijn verloren schepping, om de koorden der redding in eigen Persoon te slaan om zijn uitverkoren volk.'

'Wat was het Hem ernst, wat was het Hem alles!'

'En bij die betoning zijner gloeiende min voor zijn bruid uit de aardevolken - tegelijk zijn bedreiging: Raak zelf den voetbank mijner heiligheid niet aan, of Ik vernietig, die het waagt.....'

'En als donderende uiting van die liefde en die bedreiging overstemt zijn eigen stem de bazuinen en donderslagen:

54) Ex. 24:9 en 10.

“Ik ben Jahwè, uw God! - Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.....” Daar ging het Hem om, daarom alleen: om de liefde van zijn volk, de geheele, volmaakte liefde van zijn uitverkoren volkerenbruid enkel voor haar Man, haar Schepper, - haar Herschepper. Daarin was voor dat volk alleen en eenig zekerheid en zaligheid!’

‘En zijn trouw, die hen dat geven wil, laat Hij Mosjè verzegelen door het bloed der verzoening. - Vanwaar komt het? - Van Hem, van zijn Middelaar, van den Masjiaach, van den Engel in wiens binnenste zijn Naam was, die met hen mee zou gaan, - waarheen? - Naar de plaats, waar Hij als Offerlam na tallooze symbolen Zelf zou sterven. - Zijn vleesch had hen gevoed en gesterkt voor den uittocht uit het groote rijk des verderfs, zou het elk jaar opnieuw sterken - tot Hij Zichzelf voor hen zou laten slachten. - Hoe, waar, wanneer?’

‘Wat een geheimenissen.....’

‘Dat had Hij reeds bij den val der eerste menschen beloofd. Die belofte werd verbond in zijn verhouding tot Abrahaam. - Wat heeft Abrahaam er van begrepen? Hij vertrouwde onvoorwaardelijk op het woord van zijn God. - Wat Jaäqoob? - “Op uw heil wacht ik, Heere.” - Wat was de inhoud van dat heil? - De liefde van zijn God, die veiligheid en zekerheid waarborgt bij den gang door dit leven en achter en in de sjeool.’

‘Is er meer noodig? - Zeker is er meer begeerenswaard.’

‘Ruim vijfhonderd jaren na het verbond met Abrahaam, het verbond met zijn volk bij den Sjinaj. Nog eens vijfhonderd jaar en dan de derde verbondssluiting met mijn vader. - Ethaan, gij hebt dat in uw “onderwijzing” diep gevoeld: Ik heb een verbond gemaakt met mijn uitverkoorne, Ik heb mijn knecht Dawied gezworen bij mijn heiligheid: Zoo Ik aan Dawied lieg!’[55)]

Hij knielde neer in het zandig gruis van den dalgrond. - ‘Jahwè, mijn Elohiem, dat geldt ook mij!’ - Zijn stem ging over in onverstaanbaar fluisteren.....

Daar hoorde hij geknars van een zachte voetstap in het kiezel.

Plotseling rees hij op. Hij meende een vrouwengestalte te onderscheiden in het maanlicht, die stil bleef staan.

55) Psalm 89:4 en 36.

‘Vrees niet, wie zijt gij?’ sprak hij zacht.

‘De dochter van den hoofdman van mijn stam,’ antwoordde een lieflijke, jonge stem.

‘Zoekt ge een verloren schaap van uw vaders kudde?’

‘Nee.....’

‘Wat dan?’

‘Herders hebben verteld, dat de groote koning der Hebreeën Sjalomo in het dal is met zijn krijgslieden.’

‘Met dien grooten koning spreekt gij. Wildet gij hem zien?’

‘Ja.....’

‘Kom dan tot mij en ik zal hem u toonen bij maanlicht.’

Langzaam, aarzelend, schuifelend kwam ze nader. - Ze zag hem aan met haar groote, donkere oogen, waarin twee zilverstippen van maanlicht fonkelden.

‘Wat zijt gij schoon.....’

Hij glimlachte.

Hij nam haar hand en leidde haar naar zijn tent, nam twee lage zetels en noodigde haar tot nederzitten.

‘Hoe is uw naam?’ vroeg hij.

‘Mira.’

‘Wat begeert ge van mij, Mira?’

‘U zien en hooren spreken. En zie, dit bracht ik voor u mee.’

Ze nam uit den boezem van haar meiel een steen en reikte hem dien.

Hij nam hem aan. Hij was warm als haar hartbloed.

Hij hief hem omhoog in het maanlicht. Het was een donkerblauwe geslepen turkoois.

‘Prachtig Mira! Koning Sjalomo is zeer dankbaar voor uw geschenk. Zie, neem dit van hem aan als tegengeschenk, en keer dan weer tot uws vaders tent. Hij nam zijn zegelring van den vinger en gaf haar dien.

“O!” riep ze verrast en rees op.

“En zullen we met onze geschenken nog een kus wisselen daartoe?” sprak ze.

Glimlachend trok hij haar ranke, tengere gestalte tot zich. Ze hief haar mond tot hem op. Zacht drukte hij zijn lippen op de hare. “Gegroet, groote koning der Hebreeën,” fluisterde ze.

“Gegroet lieve Mira der Amalekieten.”

Met snellen tred ging ze heen. Nog eenmaal keerde ze om en vroeg: Waarvoor knieldet ge in dat kiezelbed?'

'Voor mijn God Jahwè, die mijn volk op dien berg is verschenen.' 'Dien God ken ik niet, maar ik zal een bokje mijner kudde aan hem offeren en bidden, dat hij u behoede.'

Voor ze verdween in het dal wuifde ze nog eens met de hand - voor 't laatst.....

Schoonheid vol gevaren, uw naam is vrouw, lispelde hij glimlachend. - 'Op elken leeftijd,' voegde hij er na enkele oogenblikken aan toe.

'Maar ditmaal zegevierde ik.'

Hij strekte zich uit op zijn tentleger. De lichtmantel van den berg begon steeds heller te blinken.

'Wat een nacht en welk een aanblik.'

'Waarom liet ik haar gaan?'

'Omdat mijn vrouwenpaleis anders nog een afgodendienares meer zou bevatten, een dochter uit een afgesplitsten stam van Esaau, een Hadadaanbidster, als haar volk, dat Jahwè ten ondergang heeft gewijd, om wat het in Rafidim tegen zijn hooge heilsplan smeedde. "De hand aan Jahwès banier. Jahwè strijdt tegen Amalek van geslacht tot geslacht."

"Vaarwel Mira! Lieftallige bode der machten, die Jahwès volk ten verderve toe haten....."

Starend naar den hoogsten Choreebtop, rustten zijn gedachten een wijle, heerschte in zijn ziel het gevoel met zijn woordenlooze taal. Dan vervolgden zijn gedachten weer haar loop: "Terwijl Gods bliksemen en donderstemmen nog blonken en weerklonken rondom zijn aardetroon, - zijn pas ondertrouwde volkerenbruid, jubelend en reidansend om de grove zinlijkheid van den Mitzrajimietischen stiergod..... en zijn toorn neemt zijn Verbondsengel als haar Leidsman terug en daarmee de kroon der aanbiddelijke schoonheid van zijn heilsplan met haar....."

"Hoe was het mogelijk?" - vraagt het daarbij in ons, kinderen van een tijd, die de vrucht van vijf eeuwen oogstten, sindsdien verloopen. - Veranderden ze ons hart? - En indien ja, verbeterden ze het?'.....

....."Vlak na Jahwès verbond met Dawied, terwijl zijn Schechina eindelijk rust vond in het gouden donker van mijn Hem gewijden

tempel..... zijn vredekoning omspannen met het gouden weefsel van vrouwenliefde en vrouwendienst.....'

'Is die beter dan de apisdienst van Cheem? - Zinnendienst en heidendom als die!'

'En al die eeuwen heeft de wet Jahwès op ons volk ingewerkt, die hier slechts eenmaal was gehoord, zaad in een nauwlijks toebereiden akker: Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben. Gij zult niet echtbreken, geen spel drijven met het schoonste in mijn schepping, met de schaduw der liefde van den Verbondsengel tot zijn geredde volkerenbruid.....'

'Abisjag!'

'Jahwès laatste verschijning aan mij met de prachtige Sidonische Ashstarthedienares naast mij.....'

'Te Gibeoon zijn woorden in een sfeer van liefderijke toegenegenheid met het slot: En als ge in mijne wegen wandelt.'

'Ook nog tijdens den tempelbouw door Achia: En als ge in mijne inzettingen wandelt.'

'Maar voor enkele weken, ja, ook nog wel die vriendelijke beloften van heilvolle toekomst, maar de scherpe dreiging aan het eind: Als gijlieden en uwe kinderen ooit van achter Mij omkeert..... omdat ze Jahwè, hun God, die hunne vaderen uit Egypte had opgevoerd, hebben verlaten..... daarom heeft Jahwè al dit kwaad over hen gebracht.....'

'Wordt het in mijn leven niet hoog tijd voor een krachtigen omkeer, - als met een ruk?'

'Want zou Gods antwoord op dat alles niet een andermaal Zich terugtrekken kunnen worden? En dan voor goed! - Wat kan Hij geven, boven wat Hij mij, de schaduw van den minnenden, verwinnenden Masjiaach, heeft geschonken?'.....

'Bij den Sjinaj werd de Engel des verbonds teruggenomen, nadat de zoekende bliksemen van Gods wraak door Mosjè waren afgeweerd. - Bij den Sioon zou het worden: 'Verdelging van Jisraëel, want wie zou het onheil daar kunnen afwenden?' -

'Indien!'

'En reeds heeft Faroena om een Ashstarthetempel buiten den muur der stad Jahwès gefleemd..... Heeft mijn toorn daartegen gebliksemd als Jahwès wolken op den Choreeb, als de nederdalende Mosjè?'

o, Hij voelde het, het was nog iets anders geweest, dan zijn wensch om den titanenpsalm zijns vaders er te hooren dreunen, dat hem naar den voet van den berg Jahwès had geleid!

‘Mijn Elohiem, uw genade bracht mij herwaarts! Ik zal de Sidonische uw wil doen hooren!’

Den volgenden morgen vond Zaboed zijn vorst nog slapende.

‘Zie, wat ik gisteravond met den ruil van mijn zegelring heb gewonnen,’ sprak hij onder het kleeden.

Zaboed nam den turkoois in handen. - ‘Hij is van een diep blauw - en een inschrift aan de onderzijde’..... ‘Mira,’ las hij en vroeg:

‘Van een koopman der Amalekieten?’

‘Die zou mijn ring er niet mee verdiend hebben! - Van de beeldschoone dochter van een Amalekietisch stamhoofd, die “den grooten koning der Hebreeën” wilde komen zien. Zware, zwarte lokken, groote donkere oogen, een fijn besneden neus, hagelwitte tanden, rank als een jonge palm en nog geen twintig.’

‘Wat een verzoeking,’ sprak Zaboed glimlachend.

‘Waarin ik staande bleef! Ik heb ze met mijn ring en een kus naar haars vaders tent teruggezonden.’

‘De Chakaam der spreuken werd zijn eigen leerling.’

Slechts met een lach beantwoordde Sjalomo die opmerking.

Elichoref wachtte den koning in een tent, waar voor de drie vrienden het morgenmaal was klaar gezet. Het gesprek kwam op den indruk, dien de voorlezing der pericopen uit Mosjès tweede boek over de Verbondssluiting had gewekt: Jahwès majesteit, liefde en haat tegen de zonde.

‘Als ik u verzoek, mijn vriend, ons straks voor te lezen, wat de Sjemootrol bevat omtrent de bemiddeling van Mosjè tusschen Jahwè en ons volk, weet ge dan, waar ge dat kunt vinden?’

‘Ik kan er, als mijn vorst wil, dadelijk mee beginnen.’

‘Wij luisteren opnieuw.’

‘Als Jahwè gereed is, met Mosjè tot de kleinste bijzonderheden de samenstelling van de tent der eeredienst en haar heilige voorwerpen te toonen, beeld van het heiligdom in zijn eeuwige woning, spreekt Hij de smartelijke, zijn heerlijke, Goddelijke idealen reeds

zoo snel verbrekende woorden, die ons volk als terugwerpt uit zijn heilige gemeenschap':

'Ga, daal af, want uw volk, dat gij uit Egypte hebt opgevoerd, heeft het verdorven. Zij zijn snel afgeweken van den weg, dien Ik hun geboden had. Ze hebben zich een gegoten kalf gemaakt, waarvoor ze zich neergebogen hebben en waaraan ze geofferd hebben en gezegd: dat is uw God, Jisraëel, die u uit Egypte heeft opgevoerd. Ik heb nu gezien, waar Ik met dit volk aan toe ben: het is een hardnekkig volk. - En nu, laat Mij geworden, dat mijn toorn tegen hen ontbrande en Ik hen vernietige; - dan zal Ik u tot een groot volk maken.'

'Toen trachtte Mosjè Jahwè, zijn God, te vertederen en hij zeide: Waarom, Jahwè, zou uw toorn tegen uw volk ontbranden, dat Gij uit Egypte hebt uitgeleid met groote kracht en sterke hand! Waarom zouden de Egyptenaren zeggen: Met een kwade bedoeling heeft Hij hen uitgeleid, om hen te dooden op de bergen en hen van den aardbodem te verdelgen. Laat af van uw brandenden toorn en laat het U berouwen van het onheil, dat Gij uw volk wilt doen. Gedenk aan Abrahaam, Jischaäq en Jisraëel, uwe knechten, wien Gij gezworen hebt bij Uzelf, toen Gij spraakt: Ik zal uw zaad vermeerderen als de sterren des hemels en dit geheele land, waarover Ik gesproken heb, zal Ik aan uw zaad geven en zij zullen het in eeuwigheid bezitten. - Toen liet zich Jahwè des onheils rouwen, dat Hij over zijn volk had gedreigd.'[56)]

Daarop volgt de vermelding van Mosjès strafgericht over Aäroon en het volk en drieduizend gevallenen door het zwaard van Levi zijn het dadelijk wraakoffer van Jahwès deerlijk geschonden genade en recht en het verhaal vervolgt:

'Den dag daarop sprak Mosjè tot het volk: - Gij hebt een groote zonde begaan. Daarom zal ik nu opklimmen tot Jahwè. Misschien kan ik vergiffenis voor uwe zonde verkrijgen. Zoo ging Mosjè weer tot Jahwè en zeide: - Ach, dit volk heeft een groote zonde begaan, en zich een god van goud gemaakt. - En nu, indien Gij hun zonde vergeven wilt; - en zoo niet, delg mij toch uit uw boek, dat Gij geschreven hebt.' -

'Maar Jahwè zeide tot Mosjè: 'Wie tegen Mij heeft gezondigd, zal Ik uit mijn boek delgen. - Maar nu, ga heen en leid het volk,

56) Ex. 32:7-15.

werwaarts Ik u gezegd heb. Zie, mijn engel zal voor u uitgaan. Maar als de tijd der bezoeking voor Mij gekomen is, zal Ik hun zonde aan hen bezoeken.'

'Doch Ik zal niet meer in uw midden optrekken, daar gij een hardnekkig volk zijt, opdat Ik u onderweg niet vernietige.'[57)]

'Toch durft Mosjè zoo niet verder en hij wendt zich opnieuw tot Jahwè om veiliger toestand, dan die steeds over het volk hangende dreiging van Jahwès vernietigend wraakgericht.'

'Zie, Gij zegt wel tot mij: Voer dit volk op. Gij hebt mij echter niet bekend gemaakt, wien Gij met mij zult zenden, terwijl Gij toch gezegd hebt: Ik heb u bij name gekend en gij hebt genade gevonden in mijn oogen. - Derhalve, als ik dan genade bij U gevonden heb, zoo laat mij toch uw plannen weten en U begrijpen als bewijs dier genade, en bedenk, dat dezen uw volk zijn.'

'Toen antwoordde Hij: 'Zal Ik Zelf meegaan en u rust geven?' - En hij zeide: 'Indien uw aangezicht niet mede gaat, zoo doe ons van hier niet optrekken. Waaraan zal anders geweten worden, dat ik en uw volk genade in uwe oogen gevonden hebben. zoo niet daaraan, dat Gij met ons gaat en wij, ik en uw volk, juist daardoor onderscheiden zijn van alle volken op aarde?'

'Toen sprak Jahwè tot Mosjè: 'Ook dat, wat gij afgebeden hebt, wil Ik doen, want gij hebt genade bij Mij gevonden en Ik ken u bij name.'

'Toen bad hij: Laat mij uwe Heerlijkheid aanschouwen.'

'Hij sprak: 'Ik wil mijn Schoonheid aan u voorbij doen gaan en den Naam Jahwè voor u uitroepen, namelijk dat Ik genadig ben, wien Ik genadig ben en Mij ontferm, over wien Ik Mij ontferm, maar mijn Aangezicht kunt gij niet aanschouwen, want geen mensch zal mijn Aangezicht zien en leven. - Zie, er is een plaats bij Mij. Ga hier op de rots staan en het zal geschieden, wanneer mijn Heerlijkheid voorbijgaat, dat Ik u in de holte der rots zal stellen en u met mijn Handen bedekken, totdat Ik ben voorbijgegaan. Dan trek ik mijn Hand terug en gij zult mijn achterzijde aanschouwen, maar mijn Aangezicht kan niet aanschouwd worden.' -[58)]

57) Ex. 32:30-35 en 33: 2b.
58) Ex. 33:12-23.

‘Wat een gemeenschap van een zondig mensch met zijn God! Dat is zelfs mijn vader niet te beurt gevallen. Dieper dan voorheen voel ik nu Jahwès toorn tegen hem na de telling van het volk. Toen had de middelaar zelf gezondigd, leerend Jahwès volk vleesch tot zijn arm te stellen. - Ja, ook van hem de bede: laat mij en mijn huis boeten, wat hebben deze arme schapen gedaan. Maar nog eens: in hem had de middelaar zelf gezondigd, al was zijn zonde niet zoo ruw en direct, als de stieraanbidding, terwijl Jahwès Heerlijkheid op den berg haar tegenwoordigheid toont in machtige teekenen.’

‘Man Gods op den Sjinaj, wie kwam, waartoe gij kwaamt: te spreken met Jahwè als een man met zijn Vriend? Wie viel ten deel, dat Gods Hand het aangezicht hem dekte en hij zijn nauwlijks voorbijgegane Heerlijkheid met sterfelijke oogen ontwaren mocht! Wiens sterfelijk aangezicht heeft als het uwe van de nabijheid Gods geblonken!’

‘Drie dagen heb ik hier willen zijn, Eliaab. Laat ons morgen verder reizen.’

En tot Zaboed des avonds: ‘Drie middelaarsschaduwen heeft Jahwè doen vallen op Masjiaachs weg door de geschiedenis van ons volk; weet ge wat die begenadigden gemeen hadden?’

‘Zeg het mij, mijn vorst.’

‘Alle drie waren dichters. Bewijst dat niet, dat de volheid van den mensch het dichterschap in zich sluit?’

Zaboed glimlachte. ‘Begenadigde,’ sprak hij.

‘In Mosjè blonk het meest de gemeenschap met Jahwè tot zelfs in het uitwendige. In mijn vader het dichter-koningschap.’

‘En in u mijn vriend?’ sprak Zaboed.

‘o, Laat dat de nakomelingschap eenmaal zeggen, - maar zwaarder dan ooit weegt mij mijn roeping na dezen weg, dien ik voel, dat Jahwè mij deed gaan.’

Den volgenden avond had de expeditie het dal van den Sjinaj met zijn majestueuze ongenaakbaarheid en lieflijke gastvrijheid reeds verlaten door de tien el breede bergpoort, die voert naar de dalen. door andere trotsche groepen beheerscht.

Het op den eersten avond bereikte punt bood bij het omzien een vrij en prachtig uitzicht door een bijna rechte dalkloof op den door Sjalomo met moeite verlaten Choreeb.

‘Eliaab, nog eens mijn tent achter den tros en ik dezen nacht nog eens alleen.’

‘De wil der majesteit van mijn vorst geschiedde, hoezeer wij haar zullen missen aan het hoofd onzer legerkampen.’

De zon neigde ter rust. De lagere toppen in het verre westen schemerden in een gouden nevel, terwijl de tandige granietkam van den Sjinaj als met een mantel van violetten, rooden en gelen edelsteen was bekleed. De gouden zonnekogel nam haar weg achter het hoofd van den bergmonarch langs en markeerde de vijf spitsen van zijn kroon, die gloeiden als een koningsdiadeem in een onbeschrijfelijke mengeling van voortdurend veranderende tinten. Iedere spits, hoog oprijzend aan den gelen hemel, was thans als geïllumineerd met een lijn van purperrosetten en snoeren van goudopalen. Als de zon een opening tusschen twee spitsen voorbijschoof, wisselden de kleuren weer snel - tot ze eindelijk achter de lagere bergen voor goed verdween. - Maar nu begonnen de spitsen van den Sjinaj in een zoo doorschijnend en teer rozerood te lichten, dat ze gansch aan reuzenagathen gelijk werden.(c)

Met roerloze bewondering staarde Sjalomo naar die pracht.

Eindelijk verdofte het rood van alpentop en avondhemel, wiens groen en geel verdonkerden tot blauwig zwart en de zilveren sterrenhemel begon zijn stille hymne aan den tropischen nacht. Trots en machtig deden de silhouetten van den Alp Jahwès hun bassen doorklinken in de nocturne der schepping, die in de eerste wake schooner klonk, dan het verstomde dagconcert.

‘Wie, voor vijfhonderd jaar, - heeft dat schouwspel genoten als ik thans?’

‘Jahwè, Gijzelf, alle eeuwen door! o Schepper van al dat schoon, dat Gij eenmaal weer aan den Verderver zult ontrukken, met uw menschheid, uw volk, mijn volk!’

‘Mijn God, wie waren Mosjè en mijn vader tegenover hun hooge roeping daarin! Wie ben ik! Heb ik mijn volk, uw volk, lief als zij, omdat het uw volk is? - Of keeren de krachten, die mij bewegen, op mijzelven terug - ook in den bouw van uw Huis?’
‘Mijn Elohiem, Gij eischt waarheid in mijn binnenste. Maar, de zondige mensch, die die waarheid zoekt, kan hij ook daarbij dwalen?’

‘In al onze werken voor U, is de kiem der zonde van het zoeken van eigen eere in de Uwe.’

‘En daar is de vijand van al uw werken, ook van die in het hart uwer kinderen, die ook dat werk in ons met geheel uw schepping wil verderven.’

‘Mijn Elohiem, bewaar mij bij het zoeken van uw waarheid over mij voor onrecht tegenover mijzelf.’

‘Wie mijner groote voorgangers droeg in zijn zondig hart de roeping, schaduw van uw Middelaar te zijn in zijn goddelijke glorie..... Erbarm, erbarm U over mij!’.....

Naar Ezjoon Geber! Hoe lang ligt de kleine vloot reeds te wachten op de komst der majesteit van Sioon?

Door hooggebergte, even woest en trotsch als het doorkruiste, was de expeditie afgedaald in een diepe duistere kloof, die naar een wijde vlakte voerde, waar accacia's met haar zoelen amandeladem de lucht vervulden. Dan ging het door nauwe duistere kloven nog eens weer omhoog, tot het randgebergte was bereikt. Vandaar voerde een schilderachtige drooge waterloop naar de kust van den oostelijken boezem der Roode Zee. Bronnen aan zijn mond verkwikten mensch en dier.

Die plek was Hazerôth, de legerplaats der zwervende stammen, waar Aäroon en Mirjaam tegen de eerepositie van hun jongeren broeder in verzet gekomen, streng door Jahwè in het ongelijk werden gesteld.

Op de hoogste punten, in den middag, als geen zeedamp het zicht belemmerde, teekende de witte muur van Ezjoon Geber aan het uiterste van den zeeboezem, zich scherp af tegen het heldere blauw. Rechts school Elaath tusschen zijn cypressen en palmen. De rechte afstand van niet meer dan drie kameeldagen, werd tot vier verlengd door de tamelijk hooge uitloopers van het randgebergte der Paranwoestijn naar de kust.

Bij het aanbreken van den vierden dag kwamen de Sidonische gezanten met Rinna, - den koning van Sioon in zijn kamp verwelkomen en hem zeggen, dat de vijf handelsschepen, beladen met alles, wat ze noodig hadden, lagen te wachten op 's konings bevel om de zeilen te hijschen voor hun vertrek.

‘Het kleine visschersplaatsje uit de oudheid, waar ons volk op

zijn woestijntocht eens verwijlde, heeft het aanzien van een grimmige vesting gekregen, met zijn hooge muren,' sprak de koning, toen hij met welgevallen bij het overklimmen van den laatsten wortel van het randgebergte der woestijn, de muren van zijn in twee snelle jaren verrezen nieuwe handelshaven - en nu van vlakbij - zich zag verheffen.

'Uwe majesteit zal tevreden zijn, als zij zal aanschouwen, hoe alles binnen die muren, als door één gedachte beheerscht, aan zijn doel beantwoordt,' sprak Acharbas, Chiraams vlootvoogd.

De stad naderend, sprak de koning: 'De noordewind is nog even onaangenaam, als toen ik voor tien jaren hier was, maar thans nuttiger, naar ik hoop.'

Rinna stelde ingevolge die opmerking, den koning voor, eerst een gang om de stad te doen. Hij had haar bouw geleid. Het was daarbij vooral aangekomen op het wonder van den noordermuur, door 's konings vernuftige vinding bestemd tot blaasbalg der kopersmelterij. De openingen echter, die den nimmer rustenden noordewind der Araba, de voortzetting der Jardeenvallei tot aan den zeeboezem, moesten opvangen in een net van buizen, beteekenden een verzwakking van dien muur als vestingwerk, daar ze gelegenheid boden voor breekwerktuigen, om hem bressen toe te brengen. - Daarom waren vijf vooruitspringende versterkingen aangebracht om de veertig ellen, waardoor men van drie kanten die pogingen kon bestrijden. Dit alles was met Rinna en de Syrische bouwlieden voor jaren in Jeroesjaleem overlegd.

Thans aanschouwden 's konings oogen met welgevallen de uitvoering.

Zestig ellen rezen de zeven ellen dikke muren omhoog. Twee ellen diep lagen hun fundeeringen. Bijna geheel uit bergsteen waren ze opgetrokken, omdat klei voor tichelwerk in den omtrek niet was te vinden.

De vele ronde openingen in het metselwerk van den noordermuur kwamen uit in buizen, die over zijn geheele lengte waren ingemetseld en aan de binnenzijde dwarsbuizen uitzonden, die met groote kracht den druk van den noordewind, voor al die openingen opgevangen, overbrachten op de vuren, waarin de smeltkroesen waren geplaatst.

De muren van Ezjoon Geber vormden een vierkant van honderd-

zestig ellen lengte en breedte. Slechts één poort bezat het, die in het zuidoosten den weg der haven de stad binnen voerde. Ze was gebouwd naar het voorbeeld der poort van Karkemisj, een verbinding der Chetietische en Assyrische poortbouw, drie door zware deuren afsluitbare, achter elkaar gelegen ruimten. -

Op het kleine plein achter de poort wachtte de hoofdman der bezetting met een eerewacht uit zijn manschappen den koning op en bad hem, in zijn vertrekken naast de poort zich met zijn gevolg te willen verkwikken aan een gereedstaand maal.

Na afloop ging het onder Rinna's leiding naar de smelterij.

Een smal straatje tusschen de lage huizen der arbeiders, kwam uit bij een rij van tien smeltkamers langs den voet van den noordermuur. Bij het binnentreden stond men voor een muurtje van een el hoog, waarachter zand den afstand tot de stadsmuur vulde. Uit den muur stak een buis, voor welker opening een hoop gloeiende houtskool lag, die een aarden smeltkroes omringde. Aangeblazen door de felle luchtstroom uit de buis, spatten de vonken naar alle zijden uit de knetterende houtskool. In den kroes deed een arbeider het gesmolten koper blinken, als hij het dunne geplooide laagje onzuivere stoffen met een lange ijzeren lepel op zij schoof. - Een ander kwam met kleine gietvormen aandragen van dolkheften, pijlpunten, spijkers, strijdbijlen, mantelgespen - en vulde ze met het vloeibaar metaal. In belendende kamers werden ijzer en brons gesmolten. - Dieper naar binnen lagen de smederijen voor het vervaardigen der lemmeten van dolken en zwaarden en het afmaken van dat alles, waarvoor de bewoners van Poent gaarne hun waardevolle stoffen over hadden.

Vandaar ging het naar de pottebakkerijen, waar men allerlei gebruiksvoorwerpen uit klei kon verhitten in ovens, waarin ook de noordewind als blaasbalg werd benut. - Meer naar binnen lagen de werkplaatsen voor de uitrusting der schepen: weverijen voor de zeilen, het draaien van touw uit palmbladvezels, het bereiden van pek en teer. Overal werd het werk door geoefend Syrisch volk onder tyrische opzichters verricht.

Aan het marktplein lagen de pakhuizen, één voor de ruilvoorwerpen, één voor de ingeruilde schatten: goud, zilver, elpenbeen, reukwerk, vellen van wilde dieren. Zware muren en een hechte poort hadden van het laatste een soort schatkamer gemaakt. Langs den stads-

muur er voor stonden ijzeren kooien, bestemd voor de wonderen uit de dierenwereld van Poent en houten kuipen met aarde voor die uit zijn plantenrijk.

De eerste tochten waren nog veelszins een zoeken naar de wegen, een leeren kennen der ruilmiddelen, van vaarwater en sterrenhemel, van wind en weer en van de kusten en haar bevolking geweest, van hun taal en gezindheid.

Aan het middagmaal, waaraan op 's konings verlangen ook hij aanzat, vroeg de vorst aan den bevelhebber der kleine vloot van vijf schepen, iets van zijn tocht en bevindingen te vertellen. Vlot begon de eenvoudige zeeman daar aan met het verhaal van den duur der reis.

Van Ezeoon Geber tot de breedte van Koseer, de haven aan de oostkust van Cheem, vanwaar de vaart op de kopermijnen van het Sjinaj-halfeiland en op Poent uitgaat, duurt ze ongeveer een maand. Vandaar tot de kusten van Ofir en Poent vereischt, nog een maand, - alles bij voorspoedige vaart. Vooral het vellen der ebbenhout- en algoemimboomen eischt veel tijd. Ook het uitgraven en verpakken naar de schepen der wierookboomen. - Om de handelsdoeleinden te bereiken, dient de vloot een maand aan de kusten zich op te houden, - langer, indien men op meer dan één landingsplaats het anker moet uitwerpen. Op 's konings vraag, hoe hij zich verstaanbaar maakte bij de vorsten der Nechesioe, zooals de Egyptenaren hen noemden, kreeg hij ten antwoord, dat met Cheemietisch het meest te bereiken was, soms met gebarentaal aangevuld.

'Beschrijf ons de kusten, die gij aandoet.' -

'Schoon, o koning, zijn de baaien en inhammen, waar de schepen kunnen ankeren, prachtig het geboomte en de planten, die er groeien in zulk een weelde en dichtheid, als ik aan geen kust der Groote Zee heb aanschouwd.'

'Hoe vindt gij die ankerplaatsen?'

'Al varend langs de kust ziet men op de plaatsen, waar het landen mogelijk is, de woningen der Nechesioe, op palen gebouwd. Als men in een sloep naar het strand roeit, komen de bewoners hun bezoekers tegemoet, de parohu voorop met zijn vrouw en kinderen. Feestelijk en met geheven armen naderen zij en vragen: 'Waarom

komt gij naar dit land, dat niemand kent? Zijt gij gewandeld langs de wegen des hemels of over de wateren gevaren?'

'Is de koningsvrouw nog immer zoo vet en dik als haar de beeldhouwers van koningin Hatschepsut van Cheem op de wanden van haar doodentempel in Noet-Amoon afbeelden?'

De aangesprokene glimlachte. - 'Zoo welgedaan, o koning, dat zij tot loopen niet wel in staat is, maar op een ezel moet rijden. Zoo zijn er alle vrouwen min of meer en de Nechesioe vinden het schoon.'

'En wat gebeurt er dan verder?'

'We zeggen, dat we komen, om kostbare en kunstige voorwerpen te ruilen voor wat hun land oplevert. Van de Cheemietische bezoekers weten ze al sedert eeuwen, wat voor voortbrengselen begeerd worden en reeds dragen ze goud en zilver in ringen en barren en stof in buidels uit de schathuizen om des konings woning aan. - Wij stallen dan op tafels onze voor hen zoo begeerenswaardige lading uit en beduiden hun, dat de groote kunsten, die noodig zijn, om deze dingen te maken, ons alleen door de goden geleerd kunnen worden en dat ze met de rijkste hoeveelheden hunner ongevormde voortbrengselen eigenlijk niet kunnen worden betaald. - Dan beginnen ze met grooten ijver onze schepen vol te laden en intusschen worden, bij wijze van geschenken, onze medegebrachte waren den koning en zijn grooten, op hun aanwijzing van wat zij begeeren, geschonken. Schoone halssnoeren worden de koningin en de vrouwen der grooten omgehangen en armringen haar geschonken, tot ik, als hoogtepunt der ontmoeting een maaltijd laat aanrichten van bier en wijn, vleesch en vruchten en in de keukens der schepen bereid gebak.'

'Eer we afvaren, krijgt dan ieder nog een achtergehouden geschenk en wordt speelgoed aan de kinderen uitgedeeld en wij verlaten een dankbaar en voor zijn besef zeer verrijkt volk. Bavianen, meerkatten en slaven worden dan nog uit die dankbaarheid naar de schepen gebracht, tot wij ze moeten weigeren. We vertrekken met de belofte op hun smeekbeden, dat wij spoedig zullen terugkeeren.'

De koning sprak van zijn waardeering voor het werk van vlootvoogd en manschap in het belang der beide staten Palestina en Tyrus. - 'In het land van den Nijl hult men deze dingen in een waas van geheimzinnigheid en noemt de gebieden, waarheen gij vaart het "godsland", met welken god dan Re□ bedoeld wordt, die

opgaat in de oostelijke bergwoestijn en het land der Arabi en men stelt het voor, alsof, wat hun schepen meebrengen, van daar een schatting is aan den pharao.' -

'Dan is, wat wij meebrengen, schatting der Nechesioe voor de koningen Sjalomo en Chiraam,' merkte de zeeman op.

De koning en zijn grooten glimlachten.

Den volgenden morgen lagen de vijf Tartessusschepen met hun als zwanenhals en -borst gebogen stevens zachtjes te wiegelen op den door den wind der Araba bewogen waterspiegel als ongeduldige lastdieren rukkend aan de kabels, die hun de vaart verhinderden. De groote, vierkante, kleurige zeilen waren nog slechts op kleine hoogte geheschen aan de stevige mast in het scheepsmidden, om de spanning der kabels niet te overdrijven. Een breed plankier reikte van de kade tot een opening in de borstwering der schepen. Die kade was het werk van den tyrischen havenmeester Mattanbaäl geweest. De koning prees haar stevige doelmatigheid.

Na een kort bezoek aan het schip ter bezichtiging van zijn binnenbouw en de lading, wees de koning op het groote verschil tusschen de holle Sidonische vrachtschepen en de platte der Mitzrajimieten, eigenlijk verzwaringen van de Nijlschepen, op hun beurt telgen van het vlot. En Zaboed en Eliaab herdachten hun vaart van voor twintig jaar op een oorlogsbodem van Tyrus naar Arwad,[59] weer zoo verschillend in bouw van deze vrachtschepen. De koning liet zich door den vlootvoogd Acharbas verzekeren, dat hij begeleiding door krijgsvaartuigen niet noodig vond, zoolang Cheem zijn schepen niet begeleidde en roofschepen in de Roode Zee - ander dan in de Groote! - niet waren gezien. Mocht naijver bij den pharao ontwaken, dan zou het tot bouwen van oorlogsvaartuigen in Ezjoon Geber moeten komen, maar ook daarvan was nog niets gebleken. De koning bond den kapitein op het hart, scherp toe te zien, opdat men op tijd kon zijn met de verdediging der groote belangen waarom het ging.

Toen liet hij al het scheepsvolk aan den wal roepen, - tweehonderd vijftig man. Daar verhief de koning zijn stem en sprak:

'Die met schepen ter zee varen, handel doende op de groote wateren, zien de werken Jahwès en zijn wonderwerken in de diepte.

59) 'De Sidonische' pag. 50.

Als Hij spreekt, doet Hij een stormwind opstaan, die hare golven omhoog verheft. Zij reizen op naar den hemel, zij dalen neer tot de afgronden; hun ziel versmelt van angst. Zij dansen en waggelen als een dronkene en al hun wijsheid wordt verslonden. Doch roepende tot Jahwè in de benauwdheid, die ze hadden, voerde Hij ze uit hun angsten. Hij doet den storm stil staan, zoodat de golven zwijgen. Dan zijn ze verblijd, dat Hij hen tot de haven hunner begeerte heeft gebracht. - Laat ze voor Jahwè zijne goedertierenheid loven en zijne wonderwerken voor de kinderen der menschen.'

'Zoo heeft mijn vader, de dichter-koning Dawied, uw leven en werk bezongen. Neemt deze woorden mee op uw reis, die Jahwè voorspoedig make. En als Hij door uw handen groote voorspoed over Jeroesjaleem en Soor zal brengen, zoo zult ook gij steeds een belooning ontvangen voor uw arbeid boven hetgeen u als dagloon werd toegezegd. Jahwè zegene uw reis. Vaart wel!' -

'Eeuwig leven de koningen Sjalomo en Chiraam!'

Toen keerden ze op hun schepen terug, heschen de zeilen en vroolijk dreef de Ofirvloot van Sjalomo en Chiraam naar het verre Zuiden, naar de einden der aarde, tochtig naar rijkdom en weelde voor de glorie van Jahwès vredekoning!

III. Jerobeaam

Kort na den dood zijns vaders had de jonge Sjalomo aan zijn leermeester, den profeet Nataan, de vraag gesteld: De twee gevaren, die het rijk van binnen bedreigen zijn de verbinding Adonia-Joaab en de tegenstelling Efrajiem-Jehoeda: Acht gij samenwerking dier vijandelijke machten te eeniger tijd waarschijnlijk?[60)]

Hun beider ontkennend antwoord was door den loop der gebeurtenissen bevestigd en alleen de tegenstelling tusschen Efrajiem en Jehoeda, of liever tusschen Jehoeda en de Racheelstammen was gebleven. Haar herkomst lag natuurlijkerwijze in de tenten van den aartsvader Jaäqoob. Haar vormgeving ontving ze op het merkwaardig sterfbed van den grooten patriarch.

Waren de woorden, die hij daar richtte tot zijn drie oudste Leazonen niet meer een zware straf voor zware schennis der goddelijke wet - dan een zegen? Alleen als hij tot den vierden zoon van Lea het woord richt, valt alle druk weg, stijgt zijn profetische geest op naar de hoogste gewesten en laat vandaar op Jehoeda vallen den Masjiaanschen zegen.

'Jehoeda, gij zijt het!'

Wat het? - Het alles, waarom het den God van het verbond met Abrahaam was te doen. Het wereldplan Gods. Het hemelplan Gods. Het totale raadsplan Gods. Het eeuwige Koningschap van Masjiaach voor wien elk der vorsten en volkeren zich buigen zal. Maar..... tusschen die Syrische herdersvorsten, rondom het sterfbed van hun vader, staat een figuur in het prachtig ornaat van groot-Wesir van het - tijdelijk half geaziatiseerde - Cheemietische wereldrijk.....

Op zijn trekken teekent zich een zweem van wrevelige verbazing. Hij is de 'meester-droomer' van voor vijftig, zestig jaar. Voor hem zouden ze zich buigen, allen, die in zijns vaders tenten waren,

60) 'De Sjoenimietische' pag. 125 v.v.

de zon en de maan en elf sterren. - En het is alles zoo geschied! Maar..... thans verkondigt deze stervende grijsaard, dat zijn zonen voor Jehoeda zich zullen buigen, den man, die de hoofdrol speelde bij het plan tot den ondergang van zijn broeder Joseef.

Dus thans - de groot-Wesir, de man zonder wien geen hond zijn tong verroert in gansch Egypte, de machtige wereldfiguur van het hof van Apepi, den derden Hyksos-pharao van dien naam, de redder ook van zijn vader en zijn broeders..... zich buigen voor zijn broeder?

'Jehoeda' - en niet Joseef! - 'gij zijt het'? - Is dat geen vergissing van den stervenden profeet? -

Maar gisteren was het ook geen vergissing, toen hij zijn rechterhand op het hoofd van Joseefs jongsten zoon legde. - Neen, het is ook thans weer de God van Abrahaam, Jischaäaq en Jaäqoob, die spreekt. En dat is ook zijn God.

Hoor het maar, als hij straks vervolgt: 'Joseef is een vruchtbare tak. De schutters hebben hem bitterheid aangedaan, maar de Machtige Jaäqoobs heeft zijn handen gesterkt.' En dan volgt die stroom van zegeningen, 'die op het hoofd van Joseef zullen zijn, op den schedel des afgezonderden zijner broederen.'

Dat is de eerstgeboortezegen van hun Elohiem over de twaalf patriarchen, die op geen der Leazonen, maar op den oudsten Racheelzoon is gelegd.

Joseef de eerstgeboortezegen, maar Jehoeda de Masjiaansche.

Daarom heeft Jehoeda eerst gebogen voor Joseef, - maar Joseef eindigde met te buigen voor hem, uit wiens lendenen ook zijn Redder zou voortkomen:

Jehoeda, gij zijt het; - u zullen uwe broeders loven!

Bij zijn geboorte had zijn moeder uitgeroepen: 'Ditmaal zal ik den Heere loven.' Daarom noemde zij zijn naam Jehoeda. Bij dit kind ging het om den lof van den God van Abrahaam. - Wat heeft Lea er van verstaan?

Maar bij de geboorte van Joseef ging het om de eere zijner moeder: 'God heeft mijn smaadheid weggenomen.'

En met haar kind, ongetwijfeld beeldschoon, bleef het bij het opgroeien gaan om menschelijke eer, uitwendig in de kleurige, kostbare meïel, geschenk der al te teedere neiging van zijn vader, inwendig door de droomen van zijn geest. 'Zullen wij dan gansche-

lijk komen, ik en uwe moeder en uwe broeders, om ons voor u ter aarde te buigen?'

En toch, zijn vader had hem boven al zijn broederen lief, hem, den zoon zijns ouderdoms.

En hij, de afgezonderde onder zijn broederen, bracht hun kwaad gerucht tot hun vader. Zoo haatten zij hem nog te meer, tot den dood, tot broedermoord: 'Komt, laat ons hem doodslaan, zoo zullen wij zien wat er van zijn droomen worden zal.'

Maar voor eigelijken moord deinzen ze nog terug. Jehoeda's voorslag, hem te verkoopen als slaaf, onttrekt hem aan Roebeens plan, hem terug te brengen tot zijn vader. Jehoeda voltrekker van den Raad Gods over Joseef, bedenkend ten kwade, wat God ten goede over hem had gedacht, want na jaren zal die executeur van Gods raadsplan zichzelf aan Joseef verkoopen als slaaf: 'Nu dan, laat toch uw knecht voor dezen jongeling mijns heeren slaaf blijven'..... En daarop is het antwoord: 'Ik ben Joseef.'

Wiegeliederen der volkeren historie, inniger en menschelijker, dan die der Hellenen!

Maar het in de geschiedenissen der Godsopenbaring geoefend oor vangt er een wanklank uit op.

Bij de geboorte van zijn eerste kind uit de dochter der priesters van Re-Harachte te Oon, spreekt de zoon van den aartsvader Jaäqoob, naar wien God zich den Machtige Jaäqoobs deed noemen: God heeft mij doen vergeten het gansche huis mijns vader: Ik ben thans Egyptenaar, blij dat ik af ben van geheel mijn verleden.....

Hij taalt dan ook niet weer naar de tenten zijns vaders, laat het hart des grijzen, dat hem niet missen kon, stil verbloeden. God heeft mij doen vergeten.....

God?

'Toen zeide Jaäqoob tot zijn zonen: trekt naar Egypte en koopt ons koren.' - En die woorden waren het, waardoor zijn God den afvallige zou brengen aan het sterfbed zijns vaders, om te hooren, dat Jehoeda het zijn zou, en niet hij.

De hoogmoedige vleeschelijkheid zijner moeder had hem zijn naam gegeven. Zijn eigen hoogmoed had den toomeloozen haat zijner broeders gewekt. Zijn vleeschelijk hoogheidsgevoel deed hem een zucht van verlichting slaken, dat hij van heel zijn verleden was

verlost. Zijn machtige positie, de intrede door zijn huwlijk in het priestergeslacht van den zonnegod van Oon, maken dat het koninkrijk van zijn verhooging de eenige werkelijkheid voor zijn besef is geworden.

Maar zijn God laat het niet toe en zijn sarcophaag wordt op een slede, door ossen getrokken, meegevoerd door de Schelfzee en de woestijn, onder het oog van hem, die de versmaadheid van de tenten Jaäqoobs liever had dan de schatten van Egypte.....

En de historie gaat haar accenten leggen op Jaäqoobs: Jehoeda, gij zijt het!

Zie, als Jahwès volk trekt door de woestijn, dan gaat de banier van het kamp van Jehoeda voor allen uit en waar de Tent der samenkomst wordt opgeslagen, is het die zelfde banier, die geplant staat vóór den ingang van haar voorhof tegen het Oosten, - terwijl de banier van Joseef en zijn sarcophaag de achterste plaats is aangewezen!

Joseef ontvangt nog een groote gunst zijns Gods in Jehosjoea, Masjiaachtype, den trouwen, eenvoudigen held - en Gideoon's, door Jahwè gewekte heldenmoed geeft zijn volk wel veertig jaar rust van vijanden van buiten, maar zijn werk gaat onder in dwazen Baälsdienst en de wandaden van zijn zoon Abimelech. En daartoe heeft de Efrajimiet Micha een zilveren stierbeeld gegoten, dat de Danieten wegvoerden naar hun nieuwe stad Dan in het Noorden, waar het Jisraëel deed zondigen tot aan de wegvoering van het Efrajimietische rijk.[61)] - Een lichtstraal is weer Dawieds uitroep, wijl Jahwè heeft gesproken in zijn Heiligdom: Ik zal Sjekem deelen en het dal van Sukkooth zal ik opmeten. Gileaad is mijn, Menassje is mijn. Efrajiem is de sterkte mijns hoofds, Jehoeda mijn wetgever,' een jubel om de eenheid des rijks door de Racheelstammen.[62)]

Dan komt het Absjaloomoproer, dat alle binten en muren van Dawieds koningschap doet kraken en scheuren. De beide Racheelstammen rebelleeren mee en de valsche, lage wolvenaard van Benjamien, nakroost thans van de zeshonderd schelmen der rots van Rimmon,[63)] vloekt Jahwès gezalfde door den mond van Sjimeï

61) Richt. 17 en 18:30.
62) Psalm 60.
63) Richt. 20:45.

en roept de tien stammen door het lied van den Belialsman Seba, ook uit Benjamien, zich uit de rijkseenheid terug te trekken:

> Wij hebben geen deel aan Dawied,
> geen erfenis aan den zoon van Jisjaj!
> Een iegelijk naar zijn tenten, o Jisraëel.

Geen deel aan Dawied, - dat is geen deel aan Masjiaach. Sjaoels koningschap had het bewezen in een ontroerend drama!

De profetie gaat spreken. Asaafs psalmen storten overvloedig verborgenheden uit over Jisraëels jongste verleden en Efrajiem, dat Gods verbond vergeet, omdat zijn vader Gods volk wilde vergeten, krijgt te hooren:

'De kinderen Efrajiems, gewapende boogschutters, keerden om ten dage des strijds. Zij hielden Gods verbond niet, en weigerden te wandelen in Zijn wet.'[64)]

'Dies verliet Hij den tabernakel te Sjilo, de tent, die Hij zich tot een woning gesteld had onder de menschen.'[64)]

'Want gaat nu henen, waar mijn plaats te Sjilo was, waar Ik mijn Naam in het eerst had doen wonen, en ziet, wat Ik daar aan gedaan heb vanwege de boosheid mijns volks Jisraëel.'[65)]

Maar er komt herstel!

'Toen ontwaakte Jahwè als een slapende, als een held, die juicht van den wijn. En Hij sloeg zijn wederpartijders aan het achterste. Hij deed hun eeuwige smaadheid aan.'

'Doch Hij verwierp de tent Joseefs en den stam Efrajiem verkoos Hij niet, maar Hij verkoos den stam Jehoeda, den berg Sioons, dien Hij liefhad en Hij verkoos zijn knecht Dawied, om te weiden Jaäqoob, zijn volk en Jisraëel, zijn erfenis.'[66)]

In zijn psalm voor den opperzangmeester roept Asaaf Jahwès hulp in uit Machanajiem voor Dawieds wankelend koningschap - tegen de Racheelstammen.[67)]

'o Herder Jisraëels hoor toch, die Joseef als schapen eens leidet, die tusschen de Cherubs troont, verschijn blinkende tegenover Efrajiem en Menassjè. Maak uw heldenkracht wakker en kom

64) Psalm 78.
64) Psalm 78.
65) Jerem. 7.
66) Psalm 78.
67) Zie de aanteekening bij pag. 128 van 'De Sjoenemietische' over Ps. 80.

ons te hulp. Elohiem breng ons terug en laat lichten uw aangezicht; dan worden wij verlost. - Aanschouw uit den hemel en veilig uw wijnstok, den stam uwer Rechterhand en den Zoon, dien Gij U gesterkt hebt.'[68)]

Die 'Stam uwer Rechterhand' was Jehoeda en die 'zoon, dien Gij U gesterkt hebt' was Dawied.

Maar Efrajiem zal niet rusten, voordat het rebellenlied van Seba, dat het in zijn hart heeft bewaard en nadat Joaabs geweld het oproer heeft neergeworpen, aan zijn kinderen is blijven leeren - werkelijkheid is geworden, voor goed.

Sjalomo's straf voor zijn afgoderij wordt één met Efrajiems verzet tegen Jehoeda, opnieuw bezield door Seba's lied:

> Wat hebben wij aan Dawied?
> Ja, geen erwe hebben wij aan den zoon van Jisjai;
> naar uwe tenten, o Jisraël!
> Zorg voor uw huis nu, o Dawied.[69)]

En het oordeel over Efrajiem wordt rijp, omdat Jerobeaam de zoon van Nebaat hem zondigen deed, twee eeuwen lang.

Hij, zoo min als Sjalomo had naar het 'Indien' Jahwès geluisterd, hem door Achia voorgehouden bij de profetie zijner verhooging: 'En indien ge dan naar alles hoort, wat Ik u gebied..... gelijk mijn knecht Dawied gedaan heeft, dan zal Ik u een bestendig huis bouwen, gelijk voor Dawied, mijn knecht.' -

Maar: wat had ook hij aan Dawied!

Daarom krijgt zijn als vreemde zich aanstellende vrouw uit I Kon. 14:6 de boodschap mee van het door haar man verwaarloosde 'Indien' Jahwès: 'Jahwè zal Jisraëel slaan, dat het heen en weer wiegelt als het riet in het water en zal Jisraëel uit dit schoone land uitroeien en hen verstrooien en wegvoeren in het land aan gene zijde der Rivier, omdat zij hun gewijde boomstammen hebben gemaakt, Jahwè tergende. Zoo zal Hij Jisraëel prijsgeven om der zonde wil, die Jerobeaam bedreven heeft en die hij Jisraëel (hier genomen voor het rijk der tien stammen, waarvan Efrajiem de ziel was) heeft doen bedrijven.'

68) Psalm 80.
69) I Kon. 12:16.

Wat had ook hij aan Dawied en daarom:

‘De trotsche kronen der dronkenen van Efrajiem zullen met voeten vertreden worden.’[70)]

‘Efrajiem is vergezeld met de afgoden; laat hem varen.’[71)]

Op het midden tusschen de zee van Kinnerooth en de Zoutzee rijst de hoorn van Zartaan met terrassen op uit de diepte der Jardeenvallei.

Van zijn topvlak overschouwt het oog heel het wondere rivierdal, dat zijn gelijke nergens heeft. Dat meer dan achthonderd ellen dieper ligt, dan de waterspiegel der Groote Zee in het Westen en waardoor hij voortkronkelt in de pracht van eeuwig groen geboomte en struikgewas. Lauw van de hitte die er heerscht, wandelt de rivier haar slangenwegen met groote snelheid naar de Zoutzee, die haar wateren wijdt tot wateren des doods. Wie afdaalt tot haar smalle geul in den zomertijd, bemerkt, behalve de ondragelijke hitte, reeds hier iets van de verschrikkingen des doods. Breede, kale kiezelruggen, gelijkend op weggespoelden afval, grauwe modderbanken, door de woede van het winterstroombed gevelde en meegesleurde boomen, wortelstoelen, van drijfhout omgeven, - en als de nacht daalt luipaarden- en hyenengehuil en, - wie zou niet vreezen! - het brullen van den leeuw.

Maar van de koele hoogten van het gebergte gezien: enkel pracht, enkel pronk der natuur, - zoo komt het dal dezer doodsrivier aan zijn roem in de profetie: de pronk van den Jardeen.

De akkers rondom Zartaan waren geel om te oogsten. Zij overigens niet het eerst! - Reeds waren die van de lagere hellingen naar het dal en die uit het kustgebied der Groote Zee, door heeter zonnegloed gestoofd, in stoppelvelden verkeerd. De laatste Nisaandagen was daar de sikkel klinkend door de halmen gegaan. Den eersten van Iijaar werd hij op de toppen der bergen gescherpt.

De gerst op den akker van Jerobeaam, den zoon van Nebaat, stond rijp en roerloos te wachten, tot de stralen der morgenzon, die verrees boven de bergen van Gileaad, zoo warm zouden worden, dat ze de dauwnevels deden verdwijnen, die de aren bevochtigd hadden,

70) Jes. 28:3.
71) Hos. 4:17.

opdat de korrel niet zou loslaten bij het vallen der halmen in de zwade en het binden tot schoven.

Het hart van den eigenaar was vroolijk over zijn akker en zijn vochtigheid, als de leeuwrik, die er uit opsteeg en boven de nevelbanen zijn jubel liet hooren, voor het oog verborgen.

Maar uit het hart van den akkerman steeg geen dank op tot Jahwè, die zijn koren had doen groeien, het zaaisel doen opgaan, het riet van den halm zich vormen, de aar te voorschijn komen, het sap in de korrel zwellen, heel deze akker doen komen tot den oogst zonder schade van brandkoren of sprinkhaan.

> Gij koren Gods, gij gave van den dauw,
> hoordet gij den donker, des daags, dat hij gromde?.....

Zoo zingt de vrome landman in Jisraëel, als hij vochtigheid als laatste gave van den God des hemels op den dag des oogstes over zijn rijpen akker afbidt.

Zoo had Jerobeaam, de zoon van Nebaat, niet gezongen.

Met tevreden glimlach stond hij, leunend op zijn staf, te wachten op zijn maaiers en schovenbindsters.

In hem zong iets anders, iets buiten den God des oogstes om.

Ik sprak u niet, mijn meester, over mijn smart van het oogsten en dat de doornen met scorpioensteek mijn handen schramden

en hij trok de ruwe handschoenen aan, om zijn handen te beschermen, want hij hoorde zijn arbeiders komen tusschen de hagen door, die akker van akker scheidden en hij zou zelf met hen mee arbeiden.

In zijn grove, vlekkige lijfrok, de schenkelen dalend in gelapte schoenen van stierenhuid, een kap van geitenvel op zijn hoofd, zoo zagen ze hem staan, een rijzig, forsch man met regelmatige scherpe trekken op zijn sprekend gelaat, een jonge held van den arbeid.

‘Jahwè zij met u,’ klonk het hem tegen uit den mond der komenden. Hij beantwoordde hun groet met hoofdknik en glimlach, maar sprak geen ‘Jahwè zegene u.’

Men wenschte hem geluk met de schoon er voor staande vrucht

en de vochtigheid van den dauw en hij deelde de akkerbreedte in vieren voor hem en zijn drie arbeiders.

Voor over buigend traden ze toe, vatten met een houten rechthoek in de linkerhand de halmen saam en sloegen ze bij den grond met rinkende sikkels af.

Als de vier zwaden lang genoeg zijn, om de maaiers niet te hinderen, volgen de bindsters achter hen, bindend een honderd halmen met een band van vijf tot een schoof en plaatsen die vijf aan vijf tegen elkaar, dat de wind ze niet kan omwerpen.

Zoo zwoegen ze voort, niet omziend, naar wat viel, maar immer bijten hun sikkels in den halmenwal, die voor hen staat, zijn warme, kruidige geuren hun toe te dampen.

Ze zagen niet, dat de nevels slechts nog zichtbaar waren aan de hoogste hellingen van Gileaads bergen, waarheen zon en zuidewind uit het dal ze hadden opgevoerd. Wel veegden met de mouwen hunner grove siemlah's ze zich het zweet van voorhoofd en wangen, want de warmte steeg en vermoeidheid trad in na drie uren noeste vlijt.

En zie, daar kwamen vrouwen op het oogstveld, door Jerobeaams moeder gezonden, met manden, waarin kruiken met koel drinkwater, in wollen dwalen tegen de hitte der zon beschermd - en versch gebakken broodvladen waren.

Op het voorbeeld van den eigenaar des akkers legden de maaiers hun gereedschap neer, de bindsters bonden haar laatste schoof en men zette zich op den akkerzoom, om zich te sterken en te laven.

Met de brengsters van spijs en drank waren mee tot Jerobeaams akker gekomen leden van arme gezinnen, om op een ongemaaiden veldhoek de halmen uit te trekken en samen te deelen en van achter de bindsters op te rapen, wat deze hadden verzuimd.

Jerobeaam deelde ook haar mee van het brood en drinkwater naar de oude voorvaderlijke zede, rustend in Jahwès barmhartige geboden.

Nadat men den eenvoudigen maaltijd geëindigd had, strekte men zich uit op den grond en sprak één der vrouwen van Jerobeaams huis: ‘Toen wij voor de poort kwamen op weg hierheen, was daar een vreemdeling, een man uit Megiddo, (d) gezonden door den gouwvoogd in die stad en sprekend met enkele oudsten.’

‘En vernaamt gij, waarvoor hij kwam?’ vraagde Jerobeaam.

‘Ik vroeg het aan de omstanders en vernam, dat hij honderd mannen kwam vorderen voor den dienst des konings.’

‘Jawel, maar we moeten hier oogsten en dorschen,’ sprak één der maaiers.

‘Pas na den oogst moeten ze opkomen.’

‘En wie zullen die honderd gelukkigen zijn?’ vroeg Jerobeaam glimlachend.

‘Daarover zou heden door de oudsten het lot worden geworpen.’ De heer van het oogstveld zocht een oogenblik den slaap in de schaduw van zijn eiken. - Men volgde zijn voorbeeld.

Reeds diep in den middagarbeid hoorde Jerobeaam zich plotseling aanspreken, zonder dat hij den komende had bemerkt:

‘Zoon van Nebaat, een woord met u.’

Hij zag op, wierp grijphout en sikkel neer en trad op den spreker toe, één der oudsten van Zartaan, Tachan, den zoon van Telach.

‘Spreek Tachan, wat voert u herwaarts?’

‘Een bode van Baäna van Megiddo, den gouwvoogd, roept op voor den dienst des konings honderd man tusschen de twintig en veertig jaar oud. Wij hebben heden het lot geworpen over allen van dien leeftijd in onze stad en zie, het lot heeft ook u aangewezen. Den derden tisri, dus na het bergen van den oogst, wordt gijlieden in Megiddo verwacht.’

‘Heeft die bode ook medegedeeld, welk werk van ons gevraagd wordt?’

‘De bouw van paardenstanden en wagenhuizen in de stad en versterking van haar muren, evenals in Taänach en Jisreëel. Misschien daarna van de muren en den millo van Jeroesjaleem.’

‘De Jehoedeesche dynastie beschikt over de kinderen Joseefs, alsof Jehoeda en niet onze stamvader Groot-Wesir van het Syrisch-Cheemietische rijk is geweest.....’

Eenigszins verbaasd zag Tachan hem aan.

‘En de zegen van den aartsvader over Jehoeda?’ vroeg hij.

‘En de eerstgeboortezegen over Joseef?’ antwoordde Jerobeaam. ‘Twist er over met de Jehoedeeërs,’ sprak Tachan glimlachend, ‘maar zeg mij, wij hebben u aangewezen als leider van den tocht onzer mannen naar Megiddo. - Aanvaardt gij dat?’

‘Ik zal mijn overheden gehoorzamen, maar er zijn ouderen dan ik, die er misschien meer recht op hebben.’

‘Gij staat met uw dertig jaren in het midden, - met uw wijsheid en kracht bovenaan.’

‘Ik dank de oudsten, en zal, zooals ik zeide, doen naar hun bestel.’

Jerobeaam trad met kalme vaste schreden door de nauwe kronkelende straatjes van Zartaan. Het was niet aan hem te zien, dat hij een vermoeiende dagtaak achter zich had. In de linkerhand droeg hij grijphout en sikkel, opassend, dat stoeiende kinderen zich niet wondden aan de scherpe snede. Na een vriendelijken groet voor een paar pratende geburinnen, trad hij door de muuropening, die den binnenhof zijner woning verbond met de straat. Links staken een paar runderen hun snuit over een schutting en snoven naar den binnentredende, als om met hun reuk de herkenning van den tred huns meesters te bevestigen. Rechts ging hij de muuropening binnen, die toegang gaf tot woonvertrek en keuken, door een tusschenmuur gescheiden.

‘Gegroet moeder,’ sprak hij, even stilstaand voor de keuken, waar zij het avondmaal voor haar en haar zoon bereidde. - ‘Gegroet mijn zoon; vorderde uw arbeid op den gerstenakker?’

‘Minder, dan wanneer Tachan hem niet had onderbroken.’

‘Tachan? - en wat had die u te zeggen?’

‘Ik ga mijn arbeidskleed verwisselen met mijn siemlah. Kom gij intusschen met het maal, want ik heb honger, - en dan zal ik u vertellen van de boodschap, die hij bracht.’

Hij verving zijn stierleeren laarzen door sandalen, hing de gelapte koettoneeth aan een ijzeren kram en haalde uit een kist een onverstelde en een groot wollen wisselkleed, dat hij om zijn forssche schouders wierp en zette zich op de mat, waarop hij met zijn moeder het avondmaal zou eten.

Intusschen haalde Zeroea uit den bakoven op den binnenhof de warme brooden en legde ze op een aarden schotel, die ze neerzette op de mat, bracht een eenoorige kruik met zure melk, twee holle drinkschoteltjes, een schaal met olijfolie en één met honigraten en zette zich met gekruiste beenen tegenover haar zoon. - Elk namen ze een broodvlade van het stapeltje en braken er brokken af, die ze doopten in de olijfolie.

‘Vertel mij nu van Tachans boodschap.’

Nadat haar zoon haar die had meegedeeld, vroeg ze: ‘En moet gij nu dien eisch opvolgen?’

‘Als ik niet op minder vriendelijke wijze met 's konings gewapende mannen in aanraking wil komen, - zeer zeker.’

Er teekende zich verzet in Zeroea's trekken. - ‘Waarom moeten Joseefs nakomelingen den Jehoedeeschen koning tot slaven zijn?’

‘Slaaf is wat sterk gesproken, moeder. Een slaaf krijgt tot loon alleen voedsel en kleed, maar den volkszonen wordt behalve dat nog loon uitbetaald.’

‘Toch wordt ge tot dien loondienst gedwongen. Dat zou mij niet stuiten, als een vorst uit onzen stam u er toe opriep, maar laat het huis van Dawied zich beperken tot de Jehoedeeërs. Heeft Dawied het huis van Sjaoel uit onzen broederstam Benjamien niet steeds weerstaan en de kinderen der Racheelstammen zullen bukken en arbeiden voor zijn zoon Sjalomo? - Het is toch niet Jehoeda geweest, die de glorie van het Groot-Wesiraat aan den Nijl heeft gedragen tot behoud van heel het volk van Cheem?’

‘Gij spreekt als daareven uw zoon tot Tachan.’

‘En wat antwoordde hij?’

‘Met verwijzing naar den zegen van den aartsvader over Jehoeda.’ ‘Die geldt de toekomstdroom van een Masjiaach. Maar onze aanspraken op het algemeene koningschap rusten op de werkelijkheid van wat Joseef eenmaal was en wat zijn nakomelingen zijn: de rijke stam van Efrajiem en de dubbelstam Manassjè.’

‘En die rijkdommen zuigt Jeroesjaleem naar zich toe voor het Jehoedeesche hof en den Jehoedeeschen tempel,’ voegde Jerobeaam er aan toe.

‘En dat hof heeft een huis met welhaast duizend vrouwen.’

‘En vier paleizen, die van Dawied en Malqizedek niet meegeteld.’

‘Welke stam leverde er de meeste stenen voor? - Hoor, mijn zoon, verleden week - ik heb het u niet verteld, - droomde ik dat gij koning waart van alle stammen, behalve Jehoeda en dat wij woonden in een schoon paleis op een hoogen bergtop.’

Jerobeaam blikte glimlachend voor zich heen. - ‘Er moet heel wat gebeuren, voor het zoover is,’ sprak hij.

‘En Sjaoel dan? - En Dawied?’

‘Ja zeker, moeder, maar die hadden geen troon van Sjalomo tegenover zich.’

‘Hoor, mijn zoon, de krachten, die in uw lichaam en geest verscholen liggen, borgen mij de mogelijkheid der vervulling van mijn droom.’

‘Zulke droomen hooren ten minste in de familie van den Meesterdroomer uit de tenten van Jaäqoob thuis,’ sprak hij glimlachend. - ‘Over enkele maanden ga ik met honderd Zartanieten eerst Megiddo en daarna Jeroesjaleem veroveren en dan..... het paleis op den berg!’

‘Gij schertst, maar ik ben overtuigd, dat mijn droom zal worden vervuld.’

‘Dat gij 't dan nog beleven moogt!’

Hij dronk een kleine kom zure melk uit en at wat van de honigraten. Dan stonden moeder en zoon op van hun avondmaal en ontstaken kleine tuitlampen, die op een muurrichel stonden.

En toen hij zich s' avonds op een mat, het hoofd op een opgerolden mantel en gedekt door zijn siemlah ter ruste legde, zeide hij tot zijn moeder:

‘Ik schertste inderdaad met uw woorden daareven, maar ik heb de beteekenis er van gevoeld als gij.’

Het was de middag van den derden tisjri, dat Jerobeaam aan het hoofd zijner arbeidsploeg van honderd Zartanieten de beheerscheres der Esdraelonvlakte, de vesting Megiddo naderde.

Ze waren op hun derden dagmarsch uit Zartaan, dezen morgen uit Enganniem vertrokken. De weg naar Acco, naar de zee en het land der Sidoniërs liep hier over den oostelijken voet der bergen, waarmee het hoogland van Ephrajiem voortschuift naar het noordwesten en eindigt in den breeden Karmelrug.

Links langs den heuvel, waarop Taänach ligt, waar Barak en zijn helden eenmaal streden tegen de koningen van Kanaän, aan ‘de wateren van Megiddo,’ gingen zij in een stoet met hun wandelstaven in de hand en hun noodigsten nooddruft in een bundel gebonden aan een riem over den schouder.

In de ziel van hun aanvoerder zong het lied van Debora niet. Het zong er ganschelijk niet. Het zon er op eigen verheffing.

De herfst toonde zich voor het oog in het gelen der bladeren van

het loofwisselend geboomte langs den weg en op de hellingen der bergen en ginds in de vlakte door de rosse tint der voor het winterzaad omgeploegde graanakkers, welker eigenaars elkander in dezen tijd toeroepen: ‘Reeds tisjri en gij hebt niet gezaaid?’ Nog is de temperatuur hoog, vooral als de toenemende bewolking in haar dek nog openingen laat, waardoor de stralen der herfstzon branden of het nog zomer was. Maar elken dag verengen de openingen en verbreeden de schaduwen, de tinten van het wijde landschap verzachtend en verdonkerend. De wolken die er drijven gaan vooraf, aan die straks ‘de opgeploegde voren dronken’ maken. En over vlakte en bergen wieken en wandelen weer ooievaar en kraan hun hooge wegen naar de zoelte van het Zuiden. Door de ingeschapen vrees voor het barre noord weten ze aan den hemel hun gezette tijden.

Nog forscher dan Taänach blonken beurtelings in het volle zonlicht of vergrauwden in schaduw de muren van Megiddo, zijn torens en tinnen. Op de uitloopers van het gebergte had de eerste bevolking der vlakte zijn beide versterkte vluchtplaatsen gebouwd, duizend en duizend jaar geleden en machtige vijanden hadden de muren verbroken, de schatten, die ze beveiligen moesten, weggeroofd en de woningen verbrand. Op hun puin herrezen ze immer hooger tot zes- of zevenmaal toe. Het laatst had Dawied het philistijnsche Megiddo ingenomen en verwoest en den dubbelmuur opnieuw bevestigd. De poort, de eenige, die toegang verleende, stond kort en breed geschouderd tusschen de twee muren als een trap, omdat de binnenmuur hooger stond dan de buitenste.

Het was in haar voorste ruimte, dat Jerobeaam zich bij de wacht aandiende als leider van een groep van honderd man, opgeroepen voor des konings dienst te Megiddo.

‘Gij hebt kans, eerlang den koning te zien, want men hoort, dat de majesteit des konings spoedig in deze stad zal komen en misschien ook de grijze majesteit van Soor, - op den burcht van den gouwvoogd Baäna, wiens vrouw een dochter des konings is. - Werwaarts gij u ook te begeven hebt, om uwe diensten aan te bieden.’

‘Koning noch gouwvoogd zal omzien naar een dooden hond als mij.’

‘Zoo noemde zich Dawied ook tegenover zijn schoonvader den

koning Sjaoel en zie, hij werd koning in diens plaats,' sprak de hoofdman van de wacht met breeden glimlach in zijn baard.

'Sjalomo, de groote Sjalomo is Sjaoel niet en ik ben zijn schoonzoon niet. Meer dan aan uw spot heb ik aan de mededeeling, welke weg mij naar des gouwvoogds burcht voert.'

'Leer van mij, jonge man, dat het geluk slechts begunstigt, wie het aandurft. Maar als gij uw jeugd en flinkheid niet kent, wijt het uw eigen blindheid. - Zie, die stijgende straat daar recht voor u brengt u met enkele bochten naar een plein. Daar staat het paleis van den gouwvoogd.' -

'Wat, satanas, eerst mijn moeder en nu deze oude soldaat! - En de koning komt in de stad.....'

Zoo mompelend ging Jerobeaam zijn mannen voor door een straat, iets breeder dan die van Zartaan. - Op het burchtplein bevonden zich lotgenooten der Zartanieten, lieden uit Taänach en Jisreëel en kleinere groepen uit Sjoeneem en Endoor. Op zijn vraag vernam hij, dat de leiders dier groepen zich op den burcht bevonden. Een deurwachter bracht ook Jerobeaam naar het vertrek, waar de leider van den herbouw der stad in gesprek was met de groepleiders der werklieden. Hij gaf te kennen, wat er voorloopig kon worden gedaan. Daar de gouwvoogd zijn doorluchtigen schoonvader, den koning en zijn grooten, waaronder de leider der bouwwerken in het geheele rijk, Rinna, - binnen enkele dagen verwachtte, kon echter eerst daarna hun taak nader worden omschreven. In de weststad kon worden begonnen met het effenen van het puin der brandresten van de philistijnsche bebouwing.

Een maand geleden had zich in Jeroesjaleem het bericht verspreid: de Ofirvloot is aangekomen in Ezeoon-Geber met onmetelijke schatten, met vreemde dieren en planten. Boden op snelle kemels hadden het nieuws ten paleize gebracht: vierhonderdtwintig talenten goud en tweemaal zooveel zilver..... In de stad noemde de volksverbeelding nog grooter getallen.

En zie, vijf dagen later kwam over Chebroon en Beethlechem de karavaan, voorafgegaan door vijftig gewapende kameelruiters en door vijftig andere gevolgd. Acharbas met zijn twee medegezanten reed voorop. Door de Dalpoort in aanbouw kwamen ze de stad binnen. Tusschen de ruiterescorten in traden de vijf en twintig

lastkameelen, welker buidels en riemen spanden en kraakten van de zware goud- en zilverstaven, barren en ringen. Kratten met olifantstanden hingen van anderer bult en flanken en langs die der achterste - kooien met bavianen en meerkatten, papegaaien en pauwen.

Voor hen aan reed de kapitein der vloot aan wiens beleid Jahwès gunst den zegen had verbonden en hem in de eerste plaats gold het gejubel der scharen en voor hem was de krans, die in het wit gedoschte knapen en meisjes hem omhingen, toen hij zijn kameel tot knielen had gebracht.

Dan ging het jubelend over de Zuider luchtbrug naar het paleisterrein. Naast het Libanoonwoudhuis hield de stoet stil. Volk en kameelruiters waren voor de paleispoort teruggebleven.

Acharbas, Himilcon en Mattanbaäl stegen af en traden door de voorhal der koperen zuilen de groote cederzaal binnen, waarin ze het vorig jaar de opening van het handelskwartier in Jeroesjaleem hadden meegevierd. Ze wierpen zich voor den koning, gezeten op zijn marmeren leeuwentroon en omstuwd op het hooge bordes van zijn vorstinnen en grooten, - op hun aangezicht.

Toen hij hen had verzocht op te staan, wenschte Acharbas den koning geluk met den schitterenden uitslag dezer Ofirexpeditie en prees des konings wijsheid, die dit alles voor jaren had voorzien. Daarna noemde hij met luider stem de aangebracht schatten: vierhonderd twintig talenten goud, dubbel zooveel zilver, twee en zeventig olifantstanden, honderd dierenhuiden, tien bavianen, vijf meerkatten, tien papegaaien en pauwen. - Loema leidde het drietal op het bordes.

‘En waar is onze kapitein?’ vroeg de koning.

Een in rood met goud gedoschte zaalwachter ging hem halen.

Met zijn bloemkrans om den hals trad hij binnen en wierp zich voor des konings troon neer.

‘Sta op vriend! Jahwè heeft ditmaal uw weg zeer voorspoedig gemaakt, opdat door uw zeemanswijsheid mijn koninkrijk zou worden gezegend en gebouwd. - Vijf talenten gouds en tien talenten zilvers zullen thans uw loon zijn en een gelijken schat zult gij verdeelen onder uw scheepsvolk, mits gij u van nu aan vast aan mijn dienst verbindt, om elk jaar de vaart te herhalen gelijk tot heden.’

‘Des konings milde gunst zij geprezen. - Ik zal mij met mijn scheepsvolk ter woon vestigen in Ezjoon-Geber en er al de belangen van de vaart op Ofir behartigen.’

Men had aan boord een jongen baviaan afgericht, om op zijn achterpooten loopend, met een buiging een olifantstand neer te leggen voor iemand, die op een verhevenheid zat.

Daar kwam hij aangetreden, bijna zoo groot als de schepeling, die hem aan een halsketting vast hield, een zware olifantstand in de zwarte handen en gehuld in zijn groenachtig bruine mantel van lange haren, den gelen baard om het vleeschkleurig gezicht.

Op een der onderste treden van den troon legde hij zijn geschenk neer. - Een schaterend gelach brak van het bordes af over hem los. Een oogenblik stond hij dit met een potsierlijke uitdrukking in zijn apentronie aan te staren, draaide zich dan om en draafde op zijn vier pooten den weg terug naar de voorhal, zijn geleider met zich meetrekkend.

Dan kwamen twee schepelingen ieder met een prachtig geveerde papegaai op den vinger voor den koning. De vogels knipoogden bedachtzaam, begonnen dan de zaal te doen echoën van hun gekrijsch. Geveerde apen noemde de koning hen, om hun menschelijke bewegingen. Voor allen, behalve hem, Nofernere en haar Egyptische gezellinnen was dit een openbaring van ongekend natuurleven. Den ganschen avond en nacht werd feestgevierd in de groote zaal van het Dawiedspaleis. Heel het vrouwenpaleis was mede genoodigd. De baviaan en twee papegaaien eveneens tegenwoordig. En de verhalen van den kapitein waren het hoogtepunt der feestvreugde.

Een beperkte kroonraad was het tweede gevolg van de aankomst der Ofirschatten.

De glimlach, waarmee de koning zijn intiemste getrouwen ontving was betooverender dan ooit. Het koningschap had een machtigen tred naar zijn hoogste ontwikkeling gedaan. Zaboed, Elichoref, Eliaab, Ammizabad, Rinna, Loema zaten met hem aan de groote ellips van gepolijst dioriet op haar twee zilveren lotosbundels.

‘Mijne vrienden, het is u, hoewel aanvankelijk, thans niet meer onbekend, dat ik bij den aanvang van den grooten bouw van paleis en tempel een goudleening van honderdtwintig talenten heb aangegaan met mijn en mijns vaders vriend Chiraam van Soor.

Mijn vriend Zaboed heeft toen als hoofd van een gezantschap, bestaande uit hem, Eliaab, Elichoref en Loema daarover de onderhandelingen gevoerd, die vlot verliepen. Minder gemakkelijk was de taak der zelfde gezanten kort voor de voltooiing dier bouwwerken. De kosten van het groote werk hadden de raming overschreden en andermaal was een som van honderdtwintig talenten noodig. Andermaal vonden wij onzen Sidonischen vriend bereid, om daarmede te helpen, maar ditmaal eischte hij onderpand. Wij zijn hem daarin tegemoet gekomen, door hem onderpand te bieden voor de beide leeningen te samen in het land tusschen de Litanni en de noordgrens der vlakte van Jisreëel, - wat hij aanvaardde.' 'Gij weet ook, dat wij niet zonder ernstige bezwaren er toe zijn overgegaan, een deel onzer erve onder het bewind van een vorst uit de volkeren te stellen, bezwaren, die verminderd moeten worden met het feit, dat hij een vriend van mijn vader Dawied was en dat de steden, die onder zijn bestuur werden gegeven, voor het overgroote deel niet door onze landskinderen, maar door Kanaänieten zijn bewoond.'

'Toch danken wij onzen Elohiem Jahwè, dat Hij zijn belofte, ons te Gibeoon gedaan: "Ja, ook hetgeen gij niet gevraagd hebt, geef Ik u, zoowel rijkdom als eer ten aanzien waarvan uws gelijke onder de koningen niet zal zijn geweest, al uwe dagen," - heden mild aan ons heeft begonnen te vervullen.'

'Met de helft der goudschat, die de Ofirvloot ons dit jaar heeft aangebracht, kunnen de pandsteden van Gelil-haggojiem worden gelost.'

'Daar het legerplan, voorzoover de voetknechten betreft, nu volledig is uitgevoerd, acht ik den tijd gekomen, dat voor wagenpark en ruiterij te verwezenlijken, waarmee verbonden is het bouwen, ombouwen en versterken van steden, waarin deze wagens een vaste plaats kan worden aangewezen.'

Op een wenk van den koning beval Loema één der kamerdienaren, het stalmodel binnen te brengen, door den koning en Rinna ontworpen. Op een tweede wenk des konings werd het voor Rinna geplaatst, om het toe te lichten.

Het was een loods, waarvan het dak kon verwijderd worden. De ruimte, die dan zichtbaar werd, was door lage schuttingen in tien hokken verdeeld aan twee zijden, waartusschen door een pad

liep. Iedere schutting was ingelascht in een steenen paal, waarin een opening voor een touw was aangebracht. Tusschen twee palen stond een voederbak en langs de achterwanden waren goten voor mestafvoer aangebracht.

Nadat aller belangstelling er kennis van had genomen, sprak de koning:

'In elk dezer stalloodsen is, zooals ge ziet, plaats voor twintig paarden. In de steden, waarin ik strijdwagens zal plaatsen ten getale van honderd, heb ik derhalve noodig tweehonderd stallen, dus tien van deze loodsgebouwen. En waar ik voorloopig het aantal wagens op veertienhonderd heb gesteld, moeten er veertien steden worden aangewezen voor den aanbouw dezer loodsen en daarnaast een twee- of drietal wagenloodsen voor de berging van tuig en wagens met kazernen voor krijger, wapendrager en menner op iederen wagen. - Alzoo in elke wagenstad tien stallen, twee wagenhuizen en een kazerne, die driehonderd man kan bergen.'

'Er blijft dan nog over een troepenmacht van twaalfduizend ruiters, te verdeelen over zestig steden met in elke stad eveneens tien stallen en een kazerne voor tweehonderd man.'

'Onze bouwplannen strekken zich nog verder uit tot het versterken van enkele steden. Gezers muren zijn reeds voor twintig jaar herrezen tot bescherming van den weg van Jeroesjaleem naar de zee, naar Jaffa. Met de beide Beeth-Horoons, vooral het lage, moet dit nog geschieden ten behoeve van den noorder toegangsweg uit de kustvlakte naar onze hoofdstad.'

'Tot bedwang van Edom moeten in sterke vestingen worden veranderd het thans slecht verdedigbare Baälath en Tamar in de Zuider woestijn, - en in de Syrische inzinking Hazoor aan den voet van den Chermoon tegen Damasq.'

'En tenslotte acht ik het noodig een sterke stad te bouwen met een aantal voorraadsteden in het Arantoedal, het land van Chamaath, ter bevordering van den handel door bescherming der wegen naar Babiloe en Assjoer en naar Kilikie en Anatolie in het noord-westen.'

'Dat bij dit alles voorop staat de bouw der muren, poorten en millo van Jeroesjaleem, spreekt wel vanzelf. Aan wat gelijktijdig daarmee kan worden uitgewerkt, kan echter worden begonnen. -

Mijn vriend Adoraam, hoe staat het met de arbeidskrachten in het rijk?'

'Het grijze hoofd van den verplichten arbeid antwoordde: "De door het afloopen van den oogst vrijgekomen krachten, o koning, vloeien van alle kanten toe naar de plaatsen, waarheen ik hen heb laten oproepen."

Er is geen reden meer, die oproeping te beperken. Laat werken, wat werken kan. Met Eliaab en Amizabad zal ik de volgorde der gebouwen voor de weermacht vaststellen. Gij zult bij die besprekingen tegenwoordig zijn.'

'Ten slotte deel ik u nog mede, dat ik een ontmoeting met koning Chiraam heb doen voorbereiden te Megiddo ter vereffening der overeenkomst omtrent leening en onderpand en het aangaan van een nieuwe overeenkomst voor vlootexpedities op de beide zeeën. Mijn vriend Zaboed, mijn lijfwachtcommandant, mijn geheimschrijver en mijn paleisvoogd zullen mij vergezellen en het legerhoofd het bestuur in Jeroesjaleem waarnemen. Prinses Faroena gaat mede ter begroeting van haar grijzen vriend op den troon van Soor - en mijn paleisvoogd zal als Chetietisch tolk en medegevolmachtigde met mijn lijfwachtcommandant doorreizen naar Moetsri en Kwee, om er een factorij te stichten voor onzen handel in strijdwagens en oorlogspaarden. Wie er, om daar als bestuurders dier factorij achter te blijven, zullen meegaan, daarover zullen wij ons nader beraden. Ik sluit met deze mededeling deze samenkomst van den beperkten kroonraad.'

'Dat zijn ze!' had het hoofd van de wacht ter poorte van Megiddo uitgeroepen, toen hij een groep ruiters zag naderen op den weg van Enganniem. - Dan sprak hij tot één der wachters: 'IJl naar den burcht en zeg er, dat de koning in 't zicht is.'

De gouwvoogd Baäna en zijn vrouw, 's konings schoonzoon en dochter en de kleine Jonathan, hun zesjarig zoontje aan de hand der moeder, daalden kort daarna de trappen der poort af en bleven in de buitenste deuropening staan. Achter hen een afdeeling soldaten der bezetting in hun beste wapenrusting.

In kalmen draf kwamen de ruiters nader, tot ze stilhielden voor de poort. De koning steeg af. Reeds stond een der ruiters bij zijn paard en nam de teugels over. Allen stonden tegelijk naast hun

rossen. Alleen de koning zelf hielp prinses Faroena uit den zadel. Tafath, de gouwvoogdes, 's konings geliefde dochter uit een Sidonische prinses, trad snel op haar koninklijken vader toe. Hij omhelsde en kuste haar hartelijk, dan zijn schoonzoon. Van prinses Faroena kreeg Tafath de tweede omhelzing, terwijl de koning zijn kleinzoon even op den arm nam, die met een kleur van verrukking en glansende oogen naar kroon, gelaat en gewaad staarde van zijn jongen vorstelijken grootvader.

Zoo ging men op, rechts en links tusschen poortwachten door, de trappen in het poortlichaam bestijgend, dan de straat, die naar den burcht leidde, geheel met tapijt belegd. Aan 's konings linkerhand stapte fier de kleine Jonathan en rechts richtte hij zich tot zijn schoonzoon. Prinses Faroena en Tafath volgden en achter hen twee aan twee de rijksgrooten. De lijfwachten sloten den kleinen stoet.

Den avond van den tweeden dag was de koning te midden der zijnen op den burcht van Megiddo. Op den esterikken vloer stonden in de vier hoeken van het wijde woonvertrek vier kleurige standaards, die een schaal met olie droegen. In indeukingen der randen zaten lemmeten geklemd, die hun weifelend licht verspreidden in het toenemende donker der zaal.

De koning sloeg vanuit zijn assyrischen leunstoel glimlachend het huiselijk toneel om hem heen gade. Baäna had een knecht laten roepen, om de perkamentramen in de vensteropeningen te zetten, opdat geen muggen en nachtvlinders op de lemmetvlammen zouden afkomen en met verschroeide vleugels de olie der schalen verontreinigen. - Tafath en haar jongske hadden de grootste pret met de dwaze gezichten en bewegingen van een jongen baviaan, die één der lijfwachten had meegebracht als geschenk voor den kleinen Jonathan van zijn koninklijken grootvader. Schaterend werd die pret, toen de kleine Toth, - zoo had de grappige paleisvoogd van grootvader het aapje genoemd, - een wollen bal, waarmee hij hem gegooid had, opnam en krachtig teruggooide. Wie had dat van een dier ooit gezien!

Een der dienstvrouwen van Tafaths kleine hof kwam den knaap halen. Even een kort heftig verzet..... Dan een ren naar grootvader, klimmen op zijn knie, een omhelzing en innige dankwoordjes voor het onvergelijkelijk mooi geschenk.

‘Jahwè schiep deze dieren als een spottend voorspel op de schepping van den mensch,’ - sprak de koning, toen het kind met zijn geleidster was meegegaan en hij vertelde, wat hij voor twintig jaar op zijn reis in Mitzrajiem gezien had van den rol der schootaapjes bij de hooggeplaatste vrouwen daar.

‘Maar mijn vorstelijke vriend,’ sprak Faroena, - en haar donkere violenoogen spraken luider, dan haar smeltend zachte woorden, - ‘bestraf toch uw immer schertsenden paleisvoogd, dat hij Mitzrajiems god der wijsheid heeft bespot met zijn naam te geven aan het dier, hem door de goden toegevoegd.’

De koning glimlachte. ‘Zal men het in Men-nefer ooit gewaar worden? - En Nofernere zal er geen aanstoot aan nemen. Bovendien - wat verschil is er tusschen Toth en dood?’

‘Zoo spreekt je koninklijke vader nu altijd over de goden der volken, altijd met ontkennenden spot,’ klaagde Faroena Tafath met door een glimlach half gemaskeerd verzet.

‘Ook over uw godin, prinses?’ vroeg Tafath.

‘Eerst wel, maar op mijn bede en tranen nu niet meer.’

‘Vadertje, dat is maar goed ook, want ik ben ook dienares van Astarthe geworden en we hebben hier een mooien, maar half verwoesten tempel van haar, uit den brand der Philistijnsche stad overgebleven. Toe, mag ik hem laten herbouwen? We hebben hier een knappen ploegleider der arbeiders uit Zartaan; die zal het best kunnen.’

‘Dat zal ik met den gouwvoogd moeten overleggen.’

Baäna glimlachte. - Van mij zal mijn vorstelijke schoonvader daarvoor geen verzoek bereiken. De Sidoniërs in de stad moeten het zelf doen, als ze het wenschen.’

‘Goed gesproken, mijn zoon,’ sprak de koning, nog wel met een glimlach, maar toch merkbaar onaangenaam verrast door Tafaths verzoek en belijdenis van Sidonisch heidendom.

Ze verliet even het vertrek, maar kwam snel terug, gevolgd door dienstmaagden met spijs en lafenis.

Onder het uitdeelen daarvan sprak ze: ‘Vader, het is mij opgevallen dat gij niet meer past in een huis als het onze, hoewel onze burcht en die van Beeth-Sjeaan de grootste zijn der Esdraelonvlakte.’

‘En waarom niet, kind?’

‘Omdat uw geest en macht en grootheid een vlucht hebben genomen, die alleen maar meer door de nieuwe paleizen en muren van Jeroesjaleem kunnen worden omvat.’

‘o Wat vind ik dat juist gevoeld, gezien, gezegd,’ riep Faroena uit. Het ontbrak Sjalomo aan lust, te wijzen op de profetie van zijn kroningspsalm. Hij kon geen woorden kwijt daarover, hier, waar men er geen oor voor had, door Jahwès Geest geopend.

‘Geen wonder,’ antwoordde hij glimlachend, ‘dat de mensch groeit met de taak, die God hem geeft. Zoo min mijn vader terug kon naar het huis en de stallen van Jissjaj en de zijnen, zoo min kan ik terug naar de oude koningswoningen op den Sioon en..... dat zijn toch nog paleizen, vergeleken met de burcht van Megiddo.’ ‘Maar vertel mij, mijn zoon, wat is door u gedaan voor Megiddo als vesting, sinds uw benoeming tot gouwvoogd?’

‘In hoofdzaak twee dingen, mijn vader, namelijk het dichten der bressen in de muren, bij het beleg door uw vader ontstaan en het houwen van een ingang dwars door den berg naar de waterbron, waarvan ik u vertelde bij mijn laatste verblijf in Jeroesjaleem. Minder belangrijke werkzaamheden waren het herstellen van den burcht op eenige plaatsen en het effenen van puinen, waar in zijn buurt nieuwe woningen noodig waren. De vorige week zijn nu ploegen werklieden uit den omtrek gekomen, die ik het effenen van het geheel neergebrande westelijk deel der stad heb opgedragen met het oog op den bouw der stallen en wagenhuizen, welker bouw gij u voornaamt voor de versterking onzer weerkracht met ruiterij.’ ‘Zoodra de onderhandelingen met Chiraam tot een goed einde zijn gebracht, ga ik het een en ander met u en mijn grooten bezichtigen.’

De koning bracht zijn gastheer en de zijnen tot genoegen het verhaal over van den kapitein der Ofirvloot.

Toen kwam den volgenden morgen een kameelruiter boodschappen, dat de majesteit van koning Chiraam van Soor in een draagkoets onderweg was van Acco naar Megiddo, om de majesteit van den koning Sjalomo te ontmoeten.

De drie gezanten Acharbas, Himilcon en Mattanbaäl hadden zich gehaast van Jeroesjaleem naar Soor, om hun vorst te kunnen vergezellen bij zijn reis naar Megiddo en te dienen met de jaren-

lange gunst, waarin ze zich bij den koning Sjalomo verheugden. Een enkele vroege regenwolk had van haar waterlast losgelaten boven het dak van koning Chiraams elpen en gouden draagkoets, die met lange boomen in de zadels van vier kameelen rustte, koninklijk getuigd en gepluimd. Een kleine afdeeling kameelruiterij ging den stoet vooraf en sloot hem.

Bij den ingang der poort werden de lange draagboomen der koets vervangen door korte, wier uiteinden de voorste dragers op den schouder, de achterste op de boven hun hoofden gestrekte vuisten droegen, arbeid, waarin ze in het trappenrijke Tyrus waren geoefend.

Zoo gelangde het voertuig, dat den vijf en tachtig jarigen vorst droeg voor de open deuren van den stadsburcht, waarin koning Sjalomo met prinses Faroena en de burchtheer Baäna met zijn gemalin Tafath den grijzen thalattocraat, den beheerscher der zeeën, wachtten.

Voorzichtig werd de koets op een tapijt neergezet. Dan opende Baäna het portier en trad Sjalomo naar voren, bood Chiraam de hand - en toen hij was uitgestapt, omhelsden en kusten elkander de gekroonde vrienden en broeders.

‘Dat mijn vaderlijke vriend de broosheid zijner krachten heeft willen wagen aan de wisselvalligheden eener reis, om zijn broeder op den troon van Jeroesjaleem te ontmoeten, verheugt hem zeer,’ sprak Sjalomo.

En Chiraam, ietwat lispelend in zijn baard: ‘Gaarne mijn vriend en broeder, deed ik zulks, om, voor ik tot de goden ga, mijn beminden grooten en wijzen Dawiedszoon te omhelzen en te aanschouwen en vriendelijke wijsheid te vernemen van zijn koninklijke lippen.’

Dan zich wendend en Faroena aanziend: ‘En gij, mijn kind, ook hier? Hoe hartelijk verheugt mij dat, mij, die uw gemis niet had kunnen dragen, als ik niet geweten had, dat de groote godin u had voorzegd, dat gij tot den heerlijken jongen vorst van Dawieds troon zoudt gaan. Wat zijt gij, naar de belofte uwer schoone jeugd, een heerlijke koningsvrouwe geworden,’ en hij kuste haar op het voorhoofd. -

Dan volgde de begroeting van zijn jeugdigen gastheer en zijn koningsdochter.

De volgende morgen was bestemd voor de vergadering in de groote burchtzaal.

Een met kussens bekleede hooggerugde stoel was voor den bejaarden grijsaard van Soor aan het hoofd der tafel geplaatst. Tegenover hem zat Sjalomo in de staatsiestoel van den gouwvoogd. Eveneens tegenover elkander aan de langzijden beider grootwaardigheidsbekleeders.

De oude zeeënbeheerscher sprak het eerst. De muurkroon van Tyrus in dun goud op het hoofd, een violetpurperen mantel om zijn door ouderdom versmalde schouders, bezaaid met edelsteenen, een buigzame halskraag van Egyptisch-Minoïsch drijfwerk en armbanden, daarbij behoorend, om zijn vermagerde polsen, de grijze baard diep langs zijn borst afhangend, zoo zat hij daar, nog vermoeid van de reis, als tusschen leven en dood. Zijn aanvankelijk bevende stem werd langzaam echter vaster, toen hij sprak:

'Grootmachtige en beminde zoon van mijn vriend, den volkerenherder en zanger Dawied op Sioons troon, - als mijn oogen u nog in het rijk der levenden zouden aanschouwen, wat immer een mijner vurige begeerten was, dan moest ik mijn broze leden nog eenmaal toevertrouwen aan de wisselvalligheden eener reis. En zie, mijn goden hebben mijn bede verhoord: heden zetelt tegenover mij de machtigste en grootste vorst van die tegenwoordig den scepter voeren. De dagen zullen komen, ja, zijn reeds daar, dat uw tijdgenooten zullen zeggen: het is ons een voorrecht tegelijk met den koning Sjalomo van Jeroesjaleem de aarde te bewonen. En niemand zal den dood willen zien, voor hij uw aangezicht heeft aanschouwd. - Reken, o mijn koninklijke vriend en broeder, onder hen ook mij, die daarenboven nog in de gelegenheid was, u te helpen in uw gang naar de eereplaats boven alle vorsten der volkeren. En kan ik heden nog daartoe doen, zoo verheffe uwe wijsheid haar stem: wij hooren!'

'Vriend mijns vaders, vaderlijke vriend van zijn zoon, beheerscher der zeeën, die het schuim harer golven in goud wist te veranderen, - de koning Sjalomo dankt u voor de vriendschap aan zijn vader bewezen op zijn weg van de kudden tot den troon van Sioon. Hij dankt u daartoe voor de koninklijke vriendschap, hem

bewezen, - voor uw schoone en vleiende woorden, bovenal voor uw hulp bij den bouw van den tempel zijns Gods.'

'Gij weet, dat was de eerste en hoogste plicht mijner regeering.'

'Gij hebt daartoe het uwe willen doen met ceder- en cypressenhout van uw Libanoon.'

'Gij hebt bovendien mild geholpen met uw vertrouwen in de toekomst van mijn rijk en met uw goud.'

'Tweemaal in een moeilijk tijdsgewricht van den bouw van Jahwès huis en het huis van zijn koningschap, was het Chiraam van Tyrus, die maakte, dat het levenswerk van zijn jongeren vriend niet behoefde te worden onderbroken, maar voltooid kon worden op de wijze, waarop het was begonnen. - Zoo schoon een verhouding is zeldzamer dan robijnen en waar onze namen na ons genoemd zullen worden, daar zal men van een edele vriendschap spreken, die met de schatten van een oud rijk de opkomst van een nieuw wilde steunen en bevorderen.'

'Chiraam van Tyrus, Sjalomo van Jeroesjaleem, de zoon van Dawied brengt u dank daarvoor.'

'En zie nu, Jahwè, mijn God, die mij bij mijn troonsbestijging groote rijkdommen heeft beloofd, heeft heden zijn belofte aan mij bevestigd: Het is u reeds bekend, dat mijn Ofirvloot vier honderd en twintig talenten gouds heeft aangebracht. Van dat goud keeren in uw schatkist terug de tweehonderd veertig talenten, die gij mij in leen hebt toevertrouwd en in mijn handen keeren terug de steden uit het land Kaboel, die nimmer uwe waardeering konden erlangen, wat mij uw vraag bewees toen gij ze hadt bezichtigd, - en die gij toch vriendelijk hebt aanvaard.'

Om aller lippen plooide zich een glimlach.

'Zie nu, mijn vriend, boven deze tweehonderd veertig talenten bied ik u nog aan vijftig talenten voor de hulp, die gij mij geboden hebt bij den bouw en de vaart mijner vloot op de Roode Zee.'

De oude gekroonde mercator sapiens was ontroerd door Sjalomo's woorden.

'Mijn zoon,' sprak hij, 'uw geschenk is vorstelijk. Aanvaard van mij een tegengeschenk. Nu gij uw twintig steden hebt gelost en zeker hare bevestigingen zult verbeteren, als mij bleek uit wat ge mij toevertrouwdet, omtrent uw plannen tot versterking der verdedigingsmiddelen van het koninkrijk met ommuurde steden, -

schenk ik u de haven van Acco, die eigenlijk tot mijn rijk niet behoort, dat zijn zuidelijke grens heeft in den Libanoonwortel, waarover de Tyrische ladder voert. Acco is immer een palestijnsche stad geweest. Zij worde het opnieuw als een parel door mij gehecht aan de kroon van Dawied en Sjalomo.'

Allen rezen op, verhieven de rechterhand en juichten Chiraam luide toe.

Sjalomo omhelsde hem met de woorden: 'Mijn vader, heeft ooit de vriendschap zoo schoon de staatszucht overwonnen!'

Toen herinnerde Zaboed aan Eliaabs woorden op hun reis van voor twintig jaar naar Soor, gesproken op het hoogtepunt der ladder van Tyrus en schouwend naar de schoone bocht der kust van Haïfa naar Acco, - een profetisch oogenblik, thans zonder wapengeweld tot werkelijkheid geworden.

De vergadering in de burchtzaal nam het karakter aan van een koninklijk bezoek, toen de gouwvoogd Baäna met zijn koningsdochter Tafath en prinses Faroena binnenstraden, - de laatste een zetel naast Chiraam koos, die vol vaderlijke belangstelling zijn vragen tot haar richtte.

Toen hij voldoende begrip van haar omstandigheden aan het Jeroesjaleemsche hof zich had gevormd, wendde hij zich tot Sjalomo met de vraag:

'Mijn wijze, koninklijke vriend en broeder, beproeve thans mijn verstarrenden ouderdom met raadselen, als wij vroeger wisselden met de brieven, door onze gezanten overgebracht.'

'Sjalomo glimlachte en wandelde met wijde schreden een wijle heen en weer in de zaal. - Dan hield hij stil voor den grijsaard en sprak:

'Wat overtreft een stadsmuur met poort en torens in kracht?' De vorstelijke koopman-wijze staarde een oogenblik naar binnen. Dan sprak hij:

'Hoewel de zon mijns levens reeds lang door haar Zenith ging, toch wekt uw raadsel in mij de wedervraag: 'Kan een sterke vijand niet elke ommuurde stad binnendringen, maar wie dringt het hart eener vrouw binnen, buiten wien zij bemint?'

De grijsaard werd opnieuw toegejuicht.

Wederom stelde zich de jongere chakaam tegenover den ouden: 'Wat is vreeselijker dan een slagorder van gewapenden.'

‘Een stortvloed in den regentijd,’ antwoordde Chiraam.

Sjalomo schudde het hoofd. - ‘Van beiden kan men zich redden door een snelle vlucht,’

‘Zeg gij dan de oplossing.’

‘De schoone oogen eener schoone vrouw. Daarvoor helpt geen vlucht, is vluchten onmogelijk, want eerst binden zij hun slachtoffer en dan vernietigen zij het.’

‘Maar mijn lieve Achiawa-princes, is dat het oordeel van uw koninklijken vriend over u?’ riep Chiraam lachend uit.

‘Mijn vader,’ sprak Faroena, ‘hij bemint den spot en mij.’

Sjalomo kuste haar glimlachend op het voorhoofd.

‘Nu heb ik nog een raadsel voor u,’ sprak Chiraam tot Sjalomo. ‘Spreek, mijn vader.’

‘Wanneer beven de wachters des huizes en krommen zich de sterke mannen, staan de maalsters stil en worden de vensters verduisterd?’

Men zag elkander aan, verbaasd over die raadseltaal.

Opnieuw wandelde Sjalomo een wijle heen en weer in de zaal. Eindelijk bleef hij voor Chiraam staan en liet zijn blik lang op hem rusten. Dan sprak hij:

‘Zijn niet de handen de bewakers des lichaams, die beven in den ouderdom? Krommen zich dan niet de beenen der sterken? - De mond verliest, die het voedsel vermaalden, de oogen verdoffen, dat ze niet scherp meer zien.’

Een gefluister van bewondering vergezelde die woorden.

‘Ik prijs uwe wijsheid, o zoon van Dawied. Zoo hebben wij dan beide in raadselen willen verbergen, wat onze harten vervult. Gij uw liefde en bewapeningsplannen, - ik mijn klimmenden ouderdom. En zie, die windselen vielen weg voor onzen geest.’

‘Waarom spraakt gij dan daar even, o mijn grijze vriend en broeder van verstarrenden ouderdom? - Ik zal uw raadsel doen schrijven op papyrus en in klei en in mijn boekzaal bewaren voor de volgende geslachten als schrijfvoorbeeld in mijn wijsheidsschool.’ -

Den volgenden morgen keerde Chiraam na milde geschenken te hebben uitgedeeld aan allen die hem diensten hadden bewezen, naar zijn rijke Rotsenstad terug.

Den middag wilde koning Sjalomo besteden met het opnemen van

het westen der stad voor den bouw van stallen en kazernen voor zijn ruiterij. Dat westen, bij de jongste verovering der stad geheel platgebrand, was door verplichten arbeid reeds voor een groot deel geëffend. Van zijn grooten omringd, bepaalde de koning nader de toekomstige standplaats der gebouwen en besprak met Baäna en Rinna tevens de wenschelijkheid van den aanleg van een marktplein voor paarden- en wagenhandel op Egypte en Arabia, Tyrus, Nieuw-Chattië, Damasq en Tweestroomenland. Megiddo was het knooppunt van de handelswegen derwaarts. - Dat leek allen - en vooral Baäna - een schoone gedachte, waarvoor hij beloofde, alles te zullen doen, wat in zijn vermogen was. - Sjalomo sprak zijn voldoening uit over de geschiktheid voor den bouw, waarin zich naar alle kanten het terrein binnen de muren reeds bevond en vroeg naar den leider van het werk.

Baäna liet Jerobeaam roepen.

Van verre had hij - niet zonder ontroering - het hooge gezelschap gadegeslagen. - Die ontroering steeg, toen hij een dienstknecht van het huis van den gouwvoogd zag naderen. - Schijnbaar achteloos wendde hij zich tot zijn mannen, in welke houding hij volhardde tot de bode hem zijn boodschap overbracht.

Toen de forsche jonge man aan kwam treden, sprak de koning tot zijn omgeving: ‘Dat lijkt een flinke kerel.’ - Jerobeaam wierp zich ter aarde voor den Jehoedeeschen heerscher en sprak zijn deemoedig: ‘o Koning, leef in eeuwigheid.’

‘Sta op vriend! - Hoe lang hebt gij noodig gehad voor het effenen van dit veld?’

‘Tien dagen, o Koning, met vijfhonderd man, al de ploegen der verplichte arbeiders uit den om trek.’

‘Hoe kwaamt gij aan hun hoofd te staan?’

‘De oudsten mijner woonplaats Zartaan hebben mij de leiding toevertrouwd mijner medeburgers, die hierheen zijn geroepen en de gouwvoogd van deze plaats heeft mij over de gezamenlijke groepen gesteld.’

‘Wij prijzen onzen gouwvoogd, dat hij dat deed en u voor de bezieling, die van u is uitgegaan tot een zoo snelle bereiking van het doel. - Heer gouwvoogd, wij stellen belang in uw rapporten omtrent den verderen arbeid van dezen opzichter.’

Baäna boog en beloofde den koning er voor te zullen zorgen. Dan

wenkte hij Jerobeaam, dat hij tot zijn arbeid kon terugkeeren. Na een tweeden val aan 's konings voeten werd die wenk door hem opgevolgd.

Dicht bij den wester stadsmuur, waar alle bouwwerken ontbraken, bracht Baäna zijn koninklijken schoonvader en diens grooten bij den ingang van een reusachtigen, onderaardschen, in de rotsen uitgehouwen, tot tachtig ellen beneden de oppervlakte doordringenden gang, uitmondend in een natuurlijke grot, waarin een bron welde. Die grot had oorspronkelijk haar ingang aan de oostzijde van den heuvel, waarop de stad was gebouwd. - Natuurlijk zou de waarde dier bron oneindig worden verhoogd, als ze bij een beleg - inplaats van den belegeraars den belegerden ten goede kwam. - Wie dat kon verkeeren, zou van Megiddo een sterke vesting maken. - En het was de nieuwe gouwvoogd, die dat in vier jaren had bereikt.

Aan de oostzijde was de stad sterk bebouwd met burchten en tempels uit vroeger eeuwen. Daar kon men moeilijk beginnen. Begon men in het westen, dan moest een onderaardsche gang bijna even lang worden als de stad. Het laatste moest worden gekozen en het was in een steile, wijde schacht, waarin het gezelschap, voorafgegaan door van lampen voorziene knechten, langs een trap met steenen leuningen, afdaalde. Op den bodem der schacht opende zich een spitsboog van zes ellen hoog en op den grond vier ellen breed. Daar begon een gang van honderd ellen, eerst steil naar beneden, dan gaandeweg meer horizontaal, tot men eindelijk uitkwam in een hooggewelfde grot. Maar de natuurlijke opening dier grot was met groote steenblokken gedicht en aan de buitenzijde groeide reeds hoog heestergewas in de tegen de helling geworpen aarde.

‘Vanwaar die knak in de rechte lijn van den gang?’ had de koning gevraagd en zijn verwonderde belangstelling vernam van Baäna, dat men na zorgvuldig meten en rekenen van twee kanten was gaan hakken in den rotsbodem, wijl hitte en benauwdheid voor de arbeiders niet meer waren te dragen, toen men van de westzijde ongeveer vijftig ellen had voortgewerkt. De berekening had in hoogte en richting slechts weinig gefaald; een schijnbaar grillige bocht en eenige treden naar omlaag vereeuwigden dat weinige.

Tevreden over zijn ontmoeting met Chiraam, tevreden over den

voortgang van het werk in zijn zeer belangrijke vesting Megiddo, verliet de koning den volgenden dag met Zaboed, Rinna en Adoraam de stad, om nog een bezoek aan Taänach en Jisreëel te brengen, den volgenden dag aan Beeth-Sjeaan ter bepaling van het aantal troepen, daar te plaatsen en de daarvoor benoodigde bouwwerken.

'Zaboed,' sprak hij, toen hij den avond van dien dag zijn kamer in den burcht van Jisreëel deelde met zijn vriend, 'we hebben daar in Megiddo weer eens gezien, wat het bezit van aardsche schatten waard is ook in den dienst Jahwès. Zonder de schatten, van de Egyptenaren geëischt, geen tent der samenkomst in al haar pracht. Zonder de schatten mijns vaders, afgeëischt van de verslagen volkeren, geen tempel, paleizen en muren te Jeroesjaleem. En zelfs daarmee, hoe bekrompen moest het alles nog gaan, getuige de leeningen bij onzen vriend Chiraam. - Totdat Jahwè, - zie, ons eindelijk in de ruimte stelt met de schatten der vaart op Ofir. - Nu Gelil-hagojiem gelost en met Acco vergroot tot aan de Zee! Nu onze ruiterij eindelijk verkrijgbaar tot voltooiing onzer strijdmacht, na tien, vijftien jaar wachten. Nu de versterkingen en nieuwbouw in onze steden. En straks bij de herhaalde opbrengsten van de Ofirvaart slechts vragen: wat verheerlijkt het koningschap van den overwinnenden Masjiaach en niet: hebben wij, wat noodig is tot die verheerlijking!'

'Het is schoon, dit alles te zien, mijn vorst, - te zien worden en toenemen en het vraagt ontroerd in ons: waartoe dit alles en waarheen!'

'Het is mij, mijn vriend, alsof de spanning onder de volkeren toeneemt bij die vraag, want niet wij alleen ervaren het gevoel, waaruit zij wordt geboren, - heel de wereld ziet op ons met uw vraag op de lippen.' -

'Wat dit alles worden wil?' ging hij bewogen voort na een oogenblik van stilzwijgen, 'vraag het aan de profetie! De profetie van mijn kroningspsalm en van mijns vaders geweldige hymne: God staat op, zijn vijanden verstuiven.[72)] - Als mijn kroningspsalm voorspelt: alle koningen zullen zich voor hem nederwerpen,

72) Psalm 68.

alle natiën hem dienen, - dan geldt dat in voldragen zin zeer zeker alleen Masjiaach, maar voor zooveel Hij er van geven zal, geldt het ook nu, ook mij! - Want daaraan vooraf gaan de woorden: De koningen van Tarsjiesj en der eilanden zullen geschenken hem brengen, de koningen van Sjeba en Seba schatting. En: Hij zal leven en men zal hem het goud van Sjeba geven.'

'Ziet dat alles niet op den stroom van stoffelijk goed, die nog zal vloeien naast onze Ofirschatten, als uit een tweestroomenland van Jahwès belofte en als beeld der geestelijke heilsschatten van Masjiaach, maar die het goud der stoffelijke schepping met zich voeren?'

'En, mijn vriend, zeg gij het, - wat voorspelt ons de profetie mijns vaders: Koesj zal zich haasten, zijn handen tot God uit te strekken?'

'Als de groote raadselrader Sjalomo hier geen vondsten deed, wat moet dan zijn vriend, uit wiens geest geen zon der wijsheid ooit is verrezen, - aanvangen? Hij kan alleen opmerken, dat reeds vijftien jaren geleden de zusterprofetie over Mitzrajiems gezanten in vervulling is gegaan en wenschen, dat die over Koesj nog schooner moge volgen.'

'Veel meer kan koningswijsheid er ook niet van zeggen. Alleen, in Koesj regeeren vrouwen en een staat strekt zijn handen het krachtigst uit, door wie aan zijn hoofd staat.'

'Dus een vorstin der Zwarte Nubiërs eerlang aan uw voeten, smeekend om onderricht in den dienst Jahwès.'

'Maar moet zij zoo zwart zijn als haar onderdanen?'

'Geenszins! 't Is slechts de vraag, hoeveel pharaonenbloed er door haar aders vloeit, maar zij zal toch wel de sterkst gebruinde schoonheid van uw vrouwenpaleis in verve overtreffen!'

'De verflauwende spanning van ons gesprek vloeit over naar de spanningloosheid van den slaap,' sprak Sjalomo en bereidde zich voor voor den nacht. Maar eer hij alle gesprek afbrak nog: 'Als wij morgen in Beeth-Sjeaan klaar zijn, wil ik nog een snel bezoek aan Zartaan brengen, om te zien hoe het ligt tegenover het Jardeendal. Bij het gieten van de koperen zee is mij wel opgevallen, hoe zijn hooge en steile ligging het zeer verdedigbaar maakt naar de zijde van het rivierdal, maar hoe het er boven bij staat ziet men van daaruit niet. Mijn schoonzoon deelde mij mee, dat de man

Jerobeaam zijn aandacht op deze plaats had gevestigd als zeer geschikt voor de verdediging van het rivierdal. Met dien jongen kerel is naar het mij toeschijnt, iets aan te vangen.'

'Zoowel met zijn woonplaats als met den man, geloof ook ik,' sprak Zaboed.

'Ik ben van plan, hem spoedig naar Jeroesjaleem te roepen.'

Baäna was met Tafath opgegaan naar de overblijfselen van den Astarthetempel, bij de plaats, waar de stadsmuur zich naar het westen boog, voorzichtig loopend over het plaveisel, dat eens een straat was, om den voet niet te stooten tegen brokken muur en half verkoold houtwerk. Ook in de tempelruïne zelf, welker blokkenbouw en breede trappen wezen op een eertijds statig monument, bewezen half verkoolde balken, gebroken zuilen en puin van leemtegels, dat ook hier de brandfakkel haar verwoesting niet had gemist.

Een opening, waarin nog de hardsteenen drempel, wees de plaats aan, waar eens de tempeldeuren in haar herren hadden gedraaid. Midden op den vloer, die nu open hof was, waren nog de sporen te ontdekken, waar eens de naos van het beeld der groote godin had gestaan.

'Waar bleef het marmer en het gouden beeld der moeder van alle leven, mijn aangebeden beschermvrouwe!' klaagde Faroena.

'o Zie hier nog de opening, waarin eens de groote kleurige betylen stonden, die de geesten van Melkart en Asjstarthe woning boden, door de haat der veroveraars verbrijzeld en vergruisd. En zie, hier is nog de grondsteen van het altaar, waarop de bloemen en heilige vogels aan de groote godin zijn geofferd! - Ik zie geen sporen meer van de heilige bron en het heilig bosch..... wat een beeld van verwoesting is dat alles geworden!'

Dan zich wendend tot de omringende muurresten riep ze uit:

'Zie, hier zijn de kluizen geweest der heilige wichelaars en hiërodoelen! - o Mijn heerlijke oude gouden tempel in Tyrus, waar het zonlicht fonkelde op het edele tempelmetaal en de prachtige betylen van roodgeaderd smaragd. Daar zweefden de geuren der trotsche Libanoontoppen om mij heen en het schuim der golven en de zeilen der Groote Zee schitterden op de blauwe wateren.' - Dan hief ze hoofd en handen ten hemel en riep:

‘Astarthe, machtige moeder des levens, mijn aangebeden godes, die mij wijdet aan uw dienst, doe herrijzen hier in luister al wat uw dienst kan bevorderen, al wat uw glorie verheft.’

Ze sloeg haar arm om Tafath en sprak tot Baäna:

‘Mijn lieve vriend, help mijn bede verhooren, om de wille der groote godes, om harentwil (wijzend op Tafath), om mijnentwil en om den zegen over elke huwlijkssponde in Megiddo.’

‘Vereerde vriendin van mijn grooten schoonvader, ik herhaal voor u, wat ik tot hem sprak op zijn vraag tot mij. En nu een markt voor doorvoerhandel in paarden, wagens en wapentuig met uw stad Tyrus en met Tweestroomenland en de landen en steden van het noorden hier zal worden geopend, zullen de liefhebbers der groote godin den herbouw van haar tempel zeker ter hand nemen, ook zonder mijn hulp.’

‘o Beloof mij dan, dat gij hun niet zult tegenwerken, zooals mijn beminde, koninklijke vriend, uw schoonvader ons daarginds in de hoofdstad.’

‘Dat kan ik u beloven, prinses,’ sprak Baäna, glimlachend om haar extase.

‘Een gemakkelijke taak heeft de koning ons niet opgedragen.’ Aldus Amizabad van den zadel van zijn Kilikisch ros tot zijn reisgenoot Loema, een week, nadat Sjalomo naar zijn hoofdstad was teruggekeerd.

‘Hebben de dienaars van den hoogsten rang eens grooten konings van een wordend rijk niet immer die ervaring gehad?’ vroeg hem deze.

‘Ik beschik niet over voldoende gegevens, om die vraag te beantwoorden, maar onwaarschijnlijk lijkt het mij niet. - Wat ons geval betreft, we hebben noodig kennis van paarden, wagens, wapentuig, Akkadisch, Chetietisch en liefst alle andere talen der wereld, bouw van versterkte handelshuizen, handelskantoren, paardenstallen, paardendressuur, koopmansboekhouding, geld en goede en misschien ook krachtige woorden.’

‘Als ik de drie eerste bekwaamheden, de handelsburcht, de paardenstallen en -dressuur en de krachtige woorden aan den bevelhebber van 's konings lijfwacht mag overlaten, dan geloof ik, hem en de ons toegevoegde krachten met het andere te kunnen helpen.’

‘Braaf gesproken, heer paleisvoogd en hoe staat het met die ons toegevoegde krachten?’

‘Wat den toekomstigen leider van het handelshuis betreft, hij was de rechterhand van het hoofd onzer afdeeling in de handelskamer te Jeroesjaleem, waar hij zich voor de inrichting van het geheele werk in korten tijd zeer verdienstelijk heeft gemaakt. Verder gaf Rinna een alleszins bekwaam vestingbouwer voor den burcht mee en Elichoref twee der beste oud-leerlingen der Wijsheidsschool in talen en schrift op papyrus en kleitafel.’

‘Hoe heet de stad der Chetieten, werwaarts wij op weg zijn?’

‘Paroesjanda.’

‘Ligt ze ver van de verwoeste, oude hoofdstad?’

‘Naar schatting drie kameeldagen.’

Langs de zee van Kinnerooth en door de Syrische inzinking, de Dawiedsburcht voorbij en Chamaat-Zoba in het donkere hooggebergte der Chermoongroep, waren ze gegaan. Thans doemden voor hen op de groote schepraderen van de molenstad aan de Arantoe en Loema's hart sprong weer op van vreugde als voor twintig jaar. Alleen aan beradenheid had hij iets gewonnen.

‘Gij herinnert u, mijn vriend,’ sprak hij tot Amizabad, ‘hoe de koning mij met vriendelijken spot bestrafte in den kroonraad, waar Zaboed destijds verslag onzer reize naar Tyrus en Carchemisj uitbracht, vanwege mijn bedelpraktijken bij den koning Hadoeraam van mijn geboorteplaats Chamaat, met wien ik groot geworden ben aan het hof van zijn vader Toi.’[73)]

‘Ook heugt het mij, meen ik, dat gij de vermaning kreegt, bij een volgende gelegenheid den naam van uw vorst hoog te houden,’ sprak Amizabad.

‘Het is juist daarover, dat ik mij bezin, - maar de koning zeide er niet bij dat ik dat desnoods tot zijn schade moest doorzetten.’ ‘Dat herinner ik mij ten minste niet.’

‘Neen, maar die zou ik veroorzaken, als ik geen bestelling van paarden en wagenen aan ons nieuwe handelshuis in Paroesjanda van koning Hadoeraam zoek te verkrijgen. - Doe ik dat wel - en ik weet, dat ik zal slagen - dan verhef ik hem tot begunstiger

73) ‘De Sidonische’, pag. 68 en 98.

der koninklijke schatkist, inplaats dat ik den naam van onzen koning verhef, door hem te zegenen met gunsten van ons hof.'

'En wildet ge op dezelfde wijze in Carchemisj en Sjamal bestellingen trachten te verkrijgen?'

'Ja, als ik het doe in Chamaat, maar juist dat is mij een vraag. Wat raadt ge mij, o zoon van Benaja?'

'Nu gij den naam mijns vaders noemt, - van hem bewaar ik in mijn geheugen de uitspraak: vermijd elke dwaasheid als een vonk, haar herhaling als een brand; de derde maal zal Jahwès bliksem u treffen.' -

'Schoon zijn deze woorden zeker, malsch zijn ze niet en om elken twijfel, of ze op mij van toepassing zijn, af te snijden, zal ik van elken stap aan de drie stedelijke hoven om winstbejag voor de schatkist in Jeroesjaleem maar afzien.'

'Ik geloof, dat ge daar verstandig aan doet. We moeten afwachten, dat men tot ons komt.'

In Paroesjanda was Amizabads en Loema's eerste werk een bezoek aan den Roetaoem, zooals de vorst der stad in het Chetietisch heette. Hij bewees den bezoekers groote eer om hun hooge functies aan het hof van den grooten koning Sjalomo en was bereid zijn volle medewerking te verleenen aan hun plannen. Hij bood hun en hun ruiterascorte onderdak in zijn burcht en stallen aan, totdat de handelsveste buiten de stad hen kon herbergen. Een eindweegs namelijk ten noorden zijner stad lag een oord Kanesj, een heuvel, waarop een burcht had gestaan, als de nederzetting van hun koning juist zou behoeven en kantoren als daarbij nodig waren. Alleen - bij den wilden volkerenkrijg, die voor tweehonderd jaar Chattoesaas had verwoest, maar Paroesjanda wonderlijk gespaard, hadden ook de gebouwen van Kanesj, die aan Assyrische handelshuizen hadden behoord, deerlijk geleden, maar tot op de fundamenten verwoest waren ze niet. Herbouw kon in betrekkelijk korten tijd plaats vinden, waarvoor hij alle benoodigde materiaal gaarne wilde leveren. Dit alles scheen Amizabad en den zijnen een geheel van gelukkige omstandigheden, wat door een bezoek ter plaatse werd bevestigd. Het kantoorgebouw bestond uit twaalf kleine kamers, waar groote kruiken met kleitafels nog onder het puin werden gevonden en het versterkte huis had nog minder geleden. Men werd het met den Roetaoem spoedig eens over de koopsom en de herbouw begon.

Het verbinden van een stoeterij aan zijn handelshuis lag niet in 's konings plan. Evenmin wagen- of wapenfabricage. Alleen het vestigen van een tusschenstation ter verzekering eener geordende afzet van wat stoeterijen en fabrieken van Kwee en Moetsri opleverden. Door de groote bestellingen bij zijn établissement konden van de leveranciers lagere prijzen worden bedongen: tachtig zilveren sikkelen voor een wagen en vijf en dertig voor een paard.

Alleen de dressuur tot strijdros in het wagenspan of onder den man moest in het handelshuis van Kanèsj geschieden, opdat elke levering strijdvaardig den afnemer zou bereiken. Groote renbanen werden daarvoor aangelegd met allerlei hindernissen.

Nog geen week was men met drommen Chetietisch werkvolk aan den arbeid, toen zich een Mitannier Kikkoeli (e) kwam aanmelden als paardendresseur van groote ervaring.

Een breede geribde leeren gordel hield zijn kleurig buis met korte mouwen en schaamteschort tot aan de knieën om den middel saamgevat. De bloote beenen staken in aan de teenen omgebogen schoenen; een fez dekte zijn hoofd met terugwijkend voorhoofd, lange, gebogen neus en vleezige wangen. - Hij had jaren lang gewerkt in de Mitannische hoofdstad, maar wegens te karige bezoldiging besloten, zijn diensten aan den grooten koning van Jeroesjaleem aan te bieden, toen hij hoorde, dat deze bij Paroesjanda een handelshuis in oorlogspaarden oprichtte. Hij had een lange papyrusrol bij zich, waar van hij voorlezing aanbood, gevolgd door proeven met de uit Kwé aangevoerde dieren. Zijn verhandeling was van een angstvallige nauwkeurigheid en beschreef dag voor dag, ja bijna van uur tot uur de handelingen, voor de dressuur noodig, die niet minder dan zes maanden duurde. Eerst werden de dieren gekeurd door middel van een proefren. De gekozene werden op een sober dieet gesteld en onder een wollen deken tot sterk zweeten gebracht, om ze van overtollig vet te ontdoen. Zelfs de samenstelling eener laxeerende drank stond er in vermeld, ter versnelling van het vermageringsproces. Gedurende de vermageringskuur werden ze stapvoets rondgeleid, vervolgens afgericht op steeds grooter snelheid op steeds grootere afstanden in galop of telgang.

Amizabad en Loema en de toekomstige leider van het handelshuis, merkten wel, hier een kans te hebben voor de eerste periode van 's konings onderneming van niet geringe waarde. Dienovereen-

komstig werd een contract met Kikoeli opgemaakt. Alleen de tijd van zes maanden moest tot op de helft bekort worden. Anders kon men niet snel genoeg afleveren. Zoo werd Kikoeli tot dingen genoodzaakt, die hem niet geheel aanstonden, maar om der praktijk wille gaf hij toe.

Het was vooral door de aanwinst van Kikoeli's ervaring, dat Amizabad en Loema na een verblijf van negen maanden in den zomer van het volgende jaar konden afreizen naar Jeroesjaleem en hun vorst meedeelen, dat de levering der eerste groep paarden en wagens voor pharao Poesjemes reeds onderweg waren, dat de bestellingen van regeeringen en private personen elkander snel opvolgden en dat op elken wagen twintig en op elk paard vijftien sikkelen kon worden verdiend. Een afschrift van de factuur aan den pharao hadden ze meegebracht:

'De koning Sjalomo schrijft aan pharao Psoesjennes den tweede: Uwe orders hebben mij bereikt. Den dag, waarop ik kennis heb genomen van uw kleitafel, ben ik begonnen met de africhting van vierhonderd paarden en het in elkander zetten van tweehonderd wagens. Elk welgedresseerd paard kost vijftig zilveren sikkelen, elke welbevestigde wagen honderd sikkelen. Alzoo zijt gij mij schuldig veertigduizend zilveren sikkelen, na tien weken te betalen. Indien gij niet betaalt, zal daar interest bijkomen, vast te stellen door mijn handelskamer te Kanèsj en goed te keuren door de algemeene kamer der volken te Jeroesjaleem. - Doe mij dus mijn geld toekomen door een courier.'

Daaronder stond het zegel des konings, in klei afgedrukt.

De koning betuigde zijn groote tevredenheid aan Amizabad en Loema over de wijze, waarop ze hun zending hadden volbracht. Een dunne welvaartsader stortte nu vanuit Kilikië haar metalen stroom mede in het wijde bassin te Jeroesjaleem, waarheen goudrivieren van groote capaciteit van de einden der aarde waren gaan vloeien.

Dawied in de laatste jaren zijns levens stond op met Jeroesjaleem en legde zich ter ruste met haar toekomstbeeld in zijn hart.

Uit de spanning dier liefde ontstond zijn schoonste hymne: God staat op, zijn vijanden verstuiven. De arke Jahwès komt van den Sjinaj naar het Allerheiligste van Jeroesjaleems tempel. Het hoogte-

punt, de glorie, het loon van een leven van bange benauwenis en strijd, maar slechts in profetisch visioen aanschouwd.

Maar in het diepste dal van zijn leven: ‘Verwerp mij niet van uw aangezicht, neem uw Heiligen Geest niet van mij, geef mij weder de vreugde uws heils,’ krimpt zijn hart samen van vrees om de eere Jahwès voor het oog der volkeren: ‘Doe wel bij Sioon, bouw de muren van Jeroesjaleem op.’

Had Jahwè hem verworpen van zijn aangezicht, was de Heilige Geest van hem genomen, had hij de vreugde van Gods heil niet weer aanschouwd, dan waren tempel en muren nooit verrezen, geen offer, gebracht door een gebroken geest, waaraan Jahwè lust heeft, op zijn altaren gansch verteerd, - dan was Jeroesjaleem verloren gegaan, voor het was voltooid.

Maar Jahwè had zijn diepgevallen hartvriend, niet verworpen, zijn Geest niet van hem genomen, hem de vreugde zijns heils hergeven, waar zijn ziel niet meer buiten kon.

Nu werden de offeranden der gerechtigheid reeds vijftien jaren lang op het altaar van het tempelplein tot asch verteerd en naderden muur en poorten haar voltooiing.

Want nog immer knalden en gromden voort in het ingewand der steengroeven ten noorden der stad bij dag en nacht de door vochtige keilen losgesprongen mergelbanken. Maar niet voor kwaders, als waarmee de muren van den tempelberg waren opgetast. Door steenen van kleinere afmetingen, toch nog groot genoeg, om ze ook kostelijke steenen, gehouwen steenen te noemen, want voor de muren van Jeroesjaleem, de stad des grooten konings, de stad van Sjalomo, den zoon van Dawied, de stad van Masjiaach, den Zone Dawieds, zouden geen leemtegels worden gebruikt als voor de muren van alle steden, maar steenen uit de levende rots, kostelijke steenen, gehouwen steenen, voor de schaduwenstad van het hemelsche Jeroesjaleem.

De koning en zijn bouwmeester Rinna en Eliaab en Amizabad, de oorlogshelden en Zaboed, de onontbeerlijke bij elke belangrijke zaak van het koninkrijk, hadden menige wandeling rondom de open stad gedaan. De bouw van baksteen op cyclopischen onderbouw der oude dubbelmuur van den Sioon, moest aan de oostzijde worden weggebroken en vervangen door den loodrechten muur van gehouwen steenen, die met trappen vanaf de Bronpoort op de kam

der helling van den Sioon zou stijgen en eindigen in den millo, die met zijn rechthoekige neuzenromp, noordelijk de zuidoosthoek van het paleisplateau en zuidelijk den noordhoek van het plein van den Malqizedekburcht insluitend, de inzinking, die het Kidrondal met het Tyropoeondal verbindt, zou afsluiten en de levensader der stad, de Gichoonbron, in zijn kelders overkluizen.

De noord- en oostzijde van den tempel- en paleisberg zouden tegelijk stadsmuur zijn in het verdedigingsplan. Met een kleinen terugsprong naar het zuiden en rechthoekig op den wester tempelbergmuur moest dan verrijzen de noorder stadsmuur. De andere drie konden worden opgetrokken op den rand van het bergplateau, waarop de stad lag. Zoo werd de steile rotshelling naar de drie dalen rondom mede deel van den muur en belette de nadering van alle belegeringsmachines. - Maar aan de noordzijde schoof dit plateau over in de vlakte, die onmerkbaar helde naar het bergland van Jehoedea. Daar was dus de muur voor belegeringswerktuigen niet veilig. Daarom moesten hoogte en dikte verdubbeld worden en van afstand tot afstand uitbouwsels worden aangebracht van waaruit de belegeraars in de flank konden worden beschoten. Ook voor den muur ter noordzijde van den tempelberg achtte de koning zulke uitbouwen noodig.

Vijf poorten zouden toegang verleenen. Oostelijk, onder den Millo door de Waterpoort, naar de Gichoonbron vernoemd. Zuidoostelijk de Bronpoort, welke naam ook de weggebrokene in den Sioonsmuur droeg, naar de tegenoverliggende Rogelbron. Aan de zuidoosthoek de Dalpoort, naar het dal tusschen den weg van Beethlechem en het Kidroondal; aan den noordwesthoek de Hoekpoort en in den breeden noordermuur, dicht bij dien van het tempelplateau en tegenover den ingang van het Tyropoeondal in de stad de Efrajiempoort, waardoor de heirbaan uit Efrajiem de stad binnenkwam.

In een kamer van den Malqizedekburcht ingericht voor bureau van den muur- en Millobouw stonden Rinna en Jerobeaam gebukt over een teekening der fundamenten van den Millo. Scherp en kalm vatte de laatste, door den koning naar Jeroesjaleem geroepen en bevorderd tot hoofd van den verplichten arbeidsdienst der tien noordelijke stammen, de aanwijzingen en opdrachten van den eerste op.

Die fundeeringen begonnen op de teekening dicht bij den weg door de zool van het Kidroondal.

Aan den zuidoosthoek sloten zij de Gichoonbron in hun forschen rechthoek. Aan de buitenkant was een nis aangegeven, waarin het water naar buiten kon afvloeien in een bak en door de bevolking gebruikt voor drinkwater en het reinigen van kleeding en gebruiksvoorwerpen. Zoo bleef de bron haar schatten in vredestijd geven buiten den stadsmuur als voorheen, maar bij belegering kon de vijand aan de wel niet meer komen. Alleen van het afvloeiende water kon hij gebruik maken, voor zoover het ten minste van binnen uit niet verontreinigd werd. Achter vier ellen dikke muren van mergelblokken was de wel onbereikbaar geworden.

Boven de poort, waarheen de weg omhoog moest worden gevoerd, wilde Rinna een vooruitspringend gedeelte aanbrengen zonder bodem, en in plaats daarvan een ijzeren raster, waardoor kokende vloeistof op de hoofden der belegeraars kon worden gegoten. De poortgang moest door drie paren deuren, met metaal gepantserd, driemaal genomen worden, voor de ingang tot de stad vrij was. In de zoldering boven die ruimten weer overal groote rasters voor de ontvangst van den vijand als voor de buitendeuren.

Rechts en links van de middelste poortafdeeling waren mede gepantserde deuren aangebracht, om de trappen naar den stadsmuur, waar ze toegang toe verleenden, te kunnen beveiligen.

Rechts van de binnenste poortkamers was een deur, waarachter een trap voerde naar de gevangeniskelders. Boven de poort op de eerste verdieping waren de kazerneeringsruimten voor de sterke poortwacht, - en op de tweede de wapen- en voorraadsmagazijnen. De tinnen overstegen de hoogte van paleis- en tempelberg met dertig ellen.

Zoo was Rinna's ontwerp, van 's konings gedachten beheerscht en zoo zou Jerobeaam het uitvoeren, - zoo de Millo worden de trotsche bewaker van Jeroesjaleem.

IV. De rijkszon stijgt

Sinds voor enkele jaren het koninklijk hof de nieuwe paleizen op het kunstmatig gevormde Ofelplateau had betrokken, was de vrij gekomen Dawiedsburcht ingericht voor de ontvangst van vreemde gezanten en de Joaabsburcht op den westheuvel tot verblijfplaats der tijdelijk in Jeroesjaleem vertoevende hooge ambtenaren.

Thans vonden daar onderdak Hosjea, de stamvorst van Efrajiem, Jaäsjieel, de zoon van den onder Joaabs moordstaal gevallen Abneer, stamvorst van Benjamien, de beide schoonzoons van den koning: Baäna en Achimaäz, gouwvoogden, de eerste van Megiddo en onderhoorigheden, de laatste van de gouw Naftali, die samenviel met het stamgebied. Ook Jerobeaam, de Efrajimiet van Zartaan, de beschermeling van Baäna en onlangs bevorderd door den koning tot hoofd van den verplichten arbeidsdienst in de noordelijke stammen, Adoniraams hoogste ondergeschikte, maar invloedrijker dan zijn chef, had zijn verblijf in den Westburg. - Baäna zelf was in de hoofdstad voor overleg met den koning en zijn opperbevelhebber omtrent de versterking der steden zijner belangrijke gouw, - Achimaäz, wijl hij bij toerbeurt het hof moest voorzien van mondbehoeften. Hun vrouwen Tafath en Basmath met haar kroost waren gehuisvest in het vrouwenpaleis.

In dezelfde zaal, waar eens Joaab en Abjathar met Adonia samenzwoeren tegen het Masjiaansche koninkrijk, ontmoetten de hospitanten der Joaabsburcht elkander, zoo vaak opzet of toeval hen er samenbracht.

Drie jaren waren verloopen sinds Jerobeaams gang naar Megiddo. Hosjea zat achterover geleund in zijn stoel, de linkerarm rustend op de groote eikenhouten tafel.

‘Nog een maand?’ vroeg hij aan Baäna.

‘Gij meent?’ was diens wedervraag.

‘Dat muren, poorten en Millo zijn voltooid?’

‘Over twee weken het wijdingsfeest der voltooide vesting Jeroesjaleem, hoorde ik gisteren mijn schoonvader zeggen tegen Zaboed en Rinna.’

In een vensternis stonden Jaäsjieel en Achimaäz de opbrengst der gouw Naftali ten behoeve van het hof te vergelijken met die van Benjamien.

De mededeeling van Baäna ving Jaäsjieel op en zich richtend naar hem:

‘Hebben de beide leden der koninklijke familie ook vernomen, waarin de feestelijkheden zullen bestaan?’

‘Uit een rondgang over den muur, eindigend met een samenkomst op 't tempelplein, waar een nieuwe, door den koning gedichte psalm zal worden gezongen door de Levietenkoren. 's Avonds zal een maaltijd worden gehouden in de groote zaal van het Dawiedspaleis.’

‘Dus weer optochten met psalmgezang,’ viel Jaäsjieel schamper uit. ‘Waarom niet eens een legerschouw in de Refajiemvlakte of schijngevechten van ruiterij en voetvolk!’

‘We weten nu eenmaal,’ sprak Baäna, ‘dat mijn koninklijke schoonvader voorliefde heeft voor liederen, gezongen of gespeeld, door zangers en muzikanten.’

‘Maar daarin is toch wel wat veranderd sedert de koningin Abisjag hem in allerlei overspannen liefdesbegrippen deed handelen en denken, een voor velen - en ik geloof eigenlijk ook voor den ouden Nataan - onbegrijpelijk mengsel van godsdienst en zinnelijk gekleurde liefde,’ sprak Achimaäz.

‘Met zijn Egyptische vorstin heeft inderdaad een heel wat nuchterder opvatting van regeeringszaken de overhand gekregen, maar heelemaal gerust ben ik nog niet, want om de drie jaar trekt het hof nog naar den Libanoon, om er weer te zwelgen in de schoonheden van het Sjir, zooals men het noemt,’ sprak Jaäsjieel weer.

‘Denk aan Ofir, denk aan de Tarsjisjvloot van Chiraam,’ wierp Hosjea tegen.

‘En de handelskamer hier, de vestiging van een wagen- en paardenhandel ginds in Kilikie, waarvan mijn stad Megiddo met een markt mee voordeel zal trekken,’ vulde Baäna aan.

‘Neen,’ hervatte Hosjea, ‘ik geloof, dat we een al te overspannen dichterlijke opvatting van het regiment wel te boven zijn - en groot zijn ook de bouwwerken van onzen vorst, maar mijn bezwaar is, dat het alles volkomen Jehoedeesch is gevoeld en gedacht. Uitgevoerd in Jehoeda door overwegend Jehoedeeërs, Jehoeda en Jehoedeeërs ten voordeel. Waar is de naam van Joseef, van Efrajiem

en Menassje, van Gideoon, van Sjaoel en Abneer gebleven, dan in een vergeten hoek der Sjeool?'

De deur werd geopend en binnentrad Jiddo, de stamvorst van Overjordaansch Menassje met Jerobeaam, hoofd van den rijksarbeidsdienst in Efrajiem.

Gelijk in rang met de andere aanwezigen stond Jerobeaam niet. Zij allen hadden zelfstandige bestuursfuncties, - hij was eigenlijk de ondergeschikte van Adoraam. Zijn buigende groet bracht dit tot uiting.

'Zoon van Nebaat, sprak Hosjea, 'wij wenschen u geluk met de voltooide vestingwerken van Jeroesjaleem. Het is alles een schoon en welbevestigd geheel.'

Jerobeaam boog opnieuw. 'Ik dank u, stamvorst Hosjea; ik heb daarbij in een bescheiden onderdeel niet meer dan mijn plicht gedaan.'

'Nederig gesproken,' viel Jiddo in, 'maar is het niet aan uw bezielend toezicht te danken, die schoone bewerking der steenen, hun stapeling en voeging, het stevige houtwerk der poorten en muurkransen, - de snelheid, waarmee het geheele werk is voltooid, sinds gij tot versnelling er bij geroepen werdt?'

'Schoone steenen werden ook gehouwen, eer ik hier kwam: zie maar aan tempel en paleizen. En wat de snelheid van het werk betreft, o zoon van den grooten Abneer, een woord van aanmoediging en goedkeuring hier, één van afkeuring en berisping daar, een straf, waar noodig een loon, waar verdiend - en misschien een doorgaand voorbeeld van krachtige toewijding, - zie daar alles.' 'Ja, vriend,' antwoordde Jaësjieel, 'dat mag juist zijn, maar het opsommen van in toepassing aangewende deugden, maakt die daarmee niet waardeloos.'

'Laat ik dan dankbaar een bescheiden deel aan uw lof aanvaarden,' sprak Jerobeaam glimlachend.

'Anders zoudt ge mij ten minste beschaamd maken,' sprak Baäna, 'die zich wel eenige moeite heeft getroost, u herwaarts te krijgen,' 'Mijn dankbaarheid daarvoor zal niet van korten duur zijn, heer gouwvoogd, - ook aan uw gemalin en prinses Faroena, - en ook aan uw grooten schoonvader. Alleen.....'

'Wat wildet ge daar nog aan toevoegen?' sprak Hosjea, toen hij zweeg.

‘Dat mij hindert van af het oogenblik, dat de oudsten in Zartaan mij de leiding der ploegarbeiders uit onze stad opdroegen tot het oogenblik, waarop Jeroesjaleems vestingswerken zijn voltooid, - dat de arbeid van al die kinderen van Racheel slechts het kroost van Jehoeda ten goede komt.’

‘Het schijnt, of gij mijn woorden afgeluisterd hebt voor de deur dezer zaal, die ik pas had gesproken, toen gij binnenkwaamt,’ sprak Hosjea.

‘Toch heb ik deze gedachte reeds uitgesproken voor den oudste, die op mijn gerstenakker in Zartaan de boodschap mijner benoeming tot ploegleider mij kwam brengen,’

‘Dat bewijst slechts, mijn jonge vriend, dat gij onafhankelijk van ons, denkt als wij,’ sprak Hosjea.

‘Dan heb ik dat met de moedermelk ingedronken, heer stamvorst, want toen ik des avonds thuis kwam, sprak mijn moeder, eer ik nog had gesproken, in den zin uwer woorden en der mijne van heden, tot mij.’

‘Een bewijs der vastheid uwer overtuiging en, naar ik vermoed, zal dat met meerderen onzer het geval zijn,’ sprak Jiddo.

‘Ja, die overtuiging! Wie zal ons in een samenkomst van alle Efrajimietisch denkende en voelende geesten, die dezer dagen te Jeroesjaleem zich bevinden, van uit die overtuiging eens het geheele beleid der tegenwoordige regeering belichten?’

‘Gij zelf natuurlijk, Hosjea, als de oudste en aanzienlijkste onder ons, als stamvorst van Efrajiem!’ - In dien zin spraken allen.

‘Ik dank u voor uw vertrouwen, maar.... dat vertrouwen wil ik thans overdragen op den jongste onder ons, wiens aanzien, wie weet hoe hoog eens zal stijgen,’ sprak hij lachend. - En ik vertrouw daarbij op zijn wijsheid, die zich in zijn nederigheid heeft uitgesproken. Ik vertrouw mede op zijn inzicht in het geheele vraagstuk, dat het hier geldt. Laat ons eens zien, vriend Jerobeaam, of er behalve een goed arbeidsleider, een toekomstig staatsman in u steekt.’ -

Glimlachend wachtten allen op des aangesprokenen antwoord.

Licht blozend sprak Jerobeaam:

‘Mijne heeren, als ik dan naar de wijsheid, die stamvorst Hosjea zoo vriendelijk is, mij toe te kennen, zou antwoorden op zijn al te vleiende, maar gelukkig ietwat spottende woorden: geenszins! Mij past alleen naar de wijsheid te luisteren, door u in uw hooge

functiën verworven. - Maar daarnaast, o vorst van onzen grootsten stam, dwingt onderdanigheid mij, naar uw wil mij te voegen. Ik zal dus trachten te doen naar uw woorden en wacht niet anders, dan verbetering van mijn dwaasheid en aanvulling mijner kortzichtigheid door uw aller wijsheid en doorzicht.'

'Goed gesproken! Laten wij, indien niemand uwer daarin verhinderd is, - afspreken, hier weer bijeen te zijn - en dan met de thans afwezigen, die denken als wij, - een week na het feest der wijding onzer muren. En hoewel dat samenzijn slechts bezinning omtrent het huidig regiment bedoelt: weet allen te zwijgen!' - Zoo beëindigde Hosjea het gesprokene.

Door het lot was voor elke vijftig inwoners van Jeroesjaleem één man en één vrouw aangewezen om deel te nemen aan de wandeling over den muur bij de inwijding der nieuwe vestingwerken. (f)

Buiten loting om hadden deel aan den tocht: het groote levietenkoor, vijftig trompetten blazende priesters, vijftig hoofdlieden over duizend van het leger en alle hooge autoriteiten, in de stad aanwezig.

Deze allen werden verdeeld in twee afdeelingen, die op het plein voor de Dalpoort in de zuidwesthoek der stad werden opgesteld. De eene zou gaan over den westermuur, daarna over den noorder en afdalen op het tempelplein. De tweede over de zuidermuur en opklimmend langs de groote treden van den oostermuur, door den tunnel gaan, die ter hoogte van het bovenvlak der muur den Millo in de lengte doorboorde en aan zijn noordzijde eveneens afdaalde op het tempelplein.

Aan Eliaab was de leiding van den west-noordelijke, aan Ammizbad die van den zuid-oostelijken ommegang opgedragen. Voor elken stoet zouden gaan vijf en twintig trompetten dragende priesters, vlak gevolgd door het halve levietenkoor. Op hen volgden bij den stoet over den west- en noordermuur Eliaab, Zaboed en Boeni en de zangmeesters van het Rijkslied Machazioth en Abida, Loema en Rinna. Bij hen zouden zich aansluiten de helft der hoofden van de handelsdelegaties. Dan de stamvorsten van Efrajiem en Benjamien met nog drie andere en vijf der gouwvoogden, waaronder hun chef Azarja. - Daarachter - vier naast elkaar - de lange rij uit de bevolking. - Bij de tweede afdeeling, geheel gelijk van bouw, volgende op het koor: Ammizabad, de drie nieuw opper-

zangmeesters, Achia en Thamaar, Elichorof, Jerobeaam, vijf stamvorsten en vier gouwvoogden.

De koninklijke familie bevond zich reeds op den muur. De koning zelf met Faroena en Isjara en een groep prinsen en prinsessen achter de priester- en levietengroep, zou zich aansluiten bij den stoet, die noordwaarts zou gaan, terwijl de groep die oostwaarts ging den kroonprins Rehabeaam met koningin Nofernere, den hoogepriester Achimaäz en de Gebira Naëma met de overige prinsen en princessen aan haar hoofd zou zien.

Een schitterende, zonnige dag van Eloel goot over de stad haar stralen neer, toen de beide groepen zich in beweging zetten. Eerst bliezen de priesters op hun zilveren trompetten. Ze gaven een doordringenden reinen, machtigen klank, die over bergen en dalen weerschalde. Met telkens kleine tusschenpoozen herhaalden zich die wondere tonen, zevenmaal.

Dan hief eerst het koor der linkergroep, de korte, machtige psalmhymne aan, die belijdenis deed van Jisraëels eenige roeping onder de natiën met den schat zijner openbaring:

> Looft Jahwè, alle volken,
> prijst hem, alle natiën,
> want machtig is over ons zijn genade
> en Jahwès waarheid is in der eeuwigheid!
> Halleloe-Jah.

Toen het lied links verklonk, nam het koor rechts het over en hoorden de feestgangers op de westermuur het opnieuw op den zuider weerklinken.

Het volk dat op de hellingen en in de dalen het alles aanzag en hoorde, begon in massa mee te zingen. - En toen het lied ook op de zuidermuur zweeg klonk een dreunend gejuich uit de diepte op tot den stoet op de muren, die met den jubel instemde.

Dan opnieuw de zilveren stem der trompetten, zevenmaal.

Toen de beide groepen het tempelplein naderden hieven de koren tegelijk aan:

> Gij gansche aarde, juicht Jahwè,
> dient Jahwè met blijdschap,
> komt voor zijn aanschijn met vroolijk gezang.
> Weet, dat Jahwè God is!

Hij heeft ons gemaakt en niet wij
tot zijn volk, zijner weiden kudde.

Opnieuw een beroep op de volkeren, om Jahwès openbaring aan te nemen.

Intusschen stond het volk uit de stad in dichte scharen op de westzijde van het Tyropoeondal en vulde de tempelviaduct, wachtend, tot de poorten geopend werden.

De tempelbewakers ontsloten de deuren, toen van het plein het nu vereenigde koor aanhief:

Gaat in tot zijn poorten met lof,
in zijn voorhoven met lofgezang!
Looft Hem, prijst zijnen Naam,
want Jahwès goedertierenheid en trouw
is van geslacht tot geslacht!

Heel de schare ging, meejubelend met die bekende klanken, het tempelplein op. De koninklijke tribune was door de vorstelijke familie ingenomen. De hoogepriester met de bazuindragende priesters en het koor waren den voorhof binnengegaan.

Machazioth nam toen de leiding van het koor vanaf de koperen stelling, die bij de inwijding des tempels door den koning was bestegen voor zijn gebed en toespraak.

Thans werd vandaar de uitvoering van zijn psalm geleid, nieuw gedicht voor deze gelegenheid.

Groot is Jahwè en hoog te loven,
onze God om zijn koningsstad.
Zijn heilige berg, zich heerlijk verheffend,
wekt aller hoogste bewondering.
De Sioonsberg, aan de zij van het noorden,
de stad des grooten konings.
Jahwè heeft aan haar paleizen
zich een beschermer bewezen.

De jubel van koor en orkest, waarmee deze strophe werd gezongen en begeleid, werd in kracht door de tweede overtroffen, waarin de dichter geen historie uit het verleden, maar in het algemeen voorstelde, wat geschieden zou, als de koningen der heidenen het wagen zouden, tegen de stad Godes op te rukken.

Want zie, de vorsten, die zich verbonden
en hun vereenigde legers voerden, -
als een barende greep hun siddering aan;
ze beefden, waar ze stonden,
als overviel hen een ooster storm,
die Tarsjiesjschepen verplettert.

Tot matig sterk terugkeerend, vervolgt dan het koor:

Zooals van ouds wij het hoorden,
zoo zien wij thans de Godsstad,
de stad Jahwès der heirscharen,
die haar bevestigt voor eeuwig.
Wij melden, Jahwè, uw genade
in het midden van den voorhof uws tempels!
Gelijk uw Naam is, o Jahwè,
zoo uw roem tot de einden der aarde!
Uw gerechtigheid vult uw rechter.
De berg Sioons jubelt daarover.
De dochtren Sioons juichen
om uwer oordeelen wil.

Dan verheffen zich koor en orkest tot de slotstrophe:

Gaat rondom Sioon, omringt het
en telt zijn talrijke torens.
Richt uw blik op zijn vesting,
doorwandelt zijn schoone paleizen,
opdat het komend geslacht,
van deze dingen verhalend,
zegt: Onze God is eeuwig
Dezelfde, ter dood toe ons leidend.

Dan sluit het koor met de korte, grootsche hymne, waarmee het was begonnen, de uitnoodiging aan de heidenen, om deel te nemen aan het heil, aan Jisreël geöpenbaard, waarmee ook de feestdisch was besloten der tempelwijding, nadat de koning Sjalomo dat heil aan de grootmachten van Cheem met welsprekende woorden had aangeboden:

Looft Jahwè, alle volken,
prijst Hem, alle natiën,

want machtig is over ons zijn genade
en Jahwès waarheid is in der eeuwigheid!
Halleloe-Jah!

Nog zeven maal deden de priesters den doordringenden zilverklank uit hun lange trompetten gaan over stad en heuvel klingen, ontketenend een daverend gejuich der verzamelde volksmenigte, die minuten aanhield en uren ver in den omtrek werd gehoord, hun geestdrift voor Jahwè en zijn voltooide stad!

Toen werden talrijke dankoffers voor de gunsten Jahwès over de stad van Dawied en Sjalomo, de stad zijner gunsten, gebracht, en 's avonds was er een feestmaal in het oude paleis van Dawied, waar ook Jerobeaam naast Rinna mee aanzat en in 's konings tafelrede mede lof en dank ontving voor zijn arbeid.

Het twintigtal, dat zich verbonden had tot de samenkomst op den zevenden dag na de muurwijding, zat rondom de groote tafel in de zaal der Joaabsburcht bij lampenschijnsel en dichte vensters. Onder hen was ook een lid der handelsdelegatie uit Mitzrajiem. Aan het benedeneinde der tafel tegenover Hosjea zat Jerobeaam en wisselde enkele onbeduidende woorden met die hem het naast zaten, tot Hosjea hem vroeg, of hij vaardig en bereid was het woord te voeren.

Hij antwoordde met een hoofdknik en stond op.

‘De regeering van onzen koning moet bij elken Jehoedaëer en kan bij ieder belangeloos toeschouwer bewondering wekken. Waarom, zal niemand uwer mij vragen.’

‘Bij Benjaminiet en Efrajimiet echter rijzen ernstige bezwaren.’ ‘Voor ons zijn den koning zijn onderdanen meer middel tot bevrediging zijner neiging tot weelde en pracht en bouwlust en, - wat die noodzakelijk eischt: winstbejag door handel en verzwaarden druk der belastingen, - dan voorwerp van ernstige heerschersplicht.’

‘Stond de regeering van den koning vaderlijk tegenover het volk, dan zou ze de behaalde voordeelen het volk ten goede doen komen. In stee daarvan worden van de onderdanen zware belastingen geëischt, die mede moeten dienen, om de neigingen, waarvan ik sprak, tot haar recht te doen komen.’

‘Haar recht of haar onrecht?’

‘Is niet vooral de gedwongen rijksarbeidsdienst een vorm van belasting? Drukkend, omdat die de kracht onzer mannen aan de zorg voor eigen gezin onttrekt. Hatelijk, omdat zij ons herinnert aan de slavernij onzer vaderen in Mitzrajiem, waarvan we meenden voor eeuwig te zijn verlost.’

‘Een staand leger van driehonderd duizend man, - ook een soort rijksarbeidsplicht, die eveneens onze mannen aan alle vruchtdragenden arbeid onttrekt. Een ruiterij van twaalfduizend man met tweeduizend strijdwagens. Berekene, wie kan, wat dat kost aan voeding, kleeding, bewapening, kazerneering. Daarenboven twintig, dertig, steden om gevaren te bedwingen, die in 's konings verbeelding meer dan in een of andere werkelijkheid haar noodzakelijkheid vinden.’

‘Is er dan geen werkelijkheid, waaraan dit alles beantwoordt?’ ‘Gedenkt aan 's konings reize naar Mitzrajiem en de koningsdochter uit Cheem, die den troon met hem deelt.’

‘En voor wien kan het dan lang verborgen blijven, dat dit alles vereischt wordt voor een koningschap, als dat van Mitzrajiem?’ ‘Aller bestaan zal uitsluitend afhangen van den vorst en zijn genade. Aller gedachten en besluiten overleggen: hoe zullen wij den koning behagen, zijn gunst verdienen? - En omdat de man uit het volk den koning zelf niet kan bereiken, wordt het voor hem de vraag: hoe zal ik op het hoogst onderworpen en gedwee mij toonen tegenover den dienaar van den koning, een werktuig in zijn hand, een ondergeschikte aan zijn wil, zijn woord, zijn roede.’

‘Dan is het de soldaat, dan de ambtenaar, dan de rechter, in wien hij den koning ontmoet, voor wien hij zonder beroep heeft te buigen. Ziedaar, wat we met ons prachtig leger, onze versterkte steden, onze ambtenaren kweekende wijsheidsschool bereikt hebben en steeds meer bereiken zullen: het slavenjuk van den door geen volksrechten en vrijheden belemmerden vorst! Zoo kan men tempels en paleizen bouwen, zoo de wereld veroveren als de pharaonen!’ ‘Is ons dat door Mosjè en de vaderen overgeleverd?’

‘Waar zullen over enkele jaren onze stamvorsten, onze besturende en rechtsprekende oudsten, onze volksvergaderingen zijn?’

‘De gouwvoogden, die in alles van Jeroesjaleem afhankelijke ambtenaren zijn, staan klaar, van stuk tot stuk alle bevoegdheden der stamvorsten over te nemen. Zij behoeven naar het oordeel der

oudsten niet te vragen, zij denken er niet aan, volksvergaderingen samen te roepen.'

'Dat eischt een tot het uiterste doorgevoerd belastingstelsel. Berekenen, wat ieder missen kan, om te voorzien in wat de vorst gebruiken kan.'

'Zoo ziet gij, mijne heeren, dat de afbraak onzer patriarchale zelfregeering - niet voor de deur staat, maar reeds in vollen gang is, om te eindigen in eens vorsten hoogste glorie, zijn heerschappij en zijn genot.'

'Wilt ge dit alles zien in zijn schrilste verwerkelijking, ga dan naar dat ééne huis op het paleisplein, met zevenhonderd vorstendochters en driehonderd bijvrouwen, tot vermaak van één man.....' 'En dan dit alles overwapperd te zien door een banier van godsvrucht, - terwijl uitlandsche gezanten hun goden niet publiek mogen vereeren.....'

'Wat echter wel mag, is het onbeperkte botvieren door eenen van zijn hoogmoed, zijn heerschzucht, zijn bandelooze zinnenlust ten koste van..... alle anderen.'

'En, laat mij besluiten met deze vraag: had het heiligdom voor het geheele volk niet in het midden des lands, dat is in Efrajiem, moeten verrijzen?'

Jerobeaam nam zijn zetel weer in.

Hij had zijn korte rede uitgesproken zonder eenige stemverheffing, zonder enig gebaar, maar met een kracht van overtuiging, die sterk op zijn hoorders had ingewerkt.

Men zweeg, terwijl nu en dan hun blikken elkander ontmoetten.

Na enkele oogenblikken sprak Hosjea: 'Ik geloof niet, dat onze vriend Jerobeaam ons heeft teleurgesteld. Hij heeft, meen ik, wel vertolkt, wat ons aller gedachten zijn. Persoonlijk is mijn meening, dat zijn voorstelling der zaken hier en daar niet geheel van overdrijving vrij is. Zijn schrikbeeld, de volstrekte koningsmacht, verleidde hem tot soms even volstrekte uitspraken van afkeuring. Maar met dat voorbehoud aarzel ik toch niet te zeggen, dat hij ook mijn meening omtrent het regeeringsbeleid van den tegenwoordigen vorst kort en juist heeft weergegeven. Het gevaar schuilt inderdaad, waar hij het heeft gezien.'

Voorzichtigheid eenerzijds, anderzijds zuinigheid met lof voor een niet gelijk berechtigden nieuweling, deed de aanwezigen verder het

stilzwijgen bewaren. Alleen Jiddo vroeg op schrift stelling van Jerobeaams woorden.

Op Hosjea's vraag, of hij daartoe bereid was, antwoordde hij bevestigend, mits men niet vroeg om afdruk van zijn zegel er onder. - Hij beloofde zijn woorden op papyrus te zullen stellen, met stamvorst Hosjea enkele verzachtingen te overwegen en afschriften te doen maken. - Hosjea maande allen nog eens tot volstrekt stilzwijgen. - ‘Een jonge kerel van moed en doorzicht,’ zei hij tot Jaäsjiëel, toen ze naar hun vertrekken gingen.

Drie jaren waren opnieuw verloopen, Sjalomo's regeering voortgeschreden tot haar negen en twinstigste, zijn leeftijd tot zijn veertigste jaar. -

Kort na het wijdingsfeest van muren en Millo was weer een Ofirvloot met groote schatten de haven van Ezjoon-Geber binnengevallen en enkele weken later driehonderd talenten goud in de schatkamers van het Woudhuis geborgen. -

Drukke samensprekingen met hoofden der handelsdelegaties waren daarop gevolgd. Reeds voor enkele jaren waren door den koning bij gelegenheid der opening van de handelskamer, aan de delegaties van Mitzrajiem, groote plannen getoond en daarmee verbonden bestellingen beloofd, maar de uitvoering was telkens vertraagd door gebrek aan middelen. Thans was alle belemmering weggevallen, ook voor de verfraaiing van Nofernere's paleis; waarop de toen gereedliggende plannen nog altijd wachtten.

Aan de schathuizen van pharao Psoesjennes werden nu honderden bekers, schenkkannen, schalen, schotels, luchters en vaatwerk voor het wasschen der handen gevraagd. Aan de Sidonische goudsmederijen gouden sierschalen met het kunstigste drijfwerk. -

De goudsmeden in Jeroesjaleem hadden opdracht gekregen, driehonderd groote houten schilden met goud te overtrekken en driehonderd kleinere. -

Aan Rinna was opgedragen, den marmeren leeuwentroon met rugopstand en trappen, te bekleeden met louter goud. Desgelijks den geheelen vloer der troonzaal met alles wat aan deuren en vensters van goud kon zijn.

Een zending goud was met kemels naar Kanèsj gegaan met de

boodschap, aan vijf en twintig wagens en tuig voor vijftig paarden zooveel goud te besteden, als mogelijk zou blijken.

En in een der magazijnkamers boven de troonzaal moest een handmolen goud tot poeder, tot stofgoud malen.....

Thans is dat alles voltooid en de vroege zomerzon straalt, om met háár goud Jeroesjaleem, de stad des grooten konings, te verheerlijken.

In het veelkleurig groen van het paleispark, dat door rijke bevochtiging in de twintig jaren sinds zijn aanleg zich tot een klein bergwoud heeft ontwikkeld, staan de vier geelgrijze paleizen in statige, stille majesteit. Geuren van groen en bloemen vervullen de lucht. Onder de koperen galerij van Woudhuis naar Tempel staat een koninklijke staatsiewagen te wachten voor de marmeren trappen van den ingang. Daarachter een tweede, een derde..... en meer, tot aan de deuren der stallen, gebouwd tegen den ooster kwadermuur. Ze staan hier nog in de morgenschaduw van het hooge paleis met zijn gevel op het noorden. Maar ook in de schaduw blinkt het voorschot van den wagen, veerkrachtig hout, geheel met goud overtrokken en met sierlijk gebogen omlijstingen, bezet met kleurige halfedelsteenen en polychroomglas en gedekt door een halve koningskroon, welker spitsen in paarlen eindigen. Onder de kroon het koningswapen, de Jehoedeesche leeuw en daaronder de heerlijke, roemrijke naam Sjalomo.

De wielen, in Tanis nog uit buigzaam hout vervaardigd, levert Kanèsj van ijzer, zwaar verguld, uit de ijzermijnen van Kilikie, maar de leeren banden zijn gebleven.

Prachtige roode, met goud gebroqueerde dekken, hoofdstellen met struisveerpluimen en leeren oogkleppen, waarop een paardeoog in polychroomglas op melkglazen veld, het gebit zwaar verguld, waar mogelijk. - Waar de dubbelboog van het juk aan den disselboom was gesmeed, praalde bij de wagens uit Mitzrajiem een gouden Horusvalk met zonneschijf, hier een gouden leeuw met opengesperden muil.

Eén der vleugels van de paleisdeur gaat open en zie, daar komen naar buiten zeven jongelingen van rijzige gestalte en regelmatige, schoone gelaatstrekken, gehuld in purperen mantels en hun tot op den rug afhangende haren bestrooid met goudpoeder.

De voorste, rijzigste, schoonste treedt op den koningswagen en

neemt de teugels in de hand, die over het voorschot van den wagen hangen. - De anderen doen hetzelfde op de volgende.

Nog een oogenblik en daar openen zich de beide vleugeldeuren. Naar buiten treden koning Sjalomo en koningin Nofernere, beide de vijftig naderend, maar hoewel verouderd, schoon als op hun bruidsfestijn.

Nog immer zijn 's konings baard en tot in den nek nedergolvende haren, ravenzwart, zijn gelaatskleur donkerbruin, zijn oogen groot en kalm en glansend. De kroon rust op zijn hoofd. Een witte zijden meïel met zwaar goudfeston hangt om zijn rijzige schouders. Fier is zijn gang, veerig zijn tred naar den wagen, waar hij de koningin in het geliefde gewaad van wit en groen en gouden sieradiën helpt opstijgen en de teugels overneemt van den goudgepoederden jongeling, die weet, dat hij zich stelt achter het verhevenste menschen - paar, welks voeten ooit de aarde betraden.

De rossen merken, wat er gebeurt, werpen kop en voorpooten omhoog en draven met hun lichte last het park in. Snel stijgen op den volgenden wagen kroonprins Rehabeaam en prinses Faroena, op den derden Eliaab met de Gebira Naäma. Op den volgenden die der leden van het vorstelijk huis, voert immer een steeds wisselend tweetal genoodigden, ditmaal de hoofden der handelsdelegaties van Babiloe en Soor. Op den dan volgenden: Ammizabad met de Chetietische prinses Isjara, Zaboed en Boeni, Machazioth met Abida, Loema en Ihroelene. - Allen hebben zorg gedragen voor hun schoonste staatsiegewaden en toiletten. Zoo wil het de vorst, zoo wil het zijn hofceremonieel op den morgenrit naar Etaam, - voor den koning en zijn hovelingen telken male een nieuw genot.

Op goud en edelgesteente van wagens en wagentuig, op het goudpoeder der langgelokte wagenmenners straalt de palestijnsche morgenzon en wekt duizenden flikkerende lichtsprankels en een aureool van engelenglans om de hoofden der jongelingen in het purper aan de teugels. Als de zevenstoet onder de vensters van het vrouwenpaleis voorbijgaat, verdringen zich daar de vrouwenhoofden en kinderkopjes. Men lacht en wuift den schitterenden optocht tegen. Wat een schoonheid om zich in te verlustigen voor manlijken werkelijkheidszin, voor vrouwlijk idealisme en voor kinderlijke phantasie! De wachter der paleispoort voor de viaduct over het Tyropoeondal kent zijn tijd. De zware cederen deuren draaien naar buiten en

op de viaduct wachten iederen morgen weer kinderen en grijsaards, om zich te verbazen over de heerlijkheid van hun koning. Sommigen vallen van aandoening op de knieën.

De nauwe weg door de straten der weststad, die naar de zuidwester Dalpoort voert, is met hardsteenen tegels geplaveid als paleisweg door de binnenstad. Op het plein voor de poort wacht ook elken morgen een kleine schare, van hen, dien de arbeid niet aan huis of werkplaats bindt, om vorst en vorstinnen en grooten toe te juichen in hun praal en staatsie. De poortwacht aan de buitenzijde ligt geknield, tot de stoet voorbij is.

'Zie toch, mijn schat, hoe krijgshaftig Rinna onze poorten heeft uitgevoerd! Die torens en tinnen, die zware, gele poortdeuren met hun bronsbeslag, die zwaargebalkte zolderingen en het geelgrauwe muurgesteente..... ons Jeroesjaleem is klein, vergeleken bij Moet-Amon en Tanis, Babiloe en Assjoer, maar het is van een gansch eigen, verrukkelijk schoon. Dat merkte Wesir Senmoet reeds op bij de opening der handelskamer. Zou zijn oordeel veranderd zijn, als hij weerkwam?'

'Als het veranderd was, zou het alleen versterkt kunnen zijn.' - Heel de weg naar Etaam was met bergsteenen met effen gehouwen bovenvlak geplaveid. Ze lagen geklemd tusschen banden eveneens van bergsteen. Geen stofwolken, door de hoeven der paarden en wagenwielen opgejaagd, konden den adem meer verstroeven, de oogen in het genieten der kleuren van het landschap of der schilderachtige ligging van het stedeke Beethlechem belemmeren.

Uit dat kleine, maar lieflijke stadje, welks muren den top van een met korenvelden en wijngaarden overdekten heuvel omsloten, was hij voortgekomen, wiens majesteit in steeds hooger glansen haar nederigheid overschitterde. En toch, hoe weinig wisten dat stedeke en die haar voorbijrijdende, doorluchtige koningsstoet, dat haar kleinheid die grootheid eenmaal eindeloos zou overstralen met een nacht, waarin hemelsche heirlegers den engel omzweefden, die haar herders de boodschap bracht: in u is heden geboren Christus, de Zaligmaker!

Maar dan is Sjalomo's heerlijkheid reeds eeuwen tot stof vergaan. Koninkrijk Gods, hoe misplaatst is in u alle menschelijke glorie van den zondaar!

Maar de Beeth-lechemmers van thans, die in de velden en tuinen

langs den weg arbeidden, neigden ook tot knielen voor de nooit aanschouwde heerlijkheid, waartoe het rijk van hun Dawied in zijn zoon Sjalomo was opgestegen..... de Tempel en Paleizen op de verhoogde, verbreede heuvelen van Jeroesjaleem, zijn nieuwe poorten en muren en Millo, zijn van goud en edelsteenen blinkende zevenstoet.

Geboomte met verdonkerend loover dempte het spel der zonneglansen een wijle met het goud van wagens, paardentuig en menschengewaden, tot het, de plek voorbij, waar eertijds de drie bronnen vrij haar water vloeien lieten, opnieuw aanving langs den grauwen muur, die den hof van Etaam omsloot. In de twintig jaar, nu sinds den aanleg verloopen, was zijn weelderig geboomte hoog boven den muur uitgestegen.
-

Ook hier werden cederen deuren geopend, toen het vroolijk gekletter der paardehoeven op de steenen werd vernomen. Zwenkend naar links reed de wagen des konings naar binnen onder veelkleurig geurig loover, door de andere gevolgd. Stil hield hij voor de trappen van de groote zaal boven de stallen en haar voorterrein. Ook daar ontvingen zich openende deuren het schitterend gezelschap met deemoedig verlangen. De wagens werden een tijdlang stapvoets over de paden rondgevoerd, terwijl in de hooge zaal op de prachtig beschilderde gips- en mozaiekvloer men zich te goed deed aan wat de hofmeester er bood en aan het uitzicht naar het westen over het lage geboomte en over de toppen der bergen van het Jehoedeesche hoogland tot de heldere horizonnen der Groote Zee.

De koning, omringd door zijn drie beminde vrouwenfiguren, zat behaaglijk in een gemakstoel in den stijl van den grooten Amenhotep den derde, den roemrijken bouwer van het zomerpaleis van Noet-Amon. Hij verdeelde kleine gunsten onder het drietal naar ieders aard en rang in woord, in blik, in aanraking, in toegestane verzoeken. Aan Isjara om een rondrit op één der koningswagens voor haar twee oudsten vanmiddag, aan Faroena, gefluisterd, om een nacht van samenzijn, aan Nofernere, om de gevorderde versiering der Egyptische zaal in haar paleis te komen zien.

‘Het verheugt mij zoo zeer,’ sprak hij dan tot het geheele gezelschap, ‘dat nu eindelijk muur en poorten, dat ons Jeroesjaleem in zijn geheel voltooid is, wijl ik nu de steeds talrijker wordende

bezoeken van buitenlandsche vorsten, grooten en wijzen kan ontvangen, hunner en onzer waardig. - Zoo verwacht ik eerstdaags dichters-zangers der Achiawa, die van hun scheppingen komen voordragen of zingen.'

De leider der handelsdelegatie uit Carchemisj vroeg, te mogen komen meedeelen, wat een karavaanleider uit Anatolia hem had verteld. - Toen ik hem gehoor verleende, vernam ik, dat drie dichters-zangers en wijzen uit Mykenae op weg zijn naar Jeroesjaleem, om van onze wijsheid, dichtkunst en zang kennis te nemen en ons met de hunne in kennis te stellen.

'En is hun kunst en wijsheid groot?' vroeg Nofernere.

'Liefste, zoo min als u is er mij iets van bekend. Wat ik van hun land en volk meen te weten, - gij bemerkt, ik druk mij voorzichtig uit, - is, dat zij in het land achter de eilanden, dat misschien ook weer uit eilanden bestaat, twee vrij machtige steden bezitten, Mykenae en Tiryns, van waar uit zij de groote, maar niet ommuurde steden op het eiland Kaftan der Keftioe, voor een deel hebben verwoest, maar met de bevolking weer vrede gemaakt. - Later hebben ze bijna alle eilanden van het noord-westen bezet en de westkust van Anatolia veroverd na de inname der stad Troja, het hoofd der steden van dat land. - Met het oude Chetietenrijk hebben ze in vrede geleefd en ons handelshuis van Kanèsj heeft voortdurend bestellingen hunner vorsten uit te voeren. Het zullen deze betrekkingen zijn, die hen aanleiding gegeven hebben tot hun besluit, herwaarts te komen.'

'Of is het mogelijk, dat de Geest Jahwès hen drijft tot de vervulling der profetie van uw kroningspsalm: De koningen der eilanden zullen hem geschenken brengen,' sprak Zaboed.

'Dat kan samengaan, mijn vriend. Die geschenken werden er overigens niet bij vermeld, maar gaan gewoonlijk met zulke bezoeken toch wel gepaard,..... of wij moeten, wat ze ons aan kunstzin meebrengen als zulke geschenken beschouwen, - maar ook dat zal moeten blijken.'

Paardengetrappel buiten deed den koning opstaan. De deuren openden zich. Men daalde af naar de wagens en na korte oogenblikken reed de stoet langs de lotosvijvers terug naar den uitgang van het park. Bij het naderen der stad verhieven zich de muren

hoog op de heuvelranden en als een trotsche wachter boven alles uit de reuzenromp van den Millo.

'Liefste, ik wil den noordermuur nog eens zien,' fluisterde Nofernere, 'gaat rondom Sioon, richt den blik op zijn vesting, de stad des grooten konings aan de zijde van het noorden.'

Hij glimlachte en dreef de rossen de Dal- en Hoekpoort voorbij. - Daar verrees van den effen grond, dubbel zoo hoog als de andere op hun talud van levend rots, de geweldige noordermuur, zestig ellen hoog, - één gaaf massaal, machtig deel der vesting Jeroesjaleem. Door het Kidroondal kwam de stoet de Waterpoort binnen onder den nieuwen burchtkolos door. Dan ging het naar het Tyropoeondal, zonder vaart te minderen tegen de helling op, de viaduct van den paleistuin over tot voor den noorder ingang van het Woudhuis.

Ze waren gekomen met een Tyrischen tolk.

Zijn taal, had hij hun verzekerd, geleek op die der Hebreeën, als de eene bergbeek, nederdalend in hun vlakte, op de andere. Toen was hij aan den arbeid gegaan, om het Sidonisch zooveel mogelijk te doen cadanseeren in de argivische hexameters, de prachtige vinding der oude meesters van voor honderden, hoeveel honderden jaren wisten ze niet. Als hij ze hun voorlas, konden ze niet beoordeelen, of die vreemde klanken weergaven, wat hun heerlijke Aeölische in de zangen hadden uitgegoten, die zij den grooten Hebreeërkoning wilden voordragen. Maar ze zouden scherp letten op zijn gelaatstrekken, als ze ze voordroegen, - ten minste twee hunner: één was blind, - om te zien, of het hem ontroerde.

Zoo waren ze gekomen: Arkeisos en Pelias en de blinde Branchos - met een Sidonisch schip tot Jafa en daar had de koning hun muilezels en een draagkoets gezonden, opdat ze niet meer van hun krachten zouden eischen, dan hun gevorderde leeftijd toeliet. Pas twee dagen na hun aankomst had de vorst hen ter ontvangst geroepen, opdat ze op zacht gespreide bedden in de Dawiedsburcht eerst zich van de vermoeienis der reis zouden herstellen.

Thans stonden ze voor hem in hun witte himatioons met zilveren gesp op de linker schouder saamgehouden en een kleurige krans van bloemen van polychroomglas op hun in den nek neerkrullende grijzende haren.

Bij al dat wit en grijs stak hun donkere gelaatskleur nog krachtig af en hun vlokkig gegolfde baard, waarin veel van het kastanjebruin hunner jeugd was overgebleven.

Het Jafetitisch blauw hunner groote, uitdrukkingsvolle oogen staarde onbevangen rond in de prachtige, nooit aanschouwde weelde der troonzaal van het Libanoonwoudhuis, behalve van ceder, - van louter goud.

Wonder boeide hen de majesteit van den in het donker purper gehulden vorst op zijn leeuwentroon, die met trappen en rugopstand enkel goud te aanschouwen gaf.

Op de troonestrade waren niemand, dan op twee gouden zetels de koningin Nofernere en prinses Faroena en, staande achter haar, Loema, de paleisvoogd. Naast den troon stond een lage gouden tafel, waarop de geschenken van den koning van Tiryns, drie gouden drinkbekers van laag en breed model en drie prachtige vazen van aardewerk, wachtten op de belangstelling, die ze verdienden. Rondom de drie gouden stoelen, waarop de koning de grijsaards had doen plaats nemen in de zaal vóór den troon, en wien hij de begroeting met voetval had doen beletten, bewogen zich de hofgrooten of leunden aan de cederen zuilen.

Een lichte ontroering, waarvan zijn wijsheid zich nog geen rekenschap kon geven, vervulde 's konings gemoed bij dit eenvoudig bezoek.

Het door den tolk in duur verdubbeld gesprek begon.

‘Zegt mij toch, mijn vrienden, die op uw gevorderden leeftijd, u zooveel moeite hebt gegeven om tot mij te komen, - de Egyptenaren noemen u bij de volkeren der eilanden, maar beheerscht uw vorst en bewoont gij een eiland?’

‘Geen eiland, o koning, maar een landdeel, grooter dan het grootste onzer eilanden, dat de Sidoniërs Kaftan noemen; door een smalle landengte is het aan het vaste land verbonden, dat zich eindeloos naar het noorden uitstrekt.’

‘Hoe is u bekend, dat dat vastland zich zoo wijd uitstrekt?’

‘Door kooplieden, die zeer lange reizen uit het Noorden maken van de kusten van andere zeeën en ons barnsteen brengen voor onze sieraden.’

‘En beheerscht uw vorst dat schiereiland, waarop gij woont in zijn geheel?’

‘Slechts een klein deel er van. Het is door bergen en diep insnijdende zeegolven in kleine geledingen verdeeld, kleine koninkrijken. En in elk daarvan woont een vorst op een heuvelburcht in het midden eener vlakte en zijn onderdanen, wier priester en rechter hij tevens is, regeert hij met onbeperkte macht en vaderlijke zorg.’ ‘Hoe heet uw stad en hoe uw koning?’

‘Onze koning heet Atreus naar een zijner verre voorvaderen, die voor honderden, misschien duizend jaren, heerschte over heel de landstreek, waarin onze stad Tiryns en de stad Mykene liggen, die eenmaal zeer sterk waren en schoon. Op de top van een heuvel te midden der vlakte staat de sterke koningsburcht. Binnen een lageren, zeer sterken muur liggen de woningen der grooten, waarbinnen, als er gevaar dreigt, al de lieden uit de vlakte rondom den heuvel de wijk nemen.

‘Kent gij nog namen dier oude koningen?’

‘Slechts die, die in onze zangen voorkomen, die van hun groote daden spreken, maar vele zijn het niet. Ze stamden af van onze goden en hebben groote daden gedaan. Ze waren niet den goden gelijk, doch grooter dan eenig mensch. Schoon en verheven waren hun burchten en zalen..... al haalden ze niet, o koning Sjalomo, bij de heerlijkheid van uw stad en paleizen en tempel.’

De koning glimlachte. ‘Maar hoe heette dan uw volk, want geen gerucht van hen drong tot ons door.’

‘Achaërs, later Aeoliërs werd ons volk genoemd en zoo heeten ze thans nog. Het volk der Chatti noemde ons Achiawa, maar van dat volk hoorden wij sinds lang niets meer. Voor meer dan tweehonderd jaar kwam echter een volk uit het Noorden, nauw aan het onze verwant, dat zich Doriërs noemde. - Die hebben onze landstreek, die Argos heette en onze twee steden Mykene en Tiryns veroverd en half verwoest en vele eilanden in onze zeeën veroverd. En van die slag hebben ons volk en onze steden zich nimmer geheel opgericht, hoewel onze koningen de stad Tiryns en haar burcht gedeeltelijk hebben herbouwd. Want de rijkdom en welvaart van die eerste eeuwen zijn niet teruggekeerd. Eeuwen, waarin onze helden streden en na lange en moeilijke zeetochten eilanden veroverd hebben, ook het groote Kaftan, - en steden op het oostelijke vastland. Anatolea. Daar heeft onze groote koning Agamemnoon, geholpen door onzen machtigsten held Achilleus

de stad Ilion veroverd in het land der Danaërs of Troërs, nadat ze haar tien jaren hadden belegerd. Op hun hooge schepen zijn ze toen met grooten buit naar hun land teruggekeerd en thans heerscht een deel van onzen stam daar weer en een ander deel op de kust van het groote Anatolia, waar eens de door koning Agamemnoon veroverde stad Ilion over heel den omtrek het land der Danaërs beheerschte.'

'Zegt mij thans, hoe kwam uw vorst er toe, u herwaarts te zenden?' 'Reeds jaren lang, o koning, werd door Sidonische, - wij spreken van Phoenicische - kooplieden de mare verspreid, dat een ongewapende herdersknaap een zwaar gewapenden reus van het Philistijnenvolk, dat streed tegen het zijne, had verslagen en, nadat hij vele jaren later koning was geworden, ook de volkeren rondom aan zijn scepter had onderworpen en dat hij daarenboven zanger van schoone liederen was, door hemzelf gedicht. - En dat gij, o koning, uw grooten vader zijt opgevolgd en met groote wijsheid tot uw troon zijt gekomen, welke luister weldra dien van het groote Egypte overstraalde. En dat ook gij een dichter en zanger zijt en aan uw hof zang- en dichtkunst in hooge eere staan. - Ook dat gij de raadsels der wereld doorschouwt, en nauwlijks tot de rechtspraak over uw volk geroepen, het raadsel, welke der twee vrouwen, die elkander het recht op een pasgeboren kind betwistten, de ware moeder was, tot verbazing van allen, die het hoorden, hebt ontknoopt. En die nu, o koning, die heldenmoed, die liefde voor zang- en dichtkunt en die wijsheid, die alle drie bij ons in zoo hooge eere staan - vereenigd te weten bij een grooten vader en zijn grooten zoon, dat deed onzen vorst besluiten, ons te zenden en ons gaan met groot verlangen.'

'Uw roem doorgedrongen tot Argos.....' fluisterde Faroena hem toe.

'En zegt mij nu, mijne vrienden, zijt gij velen in uw land als zangers en dichters der liederen van uw grootsch verleden?'

'Door den hoogen kunstzin van ons volk, o koning, is het mogelijk, dat wij een samenstellende groep vormen van ons volksbestaan, die den naam dragen van aoidoi. Wij worden onderscheiden in meesters en leerlingen en de schare der laatsten is groot. Niet gemakkelijk wordt de rang van meester verkregen, zoodat velen der leerlingen terug keeren naar den stand, waaruit ze gekomen

zijn. Wie niet onberispelijk de kitaar of lier leert bespelen, maar bovenal, wie niet met zooveel gevoel de liederen weet voor te dragen, dat het hart der luisterenden tot lach en traan wordt bewogen, ziet zich dien eernaam niet toegekend. En de hoogste eer alleen erlangen zij, die boven dat alles, aan bestaande zangen nieuwe kunnen toevoegen, de dichters.'

'En wie, mijn lieve vrienden, voorziet in uw levensonderhoud?' 'Die aan het hof des konings in de feestzaal, het groote megaron, hun taak vonden, o koning, worden gespijzigd en gelaafd aan den disch des konings en gekleed uit zijn kleedkameren, - maar dat zijn niet velen. Anderen vinden zulk een plaats in de huizen der grooten. En zij, wien ook dat niet ten deel valt, doen op de markten en pleinen hun stem en snaren hooren en hebben een geleider, die de gaven hunner hoorders verzamelt. Als de koning het toestaat, zullen wij hem een lied voordragen over zulk een zanger aan een koningshof.'

'Gaarne, mijne vrienden - en nu mijn laatste vraag: wat zijn die kransen om uw slapen?'

'Die te dragen, o koning, is een recht, dat alleen de vorst kan geven, als erkenning der oogenblikken van hooge genieting, hem bereid.'

Bewogen stond Sjalomo op. Hij zag veel overeenkomst met wat zijns vaders hof en het zijne hadden gezocht, maar hij vermoedde hier nog iets meer, iets, dat hij niet geheel doorgrondde. Hij daalde van zijn troon. De grijze zangers rezen op en werden tot tranen geroerd, toen de heerlijke Dawiedide hen tot zich wenkte op de troonestrade en hen de hand drukte. Dan wendde hij zich naar de medegebrachte geschenken. Eerst tot de drie gouden bekers van prachtig Kretisch drijfwerk. Wilde stieren, in strikken gevangen. Een jager wil trachten ze af te maken, maar in doodsangst rukken ze zich los. Eén stort op den grond, en werpt met de horens nog vast aan de hechte kabels van den strik, den jager ruggelings ter aarde; een tweede wringt zich nog in den strik; de derde tracht weg te rennen, maar is nog aan een achterpoot gebonden.

'Zie toch Nofe, zooiets heb ik zelfs in de schathuizen van Tanis niet aanschouwd. Zie die woest opgesperde oogen der dieren, die machtige gekromde halzen, die gespannen spieren der pooten.'

Hij liet aan binnen- en buitenzijde zijn vingers over het holle en bolle van het drijfwerk gaan.

‘Heer paleisvoogd,’ riep hij verrukt uit, ‘teeken op een papyrus aan, dat ik ieder jaar in deze laatste week van Eloel uit deze bekers wil drinken. Dan moeten ze weer worden opgeborgen, opdat deze schoonheid immer nieuw blijve en nimmer haar bekoring voor mij verliest.’

De tolk bracht 's konings woorden over aan de gelukkige brengers der geschenken.

‘Het is bekend,’ sprak Nofernere, ‘dat in den tijd van onzen glorieuzen denker Amenhotep, de kunstenaars van Kaftoor leermeesters der onzen waren.’ -

‘Het is werk van wonderbare schoonheid.’

Dat zeggend wendde hij zich nu tot de vazen met bloemversiering, groote amphoren van slanken, sierlijken vorm, de bruine versiering in wiskundige regelmaat aangebracht op een ondergrond van licht geel, de twee andere van minder vlug model en vrije roode versiering op witten ondergrond. Ook voor deze was de koning een en al bewondering. Hij droeg zijn kanselier Elichorof op, een brief voor koning Atreus te ontwerpen, waaruit zijn bijzondere ingenomenheid met diens geschenken bleek.

‘Leveren uwe kunstenaars dit werk aan ieder, die er zijn goud voor biedt?’ vroeg de koning.

‘Niemand, o koning, kan zulk werk meer maken. Het is waarschijnlijk honderden jaren oud, uit den bloeitijd onzer oude steden. Het werd gevonden in een geheim vertrek in den burcht onzer stad.’ - (g)

‘Dat vertienvoudigt de waarde. - Elichoref, dat koning Atreus wete, dat wij het weten.’ -

Elichoref boog.

‘En nu, mijne vrienden, zegt mij, hoeveel tijd gij u wenscht, vóór gij uw kunst zult laten hooren aan een feestmaal te uwer eer.’

Ze vroegen zeven dagen, die hun glimlachend werden toegestaan. Dan wendde de koning zich om en trok zich met de zijnen in zijn vertrekken terug.

De zevende dag na de ontvangst der argivische zangerternare vond in de eetzaal van 's konings vertrekken op het Noorden,

achter de groote werk- en vergaderzaal gelegen - tot een feestmaal te hunner eer bijeen: den koning, koningin Nofernere, prinses Faroena en heel de wijsheidskamer.

Haar leden waren thans, behalve de vorst, de reeds grijzende legervoogd Eliaab en de bevelhebber der lijfwacht Ammizabad, de zoon van Benaja, de hoogepriester Achimaäz en de drie opperzangmeesters, die de oude Dawiedische ternare waren opgevolgd: Zakkoer, de oudste zoon van Asaaf, Gedaalja, de oudste zoon van Etaan en Boekkia, Chemaans oudste zoon, Zaboed, Elichoref, Achia, Loema - de gehuwden met hun vrouwen - en de zangmeester en -meesteres van het Rijkslied Machazioth en Abida.

De koning had de prinselijke vrouwen aan rechter en linker en de Achaeërs tegenover zich. Diepe bezinning en rustige klaarheid lagen over haar wezen uitgespreid. De hofceremoniën lieten niet toe, dat zij het woord tot den koning richtten. Hun oogen echter waren voortdurend op den heerlijken Dawiedszoon en de twee luistervolle vrouwengestalten naast hem gericht. Eerbiedig ontweken hun blikken de zijne, als zijn doordringende donkere oogen het blauw der hunne ontmoetten: Sjeem en Jafeet in hoogste geestesontwikkeling tegenover elkander. De koning had enkele vragen tot hen doen richten door den Sidonischen tolk omtrent hun maaltijden, tafelgerei, tafelgebruiken, - paleisbouw en huisinrichting in het algemeen en daarmee in verband over het klimaat in het Grieksche vaderland. - Een tweede gesprek ging over legerinrichting, bewapening en het gebruik van paarden en strijdwagens. Dan nam Nofernere den tolk een wijle in beslag, om te vernemen naar de plaats, die de vrouw in de Achaeische maatschappij innam, tot de koning de tafelgesprekken besloot met informaties naar haar staatsinrichting, handelsgebieden en de wegen derwaarts.

Bij het eindigen der maaltijd werden door bedienende knechten de gouden schalen weggenomen, de bloemslingers over het hagelwitte, hier en daar wat gevlekte damast, opnieuw geschikt, de gouden bekers opnieuw volgeschonken en ondertusschen vulde zich het balcon, aan den rechter zaalwand met de zonen der drie overleden opperzangmeesters, allen groepleiders van levieten, - met hun vrouwen.

Arkeisos besteeg nu een kleine ballustrade, waarop drie stoelen en een tafeltje stonden. De veel- en helkleurige bloemkroon rustte op

zijn donkere haren, zijn zestiensnarige sandelhouten kithara op zijn linker heup en tusschen de vingers van zijn rechter blonk het zilveren plektron.

Hij staarde een wijle omhoog over de koninklijke hoofden heen naar den wand tegenover hem. Voor den koning en zijn dischgenooten lagen de perkamenten met in het Hebreeuwsch benaderde hexameters, beschrijvend de strijd tusschen Achilleus en Hektoor. Toen rinkte de kitharode forsch en snel eenige malen het plektron over de snaren. Nadrukkelijke tonen eener melodie, die nu en dan wild heen en weer joeg, volgden daarop, om langzaam en somber te dalen, tot ze eindelijk zweeg.

Met forsch en vol geluid en met oogen, strak en starend, ving hij aan en van tijd tot tijd viel een tonenaccent zijn woorden bij:

> Zoo als een draak in 't gebergt zijn belager wacht voor de rotskloof,
> giftiger kruiden zat, die zijn woede op 't heftigst doen koken,
> vreeslijk den blik rondom en zijn kronkelend lijf door zijn hol wendt, -
> stond met onbluschbaren moed geleund op zijn blinkenden schilde
> Hektoor en week geen stap van des torens gebogenen voorsprong.

Viermaal, steeds sneller en feller bracht hij snaargroepen aan 't trillen. Dan, met een stem vol schrik en vereering:

> Hem naderde thans de Peleide,
> Ares gelijk in gestalte, den krijgsgod met wuivenden helmpluim
> en op den rechter schouder de speer van Pelions esschen
> dreigend gereed, welks koper als stralen der rijzende zonne
> of van een laaienden vuurbrand in 't ronde zijn vlammen doet schittren.

Met gedempte stem na enkele trillende accoorden vervolgde de Kitharode:

Hektoor beving, hem ziende, een huivering. Zoo hem te wachten, waagde hij niet, maar vluchtte en achter hem liet hij de vestpoort, doch de Peleide hem na, zijner voeten snelheid vertrouwend.

Den laatsten versregel zachtjes omrankend met snelle, korte tonen. Even zweeg hij.

Opnieuw ving hij aan, gedempt en met gespannen trekken:

> Zooals een valk in de bergen, de snelste van al het gevogelt,
> licht in zijn stormende vlucht neerschiet op een schuchteren woudduif,
> (zijwaarts vliedt zij en wendt, maar nader met krassende kreten
> brengt hij haar telkens in 't nauw en haakt, om zijn prooi te vermeestren)
> zoo drong deze recht op hem aan, maar den troischen muur langs
> vluchtte Hektoor snel door 't spannen der kracht zijner knieën.

Dan, na een gejaagd, kort tusschenspel:

> Beiden, voorbij den wachtpost en 's vijgebooms ruischende loover,
> ijlden van onder den muur steeds verder en voort op den heirweg,
> tot zij het tweetal bronnen bereikten, wier wat'ren de beide
> beken voedden des strooms van den draaikolken rijken Skamander.
> Hier voorbij nu renden de vluchtende en de vervolger.
> Vooraan vluchtte de sterke; een nog veel sterkere echter
> volgde hem rusteloos, want geen offerdier en geen stierhuid
> was er te winnen ten prijs van den rennenden voet in de wedloop.

Na een veelbeteekenend zwijgen van enkele tellen, langzaam en met nadruk:

Hier was kamp om het leven des rossenbedwingenden Hektoors.

Hij liet zijn liefdevollen eerbied voor den edelen vijand haar loop in enkele zachte sombere tonen. - Dat gevoel kende men in het Jeroesjaleem van Dawied.....
Dan sterk en met nadruk:

> Zoo als, de zege gewoon, sterkhoevige rossen ten eindpaal
> scherp omzwenkend, wanneer bij een uitvaart schitterende prijzen
> daar den verwinnaar verbeiden, hetzij een vrouw of een drievoet,
> alzoo renden ook deze de veste van Priamos driemaal
> rond met gevleugelde voeten.....

Zijn intonatie bleef zich gelijk, want de stof der hymne veranderde niet:

> Zoo als een hond in de bergen het jong van een hert in het nauw brengt,

pas uit het leger gejaagd en door dalen en struiken het nazet,
schoon het zich poogt te verbergen en wegduikt onder het struikhout,
nochtans spoort hij het na, niet rustende, eer hij het weervindt, -
zoo was Hektoor nooit uit het oog van den snellen Peleide.
Maar hoe vaak hij ook zocht, de dardonische muren te nad'ren,
daar zijn loop heenwendend en onder de stevige torens
ziende, of soms daarboven men hulp kwam bieden met werptuig,
even zoo vaak was gene hem voor en volgde hem zijwaarts,
weer naar de vlakte hem drijvend; hij zelf bleef steeds aan de stadzij.
Zoo als vergeefs men poogt in zijn droom te vervolgen een vluchtling.
machtloos poogt dan 't ontwijken, de ééne, den ander vervolgend:
zoo greep deze hem niet in den loop noch redde zich gene.

Even zweeg hij. Dan sloeg hij weer met klimmenden nadruk de snaren:

Achilleus zwierde de lans, ver strekkend van schaduw.
Maar het bijtijds nog ziende, vermeed het de schittrende Hektoor,
daar hij zich wierp op zijn knie en de werpspies over hem henen
zwierde en drong in den grond; maar Pallas Athene, haar grijpend,
gaf haar Achilleus terug, voor den dapperen Hektoor verborgen.

Een korte melodie van gebonden hartstocht liet de Kithara hooren.

Toen klonk Hektoors woord tot den edelen zone van Peleus:

waarlijk gij zult met uw speer den rug mij niet treffen als vluchtling,
maar hier voor in mijn borst, als ik rechtstreeks tegen u instorm,
als u een god het vergunt. Maar zorg, mijn gekoperde werpspies
thans te vermijden. O mocht zij geheel in uw vleesch zich verbergen,
verre draaglijker wierd voor de volken van Troja de oorlog,
waart gij nedergeveld; gij zijt hun verderfelijk onheil.

Dan eenige korte heftige accoorden.

Alzoo sprak hij en zwierde de speer, ver strekkend van schaduw,
zonder te missen en trof in het midden het schild des Peleiden;
maar ver spatte de speer van het schild. Vol schaamte en gramschap,

wijl de stormende speer te vergeefs ontvlood aan zijn handen,
stond daar Hektoor en had geen andere esschene werpspies.

Nu voer een korte stormwind in de Kitharische snaren:

.....En hij trok uit de schede het snijdende lemmet
steeds aan de zijde hem hangend, het groote en stevige slagzwaard,
greep zich te samen ten storm als de luchtruimdoorklievende arend,
welke uit donkere wolken omlaag naar de vlakte geschoten,
stort op het lam van een schaap of een haas, in de struiken verscholen;
dus zijn snijdende kling rondzwaaiende, stormde ook Hektoor.

Driemaal raspte het plektron forsch over het geheele snarental. Dan met hooge en uitgezette stem sprak de Kitharode:

Zoo als onder de sterren ten avondstond van het melken
Hesperos glanst aan den hemel, de schoonste van al het gesternte,
dus ook glansde het licht der geslepene speer, die Achilleus
zwaaiend verhief in de rechter, verwoed op den godlijken Hektoor,
spiedend, waar hij het zekerst hem trof in het heerlijke lichaam.
Rondom dekte geheel hem het lijf zijn gekoperde rusting,
't heerlijk wapengerei, dat hij roofde den dooden Patroklos:
slechts bij het sleutelgebeente en tusschen den hals en de schouders
was zijn keel ontbloot, de gevaarlijkste plaats van het lichaam.
Daarheen richtte den storm van zijn speer de verheven Achilleus,
diep in den teederen hals doordrijvend de punt van zijn werpspies.

En hij sloot geweldig en met droeve demping:

Toen juichte de groote Achilleus.....

De Kitharode zette zich neder, de guithaar naast zich op den grond. Men reikte hem een gouden beker met wijn, donker als het bloed van Hektoor.

De stemming, die hij gewekt had, weifelde. Het Hebreeuwsch had zich onwillig gevoegd - ook door de bescheiden dichterlijke gaven van den tolk, - in de argivische dactylen. Alleen de in druk van een levendig, aangrijpend gebeuren, zoo uitvoerig en in onderdeelen beschreven als geen dichter in Jisraëel ooit had gedaan, overheerschste. - Was er schoonheidsontroering? Ja, maar zwak door het nieuwe, onbekende.

Niemand sprak. Alleen uit het zwijgen sprak eerbied.

Thans besteeg Pelios de ballustrade.

‘o Koning en alle edelen en grooten hier te samen, ik ga u spreken van den beminlijken grijzen held Odysseus, uit denzelfden kring, waarvan de verzen van Arkeisos gewaagden. Hij spreekt tot den zanger Demodokos, aan het hof van koning Alkinnoös.’ -

Zijn voorspel was kalmer, dan dat van Arkeisos. Rustiger en welluidender tinkelden zijn snaren, - toch nog wel met grimmige zwellingen, maar weer harmonisch vervloeiend.

> Waarlijk, u Demodokos, waardschat mijn hart boven allen,
> door de muze onderricht, Zeus dochter, of door Apollo.
> Tot in 't geringste nauwkeurig, bezingt gij het noodlot der Grieken,
> alles, wat ze gedaan en in moeilijken krijgstocht geleden, -
> of ge één hunner geweest en alles gezien en gehoord hadt.
> Vaar nu voort en zing van den bouw van een houten krijgsros,
> dat Epeiros verzon met hulp van Pallas Athene
> en Odysseus als krijgslist den burg wist binnen te loodsen,
> vol met bewapende mannen, om Troja ten onder te brengen.
> Als gij dit alles mij ook in schoone ordening voorstelt,
> zie, dan ben ik aanstonds bereid, het elk te verkonden,
> dat een machtige god u de hooge zangkunst verleende.

Levendig en met hartstocht leidde dan een tusschenspel het verhaal van Troje's val in.

> Alzoo sprak hij en fluks begon de begeesterde zanger,
> hoe het heir der Achaeërs in schoon getimmerde schepen
> henen voer van den oever, belicht van der legerplaats vlammen.
> Maar de and'ren, geleid door den hoog beroemden Odysseus,
> zaten, omringd door Troërs in 't holle, houtene krijgsros,
> dat de Troërs zelf in den burg van Ilion sleepten.
> Zie daar stond nu het ros en rondom kringde de vijand,
> alles wel overwegend. Ze waren van drieërlei mening.
> Dezen, het holle gebouw met scherpe bijlen te splijten.
> Die, het hoog op de rotsen te hijschen, dan neder te werpen.
> And'ren, het plechting den goôn als verzoeningsoffer te wijden.
> Dezen laatsten raad nu droeg het lot der vervulling,
> want dat noodlot behelsde verderf, als Troja het groote

houten ros opnam, waarin de dapp're Achaeërs
alle zaten en dood en verderf naar Ilion brachten.

Droef en stroef waren de tusschentonen na dit deel van het lied, maar overgaande in krachtige rust.

En hij zong, hoe de stad door Achaia's zonen verwoest werd,
uit den hollen buik van het houten krijgsros gesprongen.
Zong, hoe ze hier en ginder de trotsche vesting bestormden
en hoe Odysseus snel naar des ed'len Deïphotos' woning
stormde, den krijgsgod gelijk - met Atreus' zoon Menelaos
en hoe hij moedig daar den beslissenden eindstrijd aanbond
en ten laatste verwon met de hulp der hooge Athene.

Welluidend en vroolijk zong de kithara een overwinningslied, gevolgd door een zachte melodie. Dan sprak hij:

Daarop antwoordde vriendlijk de vindingrijke Odysseus:
waarlijk het hart geniet van het luist'ren naar zulke gezangen,
als een kunstnaar als deze de tonen der hemelschen nabootst,
want voorzeker, ik ken geen grooter vreugde des levens,
dan als geheel een volk een feest der vreugde mag vieren
en in de huizen rondom de luist'rende gasten des zangers
melodieën genieten en alle tafels gedekt zijn
met gebak en wildbraad en wijn uit gedrevene bekers
mildlijk vliet. Dat noem ik de hoogste vreugde des levens.

De aard der stof van Pelias' voordracht had minder spanning gewekt, dan die van Arkeisos.

Ook hij zette de kithara naast zijn stoel en vaardige handen boden ook hem den lavenden beker.

Nu stond de blinde Branchos op en sprak:

‘Niet van neerlaag en overwinning na harden krijg, zullen mijn liederen spreken. De koning vergunne mij, aan te vangen met een hymne uit overouden tijd, voor den god der Ioniers, Apollo, gedicht, toen hij vereerd werd met een feest op het eiland Delos.’

Hij sloeg een paar forsche akkoorden aan. Dan begon hij te zingen op een melodie, die nu en dan in recitatief overging:

God met de zilveren pijlen, verheffer, o koning Apollo!
U zijn de sterkten des lands, uitspringende zuilen van het

rijzig gebergte gewijd en zeewaarts rollende stroomen.
Maar als Delos bekoort uw oog toch niets op het aardrond,
waar de Ioniers u omringen in lange gewaden,
waar zij tot u komen met kind'ren van eerbare vrouwen,
waar zij in kampspel zich, in gezangen en dansen zich meten,
al te uwer gedacht'nis en om uw oogen te streelen.
Waarlijk, een vreemde, die tusschen de feestlijk bijeen zijnden intrad,
zou een onsterflijk geslacht hen gelooven van eeuwige jonkheid.
Al wat hij ziet is hem feest der oogen; hoe lacht in zijn hart het,
ziet hij de krachtige mannen, de sierlijk gegordelde vrouwen
en de zeildragende schepen met veel verworvene schatten.

Even verzonk de zanger in zwijgen en vaag getokkel, waaruit hij plotseling opwaakte met verheffing:

Doch het wonder der wond'ren, waarvan de mare voor altijd
onvergankelijk spreekt, zijn de delische maagden van Phöbus,
als ze den god met de zilveren pijlen verheffen en Artemis,
en hun beider verhevene moeder, de heerlijke Leto.

Weer hetzelfde zwijgen bij plektronslag. Dan innig en rustig:

Blijf mij, Phöbus Apollo en Artemis immer genadig.
En komt herwaarts één der aardebewonende menschen,
één, door het leven beproefd, als ik - en hoort ge hem vragen:
‘Meisje, zeg mij, wien geeft der herwaarts komende zangers
gij als zoetsten den prijs, wien geeft gij uw warmste toeneiging?’ -
antwoordt dan allen eenstemmig hem met een vriendlijken glimlach:
‘Aan een blinden man, die in 't bergachtig Chios tehuis hoort.’ -

De laatste regel, zacht voorgedragen, ontroerde de luisterenden diep.

Dan sprak Branchos: ‘Door onze zangen, o koning, slingert zich als een parelsnoer een lange rei van gelijkenissen, die het gemoed van den hoorder verheffen van de bezongen stof, naar de hoogte der aanschouwing, waarmee de dichter alles om hem heen heeft gezien. Het believe uwe majesteit nog te luisteren naar de volgende’:

Als sneeuwvlokken gejaagd en in dichte scharen neerdwarrelen
uit de donkere winterwolken, als Zeus, den Olympier,
invalt den menschen te toonen, wat witte wapens hij rijk is.
Heeft hij de winden gesust, dan vallen z' in eindlooze scharen
tot de toppen van 't hooge gebergt en de tandige tinnen
en 't begraasde veld en des landmans akkers bedekt zijn.
Ook om het grauwe meer met zijn duinen legert de sneeuw zich
Slechts de aanspoelende golf verslindt ze; overigens alles
ligt met haar wade gedekt.

Kalm en zoet had het gezang weerklonken.

Na enkele oogenblikken sprak weer de blinde zanger:

'Ten besluit verneme de koning nog iets van wat onze dichters over geluk en ongeluk van het menschelijk leven, over rijkdom en zielegrootheid, recht, dapperheid, geduld, wijsheid, zachtmoedigheid, gastvriendschap en trouw, de vereering der goden, de overgave aan den wil van het noodlot en de dwaaheden, die tegenover dat alles staan, - in hun liederen hebben uitgestrooid, - een school van menschelijke wijsheid. - Een enkele greep daaruit vergunne mij nog uwe majesteit.'

Heerschappij van velen is heilloos. Slechts één zal er heer zijn,
wien het verleende de zoon des ondoorgrondlijken Kronos.
Nachten verslapen past niet, voor wie tot raad is geroepen,
dien de volk'ren vertrouwd en zoo wichtige zorgen bevolen.

Dat toch de strijd uit het leven van goden en menschen verdwene,
dat toch stierve de toorn, die de kloeksten tot dwaasheid verleid heeft,
die zoo licht bij ons indringt als honingdropp'len uit raten,
maar als walmende rook in de borst des menschen blijft hangen.
Wijzen zien in de toekomst. Een kind ziet ook wat geschied is.
Die naar de stem der hemelschen hoort, dien verhooren ook zij weer.
Bid mijn zoon! Wat mensch kan der hemelschen hulpe ontberen?

Deze dingen had de blinde voorgedragen en met vage snaarklanken omweefd. - Ook hij legde de kithara neer, zette zich bij zijn genoten en laafde zich aan den met eerbied hem geboden beker.

Toen hij die had geledigd, rees de koning op van zijn zetel.

‘Grijze zangers uit Tiryns, reeds bij onze eerste ontmoeting in mijn troonzaal heb ik in uw gestalten en gelaattrekken, uw oogen, uw kleeding en in de wondere klanken uwer taal, huppelend in het gareel uwere versmaten als ten oorlog afgerichte paarden, - onderkend het in de landen van Nijl, Eufraat en Halys ongehoorde, ongeziene, vreemde en toch als vriendelijk en vrijgevig toetredend, tot wat wij zijn en hebben, nieuwe vriendschap, die zich als oude doet ervaren, zodra zij is geschonken.’

‘Wie zijt gij?’

‘Zonen Jafeeth's, die onze rivieren en vlakten verlieten, gaande over de bergen naar het barre noorden en van de volkerengemeenschappen uit Sjeem en Chaam u geheel hebt afgescheiden.’ ‘Wat brengt gij?’

‘Den adel van uw geest in zijn jeugdige aanvangen.’

‘Gij zijt een wondere schepping Gods, die Hij voorbehield aan de volkerenontplooiing in Jafeeth, een flonkersteen aan zijn kroon van blauw-gouden glans.’

‘Aoidos Arkeisos, uw heldenlied van den strijd tusschen Achilleus en Hektoor heeft ons ontroerd. Wat gij daarin ons liet hooren is door onze zangers en vertellers nooit zoo uitgebreid, nauwkeurig en helder omlijnd en gekleurd. - Nimmer hebben wij zoo den strijd tusschen helden ons met woorden voor den geest zien tooveren, nooit zoo de roerselen van hun hart zien ontdekken. - Onze talen kennen niet het huppelen der woorden alsof het zelve tonen zijn. Groot en edel is het dichterschap geweest, dat dat alles zoo heeft aanschouwd en vertolkt.’

‘Aoidos Arkeisos, al wat in ons den held eert, dankt u voor uw schoone hymne.’

‘En gij, aoidos Pelias, die na hem de balustrale besteegt en uw stem en kithara deedt hooren, - minder aangrijpend was wel de stof uwer keuze, minder spanning bracht ze in onzen geest. Zelfs wekte ze een glimlach bij ons op om de krijgslist, die het kind in ons toesprak: geharnaste krijgers in een houten paard verscholen. Maar gij schilderdet ons dat oorlogstoneel in de vredevreugd der koninklijke feestzaal met fijnheid van verzen, waarmee de begaafde zanger aller aandacht boeit door de groote daden der vaderen. Ook in uw lied gloeide de glans der flonkersteen, waarvan ik sprak.’ -

‘Gij hadt u voorgenomen, aoidos Branchos, een klein snoer van paarlen te rijgen uit de doorschijnende wateren der zangen uwer dichters: een hymne aan één uwer goden, een gelijkenis van het winterlandschap en een zestal wijsheidsspreuken. Inderdaad, paarlen zijn het. De lauwer der maagden van Delos voor den blinden zanger heeft ons ontroerd, evenals het lot, dat de Schepper van het menschelijk oog u oplegde, maar dat daar binnen in u de herinnering van wat uw oogen eens opvingen, te schooner voor u doet oplichten. Onze wijsheidskamer bidt u, nog meerdere gnomen uwer dichters voor ons af te schrijven, opdat wij er zoo mogelijk, onze groote verzameling uit den schat aller volken, mede verrijken.’

‘Wat uwe zangen ons mededeelen over uw goden, daaromtrent moet ik u zeggen om de wille der eere van den grooten Naam Jahwès, den Schepper van het Heelal, dat Hij den mensch naar zijn beeld en gelijkenis heeft geschapen. Wat gij doet met alle volken die Hem niet kennen en dienen, dat is: u goden scheppen naar uw eigen beeld en gelijkenis. - Hoe schooner nu uw eigen beeld is, hoe schooner die goden zijn. Maar al waren de uwe de schoonste aller volken, - toch moet ik u in den Naam Jahwès aanzeggen, - dat zij geen goden zijn, maar bedenkselen van uw eigen geest, - het zijn afgoden!’

Toen de tolk hen die uitspraak van Sioons grooten vorst in hun taal overbracht, openden Arkeisos en Pelias hun groote oogen steeds wijder, hun lippen lieten elkander los van verbazing en ook de sprakelooze blinde oogen van Branchos verwijdden zich.....

De koning vervolgde:

‘Maar ook om de wille der eere van den grooten Naam Jahwès, herhaal ik u, dat Hij in uw zang en lied en personen ons zijn scheppende almacht heeft geopenbaard, boven hetgeen wij kenden, een flonkersteen aan zijn kroon van bekoorlijken glans.’

‘Mijne vrienden uit Tiryns, gij zult zeker op prijs stellen, ook met het werk onzer dichters en zangers kennis te maken, gelijk wij deden met dat der uwen. Daartoe stel ik u voor, nog eenigen tijd in mijn stad te blijven toeven. Uw tolk zal u dan omtrent ons kunnen leeren, wat hij ons omtrent u leerde en als uwe belangstelling is voldaan, keert gij weder naar uw land.’

Dankbaar aanvaardden de Achaeërs des konings uitnoodiging.

Na tien dagen waren ze ten afscheid in de troonzaal.

Arkeisos sprak, na plechtige dankbetuigingen, tot den grooten koning Sjalomo van Jeroesjaleem:

‘Groot, o koning, was de vreugde, door ons beleefd bij de kennisneming van de hymnen en zangen van den koning en zijn grooten vader en van de muziek en zangkoren van den dienst van 's konings grooten God Jahwè. Ook het spel en gezang van het Rijkszangmeesterpaar, ons voordragende de schoonste gedeelten van het Rijkslied, hebben ons diep getroffen. Wel vergunne de koning ons op te merken, dat de gelijkenissen in dat lied soms door te sterke verbeeldingskracht ons schijnen geschapen, terwijl de taal der Hebreeuwsche volken zwakker is, dan de onze in maatontwikkeling en het uitdrukken van het verband der dingen. Maar geweldige indrukken hebben uwe knechten ondergaan van de verheven psalmen tot lof van Jahwè en zijn schoonen dienst en van de machtige koren met hun zingende, begeleidende en maataangevende instrumenten.....’

‘Wat wij brachten, zeidet gij, o koning, ontbrak bij u. - Wat wij bij u vonden, ontbrak ons. Wij willen niet pogen, dat tegen elkander te wegen, maar ons trachten te verrijken, met wat wij bij u vonden.’

‘Het regiment van den grooten koning Sjalomo, dure in eeuwigheid. De herinnering van den koning en zijn grooten vader sterve nimmer op de aarde!’

Vol vereering zagen de schoone Jafetietische oogen der Achaeërs de Sjemietische aan van den koning Sjalomo en zijn edelen en grooten. De koning prees Arkeisos om zijn wijze woorden en de tolk had een zwaar uur met het wederzijdsch overbrengen van vriendelijkheid en waardeering.

De koning gaf den volgenden dag een talent goud en tien talenten zilver mee aan de Achaeïsche gezanten voor hun koning en een brief met dankbare woorden over de bekers en vazen van hem ontvangen.

Na deze wondere aanraking van Oost en West togen de zonen Jafeeths terug naar hun land, verheugd en verwonderd over het begrip, dat ze gevonden hadden bij den wijzen vorst uit Sjeem. (h)

V. Voor de Kithara het zwaard

‘Rezon van Damasq is de Syrische vallei binnengedrongen en heeft Soba bezet.’

Dat was de boodschap van den ijlbode, die van Sjekem was gekomen en haar had overgenomen van dien van Beth-Sjeaan, nadat hij in Abel-Beth-Maächa was overgegeven door een ontsnapte der vermoorde bezetting.

Een half uur later was de koning in vergadering met Eliaab, Ammizabad en den bevelhebber der ruiterij, waartoe Itaï was benoemd, hij, de jongste zoon van Sjamma, den nu ook tot zijn volkeren verzamelden held uit de eerste ternare van Dawied, - reeds een vijftiger. Ook Zaboed en Loema waren aanwezig. Behalve hen was er nog de dertigjarige kroonprins Rehabeaam. - Strakke ernst lag op aller wezen.

‘Mijne vrienden, voor het eerst in de dertig jaren mijner regeering is de vrede des rijks geschonden. Rezon van Damasq heeft zijn sluwe hand uitgestoken naar Soba, door mijn vader aan Hadad-Ezer ontrukt. Reeds heeft hij bij mijns vaders dood zijn schatplichtigheid aan het rijk gebroken. Thans heeft hij, waarschijnlijk nadat hij van onze plannen heeft vernomen tot het bouwen van een sterkte met voorraadsteden in het Arantoedal tot bescherming der handelswegen naar Nacharajiem en Anatolia en het versterken van Hazoor tegen zijn hoofdstad, zijn slag willen slaan, om onze karavanen naar het Noorden den pas af te snijden en alle handel met het Zuiden zoo over Damasq te dwingen.’

‘Het eenig mogelijke antwoord op zijn euvelmoed is, dat twee deelen onzer legermacht naar het noorden oprukken. Eén deel moet met de grootste snelheid over den Jardeen worden gevoerd en Rabbath-Ammon bezetten, om Ammon en Moaab voor de verzoeking te bewaren, het spel, driemaal gespeeld onder de regeering mijns vaders, te herhalen, om met de Syriërs gemeene zaak te maken.’

Eliaab verschoof op zijn zetel met teekenen van instemming. ‘Aan dit deel onzer heermacht, het zuider leger, moeten wagens en ruiterij, ten zuiden van de Esdraelonvlakte gestationeerd, worden toegevoegd, daar dit wapen hoogere waarde heeft in de vlakten van het Overjardeensche, dan in het gebergte rondom Soba. Het geheel zal staan onder de bevelen van Ammizabad, bijgestaan door Itaï met zijn ruiterij. De kroonprins zal deze aanvoerders vergezellen. - Daar hij, zooals u allen bekend is, dezer dagen zijn dertigste levensjaar heeft vervuld, heeft hij recht op een plaats in dezen raad, waarin hij heden binnentreedt om het gewicht van het oogenblik. In de eerstvolgende voltallige zitting zal zijn plechtige intrede plaats hebben.’

‘Zelf neem ik het bevel der hoofdmacht op mij en mijn vriend Eliaab zal mij daarbij ter zijde staan.’

‘Ammizabad en Itaï beginnen dus na het sluiten dezer samenkomst de garnizoenen van het Zuiden met de grootst mogelijke snelheid samen te trekken in de vlakte van Rephajiem. Vandaar gaat hun weg eerst naar de vlakte van Jericho, dan over de Jardeenveren naar Rabbath-Ammon.’

‘Morgen ruk ik zelf met de lijfwacht op naar Megiddo. Reeds is een ijlbode naar mijn schoonzoon gezonden, om de garnizoenen van het tweede leger samen te trekken in de Esdraelonvlakte - en naar Abel-Beeth-Maächa tot samentrekking der bezettingen in het Noorden in de vlakte van Merom.’

Na deze snelle uiteenzetting vroeg de koning: ‘Is er iemand onder u, die een ander inzicht heeft in wat het tijdsgewricht van ons eischt, of die iets wil toevoegen aan het mijne?’

Even zweeg men. Dan sprak Eliaab: ‘De wijsheid van mijnheer den koning heeft een veldtochtplan ontworpen, dat in zijn groote lijnen niet te verbeteren is, - althans niet door mij.’

‘Ik dank mijn opperbevelhebber, nog uit de krijgsschool mijns vader voortgekomen, voor zijn woorden. - Mijn vriend Zaboed, in uwe handen leg ik ditmaal de teugels van het burgerlijk bestuur. De paleisvoogd zal mij vergezellen op den veldtocht.’

Toen rees hij op en hief de beide handen omhoog.

‘Jahwè Zebaoth, God der hemelsche heirscharen, ga met ons en onze legermachten, de legers van het vrederijk van uw Masjiaach en verdelg den vijand voor ons aangezicht, gelijk Gij hem hebt

verdelgd voor het aangezicht onzer vaderen, Jahwè Zebaoth, onze God!'

Reeds van den laten avond aan en heel den nacht door waren groepen krijgers uit alle richtingen samengestroomd naar de Rephajiemvlakte ten zuid-westen van Jeroesjaleem. Zwaar bewapenden, kenbaar aan hun groote schilden, leeren wambuizen met bronzen schubben en dij- en beenbedekking van dezelfde samenstelling. In bijna even grooten getale spoedden zich naar de aangewezen verzamelplaats de boogschutters, eveneens met groote schilden met stalen bogen en zware pijlbundels - en in nog grooter getal de lichtbewapenden, kenbaar aan hun kleine schilden, korte lansen, strijdbijlen - alle wapenen voor den strijd van nabij, - hun leeren wambuis zonder schubben, te samen een honderdduizend man, vormend het eerste of zuidelijke leger.

Tusschen hen door draafden nu en dan ruitergroepen en rolden strijdwagens, maar hun getallen waren nog niet vol.

Trots op hun lid zijn der groote legermacht van het rijk van den grooten koning Sjalomo, vol ernst en moed, om den brutalen inbreuk op den rijksvrede te straffen en te wreken, schreden ze onder de leiding hunner hoofdlieden naar de tot een legerkamp geworden Rephajiemvlakte krachtig voort.

De vroege morgen zag ook binnen de muren van Jeroesjaleem, de vredestad, de onrust van den verstoorden vrede. Op de vlakte ten westen van het Tyropoeondal klonken bevelen, woelden dooreen de vierduizend uitgelezenen uit de zwaar gewapenden, de langsten, de sterksten, de dappersten, de behendigsten. De witroode pluim op hun bronzen helm was hun herkenningsteeken. Tusschen hen door draafden de bereden hoofdlieden. Langzamerhand kwam er teekening, lijn van groepeering. Achter hen was nog de ongeordende beweging der kameelen en muildieren, beladen met voorraden. - Eindelijk overwon ook daar de orde voor den opmarsch.

Door de groote zaal van het paleis liepen de koning en zijn legerhoofd langs de lengteas heen en weer, te wachten op een boodschap, dat de troep marschvaardig was. - De zilveren helm met goudversiering en de twee struisveeren, rood en wit, sierlijk golvend en zich spreidend dekte 's konings hoofd met de donkere gelaats-

kleur, zwarten baard en lokken. Zijn lederen kolder was bedekt met zwaar vergulde bronzen schubben. Zoo ook zijn beenbekleeding. Uit vergulde schede stak het gouden handvat van zijn zwaard. De prachtige Egyptische dolk, huwlijksgeschenk van Nofernere, en de Mitannische strijdbijl met de zilveren steel, Chiraams schoonste geschenk na Faroena, hingen rechts aan zijn gouden gordel.

> Gord uw zwaard aan uw heup, o Held,
> Uw heerlijkheid schittert, uw majesteit glanst.

Loema trad binnen in reisgewaad, meldend, dat de marschvaardigheid der lijfwacht was geboodschapt.

Geflankeerd door zijn leger- en paleisvoogd daalde de koning de marmeren trappen van het zijportaal af. De paleiswacht boog zich ter aarde. De deuren gingen open. Drie rossen stonden trappelend onder de luchtbrug te wachten. Snel reed men het park in. Nofernere ontving voor een openraam nog een handgroet. Eveneens in het vrouwenpaleis Faroena met de haar omringenden. Dan klonk de hoefslag der drie ruiters hol over de viaduct.

Toen ze den troep naderden, ging een geestdriftig gejuich op.

Met geheven rechterhand ter begroeting hield de koning stil voor zijn front. Dan wendde hij zijn ros en strekte de hand voorwaarts. De bereden hoofdlieden voegden zich achter den vorst en zijn legervoogd en stapvoets werd opgemarcheerd, langs de helling, die afdaalde in het Tyropoeondal - onder den tempelviaduct door, door de Noorderpoort naar den Scopus langs Rama en Mizpa en Sjekem naar Megiddo.

Het slagveld der volkeren van ouds, van Nijldal en Nacharajiemvlakte en de berglanden van Noord en West - de vlakte van Esdraelon, de rijke korenefa Jisraëels, had op haar pas gezichte velden de duizenden krijgers zien samenvloeien, door den koning ter heirvaart opgegroepen.

Met welgevallen had hij, omringd door zijn hoofdofficieren, komend met zijn lijfwacht van Taänach naar Megiddo vanaf den hoogen weg over den noord-oostrand van het gebergte van Efrajiem, de bewegingen zijner tweede legermacht, het middenleger, gadegeslagen.

‘De samentrekking der troepen schijnt vlotten voortgang te hebben

gehad. Op hoeveel man schat gij, wat we daar beneden aanschouwen?'

'Veel minder dan honderdduizend kan het dunkt me niet zijn, mijn vorst,' antwoordde Eliaab.

'Laat ons spoedig zekerheid hebben,' sprak de koning en zette zijn paard in draf, door zijn staf gevolgd. De troep marcheerde verder.

Snel ging het de helling af naar beneden en weldra kreeg men het veldteeken van den staf in het oog. Men had er reeds begrepen, dat de groote legerafdeeling, voorafgegaan door bereden officieren de koning met zijn lijfwacht moest zijn en toen de ruiters zich hadden losgemaakt van den troep en in draf naderden, had men zich gereed gehouden, den vorst en zijn opperbevelhebbers te ontvangen. Ook Baäna, 's konings schoonzoon was onder hen.

De ontvangst der opperste legerleiding was eerbiedig, geestdriftig hartelijk. Men deelde den vorst mee, dat de samentrekking der troepen geheel naar verwachting was verloopen. Gisterenmiddag waren de laatste groepen lastdieren, die in de voorbijgetrokken voorraadsteden graan hadden opgeladen, aangekomen. Voor die steden, die men nog voorbij zou komen, werden nog onbeladene achtergehouden. -

De koning betuigde zijn tevredenheid, onderhield zich een oogenblik met zijn schoonzoon, besteeg dan opnieuw zijn paard, om met Eliaab, Baäna en den bevelhebber van het middenleger de troepen te gaan inspecteeren.

Geestdriftig werd de vorst toegejuicht, hun groote Dawiedszoon, hun krijgsheld, hun Masjiaansche koning.

Den volgenden morgen zou worden opgerukt naar Abel-Beeth-Maächa in de Meromvlakte tusschen Nazareeth en den Tabor door, over Safed en Kedesh-Naftali en Beeth-Reboth, waar het Noorderleger zich verzamelde.

Reeds vroeg hadden Baäna en Tafath het dak van den burcht bestegen, om het schouwspel der oprukkende heermacht te genieten. De lange, breede stoet werd geopend door een betrekkelijk kleine groep ruiterij en strijdwagens. Voor de laatste werd zooveel mogelijk effen weg gekozen, waarop het voor de drie opstaanden geen genoeglijke rijtoer, maar een doorloopende poging tot bewaring van het evenwicht was, te gemakkelijker, hoe effener de weg, niet

al te moeilijk, omdat de paarden stapvoets gingen: men moest met het voetvolk één geheel blijven vormen.

Achter hen reed de vorst met zijn staf. Meer dan een groep ruiters viel van hen niet te onderscheiden. De daarop volgende lijfwacht deed zich, voor wie het wist, kennen aan het rood met wit der helmpluimen. En achter hen de zwaargewapenden, wier bronzen helmen en met staal gerande schilden schittervlakken boden aan de stralen der ijaarzon. Dat deden ook de schilden en stalen bogen der schutters, maar schooner de koperen punten der korte lansen van de lichtbewapenden. Het felst en schoonst echter de koperen leeuwen op de veldteekenen, vereenigingssymbolen van duizend man, welker groepeering zij langs heel den langen rug van den stoet honderd maal herhaalden. En achter hen ten leste de lange zware tros der zwoegende lastdieren, de kudden runderen, schapen, geiten met hun drijvers, alles het derde deel van de heirkracht des rijks van den grooten koning van Jeroesjaleem, wiens naam om de einden der aarde zweefde.

Zoo ging het met forschen tred naar het noord-oosten, recht op den Tabor aan. Er was alleen beweging in den langen stoet te bespeuren, waar het terrein wat golfde en steeds aan de weerkaatsing der zonnestralen op lanspunten en veldteekenen, die geen oogenblik in rust was.

‘Hij keert toch als overwinnaar terug?’ vroeg Tafath.

‘Ik kan het mij moeilijk anders voorstellen. Dat Rezon tweehonderd duizend man op de been zou kunnen brengen acht ik uitgesloten. Dat ze even goed bewapend zouden zijn eveneens.’ ‘Wat was vader rustig, vond ik.’

‘Den zoon van Dawied waardig.’

Geen bede om de overwinning bij dit schouwspel tot den God van Jisraëels legerscharen kwam over der sprekenden lippen, werd in hun hart geboren.

In den Libanoon, van de tinne van den Dawiedsburcht, waren ook de legerscharen van Jahwès koning gadegeslagen. - Benarde dagen had koningin Abisjag met haar kleine bezetting binnen de niet oversterke muren harer veste doorgebracht, toen het bericht was gekomen: Rezon van Damasq heeft den vrede verbroken,

Soba is gevallen en Syrische legerscharen trekken zuidwaarts, om ook den Dawiedsburcht te veroveren.

In allerijl was de oogst binnengehaald, die op het gebergte later rijpt dan in de vlakte, waren enkele stuks vee binnen de muren gebracht, was met de bewoners uit den omtrek, die een wapen konden voeren, de bezetting versterkt. Zoo kon men zich althans eenigen tijd verdedigen, tot ontzet uit het zuiden kwam.

Verlichting bracht het gerucht: het Noorderleger verzamelt zich bij Abel-Beeth-Maächa en de koning is onderweg met het Middenleger. Verlossing bracht de mare: met snelle dagmarschen rukt een krijgsmacht van tweehonderd duizend man op in de Syrische inzinking. Rezon trekt terug op het plateau van Soba.

De wagens en ruiters kregen bevel: op elk paard twee man op elken wagen vier, zoo snel mogelijk contact met de Syrische achterhoede! Een zich scharen in slagorde van Rezons leger moest zoo mogelijk worden verhinderd. Het terrein der Syrische inzinking liet een zekere snelheid van het bereden wapen toe. De lijfwacht moest trachten zoo snel mogelijk te volgen. Achter hen vierduizend boogschutters en evenveel lichtgewapenden. De hoofdmacht daar achter. Het was het voorbijtrekken van die formaties over het tandig plateau langs de kloof der Litanni, die Abisjag met een van dank kloppend hart gadesloeg in verre verte. Over haar lippen kwam een bede om voorspoed voor Jahwès wapenen, om de glorie van Jahwès koningsschap,..... om het leven en de eere van Jahwès grooten koning. ‘God, vergeef zijn verbroken trouw, God, bewaar..... mijn lieveling. - Met een snik bracht ze die laatste woorden uit.

Des middags, toen zij peinzend neerzat in de burchtzaal boven de poort met de drie vensters op het noorden, bracht Anna haar een perkamenten brief met het koninklijk zegel, die de wacht had aangenomen van een renbode. Een oogenblik staarde zij op het zegel, den Jehoedeeschen leeuw met het onderschrift: Sjalomo, - dan verbrak ze het: ‘Heb geen vrees, de Syriërs vluchten, Soba wordt hernomen, wacht mij over enkele dagen.’

Toen de hoofdmacht den volgenden morgen de vlakte van Soba naderde, lagen langs den weg van afstand tot afstand gesneuvelde Syriërs. Men had dus gisteren hun achterhoede ingehaald. Hoe verder het Jisraëlleger opmarcheerde, hoe grooter hun getal werd, over steeds grooter breedte verspreid. Het aantal zwaar gewonden,

stervenden, versche dooden - nam toe. - Tegen den middag hoorde men krijgsrumoer.

Toen besteeg de koning zijn krijgswagen, dien hij bij zich had gehouden. Eliaab deed als hij. De zweep ging over de rossen, de wagens snelden vooruit. Toen de achtersten der strijders hen bemerkten, gingen luide juichkreten op.

Ruiterij, lijfwacht, boogschutters, lichtgewapenden, waren sinds gisteravond in zwaren strijd met de achterhoede der Syriërs, die dubbel zoo talrijk was, als zij, maar alleen uit lichtgewapend voetvolk bestond. Reeds hadden de boogschutters rijen geveld, maar hun pijlbundels werden dunner. Ook van de bemanning der strijdwagens, die snelden naar de meest bedreigde punten, had menige pijl zijn doel niet gemist, had menige lanssteek getroffen, had menige zwaardhouw een leven afgesneden. - De ruiterij stortte zich telkens in de dichtste hoopen vijanden. Lijfwachten en lichtgewapenden streden elk voor twee.

De koning deed zijn wagen richten op een kluwen van strijders, het middelpunt van den tegenstand, en reed met een boog op de flank der vijanden in.

'De koning, de koning!' schreeuwden de Syriërs, heesch van haat en schrik. Daar stoof de wagen van Eliaab die des konings op zij. Alle wagens uit den omtrek wendden zich derwaarts. De lijfwachten verdubbelden hun leeuwenmoed en kracht.

De vijand moest vallen, wijken, vluchten.

'Leve Sjalomo, leve de overwinning!'

Intusschen hadden renboden der Syrische achterhoede hun hoofdmacht bereikt, die dadelijk rechtomkeerd maakte, om hun aangevallen wapenbroeders te helpen. Bereikt was daarmee, dat de hoofdmacht geen versterkte stellingen aan den rand der hoogvlakte van Soba had kunnen inrichten, maar slag moest leveren op het heuvelterrein, waar de achterhoede nog streed. - Hij had de vluchtenden opgevangen en voerde hen mee terug.

Maar tegelijk had de hoofdmacht van het Jisraëlleger het terrein van den strijd bereikt. Een loeiend geblaas op de horens verkondigde aan de vermoeide strijders van dat de zon verrees, dat hun hulp daagde; ze werden weldra afgelost door de boogschutters, wier pijlen de Syrische hoofdmacht gingen aantasten. Rij na rij werd tot op een derde gedund. - Toen stortten de zwaar-

gewapenden zich op hen - onweerstaanbaar. De koning had een versch ros bestegen en zwaaide zijn bloedige zwaard opnieuw.

Eliaab had zich intusschen met de achterhoede onder langs den plateaurand naar het westen begeven en daar de hoogten beklommen. Toen ging het in stormloop naar de rechterflank der Syrische hoofdmacht. De verwarring werd er onherstelbaar. Rezon moest zijn eenige heil, dat nog mogelijk scheen, zoeken in de vlucht.

Die vlucht werd een jacht.

Drie uren lang ging het over het plateau van Soba, dan de enge dalen in, die tusschen de uitloopers van den Chermoongroep en den Antilibanoon naar hun hoofdstad voerden. Toen dwong de dalende zon vervolgden en vervolgers tot rust.

Rondom de kampvuren werden wonden verbonden. En er ging van mond tot mond een vreemd gerucht: Niemand der slagorden Jisraëels was gevallen.....

Was dàt te gelooven?

En toch op de vraag: hebt gij een gevallen wapenbroeder? - antwoordde ieder: neen.

't Gerucht was ontstaan toen de hoofdmacht gisterenmorgen, oprukkend achter de strijdende voorhoede, nergens een gesneuvelde volksgenoot vond.....

Waren gevallenen denkbaar in de legioenen van den Masjiaanschen Triumphator?

Hij en zijn grooten zaten als eenvoudige soldaten mede rondom de kampvuren.

‘Lof en dank Jahwè Zebaoth voor de overwinning,’ had hij uitgeroepen. Die uitroep wekte de eerste honderd vlak bij hem, dan als een steen in het stille wateroppervlak, schiep hij in steeds wijder kringen, de duizend maal duizend kreten ter eere Jahwès, tot de rotswanden rondom moeilijk tot hun nachtlijk zwijgen weerkeerden.

En nauwlijks weergekeerd, was het Eliaab, die het opnieuw verstoorde.

‘Lof onzen Held Jahwès en zijn bloedige zwaard!’ - Opnieuw vervulde de geestdrift van Jahwès legerscharen den nacht met gedruisch.

‘Wat raden ons onze vrienden voor den dag van morgen?’ vroeg de koning aan de hoofdofficieren, die om hem zaten. - Niemand hunner waagde het het woord te nemen vóór Eliaab, om wiens slapen nog de aureool lag der Dawiedische periode.

‘Een kleine afdeeling, mijn vorst, houde Soba ingesloten. De overigen zetten van het eerste morgengrauwen af, de vervolging der Syriërs voort. Damasq worde bezet en gevoegd bij het rijk van Dawied.’ -

‘Het laatste van uw raad blijve in overweging tot morgenavond. - Aan de uitvoering van het eerste worde begonnen na korte rust.’ De koning, in het besef van zijn plicht als opperste aanvoerder, was ook heden in de voorste rijen der boogschutters en lichtgewapenden bij de achtervolging der Syriërs. Of zijn staf hem al waarschuwde, dat thans in hem, gelijk eens in zijn vader, de lamp Jisraëels in gevaar was, hij deed naar hunne woorden niet, zich veilig en onkwetsbaar gevoelend als Masjiaasch verwinnaar.

De eerste uren ging het door rotskloven en ravijnen, waar de wegen den Syriërs beter bekend waren, dan hun achtervolgers. - Toen kwam men aan een vijf uur breede vlakte, uit krijtrots bestaande. Ook hier waagden de Syriërs het niet, weer slagorde te vormen. Ze bleven vluchten.

Vluchtenden en vervolgers dreigde hier een gemeenschappelijke vijand. Onverzoenlijk begon na de eerste morgenuren de ijzaarzon te branden en de gloeiend heete, witte rotsgrond kaatste haar bijna loodrecht nedervallende stralen terug tot een glans en gloed, voor oogen en longen onverdragelijk. Wee wie neerstortte. Als hij niet door het zwaard viel, was zijn lot zonnesteek en verstikkingsdood. Eindelijk klom de avondwind uit de laagte tot op het plateau, begon de zon langzaam naar het gelend westen te neigen. De ondragelijke hitte nam af.

Het horensignaal werd geblazen, om de achtervolging te staken.

Doodelijk vermoeid, met zweet en stof bemorst, zag men achterom naar den tros. De lastdieren met de drinkvaten kwamen.

Na een lavenden dronk beklom de koning met zijn staf den lagen rotswal der vlakte, die een verrukkelijken blik op Damasq bood.

Daar lag het met zijn krijtwitte muren in een bed van groen, door de wateren, van den Antilibanoon dalend, de Amana en de Pharphar. en de zuider zon gekweekt. Dat groen is een omlijsting van vrucht-

boomen, in boschjes bijeen geplant tot een krans van meerdere duizenden ellen breed. - Daartusschen en daaronder koren- en gerstevelden. Popels, cypressen en palmen verheffen hun slanke gestalten overal. Walnoot, granaat, oranje, abrikoos en vijg staan beladen met hun kleurige vruchten. De zuidewind draagt de geuren, waarmee ze de lucht vervullen tot hier op den bergrand.

De beide stroomen van den Antilibanoon gieten hun vloeiende zegengaven in tallooze kanalen, doen er huizen en tuinen in deelen, vloeien dan af naar verre moerassige graslanden, ongeveer zes uren oostelijk van de stad. Witte nevels beginnen er in de verte uit op te stijgen.

En hier vlakbij, aan den voet van het plateau, onder schaduw van treurwilg of wilden vijg aan den groenen oever der stroomen en bronnen staan ooievaars tusschen lammeren in het klare water te staren, waarin het blinkt en wemelt van zilveren vischjes, terwijl de duiven kirren in de twijgen.

‘Heeft het verleden een tijd gekend, waarin gij er niet waart?’ sprak de koning, nadat hij een wijle dat schouwspel had genoten. - ‘Zoodra menschen het waagden uit Nacharajiem de woestijn in te trekken naar de sneeuwtoppen van het gebergte in het westen en naar de zee, vonden ze u, schoonste oase van alle woestijnen!’ ‘Uw weg ging in het westen naar Tyrus, in het zuiden naar Jeroesjaleem en Egypte, naar Edom en Arabia, in het noorden naar Chamaath en Karkemisj, naar Ninoea, naar Babiloe en Asjoer.’

‘Uw door ons getuchtigde bewoners zijn hoogmoediger op u, dan alle volken, die Jisraëel omringen.’

‘o Koning, uw bevel en morgen hechten wij deze parel opnieuw aan de kroon van het huis van Dawied!’ riepen de hoofdmannen, die vol eerbied en bewondering naar des konings woorden hadden geluisterd.

Even peinsde hij. Dan sprak hij de gedenkwaardige woorden:

‘Mijne heeren, ik wensch geen mededingster van den parel Jeroesjaleem aan die kroon, maar boodschapt Rezon uit mijn naam,’ - en hij wees naar Damascus - ‘dat al die schoonheid tot verwoesting zal worden, als hij morgen voor den middag niet in mijn tent is verschenen.’

Oranje, geel, blauw, groen, paars en violet speelden dooreen aan den avondhemel boven Damasq, het oog van het oosten.

‘Rezon, waarom hebt gij uw hand uitgestrekt naar mijn stad Zoba?’ vroeg Sjalomo op strengen toon aan den grijzen heerschzuchteling, die aan zijn voeten lag voor de koninklijke veldtent, de kroon van Damasq voor hem op den grond.

‘Uw knecht, o koning, heeft als ideaal steeds nagestreefd, alle Arameeërs tot één rijk te vereenigen met Damasq als hoofdstad.’ ‘Voorwaar een schoon ideaal, maar mijn vader Dawied was u voor met het zijne, hem door den God zijner legerscharen toegezegd, dat zijn scepter zou regeeren van de rivier van Egypte tot aan den Eufraat. Om uw hulp, hem bewezen tegen Hadadezer heeft hij u toen de kroon van Damasq gelaten. Mijn vader was edel en goedertieren, ook voor zijn vijanden. Maar eigenlijk had hij u tot zijn landvoogd moeten maken. - Inplaats van dank voor wat de vader u aan edelmoedigheid bewees, hebt gij den zoon ondank vergolden met uw brutalen aanslag op Soba, nadat gij reeds jaren lang slecht uwe verplichtingen waart nagekomen tot betaling der jaarlijksche schatting, door mijn vader u opgelegd. - Zijt gij bereid, Rezon, uw trouwelooze handelingen te herstellen?’

‘De koning Sjalomo spreke en zijn knecht zal gehoorzamen.’

‘Indien gij dan in het bezit van uw Damasceensche kroon wilt blijven, zoo zult gij een oorlogsschatting van honderd talenten gouds, een vergoeding van uw achterstallige schattingbetallingen - eveneens van honderd talenten en opnieuw ieder jaar een schatting van tien talenten betalen.’

Rezon verbleekte. Hij zag de bodem van zijn schatkist.

‘Wat de koning Sjalomo eischt, zal hem worden gegeven.’ -

‘Twee uren tijds worden u gelaten. Zijn uw gezanten binnen dien tijd niet hier met de vastgestelde som, dan krijgen mijn legerscharen bevel, uw stad tot een puinhoop te maken en haar tuinen tot een woestenij. - Ga naar uw stad en doe naar mijn bevel.’

De grijze Arameeër stond op en ging heen.

Nog voor de twee uren verstreken, was Rezons schuld voldaan en kregen de legerscharen Jisraëels het bevel tot den terugtocht op Soba en de Syrische inzinking.

Verheugende geruchten over den krijg waren tot den Dawiedsburcht doorgedrongen.

‘De Syriërs zijn verslagen op het plateau van Soba; op hun vlucht door de bergengten naar het zuiden zijn nog duizenden gevallen; Rezon heeft twee honderd goudtalenten oorlogsschatting betaald; de koning Sjalomo heeft geweigerd, Damasq te bezetten, maar Soba is hernomen. Geen enkele man onzer legioenen is gevallen!’.....

Hoe verheugde het hart van Abisjag zich, dat er veel van haar bede in die berichten scheen verhoord. Om Jahwès wil, om het huis van Dawied, om de slagorden Jisraëels, om hem.....

Met doodsverachting had hij gestreden, den leeuw van zijn zegel getrouw.

De dagen van het wachten waren haar lang gevallen, maar hij was gekomen met Loema en vijf en twintig lijfwachten. Aan zijn wapenrusting was te zien, wat hij doorstaan had. De prachtige struisveeren op den helm waren geknakt, een gouden oplegsel losgeslagen. Een lange snede in het leer van zijn wambuis met de goudplaten, wees den weg, dien een Syrisch zwaardpunt had genomen en een deuk in de vergulde schede van zijn zwaard, dat het op het oogenblik waarop die werd aangebracht, niet in die schede stak.

‘Maar hoe komt het, dat gij geen enkele wonde beloopen hebt, mijn vriend?’ vroeg Abisjag.

‘Omdat Jahwè zijn Masjiaanschen koning onkwetsbaarheid heeft verleend,’ antwoordde hij glimlachend.

‘Zijn Masjiaanschen koning’..... Als zoodanig was hij dus haar gast.

De grootste hitte van den ijjaardag was voorbij, toen Jisraëels Masjiaansch koningspaar..... als in lang vervlogen dagen..... ter poortdeur uittrad en den weg insloeg naar het noorden, den weg van zooveel herinnering. Die met de scherpste beelden zonder begeleidend smartgevoel, die van enkel zonneglans, van bovenaardschen glans..... waren reeds dertig jaar oud, maar in de ziel van Abisjag onverdoft. Ze waren verbonden met de eerste schreden van hun avondwandeling. De vroege lentebloei van toen was door de hitte van den voorzomer verschroeid, de lentegeuren met die van den herfst der gestorven planten vermengd. Zoo ging

het langs de plek, waar hun paradijs eens bloeide, waar de hinde haar schuwheid had afgelegd, waar.....

Abisjag had de grootste moeite, haar tranen terug te houden.

Hij voelde het, sprak veel en had, om haar af te leiden: de veldtocht, zijn toespraak tot Damasq, tot Rezon, het voorstel zijner legeroversten, zijn antwoord. 't Was ook wel geschikt, haar aandacht tot zich te trekken. - Wat was hij groot, grooter nog dan toen, de forsche, slanke, gebruinde Dawiedszoon; - voor den jongeling van toen den man van thans.

Dan kwamen ze aan de oorden, waar het Sjir was herspeeld. Wat was het haar waard geweest, vergeleken bij de eerste maal in Dawieds tuinen? Daar was het alleen voor haar. Hier drongen er zich zielen binnen, die het ontheiligden. - Nofernere wel nauwlijks, maar Faroena.....

En nog verder de rotsenrotonde met de honderd reuzenpijnen. - Daar was het samen praten en spijzen geweest, het samen lachen, over het leed heen der Sjemoeëlisch-Dawiedisch gestemde zielen. En voor hem alleen..... de Sidonische op zijn knieën, de Sidonische aan zijn hart.....

Sidoon en Tyrus lagen in flauwen nevel beneden aan de blanke kustlijn, door de grauwe golven der Groote Zee met sneeuwwit schuim aangedikt. Ze stonden even stil, staarden een poos sprakeloos naar het verrukkelijk natuurtooneel met de dalende zon, door nevels omsluierd.

Op den terugweg nam hij haar hand in de zijne.

'Abisjag, ik heb een voorstel.'

'Spreek, Sjalomo.'

'Aan de paleizen op den nieuwen versterkten Moriah ontbreekt er een voor mijn Masjiaansche vorstin. Beveel, lieveling en uw vriend zal er ook voor haar een doen verrijzen en gij zult weer bij ons zijn in mijn prachtige, nieuwe hoofdstad, gelijk eens in de oude van mijn vader. Gij hoort daarbij. We missen er u allen.'

Abisjag bleef staan, legde de hand op zijn arm.....

'Spreek, Abisjag, stel mij niet te leur.'

'Sjalomo, ik kan niet. Ik kan slechts in Jeroesjaleem een blijvende plaats innemen, als ik er alleen den troon met u deel. - Dat is niet meer mogelijk. - Hoe lief gij het bedoelt, vraag thans niet van mij, wat ook niet meer mogelijk is.'

‘Abisjag,’ sprak hij, hare hand nemend, die op zijn arm rustte, ‘ik versta het anders, maar indien gij het zoo gevoelt, zal ik daarin berusten.’

Een eindweegs gingen ze zwijgend verder. Dan sprak zij: ‘Sjalomo, Jahwè heeft mij nog slechts ééne hoop doen overblijven, wat betreft ons Masjiaansche koningschap.’

‘Welke?’

‘Als er nog eens een tijd komt, dat gij het besturen van den staatswagen moede de leidsels aan den kroonprins overgeeft, kom dan tot uw oude vriendin en laten we ons leven hier besluiten zooals we het begonnen zijn, als een werkelijkheid, niet te onderscheiden van een gouden droom.’

‘Dat is een mogelijkheid,’ sprak hij glimlachend.

Toen ze de poort van den Dawiedsburcht weer binnentraden, vluchtte Abisjag naar haar vertrekken, om haar tranen den vrijen loop te laten.

Tijdens de avondwandeling van het koningspaar had Loema den ouden burchtvoogd van Abisjag verteld van zijn woorden en daden tijdens de bruidsweken van het koningspaar hier - en welhaast dertig jaar geleden.

De bezetting van Soba had, toen ze zag, dat Rezon verslagen was, overgave aangeboden. Ze was daarmee in krijgsgevangenschap gegaan.

Het noorder- en middenleger waren onder leiding van Eliaab naar het zuiden getrokken. In de vlakte van Mizpa zou op den koning worden gewacht. Ook het zuiderleger onder Ammizabad en den kroonprins was derwaarts geroepen. Heel de rijksmacht zou door Jeroesjaleem trekken naar de vlakte van Rephajiem en daar ontbonden worden.

En Jeroesjaleem jubelde op dat vooruitzicht!

Van den indrukwekkenden noordermuur, door welks poort de legerscharen zouden binnentrekken, vlak tegen den kwadermuur van het tempelterras, hingen overal tapijten naar beneden, van de poorttorens kleurige bandelieren, bewogen door den Ajaarwind en groene guirlandes spanden boven den doorgang.

En langs den weg naar de zuiderpoort in de stad, van afstand tot afstand palen, door guirlandes van takkengroen verbonden. Uit

de vensters der paleizen tapijten en wapperende banieren, op tempel- en paleisviaduct. Lachende gezichten en bereidvaardige handen, om de legerscharen en hun leiders te eeren voor het hooggehouden gezag van Jahwès koninkrijk.

Na enkele dagen kwam het bericht: de koning is in Mizpa aangekomen; morgen zal de feestelijke intocht plaats hebben.

Den volgenden dag stonden op den Scopus levietenkoren tot een ondrukwekkend geheel vereenigd met muzikantengroepen, eenerzijds tot begeleiding der harmonisch gecomponeerde psalmpartijen, anderzijds tot versterking der unisono's; daartoe een priestergroep van honderdtwintig man met zilveren trompetten.

Des morgens tegen de derde ure zag men, tusschen de heuvelen kronkelend, de lange slang van Jahwès legermacht naderen. De zesde had de kop den Scopus bereikt. Toen gaven de omhooggestoken veldteekenen tot in de achterste groepen het sein, om stand te houden. Reeds hadden de priesters zich in marschrij opgesteld; de levietenkoren eveneens, met de orkesten er tusschen. Een machtig geluid uit honderdtwintig trompetten blies den komenden welkom en hulde toe.

De koning met Eliaab, Ammizabad, Itaï en den kroonprins, gevolgd door een groep hoofdofficieren, reden hen groetend voorbij en stelden zich aan het hoofd van den stoet.

Na enkele oogenblikken stak de koning zijn zwaard omhoog. Ten tweeden male een over bergen en dalen ver verklinkend trompetgeschal met het opheffen der veldteekenen - en de stoet zette haar tocht voort, Jeroesjaleem tegemoet.

Voor de Noorderpoort stond een menigte, waartusschen wachten een open pad onderhielden. Achter de poort en langs heel den weg door de stad breede, geestdriftige menschenhagen.

Het gejuich der wachtenden buiten, bewees binnen, dat de stoet nabij was. De scharen daar namen het gejubel over.

Toen sloegen klinkende symbalen onder de poort en een tweehonderdtallig koor hief des konings bruiloftspsalm aan in ontroerende harmonie, begeleid van kinnoors, psalteria en nabla's:

> Mijn hart vloeit over van heerlijke woorden
> Ik weet, mijn zangen gelden een koning!
> Mijn tong wordt veder eens vaardigen schrijvers.

Het gejubel verstomde bij de ontroering door het indrukwekkend koorgezang. Tamboerijnslag kondigde een zwelling aan:

> Bij uw schoonheid verdwijnt die der menschenkinderen!
> Met gena zijn uw lippen als overgoten.
> Des zegene U Jahwè in eeuwigheid!

Intusschen kwamen 's konings gestalte en die van Eliaab op hun rossen uit het poortduister te voorschijn. Het ontbloote rijkszwaard hield hij in de vuist, de struisveeren hingen geknakt van zijn helm..... De menigte begreep het en een machtig gejuich brak los, dat het levietenkoor tot zwijgen doemde en de paarden des konings en zijner legergrooten onrustig maakte.

Een felle bekkenslag bracht de menigte tot bezinning, van welk oogenblik het koor gebruik maakte, om aan te heffen met alle kracht van stemmen en instrumenten:

> Gord uw zwaard aan uw heup o Held!
> Uw heerlijkheid schittert, uw majesteit glanst!

Opnieuw een forschen cymbelslag en met zwellend forte:

> Geluk op uw onweerstaanbare vaart
> voor waarheid, zachtmoedigheid, recht;
> en uw rechterhand leere u vreeslijke daden!

Opnieuw barstte de menigte los in bruischende ontroering: Leve onze Heer, leve onze koning! - tot de honderdtwintig trompetten ditmaal de stilte weer herwonnen, waarin het koor breed en gedragen zong:

> Uw troon, o God, staat immer en eeuwig,
> de scepter uws rijks is een scepter des rechts!
> Gerechtigheid mint Gij, verkeerdheden haat Gij.
> Des heeft U, o God, uw God gezalfd,
> met vreugdolie boven uw broed'ren.

Daarmee was de stoet genaderd tot de paleisviaduct. Daar stond een schare vrouwen. Aan hun hoofd zaten op rossen: Nofernere in het midden en naast haar de Gebira en Faroena, wachtend op haar held. De koning stuurde zijn paard vlak naast dat der Egyptische, beiden bogen over en kusten elkaar. - Toen trad

een der princessen met een grooten krans naar voren. De koning nam den voet uit d enstijgbeugel, noodigde de hare daarin, hielp haar met zijn rechter bij het zich opgeven en boog het hoofd door het kleurig huldeblijk.

Opnieuw barstte het volk uit in jubel, zoodat er voor het koor geen kans meer was, het tweede deel van den bruiloftspsalm te doen hooren. De drie vrouwen stuurden haar paarden mee in den stoet.

Overal wekte de legerleiding te paard de hoogste geestdrift. Op haar volgden de priesters; dan het met zijn begeleiding tweehonderd vijftig man sterke levietenkoor; dan de duizend krijgsgevangenen der bezetting van Soba met aan elkaar gebonden ellebogen, dan de wagens en ruiterij en dan: de driehonderd duizend der legerscharen Jahwès, overal met bloemen beworpen en bestrooid door de vrouwlijke jeugd van Jeroesjaleem.

Toen ging het door de Zuiderpoort naar de vlakte van Rephajiem, waar al de grooten van hof en tempel en plaatselijke besturen den stoet wachtten. Daar was Zaboed met zijn Boeni, om zijn triumpheerende vorst het burgerlijk regiment weer terug te geven. Daar waren de hoogepriester Achimaäz, de zoon van den diep betreurden Sadok, met de drie opperzangmeesters, daar waren Elichoref en Achia met Thamaar, Machazioth en Abida, de zangmeester en zangmeesteres van het Rijkslied, de stamvorsten en gouwbestuurders, de leden der handelsdelegaties der vreemde vorsten.

Ook hier hield zich een groot levietenkoor gereed, om den zegepralenden vorst te verwelkomen. Nadat de koning was afgestegen, had hij zijn vriend omhelsd en hem gedankt voor het gevoerde regiment. Een korte begroeting door de overigen volgde. Dan hief het koor aan:

> Zalig het volk, welks God Jahwè is,
> het volk, dat Hij zich ten erve verkoor.
> Jahwè schouwt uit den hemel
> en ziet alle kind'ren der menschen.
> Hij formeert hun aller hart
> Hij let op hun werken.

Met rustige kracht was de strophe voorgedragen.

Sterker en met meer nadruk gingen stemmen en instrumenten verder:

> Een koning wordt niet behouden door een groot heir,
> een held wordt niet gered door groote kracht;
> het paard feilt ter overwinning
> en bevrijdt niet door groote sterkte.

Dan met de rust eener krachtige overtuiging, forto en gedragen:

> Zie, Jahwès oog is over die Hem vreezen,
> over die op zijn goedheid hopen,
> om hun ziel te redden van den dood.

Dan uitbrekend in volle kracht van onwankelbaar geloof:

> Onze ziel verbeidt den Heere,
> Hij is onze hulp en ons schild.
> Ons hart is in Hem verblijd
> Op zijn heiligen Naam vertrouwen wij!

En de sluiting met de plechtige bede, zacht en gedragen:

> Uw goedheid, Jahwè, zij over ons,
> gelijk als wij op U hopen.

De koning prees de opperzangmeesters voor de keus hunner stof.[74)] Hof en grooten bestegen de wagens, die op hen wachtten en reden terug naar Jeroesjaleem, dat zeven dagen feest vierde, omdat Jahwè in zijn koning en legerscharen den triumpheerenden Masjiaach had doen aanschouwen.

74) Psalm 33:12-22.

VI. De rijkszon door het zenith

a. Maqueda's komst (i)

De profetie van Dawied over den typischen vredekoning Sjalomo, beelddrager van den Overwinnaar in het rijk des Geestes door het zwaard Zijns monds, Zone Jahwès en Herwinnaar van het verloren Paradijs, - profetie tevens van het typisch Jeroesjaleem, had aldus geklonken:

> De zonen der woestijn zullen voor hem knielen,
> zijn vijanden zullen het stof lekken.
> De koningen van Tarsjiesj en der eilanden
> zullen hem geschenken brengen.
> De koningen van Sjeba en Seba schatting.
> Ja, alle koningen zich voor hem nederwerpen,
> alle natiën hem dienen.

Als dat wereldlijk koningschap van Dawied en Sjalomo is verdwenen en het typisch Jeroesjaleem met zijn tempel verwoest, klinkt de profetie van den Godsman Jesaja, hooger in zijn nadering tot den antitypus, maar het beeld van het verloren Jeroesjaleem vasthoudend, dat neerligt in nacht en stof:

Sta op, wordt verlicht, want uw licht is gekomen en de Heerlijkheid Jahwès is over u opgegaan. Want zie, duisternis bedekt de aarde en donkerheid de natiën, maar over u gaat Jahwè op en zijn Heerlijkheid vertoont zich over u. Natiën trekken heen naar uw licht, koningen naar uw stralenden glans. Hef naar alle zijden uw oogen op en zie: zij allen verzamelen zich, komen tot u; uwe zonen komen van verre en uwe dochteren, op den arm gedragen. Dan zult gij zien en van vreugde stralen en uw hart zal sidderen en ruim worden; want de rijkdom der zee zal zich tot u keeren, het vermogen der natiën tot u komen. Een stroom van kameelen zal u overdekken, de dromedarissen van Midian en Efa; alle, die van Sjeba zullen komen; zij brengen goud en wierook en verkondigen den lof des Heeren. - Al de schapen van Kedar zullen zich tot u verzamelen, de rammen van Nebajoth zullen u dienen:

zij bestijgen tot een welgevallig offer mijn altaar en aan mijn luisterrijk huis zal Ik luister verleenen. -

Wat zijn deze, die als een wolk komen aanvliegen en als duiven naar haar slag? Ja, tot mij verzamelen zich de zeevaarders en de Tarsjieschepen voorop, om uwe zonen van verre te brengen, hun zilver en hun goud met hen tot den naam van uw God en tot den Heilige Jisraëels, omdat Hij u luister verleent. En uitlanders zullen uwe muren bouwen en hunne koningen u dienen; want in mijn gramschap heb ik u geslagen, maar in mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd. En uwe poorten zullen altijd door open staan, bij dag en bij nacht niet gesloten worden, opdat men tot u inbrenge het vermogen der natiën, terwijl hun koningen geleiders zijn. Want de natie en het koninkrijk, die u niet dienen, zullen te gronde gaan en die natiën zullen voorzeker verwoest worden. De heerlijkheid van den Libanoon zal tot u komen, cypres, plataan en buksboom te gader, om aan de plaats van mijn heiligdom luister te schenken en opdat Ik de plaats mijner voeten verheerlijke. En in gebukte houding zullen tot u komen de zonen uwer verdrukkers en aan de zolen uwer voeten zullen nedervallen al uw versmaders; en zij zullen u noemen: de stad des Heeren, het Sioon van den Heilige Jisraëels. In stee, dat gij verlaten en gehaat waart, en niemand door u heen ging, zal Ik u maken tot een eeuwige pracht, tot een vreugde voor geslacht op geslacht. En gij zult de melk van natiën zuigen en gewaar worden, dat Ik Jahwè, uw Redder ben en dat de Sterke Jaäqoobs uw Verlosser is.

Inplaats van het koper breng Ik goud en voor het ijzer zilver, voor het hout koper en voor de steen en ijzer en tot uw overheid stel Ik den vrede aan en tot uw bestuurders gerechtigheid. Van geweld zal niet meer gehoord worden in uw land noch van verwoesting en vernieling in uw gebied en gij zult uwe muren Heil noemen en uwe poorten Lof. De zon zal u niet meer tot licht zijn bij dag, noch de maan tot schijnsel voor u lichten, maar Jahwè zal u tot een eeuwig licht zijn en uw God zal u tot luister wezen. Uw zon zal niet meer ondergaan en uw maan niet afnemen; want Jahwè zal u zijn tot een eeuwig licht en de dagen van uw rouw zijn ten einde. En uw volk, zij zullen allen rechtvaardigen zijn; in eeuwigheid zullen zij het land bezitten; de stek mijner planting, het maaksel mijner handen, om Mijzelf te verheerlijken. De kleinste

zal worden tot een geslacht en de geringste tot een talrijk volk; Ik Jahwè zal dit te zijner tijd snel doen komen.[75)]

Hier spelen dooreen het Jeroesjaleem van Dawied en Sjalomo en het eeuwige, waarvan het beelddrager was. Aan de zijde van dat typische Jeroesjaleem: de weelde van Seba, de schapen van het Kedar uit het Hooglied, de Tartessusschepen van Tyrus, zijn bouwlieden, de houtsoorten van zijn Libanoon voor Jahwès tempelheiligdom. Het zilver, voor geen ding meer geacht op het hoogtepunt van Sjalomo's weelde, de vrede en het recht zijner regeering. - Aan de zijde van den hemelschen antitypus van dat eerste Jeroesjaleem, de stad, die geen zon en geen maan meer behoeft, maar Jahwè tot haar licht en heiligen tot bevolking heeft. Toch is heel de voorstelling nog gebonden aan Palestijnschen bodem, uit het land der profetie en belofte.

Uit dat der eeuwige vervulling klinkt de derde profetie:

En één van de zeven Engelen, die de zeven schalen hadden, welke vol waren geweest van de zeven laatste plagen, kwam en sprak met mij zeggende: Kom herwaarts en ik zal u toonen de Bruid, de vrouw des Lams.

En hij voerde mij in den geest op een grooten en hoogen berg en toonde mij de groote stad, het heilige Jeroesjaleem, nederdalende uit den hemel van God en zij had de Heerlijkheid Gods en haar licht was den allerkostelijksten steen gelijk, namelijk als de steen jaspis, blinkende gelijk kristal.

En zij had een grooten en hoogen muur en twaalf poorten en in de poorten twaalf Engelen en de namen, daarop geschreven, welke zijn die der twaalf geslachten Jisraëels. - Van het oosten waren drie poorten, van het noorden drie, van het zuiden drie en van het westen drie.

En de muur der stad had twaalf fundamenten en in dezelve de namen der twaalf Apostelen des Lams.

En hij, die met mij sprak, had een gouden meetstok om de stad te meten en hare poorten en haar muur. En de stad lag in het vier-

75) Jesaja 60. Vertaling Dr J. Ridderbos. In vs. 5 is daar sprake van de schapen der Kedarenen, een Syrisch-Arabische nomadenstam, waarschijnlijk ook in Noord-Transjordanië zwervend, wat weer in verband zal staan met Hooglied IV:1.

kant en haar lengte was gelijk hare breedte; en hij mat de stad op met den stok: twaalf duizend stadiën; haar lengte en breedte en hoogte waren gelijk. En hij mat haar muur op honderd vier en veertig el, menschenmaat, die engelenmaat is. En de bouwstof van haar muur was diamant; en de stad was zuiver goud gelijk zuiver glas. En de fundamenten van den muur der stad waren met allerlei edelgesteente versierd. Het eerste fundament was diamant, het tweede robijn, het derde lazuur, het vierde smaragd, het vijfde sardonix, het zesde sardius, het zevende chrysoliet, het achtste béril, het negende goudtopaas, het tiende chrysopraas, het elfde saffier, het twaalfde amethyst. En de twaalf poorten waren twaalf paarlen; iedere poort was uit één parel en de straat der stad was zuiver goud, gelijk doorschijnend glas.

En een tempel zag ik in haar niet, want de Heere God de Almachtige, is haar tempel en het Lam. En de stad heeft de zon en de maan niet van noode, dat die haar beschijnen, want de Heerlijkheid Gods verlicht haar en hare kandelaar is het Lam. En de volken zullen bij haar licht wandelen en de koningen der aarde brengen hunne heerlijkheid en eer in haar; en hare poorten zullen niet gesloten worden des daags, want daar zal geen nacht zijn en de heerlijkheid en de eer der volken zullen in haar gebracht worden. En in haar zal niets onreins binnen komen en niemand, die gruwel en leugen doet, doch alleen zij, die geschreven zijn in het boek des levens van het Lam.

En hij toonde mij een rivier van water des levens, helder als kristal, ontspringende uit den troon van God en van het Lam. Midden op hare straat en aan weerszijden van de rivier staat het geboomte des levens, dat twaalf maal vrucht draagt, iedere maand zijn vrucht gevend en de bladeren van het geboomte zijn tot genezing der volkeren. En geen vervloeking zal er meer zijn. En de troon van God en van het Lam zal daarin zijn en zijne dienstknechten zullen Hem verheerlijken en zij zullen zijn aangezicht zien en zijn Naam zal op hunne voorhoofden zijn. En er zal geen nacht meer zijn en zij hebben geen licht van een lamp of licht der zon van noode, want de Heere God zal hen verlichten en zij zullen als koningen heerschen in alle eeuwigheid.[76)]

76) Openb. 21:9-27 en 22:1-6.

Hier niets meer van het Jeroesjaleem van Dawied en Sjalomo, dan haar eeuwige naam en de namen der twaalf stammen Jisraëels, - en dat de heerlijkheid en de eer der natiën in haar gebracht zullen worden.

Hier is het Jeroesjaleem van den nieuwen hemel en de nieuwe aarde.

Want Die op den troon gezeten was en Die dien nieuwen hemel en die nieuwe aarde had geschapen en het heilige Jeroesjaleem uit den hemel doen nederdalen, de Bruid, de Vrouw des Lams, - Hij had gezegd: Zie, Ik maak alle dingen nieuw.

En in het Jeroesjaleem van Sjalomo, toen het in top van zijn glorie dat Nieuwe Jeroesjaleem afschaduwde..... ontbrak Abisjag, type van de Bruid, de Vrouw des Lams, het Nieuwe Jeroesjaleem en haar geredde menschheid.

Lang had Noebia, het goudland, het land der vijf watervallen van den Nijl, gebukt onder den scepter der pharao's en met de schatten van het goud zijner bruine en gele zandsteengebergten de beschaving van het noordelijk Nijldal moeten betalen. De karavaanwegen uit het diepe zuiden, waar de bergen hun sneeuwkruinen verhieven boven de gloeihitte der keerkringszon uit, - en die uit de westelijker gebieden, waar de zwarten, de Nechesioe woonden, - bereikten Egypte bij den eersten waterval en ruilden er hun waren: luipaardvellen, apen, elpenbeen, harde en welriekende houtsoorten.

De twaalfde dynastie van het Middenrijk dringt dieper door. Sesostris de eerste onderwerpt het zuiden tot aan ‘de einden der aarde.’ Onder hem hoort men reeds van het ‘ellendige Koesch.’ Sesostris de derde, de eigenlijke veroveraar van Noebia bouwt de vestingen Semmeh en Kummeh tegenover elkaar, even boven den tweeden waterval en stelt de grens van Egypte daarmee opnieuw in het zuiden vast. Thoetmes de eerste van het Nieuwe Rijk verovert de hoofdstad der Noebiërs Napata, dat nu ruilmarkt van den handel wordt en Noebia krijgt den naam: Het Zuiden.

De stammen, die Noebia bevolkten, waren van Chaamietischen oorsprong, evenals de noordelijke Egyptenaren. Bij het begin van het achttiende koningshuis mengen zich negers onder hen, het eerst vermelde optreden van dit volk in de geschiedenis. De grooten van Koesh, heet het in de Egyptische opschriften, brengen den

pharao geschenken: goud in ringen, in barren, in buidels, edelsteenen, elpenbeen, struisveeren en -eieren, apen, luipaarden, giraffen, honden, runderen. De pharao zegent hun met den godsdienst van Amon, met Egyptische taal en schrift. Hun god Dedwen werd in het Egyptisch pantheon opgenomen. En om den godsdienst van Noord-Egypte te doen zegevieren, laat Ramses de Groote tempels bouwen in Koesj.

Maar in het mengvolk van Nijl- en Negerchammieten en Semmieten, uit Arabia overgekomen in den loop der eeuwen, is de hang en drang naar vrijheid, naar een eigen zelfstandig volksbestaan blijven leven, tien, vijftien eeuwen lang.

Men voelt in het zuiden de zwakheid van het een en twintigste vorstenhuis, het Tanietische, dat den overgang meemaakt van de tiende naar de negende eeuw en slechts Noord-Egypte onder zijn scepter heeft, - en Koesj scheurt zijn banden met Egypte.

In Napata bestijgt een regeering den troon, waarin naar het voorbeeld der verwante Sabaëers in de woestijn der oostkust van Egypte en der westkust van Arabia het moederrecht heerscht, waaruit zich het koningschap der vrouw kan ontwikkelen en sinds enkele jaren heeft de veerkrachtige figuur van Maqueda er zich de kroon op de donkere lokken gezet. - Ze laat zich door priesters vertellen van de dagen en daden van koningin Hatschepsoet van Egypte te Noet-Amon. Ze bezoekt er haar graftempel; laat zich de inscripties voorlezen en duiden. Ze dorst naar de wijsheid der voorgeslachten tot regeering van haar rijk.

Daar dringen tot haar door de geheimzinnige geruchten van den koning Sjalomo van Jeroesjaleem, den zoon van Dawied, den geliefde van zijn God Jahwè, die nergens wordt gediend dan in Jisraëel.

Schoon als zijn vader, dichter en harpenist als deze, overtreft zijn chookma de gesprokene en geschrevene van alle tijden. Nieuwe mesjolim vloeien dagelijks van zijn lippen, die zijn schrijvers opteekenen en voegen bij de uit alle verzamelingen der wereld uitgelezene. Hij verhandelt over alle planten en dieren. Hij heeft een rijkslied geschapen, dat van tijd tot tijd wordt opgevoerd tot bewondering van ieder, die het hoort en ziet. Zijn oordeel in de gerechtszaal verbaast voortdurend. Zijn rijkdom overtreft dien van al zijn tijdgenooten. Zijn stad, zijn paleizen zijn tempel, 't is alles

van een opvatting, die men nergens aanschouwt en van groote schoonheid, alles ter eere van Jahwè, die nergens wordt gediend, dan in Jisraëel.

Zoo verhalen de vertellers der karavanen, die alle oorden der wereld kennen en dus weten, wat ze moeten prijzen.

Het wordt Maqueda duidelijk, dat ze met eigen oog moet gaan zien, wat er van dat alles is, opdat haar regeering zich siere en sterke, met wat daar oog en oor en geest verrukt.

Ze beraadslaagt met haar wijzen, ze verzamelt een krijgsmacht, ze maakt haar plannen, ze kiest geschenken, ze kiest haar tijd - en reist heen.

'Koesj haast zich, zijn handen naar God uit te strekken!'

Men is er in Jeroesjaleem aan gewend geraakt, dat koningen uit verre landen gezanten met geschenken zenden of zelf daarmee komen. Dat ze met vragen over staatsbewind, rechtspraak, legerinrichting komen, met vragen naar wijsheidswoorden, met raadsels, met mesjaliem vol diepen zin.

Dan bemerkte men dat des konings geest spreuken bevatte, als de zee wemelende zielen. Door zijn cantilenen, mesjaliem, raadsels, duistere uitspraken, stortte hij de volken in bewondering. Zijn wijsheid overtrof die van alle zonen van het Oosten en de geheele wijsheid der Egyptenaren. Heel de wereld verdrong zich in de poorten van Jeroesjaleem, de residentie der wijsheid, waar de zoon van Dawied gehoor verleende in zijn beroemde troonzaal aan zijn 'broeders' en hen belichtte met de stralen van zijn doordringenden geest. Jeroesjaleem heeft de plaats ingenomen van religieuze hoofdstad der gansche aarde.

Aan dat alles is men er gewend geraakt.

Maar als een mare, die alle verzadiging van roem en glorie plotseling in nieuwe begeerte omzet, klinkt het verhaal van snelle boodschappers uit Beërsjeba, dat over de Nahaar Mitzrajiem is getrokken een machtige koningin uit 'het Zuiden' met een zwaar krijgsheir, en hovelingen, met een stoet van knechten en kameelen, wier ontvangst in Jeroesjaleem bijzondere maatregelen zal vereischen. Zoo wilde het hof er, des noodig, gewaarschuwd zijn.

Een schitterend escorte werd Maqueda tegemoet gezonden tot Chebroon.

De kroonprins, de legeroverste, de lijfwachtcommandant en de vriend des konings met 's konings prachtig versierden staatsiewagen en honderd man lijfwacht in vol ornaat met gouden schilden uit de troonzaal en de roodwitte pluim op de bronzen helmen. Men begreep in Jeroesjaleem, waarom het ging en juichte de geliefde grooten van het koninklijk hof hartelijk toe. En toen ze den volgenden dag wederkeerden, was de weg van Beethlechem af bestrooid met twijgen en gebladerte en de lucht vol gejubel.

Voorop reden de vier koninklijke ruiters. Dan staande op den staatsiewagen met de gepluimde rossen, welker tuig blonk van goud, de geheimzinnige koningin van het Zuiden in gloeiend rooden mantel, die, als hij bij wijlen openwoei, een nauwsluitend gewaad van het fijnste en reinste byssus liet zien, - een gouden kroon op haar donkere lokken, met gratievollen glimlach en fonkelend oog. Achter haar Sjalomo's trawanten met blinkende wapenen. Daarachter de lijfwacht der koningin, de kameelengroep met Maqueda's gevolg, staatsievrouwen en paleisdienaren. Dan een lange stoet van kameelen, enkele beladen met de benoodigdheden der vorstin en haar gezelschap, vele met de geschenken voor haar befaamden gastheer. Ten slotte vijf en twintig duizend man van haar legermacht, tienduizend Noebiërs en vijftien duizend Nechesioe.

De Dalpoort ontving den langen optocht, nadat de troepen in de vlakte van Rephajiem waren achtergebleven en een wonderlijke, geestdriftige deelneming deed vele bewoners der straten, waar hij doortrok, kleeden werpen voor Maqueda's wagen. Bij de paleisviaduct en over het diepe dal met zijn weelderig begroeide hellingen. Maqueda's bewondering, reeds door materiaal en bouwwijze van poort en muren gewekt, steeg door de trotsche constructie der viaduct over het diepe dal met zijn weelderig begroeide hellingen en door het geweldig terras, waarop tempel en paleizen rustten, de laatsten temidden van een bloem- en lommerrijk park.

In haar hoofdstad Napata hadden in vervlogen eeuwen door het priesterdom van Noet-Amon aangestelde vorsten over Noebia, ‘vorsten van Koesj en hoofden der Zuidelijke Landen,’ een reusachtigen Amonstempel gebouwd en sphinxenlanen aangelegd. Een vijftigtal pyramiden van geringe hoogte was rondom de stad verrezen voor hun ‘voortdurend leven.’ - En een paleis had hunne

majesteit zich gebouwd naar het voorbeeld van ‘Het Huis, groot van Overwinning’ van Ramses den Groote in Tanis, - alles nog lager van opvatting dan de vergroofde kunstzin, waarvan hun machtig voorbeeld getuigde.

Wat ze hier aanschouwde, was iets geheel anders. Veel minder geweldig en grof en groot dan Napata's priesterlijk en koninklijk kwartier, maar van een stille, geheel eigene, bekoring. Toch niet zonder kracht, getuige de veertig ellen hooge kwadermuur, die een terras omklemde, waarvan af priester- en koningschap - stad en land beheerschte. Waar gaf de wereld iets dergelijks te aanschouwen! Voor de vensters van het met tapijten en guirlandes versierde vrouwenpaleis, verdringen zich schoone, lachende gestalten, om de geheimzinnige, hooge bezoekster te zien en een regen van bloemen daalde op Maqueda's wagen en op de ruiters en trawanten neer, het hart der vorstin vroolijk stemmend en dankbaar voor zooveel ongedachte hartelijkheid.

De deuren van Nofernere's paleis wachtten wijd geopend de Noebische vorstin, wier voorgangers op den troon de Tanietische dynastie hun onderdanigheid hadden opgezegd. Maar de Tanietische dynastie, hoe zou ze over ‘de einden der aarde’ haar macht hebben kunnen laten gelden, als ze Opper-Egypte had moeten loslaten en de kroon der ‘beiden Landen’ haar te zwaar was geworden?

De vier hooge ruiters stegen af. De kroonprins trad naar Maqueda's wagen, hielp haar uitstijgen en betrad met haar de hal van het paleis, waar Nofernere haar gast wachtte en hartelijk omhelsde met de woorden: ‘Zie uwe zuster in koningin Nofernere.’

Ze bracht haar naar wat zij de Tanietische verdieping van haar paleis noemde. Een trap van gepolijste Noebische zandsteen bracht in een hal, waaromheen een viertal vertrekken lag. Drie daarvan kwamen met een deurpost, waarin een zwaar gordijn hing, uit in deze hal. Haar wanden waren versierd met half zuilen, als in de Amonstempels van Karnak en Tanis. De deurposten waren zwaar verguld, de vakken tusschen de zuilen in groen en donkerrood opgewerkt.

Alle teekening en symbool van Cheemietische goden had Nofernere uit haar paleis geweerd, met hoeveel zorg Tanietische kunstenaars

ook alle schoonheden van het ‘Huis groot van Overwinning’ in kleiner afmetingen hadden pogen aan te brengen.

Ze trad met Maqueda het grootste der vertrekken binnen door de gouden deurpost, welker gordijn door een paleisdienaar in Syrisch gewaad met korte schoudermantel, uit gouden en roode banen, horizontaal en nauwsluitend om het lichaam, werd opgeheven.

‘Hoe schoon die donkerblauwe hemel met gouden sterren bezaaid en die prachtig gegroefde zuilen uit de graven van het Middenrijk!’ riep Maqueda uit. ‘Alles naar de maat uwer heerlijke woning, mijn zuster. - Maar ik wilde het Nijldal met al zijn in millennien geschapen oude schoonheden ontvluchten voor de geheel andere wereld van uw woudrijke bergen en dalen, - en zie, ik ben er teruggekeerd!’

Nofernere glimlachte om haar woorden, nam haar bij de hand, trad met haar de verkleinde eetzaal van haar vaders paleis door en een derde zaal binnen, die Maqueda in verbazing deed uitroepen: ‘Het park van Tanis!’

‘o Hoe herkent ge dat? Zijt gij er veel geweest?’

‘Slechts eenmaal op een reis, om het land der witte kroon te leeren kennen, maar het heeft een zoo diepen indruk op mij gemaakt, dat ik het aanstonds herkende.’

‘Het was mij de liefste plek van geheel mijn geboorteland. Daarom beloofde mij de koning, toen ik het voor dertien jaren hem als mijn bruidegom vertoonde, dat hij het hier zou nabootsen rondom een lusthuis. Hoe lief hij dat ook bedoelde, het gelukte slechts gedeeltelijk. Daarom heeft hij het nog eens hier op vloer en wanden laten afschilderen door kunstenaars uit Tanis.’

De zoldering van het ruime vertrek, gedragen door vier ranke zuilen, met gesloten lotoskapiteel, in oranje en groen opgewerkt, was hemelsblauw met in het midden een witte wolk.

‘o Zie, de vloer met de drie lotosvijvers!’ riep Maqueda herkennend uit. - ‘En hier de hal van groen op den heuvel met de reuzenvarens en den kring van godenbeelden! Maar waar zijn de laatsten?’

‘Alle goden met hun symbolen, in welker geloof in ben opgevoed, heb ik laten varen, mijn zuster, hoewel ik Horus als gevleugelde zonnediscus ongaarne mis als versiering boven de deurposten. Wij zijn hem daar zoo gewend, is het niet? - Maar ik dien alleen

den eenigen God van mijn volk; ik ben Jahwiste geworden. Ge zult van de goden van Cheem hier zweem noch schaduw meer ontmoeten.' -

'o Mijn zuster, ik ben ook herwaarts gekomen, om den God van koning Sjalomo te leeren kennen. - Ik zal hem vragen, mij veel van Hem te vertellen. Is het veel wat er van Hem te weten is?' 'Zeer veel, want uitgebreid zijn de heilige schrifturen, waarin over Jahwè en zijn dienst wordt gehandeld, waarvan ge in zijn tempel veel, maar lang niet alles zult aanschouwen. Ik zal niet roemen, dat ik alles van Hem weet, maar steeds leer ik er nog nieuwe dingen bij en immer is mij dat een nieuw genot.'

'Ik zoek een nieuwen god voor mijn rijk. Bij onze afscheiding van het rijk der pharao's hebben wij ook aan het invoeren van een nieuwen godsdienst gedacht, opdat de band aan Cheem door tempels en priesterdienst ook langzamerhand verdwijne. Gedachtig aan den hervormer van Achet-Aton, moet men daarbij echter voorzichtig te werk gaan.'

'Maar ik vergeet bij onze drukke gesprekken, mijn lieve zuster op den troon van Koesj, u de verfrissching aan te bieden, waarop aangekomenen van een lange reis recht hebben,' en Nofernere bracht haar bij de bestuurderes van morgen- en badkamer.

Intusschen schikte ze in de ontvangzaal met den sterrenhemel op een uit dioriet opgebouwde lage estrade de kussens en tapijten waarop ze straks haar gekroonde gastvriendin zou ontvangen.

Peinzend staarde ze al wachtend naar het fraaie kleine smaragden zitbeeld van haar vader Psoesjennes. De blauw beschilderde cheperesh, de helmkroon met de witte sterren en de Urëusslangen, dreigend dood en verderf, wie den Horuszoon durfde naderen, dekte zijn eerwaarden schedel. De over de borst gekruiste armen naar het standvastig model der eeuwen, eeuwen der Egyptische traditie, hielden in hun vuisten geklemd den geesel: 'Wee den rug mijner vijanden' en den kroonstaf: 'Heil der volkeren.'

De twee Egyptische koningsvrouwen van ongelijken leeftijd en rang zetten haar gesprek voort en Maqueda vernam naarstig naar den dag van morgen, haar ontvangst in de troonzaal van het cederwoudhuis en op den troon de glorie der vorsten, Sjalomo.

De vierde ure van den volgenden dag, den tienden Siwaan, had rondom den koning van Sioon al wat groot en heerlijk was in zijn schoone, nieuwe hoofdstad samengeroepen. De late morgenzon wierp nog schuinsche bundels van haar warme stralen door de open vensters van den oostgevel der troonzaal. Die van den westermuur gaven uitzicht op het veeltintig loover van den paleistuin, door zonneglans overfonkeld. Daar binnen schoven de gouden stralen over de roode, geurige zuilen der cederen of bliksemden op de groote gouden schilden, die hen aanhingen, of op den gouden vloer, waar tapijten dien niet bedekten, - alles wijnrood en goud. Langzaam vulde zich de zaal, met wie in de villae en burchten van den Sioon of in het handelskwartier en den burcht der Weststad hun verblijf hadden, allen in hun staatsiegewaden van rood en goud. Hen vergezelden hun echtgenooten in kleurige kleedij, geurend van welriekende oliën en specerijenkussentjes. Men ging de geheimzinnige figuur der koningin van het Zuiden ontmoeten, de koningin van Koesj, van de einden der aarde.....

Toen de deur op de marmeren estrade zich opende en de koninklijke familie met haar gevolg binnentrad, rijden de aanwezigen in de zaal zich tusschen de zuilen, ter weerszijden van het middenpad tegenover den troon.

Nauwlijks had de koning in goud en purper met de muurkroon van Sioon op het hoofd en den gouden scepter van Malkizedeq in de rechter, den troon bestegen, of aan den ingang der zaal trad Loema binnen, den gouden paleisvoogdstaf in de hand en gevolgd door zes zaalwachters in rood en goud.

Achter hen trad Maqueda.

De ‘Koningin van het Zuiden’ droeg ook haar kroon.

Op haar purperen mantel daalden haar ravenzwarte haren neder en omkransten haar gelaat, donkerbruin door de keerkringszon. Haar trekken waren door de spanning van het oogenblik verstrakt. Achter haar kwamen haar hoofdofficieren, nog in de wapenrustingen van het Middenrijk. Twee sierlijke struisveeren in een metalen hoofdband gestoken en liggend over den schedel. Het bovenlijf met smalle banden omwonden. Een prachtige strijdbijl in den gordel, waarvan een geplooide linnen rok afhing. - De burgerlijke waardigheidsbekleeders droegen een nauwsluitend haren vlechtwerk op het hoofd tot vlak bij de wenkbrauwen, de

ooren mee insluitend. Het donkere bruine bovenlijf geheel naakt. Een geplooide linnen rok vanaf den middel en een lange rechte staf in de hand, - het burgerlijk gewaad van het Middenrijk. - De grooten der Nechesioe vlak achter hen, zwart als ebbenhout, kroesharig, diklippig, alleen met een schaamtegordel gekleed.

Sjalomo verrees bij hun nadering langzaam van zijn zetel.

'De majesteit der koningin van Koesj komt die van den koning Sjalomo haar hulde bieden!' riep Loema luid.

Toen knielde Maqueda voor den grooten Dawiedszoon. Allen achter haar deden eveneens, buigend het hoofd op den grond.

De koningin echter hief haar handen omhoog, in het Semietisch luid haar ontroering uitend met woorden nog gedeeltelijk door het Egyptisch hofceremonieel ingegeven:

'o Groote koning Sjalomo, gij gelijkt de zon in uw verschijning. Uw stralen trekken het leven aller volkeren naar zich toe. Sedert uw troonsbestijging zijn wonderen van wijsheid en wetenschap geschied. Langs heel het Nijldal hebben de rotsen der oevers weerkaatst, hoe gij den knoop ontbonden hebt, door overspel en leugen onlosmakelijk gelegd. Tot in mijn rijk bij de watervallen werd het vernomen.'

'De karavanen droegen langs de handelswegen mee, dat gij een bundel spreuken hebt verzameld van een omvang, als geen der volkeren bezit, van een diepte als nergens werd bereikt. - Dat komt, wijl uwe lippen zijn als een waag. Uw tong bepaalt juister waarde, dan de tong eener weegschaal. - Wat is er te weten, dat gij niet weet, wat kan eenig mensch, dat boven uw vermogen is! Uw harpen overklinken de woestijnen, de bergen weerkaatsen uw gezangen. - Gij hebt een lied geschapen, dat gehoord en aanschouwd wordt. Waar werd immer zulks vernomen?'

'Gij dient een God, dien de geheele wereld niet kent en gij hebt zijn dienst in uw koningschap verheerlijkt met het scheppen van een steilen berg en het bouwen daarop van zijn heerlijken tempel en de prachtige paleizen van zijn koningschap.'

'Zie, daarom strekken wij onze handen uit naar het wonder van uw God Jahwè en zijn tempel en dat van zijn koning en diens paleizen, naar uw stad en naar uw volk, om het gansch eenige en uitzonderlijke, dat in dat alles aan de volkeren der aarde wordt geopenbaard.'

‘Geprezen zij Jahwè uw God, die zulk een welgevallen aan u had, dat Hij u op zijn troon zette, als een koning Jahwès, uws Gods. Daar uw God zijn volk Jisraëel zoo lief heeft, dat Hij het voor immer doet stand houden, heeft Hij u tot koning over hen gesteld, teneinde recht en gerechtigheid te doen.’

‘Den koning Sjalomo vrede, geluk en eeuwig leven!’

Deze woorden sprak heel haar gevolg haar na en dof klonken ze uit monden vlak bij den grond.

Sjalomo, die tijdens het spreken der koningin van het Zuiden zich weer op zijn troonzetel had neergelaten, stond thans opnieuw op en sprak:

‘Koningin Maqueda en gij allen, die met haar kwaamt, rijst thans op en hoort mij aan.’

‘Wat mij in uwe woorden, o vorstin van het Zuiden, het meest heeft getroffen, is, dat gij mijn aangezicht zoekt in verband met den Naam mijns Gods Jahwè, den Schepper van hemel en aarde en al wat daar op en in is. Dat heeft geen vorst vóór u gedaan.’

‘Het is daarom, dat gij gekomen zijt den langen weg van het dal der groote rivier van Egypte, die van uw hooge bergen met eeuwige sneeuw afdaalt en in het gebied harer watervallen de rivier van Koesj is, uw rivier.’

‘Wees Jahwè deswege gezegend!’ -

‘Ook ik ben voor vele jaren den weg harer wateren langs gegaan, maar Noet-Amon met zijn geweldige tempels en tempelgroepen, was mijn zuidelijk doel en uw paradijzige valleien van haar verbreede bedding tussen de wilde watervallen hebben mijn oogen niet aanschouwd.’

‘Men heeft mij toen verzwegen, dat het Cheemietische wingewest Noebia zich had losgemaakt van het moederland en een zelfstandige plaats onder de volkeren had ingenomen. Sindsdien hebt gij krachtens het moederrecht der Sabeeërs den troon van Koesj bestegen.’ ‘Ik zie uw komen tot ons als een poging, om voor uw volk het licht te zoeken, dat gij oordeelt, niet te kunnen ontsteken uit uw eigen geest, de wijsheid, noodig voor uw zware taak, die u ontbreekt.’ ‘Dat zoeken zelf, getuigt het niet van een wijsheid, die Jahwès Geest in u ontstak?’

‘Veel wijsheid, berustend op eeuwenlange ervaring, hebt gij zonder twijfel aan het bestuur van uw land door Mitzrajiem te danken,

al werd u die niet gebracht voor den opbouw van een eigen rijk, ten dienste van het belang der volkeren, onder uw scepter vereenigd.'

'Wijsheid begeert gij ook voor uw eigen hart, - ook in het belang uwer onderdanen.'

'Maar in het uitstrekken uwer handen tot Jahwè hebt gij getoond, dat Hij u een vonk der hoogste wijsheid deelachtig maakte. Dat Hij u deed gevoelen, dat de wijsheid uwer priesters, die u eeuwig heil in den dienst van Amon-Re en Osiris willen brengen, - dat heil niet geeft.'

'Gij vraagt in dat alles meer, dan ik u in weinig woorden kan openbaren.'

'Maar onze stad en paleizen en onze harten staan voor u open. Blijf onze gast, tot het uwe verzadigd is en zie uw broeder in den koning Sjalomo van Jeroesjaleem.'

Toen verzocht Loema haar de trappen van den troon te bestijgen. Sjalomo trad op haar toe, en geleidde haar naar een gouden zetel naast zijn troon.

Een daverend, lang aangehouden gejuich vertolkte, wat het wederzijdsch gesprokene in aller hart had opgewekt.

Toen het verstierf boeide opeens hoog en krachtig een koor op de galerij boven den ingang der zaal, begeleid door zeven harpen, terwijl twee fluiten meezongen, aller aandacht.

> Elohiem, geef den koning uwe rechten
> en uw gerechtigheid den zoon des konings,
> opdat hij uw volk met gerechtigheid richte
> uwe ellendigen met recht.

Breeder envoller, - even krachtig, de twee fluiten vervangen door houten blaasinstrumenten, vervolgde het lied:

> Dan zullen vrede den volke de bergen dragen,
> de heuvelen gerechtigheid.
> Hij zal des volks ellendigen richten,
> hij zal de kinderen der nooddruftigen verlossen,
> den verdrukker verbrijzelen.

Met klimmende bewogenheid bij sterker harpenklank vervolgde het koor:

Hij zal leven, zoolang de zonne schijnt,
en de maan - van geslacht tot geslachte.
Hij zal zijn als regen, die valt op de weide,
als regenstroomen, die de aarde doorvochtigen.
In zijne dagen zal de rechtvaardige bloeien
en volheid van vrede, tot geen maan meer schijnt.
En hij heersche van zee tot zee,
van de rivier, tot de einden der aarde.

Iets van triumf in stemmen en fluiten bracht de strophe:

De zonen der woestijn zullen voor hem knielen.
Zijn vijanden zullen het stof lekken.
De koningen van Tarsjiesj en der eilanden
zullen geschenken hem brengen.

Even stokte het koor. Dan, met verrassenden nadruk, geldend de hooge gast:

De koningen van Sjeba en Seba schatting,
ja, alle koningen zich voor hem nederwerpen
alle natiën zullen hem dienen.

Dan weer geheel zichzelf, maar zacht en vol teer accent bij de harpen:

Want hij zal redden de schreiende nooddruft,
de ellende, die niemand ter hulp komt.
Hij zal den arme en nooddruftige verschoonen
en de zielen der armen verlossen.
Van druk en geweld bevrijdt hij hun zielen
en duur is hun bloed in zijn oogen.
Hij zal leven en men geve hem het goud van Sjeba;
men late niet af voor hem in gebed en zegening.

Hooger en voller en met hel fluitgejuich:

Op de bergen daarboven zij volheid van koren,
zijn vrucht, als de Libanoon ruischend.
En uit de steden bloeien ze op als het kruid der aarde.
Zijn Naam zal duren tot in eeuwigheid.
Zoolang de zon straalt bloeie zijn Naam.
In Hem zij zegen over alle geslachten.
Alle volkeren prijzen Hem zalig.

Een korte accentpauze. Dan een losbarsten van alle krachten met hier en daar een cymbelslag:

> Gezegend zij Jahwè Elohiem, de God van Jisraël,
> die alleen wonderen doet;
> gezegend zij zijn heilige Naam tot in eeuwigheid.
> De gansche aarde worde van zijn heerlijkheid vol!

Lang werd het slotaccoord aangehouden. Dan, begeleid door een zilveren bazuin en langzaam in pianissimo vervloeiend:

> Ameen, ja ameen.....

Maqueda was zichtbaar ontroerd. Dat lied, die muziek, - wat voor onbekende schoonheid openbaarde zich daarin? En het gold ook haar; haar land en ambt werd er in genoemd. Waakte of droomde ze? Had Jahwè haar komen tot zijn tempel en koningschap reeds voorbereid hier in Jeroesjaleem?

‘Machtige vorst van Sioon, hoe grijpt mij dit alles aan, - meer, dan ik thans kan zeggen. - Maar wat voor muziek en zang heb ik gehoord? De priesterkoren van Amon-Re zingen slechts te samen één lied. Hier hoor ik als het ware meerdere zangen dooreen gevlochten.....’

Sjalomo en het hof waren met hun gast de troontrappen afgedaald. De koning wenkte Machazioth.

Hij kwam en boog zich op één knie voor de majesteit van Sjeba en de koning herhaalde hem haar vraag.

‘Zijt gij de maker van dit lied?’ vroeg ze.

‘De schepper van het lied, o vorstin, is onze groote Dawied geweest, de vormgever is zijn groote zoon, - slechts de bekleeder met tonen is uw knecht.’

‘Alzoo twee koningen zijn makers en hun zangmeester zijn verklanker! o Zeg mij, wijze in muziek en zang, hoe komt gij aan die wondere mengeling van klanken, waarin ik nauwlijks een zangwijze ontwaar.’

‘Den volkeren, o vorstin, waaraan Jahwè bijzonderlijk een oog voor den omtrek der dingen gaf, zooals die van de landen der Chamieten en Jafeethieten, is de zangwijze genoeg. Maar het volk Jahwès, in wier harten Hij woont en in het bijzonder in onze twee groote koningen, hebben den drang gevoeld, om ook de diepten

Gods uit te drukken in klanken. En die diepten Jahwès pogen wij eenigermate te vertolken door drie- tot vierdubbelen samenklank van tonen. (j)

Uwer majesteit gewekte belangstelling zal nog grooter arbeid in zang en muziek en spel leeren kennen, als gij onze gast wilt blijven, tot uw hart ook daarin verzadigd is,' sprak de koning.

'Van hoeveel schatkameren van schoonheid bezit gij de sleutels, vraag ik reeds, nu ik nog slechts één dag uw gast ben. Uw gast te blijven, tot gij ze mij alle hebt ontsloten..... ben ik daartoe in staat, heb ik daarvoor de kracht?'

De koning nam zelf een gouden beker met gouden wijn van een der rondgedragen schenkbladen en bood ze haar met een betooverenden glimlach aan.

'Sterk dan uw hart met een dronk van één onzer beste wijnen.' Tegelijk wenkte hij Abida.

'Aan dit echtpaar is toebetrouwd de opvoering van ons Rijkslied met zang en spel,' sprak hij. En dan tot Machazioth en Abida: 'Mijn geliefde Rijkszangmeesters, vertelt der majesteit van Seba, Koesj en Noebia, wat haar noodig is te weten, om haar begeerte te wekken tot een opvoering van het Rijkslied in de tuinen van Etaam.'

Hij wendde zich thans tot haar grooten en kon hen moeilijk bewegen, uit hun geknielde houding zich op te heffen, zoo groot was de indruk, die zijn persoon op hen maakte, zoo ook zat het ceremoniëel der pharaonenhoven hen nog in ziel en bloed.

Nofernere bracht de vrouwlijke majesteiten tot koningin Maqueda, de Gebira Naäma en de majesteit uit het rijk der vrouwlijke schoonheid en der liefde des konings: Faroena van Tyrus, de Arhstarte gewijde.

Daar noodigde Loema de koninklijke familie en alle aanwezigen uit, de geschenken in oogenschouw te nemen, die de koningin van Koesj voor den koning van Sioon had medegebracht, en die waren uitgestald in de voorhal der troonzal waar de zuilen van koper waren en de wanden van onbekleede steenen, door het dak van cederhout beschut tegen zon en regen.

Een dubbele wacht van trawanten der koningin en des konings hadden den enormen schat bewaakt.

Een verrukelijke geur vervulde de hal. Stapels van allerlei spece-

rijen, vluchtige, welriekende oliën in prachtige vazen, welriekende houtsoorten in machtige stapels mengden hun aromen tot een onbeschrijfelijke weelde voor de reukorganen - in hoeveelheden, als niemand in Jeroesjaleem ooit had aanschouwd. Elohiem had de gloeiende keerkringszon van Afrika bevolen, te trekken en te stoven uit de vruchtbaarheid der rijkbevochtigde en gloeiende aarde al die scheppingsweelden en wonderen, die hier aan zijn Sioon als schatting brachten, alles wat ze waren door zijn almachtigen zegen.

En op zware eikenhouten tafels was neergelegd zes duizend kilogram goud in staven, barren, ringen, dezelfde waarde, waarmee de koning voor enkele jaren de pandsteden van Chiraam van Tyrus had gelost: honderd twintig talenten.

En op een tweede lange tafel een macht van edelsteenen, onbewerkt, - alleen met één gladgeslepen vlak, opdat de verrijkte, die ze ontving, zou bewonderen de kleuren en glanzen, waartoe de almacht van den Schepper het gesteente der aarde kan verheffen. ‘Mijn zuster,’ sprak de koning, toen zijn blikken het al hadden omvat: ‘Het zal u niet zijn ontgaan, bij het aanhooren van mijn kroningspsalm, dat voor dertig jaren, toen gij nog als kind uw spel speeldet, Jahwè uw komst in dien psalm heeft voorspeld met de woorden: De koningen van Sjeba en Seba zullen schatten brengen - en die andere: Hij zal leven en men geve hem het goud van Sjeba. - Ge zult thans begrijpen, waarom ik last gaf, dien psalm te doen hooren bij uw plechtige ontvangst in mijn hoofdstad, want zie, niet alleen door uw komst, maar tot in wat gij als geschenken medebracht, heeft die profetie mijns vaders, de profetie Jahwès zich vervuld.’

‘Uwe milde geschenken spreken luide tot ons: Ziet Gods wijze wegen! Wat is zijn Almacht onze aanbidding waard, wat schittert zijn wijsheid, om voor te knielen, als Hij over zijn aardrijk zijn zegen gebiedt!’

‘En wat deze geschenken van het menschelijke ons zeggen, dat is, dat Koesj een machtig, door God gezegend koninkrijk is en wij zegenen de majesteit van koningin Maqueda, wier scepter zoo groote schatten te beheeren kreeg, dat zij zulke geschenken kan bieden.’

‘Milde geefster en allen, die rondom ons staat, erkent opnieuw,

dat Jahwè onze God, onze lieve koninklijke gastvriendin, nadat Hij door de werking van zijn Geest in haar hart haar en haar gevolg tot ons zond, - haar de bouwstoffen van het eeuwige Jeroesjaleem, dat Hij eens zal doen verrijzen en waarvan het onze een flauw schijnsel vooruitwerpt in den nog ongeboren dag der komende eeuwen, - als afschaduwing heeft toegezonden.'

'De honderd twintig talenten goud namelijk zijn de heerlijkheid van zijn gouden straten. De edelsteenen zijn de bouwstoffen van zijn muren en poorten. De specerijen zijn de onbeschrijfelijk heerlijke dampkring, die het zal doorzweven, Jahwè en zijn Masjiaach verheerlijkend en zijn volk dronken makend van hemelschen wellust.' -

'Een symbolische kus van den koning Sjalomo, danke en eere u voor de vervulling van deze heerlijke profetie van Koesj in het Jeroesjaleem der schaduwen van zijn Masjiaach.'

Hij omhelsde zijn gast in aller tegenwoordigheid. Een donker purper overtoog haar gelaat. - Luid gejuich vergezelde dit allen ontroerend oogenblik, - onvergetelijk in Maqueda's leven.....

In het wijnrood en goud der troonzaal en den wijnrroden en gouden uniform der staatsiegewaden voor de hoogste plechtigheden van het koninkrijk, waartusschen met rood en goud uitgedoschte dienaren, gouden schenkbladen met gouden bekers vol Esjkoolwijn en gouden gebakschalen ronddroegen, - en dat alles beschenen door de gouden stralen der siwaanzon, had Maqueda haar eersten grooten dag in Sioon beleefd. Zoo groot, dat haar geest er zich onder neerboog en men haar moest ondersteunen, toen zij ontijdig de zaal verliet.....

b. Licht en duister

Maqueda had in één der slaapkamers van het cederpaleis de rust gevonden, die haar geschokt gevoelsleven behoefde. De koning had haar zijn Babilonischen lijfarts gezonden, die begreep, dat slechts korte rust het gevoelig, maar veerkrachtig gestel der koninklijke gast het evenwicht zou hergeven. - Zoo kon hij bij zijn tweede bezoek haar overbrengen zijns konings boodschap als antwoord op haar verzoek, dat hij haar den volgenden dag in zijn cabinet kon wachten voor een vraaggesprek.

Hij wandelde tegen het afgesproken uur rustig heen en weer in zijn werkkamer.

Hij had den Egyptischen sierkunstenaars bij den bouw van zijn nieuwe paleis geweigerd, wanden en vloer te overtrekken met goud naar het voorbeeld der hoogste pharaonenweelde, omdat slechts het Debir in Jahwès tempel, de woonplaats der Heiligheid Jahwès, geheel van goud was en Jahwès koning geen godenzoon.

Toen had men het bekleed met gebeeldhouwd accacia. De warmgele tint met donkere vlammen gaf een behagelijke omgeving, met de meubelen van hetzelfde hout en aantrekkelijk geheel. Hout, dat den goudtint het naast kwam.

Kleurige babylonische tapijten op den cederen vloer gaven de afwisseling, die voor eentonigheid behoedde.

Zachtkens werd op de deur geklopt, die op 's konings toestemming door Loema werd geopend, aandienend de majesteit van Sjeba, Koesj en Noebia.

Ze trad binnen. Sjalomo nam haar hand en geleidde haar naar een zetel, waartegenover hij plaats nam.

Haar schoonheid trof hem, - nu meer, dan bij de ontvangst in de troonzaal. Haar kleurige, dunne, nauwsluitende kleed deed haar welgevormde gestalte sprekend uitkomen. Een halssnoer van paarlen en een luchtige gouden diadeem op haar zware, zwarte lokken gaven soberheid bij het veelkleurige kleed. Breede banden om haar gebruinden bovenarm en pols, goud met smaragd, verhoogden de bekoring van hun ranke gevulde omlijning. Geuren als gisteren de hal der troonzaal vulden, waren met haar gekomen, aromen van Noebia, het land der keerkringszon.

Met gracelijken glimlach vernam Sjalomo naar het welvaren van zijn gast.

‘o Mijn broeder op den troon van Jeroesjaleem, hoe heeft alles, wat ik hier aantref, mijn verwachting, mijn voorstelling, van wat ik zien zou, van alles, wat mij was voorzegd ver overtroffen, zoo ver, dat het mij overstelpte en ik er mij aan moest onttrekken tot het herwinnen der kracht, om er toe weer te keeren. Waarlijk, de geruchten omtrent u, de uwen en het uwe blijven ver beneden, wat ik nu reeds zag. Hoe ver zullen ze worden overstegen door wat ik nog zien zal!’

‘We verheugen ons zeer, dat we onze nieuwe Sabeesche vriendin niet zijn tegengevallen, dat de faam ons niet heeft uitgeroepen boven het punt, waarop wij in waarheid staan. Maar zeg mij, lieve gastvriendin, wat ontroerde u het meest van al het nieuwe, dat gij leerdet kennen?’

Een blos kleurde haar wangen nog donkerder, dan de Noebische zon had gedaan. ‘De kus van koning Sjalomo in tegenwoordigheid van zijn en mijn grooten.....’

Hij stond op. Ook zij. Hij nam haar hand, trok haar zacht tot zich en kuste haar opnieuw.

‘Lieve vriendin, ditmaal niet voor onze grooten, maar slechts voor onze eigen harten. Is dat niet van nog hooger waarde?’

‘Alleen, met kussen worden geen vragen opgelost en het was toch mee daarvoor, dat gij herwaarts kwaamt.’

‘Scheppen uw kussen geen vragen in stee van er op te lossen?’ vroeg ze verlegen met een betooverenden glimlach.

‘Uw vragenschat dus nog vermeerderd en..... misschien wel met de grootste en diepste: wat is het symbool der kus? - Maar laten we die bewaren, tot alle andere zijn opgelost en noem mij nu uw eerste.’

‘Verklaar mij dan, mijn broeder op Dawieds troon, het raadsel, dat mij op dit oogenblik het sterkste bezig houdt: hoe is het mogelijk, dat het door mij bekleede koningschap genoemd wordt in uw kroningspsalm, tot zelfs één mijner geschenken toe? - Is daarmede mijn komst herwaarts reeds voor dertig jaar voorspeld?’

‘Zooals ik u zeide, het was mede om u dat te laten weten, dat ik last gaf tot de opvoering van dien psalm. Zij spreekt van schatten, die uw koningschap zal brengen aan het onze en zie, wat ik u verklaarde, dat uwe geschenken alle die voorafschaduwende beteekenis hebben, vindt daarin zijn reden, dat ons land en koningsschap schaduwen zijn van het eeuwige hemelsche koninkrijk Jahwès.’

‘Maar nog op een andere wijze is uw komst tot ons in de profetie voorspeld.’

‘Mijns vaders schoonste psalm noemt ook uw koningschap met de geschiedenis van het onze. Dat lied heeft hij gedicht in verband met het brengen van het schoonste symbool van onzen godsdienst

in het binnenste heiligdom van Jahwès tempel. Hij zegt daarin: Prinselijke gezanten zullen komen uit Mitzrajiem; Koesj zal zich haasten, zijn handen tot God uit te strekken.' -

'o Dat is mijn land en volk, dat ben ik niet waard.....' riep ze uit, hare handen samenvouwend op haar borst.

'Jahwès genade zoekt altijd, die haar niet waard zijn. Daarom verkoos hij ons volk tot zijn erfdeel, - maar luister: dat "haasten" werd vertolkt door de spanning die in u was en nog is, om Jahwès koning te leeren kennen en diens verhouding tot zijn dienst. - Alzoo is uw komst door één onzer grootste profeten, want dat was mijn koninklijke vader, tweemaal voorzegd.'

'Nog eens, mijn broeder, wie ben ik en wat is mijn land! dat Jahwè ons zoo heeft geëerd. Maar gij spreekt veel van nebiïsme, schaduwen en symbolen. Wat is bij u de nabi en wat zijn in Jahwès dienst, schaduwen en symbolen?'

'Om te verstaan wat het profeetschap is, moet gij weten, mijn zuster, wat de zonde, wat de val van den mensch in zonde beteekent, door onzen grootsten profeet Mosjè ons geteekend in de eerste zijner boekrollen. - "In den beginne schiep Jahwè den hemel en de aarde," zoo vangt ze aan.'

'De zonde, het kwade, is het werk van Seeth, zoo leeren de priesters van Amon-Re,' sprak Maqueda.

'Inderdaad, zoo leeren ze. Maar om het doel van uw komst te bereiken: mijn koningschap in verband met den Naam Jahwès te leeren kennen, zult gij alle leeringen der priesterschap van Mitzrajiem als dwaasheden moeten laten varen.'

'Daartoe en tot meer vindt ge mij bereid: tot een geheele losmaking van Mitzrajiem. En dat, o mijn vriend, is alleen bij u te vinden.'

Met hartstocht had ze dat gezegd. Ze was reeds bij haar gesprek met Nofernere gaan voelen, dat al haar wenschen daarheen drongen.

'Uw vertrouwen, mijn vriendin, stemt mij tot dankbaarheid. Maar gevaren voor uw stemming en welstand, mogen ons tot bedachtzaamheid manen.'

'Ik weet het en denk daarbij steeds aan de staatsomwenteling van den vierden Amenhotep.'

'Hoe groot ook het verschil zij tusschen uw bedoelingen en de

zijne, toch doet gij verstandig met lessen uit zijn verleden uw voordeel te doen.'

'Maar wij dwalen af van onze vraag: wat is de zonde?'

'De almachtige, eeuwige God - en buiten Hem zijn geen goden - schiep het engelenheir en een menschenpaar, nadat Hij hemel en aarde had geformeerd. - De vorst van dat engelenheir viel af van zijn Schepper en sleepte legioenen engelen met zich in het verderf. Ook den mensch verleidde hij, met hem partij te kiezen tegen zijn Schepper. Dat hield in, dat de mensch zijn God ging haten, zich tot Diens rang trachtte te verheffen en gehoorzaamheid aan Hem in vijandschap verkeerde. Dat was zijn antwoord op de liefdedaden der Almacht, die hem schiep in storeloos geluk tot zaligheid in gemeenschap met zijn God. Wie dat verstaan heeft, mijn vriendin, weet, dat van dien mensch en zijn nakomelingschap niets meer dan zonde is te wachten en het goede, dat hij nog doet, houdt God tijdelijk in hem in stand.'

'De mensch had tot taak, de gedachten Gods in zijn hart op te vangen en die uit te spreken, om Hem te verheerlijken. Den gevallen mensch was dat echter niet meer mogelijk. Maar om de schepping toch nog te redden uit de macht van den demon, is de Zoon van God voor den mensch in de plaats getreden. Hij heeft beloofd de schepping te zullen verlossen, door Gods wraak tegen de zonde te lijden. Dat zeggen onze schuldoffers. - Hij heeft beloofd, onze harten te vernieuwen, dat we God weer liefhebben.

Dat zeggen onze dank- en lofoffers. Zoo werd Hij onze Verlosser. Zoo vangt Hij voor ons weer de gedachten Gods op, die wij niet meer kunnen opvangen en spreekt ze voor ons uit, opdat we Gods wil en beloften weer leeren kennen. Hij leert ons Gods wet en Hij brengt ons de belofte van eeuwig heil, van geheel herstel in heiligheid en zaligheid. Als Hij dat Zelf doet, verschijnt Hij onder ons in menschengestalte. Ook roept Hij menschen, om in zijn Naam te spreken. Dat is de profetie.' -

'Dus, lieve vriendin, om de profetie, - ja om geheel onze religie te verstaan, moet ge beginnen te verstaan, wat de zonde is: niet een reeks van verkeerde daden, door eigenlijk goede menschen, maar het algeheel verdorvene van ons doen en laten, krachtens een geheel verdorven hart, tot geen waarachtig goed meer in staat, omdat zijn wil geheel tegen den wil van zijn God ingaat.'

‘In en tot dat menschenhart nu gaat Jahwè spreken, door den Verlosser, dien wij Masjiaach noemen en leert ons alles, wat God ons weer wil doen kennen en verstaan uit verleden, heden of toekomst.’ ‘En zoo is het ook, dat mijn vader, een onzer grootste profeten, zooals ik u zeide, door Masjiaachs ingeving uw komst tot ons tweemaal heeft voorzegd.’

De gespannen aandacht, waarmee Maqueda had geluisterd, had gesproken uit haar wijd geopende oogen. Toen Sjalomo zweeg, sprak ze:

‘Maar mijn vriend, gij overstelpt mij de ziel opnieuw met een voor mij geheel nieuwe gedachtenwereld omtrent den godsdienst, waarvan ik gevoel veel meer te moeten weten, om het vele dat ge mij gaaft, te kunnen bewaren. Hoe moet ik dat alles doorvoelen, doorzien, - hoe moet ik het vasthouden!’

‘Verontrust u daarover niet, Maqueda. Als ge werkelijk gevoelt dat uw heil gelegen is in de kennis van Jahwès Openbaring aan ons volk, zal ik den leider onzer wijsheidsschool tot u zenden, met wien gij heel het gebied, waarin ik u de groote wegen zal hebben gewezen, kunt herbewandelen met vele der paden in zooveel uren, als uw hart begeert. Ook met koningin Nofernere kunt ge over deze dingen spreken.’

‘Wat vrede en zaligheid voel ik varen door mijn hart!’ riep ze uit, knielde voor hem neer, haar hoofd en gevouwen handen op zijn knieën. Hij voelde het vocht harer tranen door het fijne byssus van zijn beenbekleeding dringen. Zacht streelde zijn hand haar zware lokken.’

Na enkele snikken hief ze glimlachend haar benevelde oogen tot hem op.

‘Vergeef mij, mijn koninklijke leermeester; dit is niet de wijze, om aan een antwoord op al mijn vragen te geraken.’

‘Misschien wel, om de behandelde vruchtbaar te maken voor uw gemoed,’ antwoordde hij glimlachend.

En zich weer op haar zetel neerzettend: ‘Zeg mij thans, bid ik u: wat zijn schaduwen in uw godsdienst, wat symbolen?’

‘Heel onze godsdienst wordt gedragen door profetische voorzegging, waarin schaduwen en symbolen leeren, wat haar vervulling inhoudt: de verlossing der schepping van den vloek Gods, waaronder ze ligt en zucht tengevolge van des menschen val in zonde.

Denk u nu, staande met den rug naar een lichtbron, uit welke houding ge u niet kunt omwenden. Die lichtbron beschijnt een voorwerp achter u, dat ge dus niet in het oog kunt krijgen. Maar wel valt zijn schaduwbeeld op een wand voor u.' -

'Wat leert u nu dat schaduwbeeld?' -

'Zijn vorm, zijn omtrek, zijn grootte, meer niet. Niet zijn diepte, niet zijn kleur, niet wat er op en aan is en zijn zijlijnen verandert.' 'Toch zegt die vorm u, wat het afgeschaduwd voorwerp is: een mensch, een dier, een voorwerp uit de onbezielde wereld, een huis, een heiligdom, een altaar, een waterbekken, een kist. Als ge onzen tempel zult aanschouwen, zult ge begrijpen, waarom ik deze voorwerpen noem.'

'Zoo leert onze stad Jeroesjaleem u, dat Jahwè, na de verlossing zijner uitverkoornen een eeuwig Jeroesjaleem zal scheppen met straten van goud en muren en poorten van edelgesteente. Onze tempel, dat die stad een woning Gods zal hebben, eindeloos heerlijker dan dat bouwwerk. En de schuld- en zoenoffers, daar dagelijks gebracht, leeren ons, hoe eens de Zoon van God, Masjiaach, onze Verlosser, als dat offerdier zal worden geslacht tot verzoening der zonden van al zijn volk. Ziedaar drie der voornaamste schaduwen van den dienst, waarmee wij Jahwè eeren. Als ge dien dienst zult gaan zien, zal ik u van nog andere verhalen.'

Gij vraagt mij ook, wat een symbool is. Als ik een vrouw liefheb en zij die liefde beantwoordt met de hare en wij verbinden ons in het huwlijk tot eeuwige trouw, zou ik haar een kleinood ten geschenke kunnen geven en zij mij, dat aan die trouw ons steeds moet herinneren. Dat is een symbool.'

'Als Jahwè met ons volk op den Sjinaj het verbond met de vaderen van dat volk vernieuwde en verrijkte, gaf hij dat volk, als zijn bruid, een gouden tresoorkist als symbool zijner trouw aan dat verbond. Tegelijk was die kist schaduw van Masjiaach, zooals geheel onze eeredienst, omdat de wet Gods, op twee steenplaten geschreven daar in lag, gelijk in zijn Profetenhart die gedachten Gods alleen konden worden opgevangen.'

'Ook waren die steenplaten vertegenwoordiging onzer schuld en op het gouden deksel, waaronder ze besloten lagen, werd de schaduw van Masjiaachs zoenbloed, het bloed van een offerdier, als schaduw onzer verzoening met Jahwè, gesprengd.'

‘Terwijl weer als symbool van de heiligheid Jahwès toen engelen op dat deksel zijn aangebracht.’

‘Zoo ziet ge, hoe in onzen eeredienst schaduw en symbool elkander afwisselen. Beide verkondigen ons onzen Verbondsgod Jahwè en zijn Masjiaach in al den rijkdom van hun genade, opdat het heden reeds bezitten kan, wat de toekomst zal brengen.’

Hij rees op.

‘Is mijn zuster tevreden met haar eerste les, over wat in den Naam van Jahwè ons is geopenbaard?’

‘o Mijn broeder, ik vraag opnieuw: hoe zal mijn zwakke geest omvatten, wat de Geest Jahwès u deed spreken, hoe mijn aan schemer gewende oogen, het bliksemend licht, dat gij hebt ontstoken?’

‘Wat thans begint met u te overstelpen, mijn vriendin, zal eens zich ordenen in uw hart, dat gij er heerschappij over erlangt. Wat begon met u te verblinden, zal u straks klaar doen onderscheiden.’ -

‘Laat ons thans de rollen omkeeren en beantwoord gij nu mijn vraag: hoe kwaamt gij er toe in uw aanspraak tot mij eergisteren in de troonzaal, die troon een troon Jahwès te noemen?’

Maqueda staarde een wijle naar binnen. Dan sprak ze aarzelend: ‘Ik zou het u niet kunnen zeggen.’

‘Laten we dan tot onze eerste verhouding terugkeeren: gij mijn leerling en ik uw leermeester,’ sprak Sjalomo en nam zijn plaats tegenover haar weer in.

‘Dan waart ge profetes op dat oogenblik, zonder het te weten. Ge hebt een gedachte Gods opgeroepen en onder ons uitgesproken.’ -

‘Het lag namelijk in Jahwès bedoeling, als Hij den tijd daartoe gekomen achtte, den tijd, waarin Hij zijn volk tot heerlijkheid zou voeren, koningen over dat volk te doen optreden. Maar geen koningen als over de volkeren regeeren, die door macht en geweld zich handhaven. De plaats van almachtig Bestuurder van het lot zijns volks, bekleedde Jahwè Zelf. Hij is nog onze Koning, die ons zijn wil openbaart en in alles, wat wij Hem vragen. Maar Hij heeft de uitoefening van dit koningschap opgedragen aan zijn Zoon, den Verlosser der wereld. Mijn vader heeft hiervan geprofeteerd in een zijner psalmen, waarin hij Jahwès woord aldus

weergeeft: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Sioon. - Nu is ons Sioon schaduw - daar hebt ge het weer - van het Koninkrijk van Masjiaach. Dat Koninkrijk gaat over heel de wereld, en gaat eens over in de heerlijkheid der hemelen. In dat schaduwenrijk nu heeft Hij koningen aangesteld op zijn troon, schaduw van zijn troon in dat eeuwige Koninkrijk. Zulk een troon, gij voelt het, kan niet anders dan Gods eigendom zijn en is daarom juist, maar zonder dat ge het wist, troon Jahwès door u genoemd. Zooals Jahwè een verbond met zijn geredde menschheid heeft aangegaan, zoo sluiten wij bij onze komst tot den troon een verbond met ons volk, dat we ons wederzijds zullen houden aan het wetboek van Mosjè, dat Jahwè hem heeft geopenbaard.'

'Mijn koninklijke vriend, schaduw van uw goddelijken Verlosser, leid mij steeds dieper in deze gedachtenwereld binnen, waaruit gouden lichtglans van heil mij toestraalt.' -

c. In de Voorhoven Jahwès

Maqueda was, na veel gesprekken met Nofernere, met spanning gaan verlangen, het spel der schaduwen in Jahwès voorhof te gaan aanschouwen.

Achimaäz, de zoon van Zadok, zijn opvolger als Hoogepriester, zou daar haar leeraar zijn.

Het was de zevende dag van haar verblijf in Jeroesjaleem. Om den gloed der Siwaanzon te ontgaan, die ongetemperd zou blaken in den lommerloozen voorhof, was haar gang derwaarts op het vroege morgenuur vastgesteld.

Schuin over het plankier der luchtbrug liep de scheidingslijn tusschen de schaduw van het paleis en het licht der oosterzon en langzaam verschuivend als de wijzer van een uurwerk, toen één voor één langs een smalle bronzen trap de honderd trawanten naar boven stegen in hun schoonste wapenrusting met wit-rood gepluimde helmen en de groote gouden schilden, die steeds den koning volgden bij zijn gang naar het huis Jahwès.

Ze stelden zich op in rijen van vier.

Reeds stonden ze eenigen tijd onbeweeglijk daar, toen de deuren der groote paleiszaal werden geopend. De koning met links koningin Nofernere en rechts de koningin van Noebia, trad naar

buiten, gevolgd door drie waaierdragers. De hoofdman der trawanten, die hen wachtte, bracht het mulitaire eerbewijs en trad hen voor naar het hoofd zijner manschappen. Als de vorstelijke personen hen voorbij waren en het midden van het plankier bereikten, kregen ze bevel tot volgen en met stroeve eenheid schoven de sandalen over het houten plaveisel.

Koningin Maqueda, die haar bewondering voor den prachtigen bronzen weg van paleis naar tempel van uit het park gezien, al meermalen had geuit, sprak thans van het verheven gevoel, dat haar aangreep, nu ze van zijn hoogte af neerzag op het park en in de verte de stad en langs zijn statige breedte werd gevoerd naar Jahwès Tempel.

De morgenzon overgroot de grijze zuider flank van het heiligdom met haar nog zachte stralen. De beide hooge bronzen zuilen weerkaatsten haar glans.

'Mijn vriendin,' sprak Sjalomo, 'voor enkele dagen sprak ik u van den Zone Jahwès als onzen Profeet, die de Godsgedachte voor ons opvangt en menschelijk voor ons vertolkt. Wat daar ginds voor onze oogen wordt afgebeeld en -gespeeld, is de roeping van het menschelijk hart, zijn God lief te hebben boven alles. Ook dat heeft de mensch in het eerste paradijs door de zonde in zijn tegendeel verkeerd en is zijn God gaan haten. Dat sloot den stroom der zalige liefde Gods naar zijn hart af en verwoestte er de bron: het vermogen, die liefde te beantwoorden. Toen was het onze Verlosser opnieuw, die die priesterlijke liefdedienst op zich nam. De zondige mensch kon Gods wet niet meer volbrengen, de zondige mensch kon zijn schuld niet boeten, dan met zijn eeuwig verderf. Toen heeft Masjiaach gezegd: Ik zal voor hem Gods wet volbrengen, Ik zal zijn straf dragen, Ik zal zijn schuld verzoenen.'

'Wat een liefde! - Om voor te knielen!' fluisterde Maqueda. 'Dat alles moest een vorm erlangen, een middel, om het tot het hart des volks te doen doordringen. Daarom heeft Jahwè na de uitleiding van ons volk uit Mitzrajiem Mosjè, onzen grootsten profeet tot zich geroepen op den Sjinaj en hem daar het heiligdom des hemels getoond. Daarnaar moest hij een tent, - ik dien tempel bouwen. Naar het bestek en de verhoudingen van het hemelsche heiligdom.'

'Eerst in Mosjès tent, nu in onzen tempel, moest een symbolisch

inwonen van Jahwè zijn. Jahwè wilde er een bewijs dier inwoning zenden. En Nofernere heeft u zeker verhaald, hoe bij de wijding des tempels een gelijke wolk, als eens in den tabernakel der woestijn, ook bij ons is binnengekomen en thans rust op het gouden deksel der Verbondsark, de Kapporeeth, met haar twee gouden cherubs. Dat wil niet zeggen, dat Jahwè nu in dat heiligdom besloten is. De hemelen kunnen Hem niet bevatten, maar een teeken van zijn tegenwoordigheid glanst boven het verzoendeksel, is daarvan symbool. Heel de verzoeningsdienst, het offer, het bloedvergieten is symbool en de priester, die het verricht is figuur, geen werkelijkheid, schaduw, niet de afgeschaduwde persoon. Maar wie in Jahwè gelooft, kan in het zien dezer schaduwen de werkelijkheid der dingen, die ze verbeelden, genieten. Het heeft Jahwè beliefd, daardoor het besef zijner genade, tot een onmetelijke zielevreugde ons te schenken. Het doet ons de handen uitstrekken naar de werkelijkheid, die eens komt.'

'Want het komt! Eens zullen ophouden al deze verrichtingen van den dienst der schaduwen en symbolen, als Masjiaach, onze Verlosser zelf verschijnt, van Wien mijns vaders psalm profeteert, als hij Hem tot zijn Vader laat spreken: Gij hebt Mij het lichaam toebereid; in de rol der profetie is van Mij geschreven; zie, Ik kom, om uw wil te doen.'[77)]

'Als wij eens sterven, mijn geliefden, en de poort onzer ziel, waardoor dit leven binnen drong en ons verontreinigde, zich voor eeuwig sluit, dan opent zich die naar Jahwès gemeenschap opnieuw als in het eerste Paradijs en worden wij allen weer priesters in het eeuwig Paradijs Gods.'

'In de ark, daar binnen het heiligste van ons heiligdom, ligt de wet Jahwès als een nimmer zwijgend verwijt: Uw hart is verdorven! Was het heilig, dan was ik er niet. Ik ben er, omdat Jahwè in uw verontreinigde harten zijn heilige wet niet meer schrijven kan. Daarvoor zijn ze te veel beklad met de inscripties der zonde. - Maar eenmaal komt er een menschenhart, waarin Hij dat wel kan. Dan zal mijn goud versmelten, mijn hout verbranden, mijn steen versplinteren en heel het volk Jahwès zal een volk van priesters zijn, omdat zijn Verlosser hun harten aan het zijne gelijk

77) Psalm 40 naar Hebr. 10.

zal maken, de wet Gods weer zal zijn in hun binnenste ingewand.' 'Mijn koninklijke vriend, wat een les op weg naar het symbool van het hart des Verlossers in het heiligste van uw Heiligdom,' sprak Maqueda.'

De kleine, schitterende stoet had de 'Poort van den onderbouw' bereikt. De deuren, waarvoor het plankier der luchtbrug eindigde, werden wijd geopend door twee hofbeambten in ornaat en in de kleine zaal, verrijzend op de laatste boog van het metselwerk van den onderbouw, waarop de luchtbrug rustte boven het tempelterras, wachtten de Coheen gadool Achimaäz en zijn broeders, zonen van den beminden Sadok, Jahwès vriend en zijner geliefde Masjiaansche koningen. Hem sierde het prachtgewaad van zijn ambt, dat bij de vier kleedingstukken der priesters: gesloten beenbekleeding, de siemlah van witten byssus, de gordel van dezelfde stof, maar met hemelsblauw, purper en scharlaken borduursel en linnen tulipane, nog vier andere stukken voegde: de hemelsblauwe mantel van fijne wol, aan de knie reikend, zonder mouwen en aan zijn zoom de twaalf gouden schellekens en twaalf appeltjes van blauwe, purperen en scharlaken wol, 'opdat zijn geluid gehoord worde, als Hij in het Heilige voor het aangezicht Jahwès ingaat en als Hij uitgaat.' Daarop de ephod, een met de drie kleuren van den gordel geborduurde kasuifel, waarop het gouden raam met de twaalf naamsteenen der stammen, met zijn gordel en de misnefet, de witte tulipane met de gouden plaat, waarin 'Kodesh Jahwè, Jahwè heilig' was gegraveerd. Zijn broeders droegen alleen het priestergewaad.

Bij de ontvangst van Maqueda in de troonzaal, had de koning hen aan zijn gast voorgesteld. Na een korte begroeting daalde het gezelschap de trappen af, die uitkwamen vlak links van de drie cederen deuren, die toegang gaven tot den binnensten, den priestervoorhof.

Achimaäz wees zijn koninklijken gast bij het naderen dier deuren op hun bronzen bekleedsel, waarin een gestyleerde palmboom met aan weerszijden een cherub was gedreven, zinnebeelden van het bewaakte, verloren Paradijs, eigenlijk voor den mensch gesloten, maar door Masjiaachs Middelaarswerk heropend, - onder de strengste bewaking van Jahwès Heiligheid door zijn machtigste engelen.

In den voorhof wachtten de koninklijke bezoekers nog Zaboed, Elichoref, Achia, de beide zangmeesters van het Rijkslied Machazioth en Abida en de drie opperzangmeesters van Jahwès tempelkoren Zakkoer, Boekkia en Gedaalja.

Dan sprak Achimaäz:

'Majesteit van Sjeba, Koesj en Noebia, wees ons welkom in de voorhoven onzes Gods.'

'Wij weten het wel van onzen beminden vorst en vorstin, dat in de weinige dagen, die uwe majesteit nog in onze stad en paleizen vertoeft, haar liefde voor den dienst Jahwès bij de woorden vol wijsheid en majesteit van onzen koning, lieflijk is ontloken.'

'Gij zijt geen vreemdelinge meer in het heilgeheim der liefhebbers onzes Gods. Dat maakt het ons tot groote vreugde, uwe majesteit te begeleiden bij haar aanschouwen der schaduwen van die heilgeheimen en hare wetenschap zoo mogelijk met nog enkele ophelderingen uit te breiden.'

'Over alles,' zoo drukte onze vorst het eens uit, 'wat uwe majesteit binnen den omvattingsmuur van dezen voorhof ziet staan en geschieden, 'ruischt de profetie van onzen grooten Dawied: Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne!'

'Hier zwijgt de eisch der wet Jahwès, die wij niet meer kunnen volbrengen, hier heerscht de genade voor hen, die in het bloed van het offer den Masjiaach gelovend aanbidden. Hij komt, om Zich ten offer te geven, voor wie zijn voeten kussen.'

'Daar,' - en hij wees naar het tempelgebouw, - 'is de afbeelding van Jahwès woning in zijn hemelen, waarin een afschijnsel van zijn Heerlijkheid Hij ons genadig heeft neergezonden. Dat maakt het tot een Heiligheid der Heiligheden.'

'Daarom zegt deze ommuring: nadert niet, gij onreine in uzelf, dan met het offer der verzoening in uw hand!'

'Daarom zeggen de gesloten deuren van Jahwès tempel: niemand hierbinnen, dan de weinigen, die als priesters figureeren.

Daarom binnen in dien tempel een voorhangsel voor een gouden deur in zwaren muur, die het schijnsel der tegenwoordigheid Jahwès, zijn Heiligheid, van alles afsluit en alles van Haar; - slechts éénmaal in het jaar toegang voor dien eenen verkorene, die Masjiaach figureert, maar omneveld door reukwerk en in zijn handen symbolisch bloed!'

‘Gij aanschouwt hier het Recht Jahwès. - Dat is het bloed van het offer!’

‘Gij aanschouwt hier zijn Barmhartigheid. - Dat is het bloed als genadesymbool.’

‘Maar een deur die sluit, is ook een, die opent.’

‘En door een geopende deur gaat een weg.’

‘De deur die opent, is Masjiaach. De weg die er doorheen leidt tot Jahwè, is Masjiaach! En het offer der verzoening, het water der reiniging en de wierook der gebeden zijn de nooddruft, om dien weg te gaan.’

‘Dat schaduwbeeld van Masjiaach herkenne uwe majesteit in de offers, die op dit altaar tot asch worden verteerd.’

‘Het geruite bronzen hekwerk met bronsplaten gevoerd, veertien ellen lang en breed en met zijn vloer van bronsplaten tot bescherming der Moriahtop er onder, - daarop ruwe steenen en daarop het vuur, is het wezen van geheel onzen schaduwendienst. Tot de Verbondsark komt slechts eenmaal per jaar alleen de Hoogepriester. Tot het reukaltaar, de toonbroodentafel en de luchters alleen hij en de priesters, tot het waschvat alleen de zonen Aäroons. Maar tot dit altaar heeft elke zoon of dochter van ons volk toegang, die niet door wettische onreinheid is verhinderd.’

‘Het altaar is Masjiaach en het offer is Masjiaach en Masjiaach is het recht, er heen te gaan. Hier is de baan tot Jahwè, die de zwaarden der cherubs vrij laten. Hier mag ieder berouwvol zondaar zijn heiligen God ontmoeten. Hier is genade en recht voor elke schennis dier onschendbare Majesteit, omdat Masjiaach hier is: het altaar, het offer, het verzoende recht Gods. Want Hij zal komen, die zich vrijwillig zal overgeven, zich laten slachten als een lam, zich volkomen laten verteren door het vuur van Jahwès toorn, door Jahwès ongemeten zondaarsliefde daartoe verordend.’ ‘En wat aangaat de hoornen, die uwe majesteit aan elk der hoeken van het altaar ziet, die zijn de onweerstaanbare kracht Jahwès, die alles overwint, wat zich tegen dit heil wil verzetten.’ -

Achimaäz noodigde thans zijn koninklijke gast hem te volgen naar ‘de koperen zee.’ Was de eenvoud van het altaar alleen rijk door zijn symbool, hier stond Maqueda bewonderend stil bij een meesterstuk van gietwerk: een bronzen reuzenschaal rustend hoog op de ruggen van vier groepen elk van drie runderen,

welker oogen van gekleurd glas den beschouwer als levend aanstaarden.

‘Onberispelijk, de ronding en randbuiging dier geweldige schaal,’ fluisterde Maqueda verrukt. ‘En welk waarheid van Jahwès dienst schuilt in dit symbool?’

‘Het altaar stelt Masjiaach voor in zijn rechtvaardiging van den zondaar. Deze fontein, in welker water alle offervleesch wordt gewasschen, de reiniging van den gerechtvaardigden overtreder van Gods wet. - En rechts en links ziet uwe majesteit vijf bronzen wagens, elk bevattend een waterketel van vier ellen middellijn, om het water der schaal te brengen waar het noodig is.’

Nu trad de koheen gadool zijn gast voor naar het tempelgebouw, beklom het bordes van tien treden hoog met op elke der twee hoeken een bronzen zuil en leidde haar de voorhal, de Oelaam binnen, waar allen hem nog mochten volgen. Reeds hier waren zoldering en zijwanden van goud.

Toen opende hij een der zijvleugels van de groote deur en noodigde de koningin van Sjeba naast zich.

‘Uwe majesteit zette om haars levens wil geen voet op den drempel noch buige het hoofd naar binnen.’

Maqueda, dus gewaarschuwd, blikte met ontroering in een wondere schemering waarin door twee maal zeven vensterkanalen in de drie ellen dikken muren van een hoogte van meer dan twintig ellen eenig licht naar binnen drong, terwijl beneden langs de wanden zeven luchters op geheven armen zachtkens wiegelende vlammen droegen, welker glans in het schemerduister weerspiegelde op gouden vloer en wanden.

Aan het eind der zaal op een klein vierkant gouden altaar brandde een kleurig vuur. Zoete geuren drongen naar buiten.

Even stond de hoogepriester naast zijn bezoekster.

Dan sloot hij de deur weer zachtkens toe.

‘Wat heb ik gezien, o opperpriester Jahwès?’ vroeg Maqueda onrustig.

‘Uwe majesteit heeft gestaard in den Hekaal van Jahwès tempel, staande in zijn Oelaam. Alleen de voeten der priesters en de mijne mogen hier binnentreden.’

‘Wat schaduwen dit hemelsche heiligdom en zijn vaatwerk af?’ ‘De door onzen Verlosser geredde menschheid, waarin de Geest

Jahwès woont, terwijl de voorhof de door Masjiaach tot dat heil geroepen menschheid afschaduwt.'

'De wiegelende luchtervlammen, die gij zaagt, zijn het symbool van den Heiligen Geest Gods. En de tafels met ieder twaalf broodvladen en de gouden kannen met wijn, zijn de spijze en drank, die het eeuwige leven schenken: dat is Masjiaach. En dat altaar met zijn kleurig vuur aan het einde der zaal, is ook Masjiaach. Het reukwerk is zijn gebed voor zijn volk, waarin Hij hun gebeden gelouterd voor Gods aangezicht brengt, die ze altijd verhoort, omdat Hij Hem verhoort.' -

'De heerlijke taal van het uitwendig spreekt van een heerlijker inwendig. Hoe looft mijn ziel uw Jahwèdienst!'

'Van het allerheiligste van ons Heiligdom kan ik u slechts een afbeelding laten zien. Het aanschouwen der werkelijkheid zou u het leven kosten. Ook mij, behalve eenmaal per jaar.' -

'Dat hij niet te allen tijde ga in het Heilige binnen den voorhang voor het Verzoendeksel, dat op de Ark is, opdat hij niet sterve.' Zoo beval Jahwè onzen eersten en grootsten profeet Mosjè, te spreken tot onzen eersten Hoogepriester, zijn broeder Aäroon. Slechts omgeven door reukwerkdamp mocht hij, en allen die hem opvolgden in zijn heilig ambt, daar verschijnen, 'opdat de nevel des reukwerkt,' - ook dat heeft Jahwè gesproken, - 'het verzoendeksel, hetwelk op de Getuigenis is,' - dat is de wet Gods, op twee steenplaten in de ark gelegd, zooals uwe majesteit bekend is, - 'hem bedekke, dat hij niet sterve.' - Zoo ziet uwe majesteit, dat de dienst Jahwès door zondige menschen nauwlijks is te verrichten.'

'En nu behage het haar, dat ik haar begeleide naar één der zijvertrekken van onzen tempel. Daar zal de bouwmeester Rinna, wiens vader tempel en koninklijke paleizen gebouwd heeft, u vertoonen de afbeeldsels van het Debir, waar Jahwès Heerlijkheid woont.'

Rinna legde haar een horizontale doorsnede van het gebouw voor en wees haar op den muur van een el dikte, die Hekaal en Debir scheidde - een binnenaanblik van het vertrek, even hoog als lang en breed, - overal goud!

En daarin de Ark des Verbonds, de heiligste, 'Heiligheid der Heiligheden' van Jahwès Openbaring, de Ark der Getuigenis, de

Ark des Heeren der Heirscharen, de Ark van Gods sterkte, de Ark der schaduw van Masjiaach, de heerlijkheid en eere Jisraëels. ‘Ze zullen Mij een Heiligdom maken, dat Ik in het midden van hen wone.’

Dat was alleen mogelijk door den Masjiaach.

In het binnenste zijns ingewands, zijn Hart, was de wet Jahwès heerscheres. Voor zijn gekochten, de ellendigen in wiens hart de demonen hun wetten hebben geschreven, bedekte Hij haar als ‘Verzoendeksel.’

Daar boven Jahwès Heerlijkheid! Zoo kon het! Maar nauwlijks! Slechts beschermd door twee Cerubs!

‘Heilig, Heilig, Heilig is Jahwè Zebaoth’

‘Uwe majesteit merke op,’ en Achimaäz wees met zijn vinger op de Cherubs van de Kapporeeth, dat deze engelenfiguren met gebogen hoofden staren op het gouden deksel van de Ark der Getuigenis. Het is op Jahwès bevel zoo uitgevoerd, toen Hij sprak tot Mosjè: de aangezichten der cherubim zullen naar het verzoendeksel zijn.[78)] Zoo staren ze, begeerig, te blikken in het geheim, hoe de strijd op leven en dood tusschen Jahwès wet en zijn genade door Masjiaach zal worden verzoend. Met al de kracht hunner sterke geesten hebben ze het heilsplan Jahwès lief van hun schepping af.’

‘En Jahwè heeft genadig goedgevonden, dat de schaduwkoning van zijn Masjiaach twee gouden Cherubs nog daartoe heeft aangebracht van zoo hooge gestalte, dat ze boven dat alles hun vleugels uitbreidden.’

Ook hun afbeeldsels werden Maqueda getoond.

Tegenover de koninklijke tribune, aan de oostelijke zijde van den ringmuur die den buitensten voorhof omvat, had zich intusschen een duizendstemmig Levietenkoor opgesteld. Met hun witte siemlahs en tulipanes en witte gordels, het eenige, wat hen uitwendig onderscheidde van de priesters, die gekleurde droegen, vormden ze een indrukwekkende groep. Ieder had in zijn hand een papyrusrol, waarop de grootsche Dawiedshymne ‘God staat op, zijn vijanden verstuiven,’ met zijn Dawiedische toonteekens boven den tekst. (k) Links van haar front stond een talrijk orkest met

78) Ex. 24:20.

kinnoors, nabla's en veelsnarige, ronde harpen. Rechts een even groot getal fluitspelers ter ondersteuning van de melodie. In het midden een groep, toegerust met trompetten, cimbalen en tambourijnen.

Toen de koninklijke bezoekers op de tribune hadden plaats genomen, besteeg Zakkoer, de oudster zoon van Asaaf en opvolger van zijn vader in het ambt van Opperzangmeester, een kleine verhevenheid.

Alle stemgemompel zwijmde weg.

Zakkoer verhief zijn dirigentenstaf. - Twintig zilveren trompetten zonden hun doordringend geluid op in het blauw. Een ruk van des zangmeesters arm deed het afbreken door een zwaren cimbelslag. - Weer die trompettoon, weer de slag - tot driemaal toe. Dan brak uit duizend kelen, begeleid door alle instrumenten de eerste pericoop krachtig en ietwat gehaast:

> God staat op, zijn vijanden verstuiven.
> Zijn haters vluchten voor zijn aangezicht.
> Als rook verdwijnt voor den wind,
> als was versmelt voor het vuur,
> zoo vergaan ze voor het aangezicht Jahwès.
> Voor zijn aangezicht juichen de rechtvaardigen.
> Ze verblijden zich jubelend voor God!

Alles zweeg een oogenblik. Weer hieven de trompetten aan; hun strakke geluiden omvlochten door een filigraan van veelsnarigeharptoonen, bruusk beëindigd met een cimbelslag. - Onmiddellijk daarop en met geweldige kracht de drie eerste verzen der tweede strophe, verzachtend in de vier laatste:

> Zingt Jahwè, lofzingt zijn Naam!
> Baant Hem een weg, Die rijdt door de steppen!
> Jah is zijn Naam, jubelt voor Hem!
> Hij, Vader der weezen, der weduwen Rechter.
> God, uit het Huis zijner Heiligheid,
> geeft zwervers een thuis, gevangenen de vrijheid,
> maar weerspannigen verteert de woestijn.

Een korte rust volgde. Toen breed en gedragen en stijgend in kracht:

Jahwè, toen Gij uittoogt voor uw volk,
toen Gij daar henentraadt door de woestijn,
dreunde de aarde, dropen de hemelen,
trilde de Sjinaj voor het aangezicht Jahwès,
des Gods van Jisraëel!

Daarop zacht en rustig:

Milde gaven, o God, deedt Gij dalen.
Uw kudde legerde zich veilig daarbij.
Uw goedheid verzorgde die ellendigen.

Opnieuw een korte rust. Dan een drietonige trompetklank en daarop onmiddellijk levendig en gehaast:

Toen deed God een heilsmare weerklinken:
Trekt op, trekt uit, blijft niet achter in de perken!
De koningen der heirscharen vluchten, vluchten!
De huisvrouwen deelen den buit:
duivenveeren met zilvertint,
vleugels met roodgouden glansen!

Wringend door stroeve mineur, zich bij het laatste vers oplossend in majeur, vervolgen koor en orkest:

Als de Almachtige bevel door zijn boden gaf,
waarom, Salmon, beschimptet gij Sioon?
Gij veeltoppige bergen, bergen Basjaans,
wat bliktet in afgunst gij neer,
op dien Jahwe koos tot zijn eeuwige woning?

Driemaal cimbelslag, drie korte trompetstooten, - dan met onstuimige kracht:

Myriaden zijn Gods wagens, immer nieuwe duizenden.....
Jahwè komt van den Sjinaj tot zijn Heiligdom!
Dan vaart Gij op naar de hoogte. De gevangenis gevangen,
Gods gaven uitgestort over het menschdom,
zelfs weerspannigen wonend bij God!

Na een rust van iets langeren duur breed, krachtig en vol majesteit:

Geloofd zij God! Van dag tot dag zal Hij ons dragen!
Die God is onze zaligheid, - een God van volkomen zaligheid!
Bij Jahwè, bij Jahwè zijn uitkomsten tegen den dood!
God verplettert den harden kop,
van wie daarheen gaan, trots op hun schuld.
Jahwè heeft gezegd: uit den ijzeroven doe Ik u keeren,
Ik doe keeren u door de diepten der zee,
opdat uw voet, ja de tong uwer honden
in het bloed uwer haters zich bade.

Korte trompetstooten, en cimbelslagen met tambourijngebrom.
Dan, vol van de opgewektheid en kracht eener nieuwe levenslust en -moed:

Aanschouwt den feestgang Jahwès,
den feestgang mijns Gods, mijns Konings in het Heiligdom!
De zangers vóór, de speellieden achter,
tusschen hen tambourijnende maagden!
In gemeenschapskoren prijst Jahwè,
gij die zijt uit de welbron Jisraëels!
Benjamien, de kleinste, hun eerste heerscher,
de vorsten van Jehoeda in scharen,
van Seboeloon, van Naftali!
Uw God heeft u sterkte gegeven!
Sterk, o God, wat Gij aan ons gewrocht hebt!
Om uws tempel wil te Jeroesjaleem
zullen de koningen geschenken U brengen.

maar in toornige vaart tegen de bedreigers van al die heerlijkheid:

Verbreek als riet het rot der sterken,
Verstrooi de volkeren, die krijg begeeren.
Stier- en jongstiervolkeren.

Thans, om de beteekenis van het oogenblik een kort tusschenspel van één trompet en twee groote harpen; dan jubelend en met nadruk weer koor en orkest:

Dat gezanten komen uit Mitzrajiem.
Koesj zal zich haasten, zijn handen
uit te strekken tot God!

Nog eenmaal een korte rust. Dan een donderende cimbelslag en het felle geluid der twintig trompetten, onweerstaanbaar overstemd door koor en orkest in de machtigste vervoering:

> Gij koninkrijken der aarde, zingt Gods lof,
> prijst met harpen den Allerhoogste,
> die de bovenste hemelen binnenrijdt!
> Hoort den stem zijner donders dreunen.
> Geeft Jahwè sterkte! Zijn hoogheid is over Jisraëel,
> zijne majesteit in de bovenste wolken!
> o God, geducht uit uw Heiligdom!
> De God Jisraëels geeft den volke sterkte en krachten!!
> Geloofd zij God!!!

De trompettoonen zwellen weer aan en schallen nog lang door. Dawieds machtigste lied heeft opnieuw zijn God verheerlijkt, nu voor de ooren der vorstin en grooten van Koesj, die hun handen tot God hebben uitgestrekt.

d. De Feestdag van den zevenden tammoez

De zevende tammoez van zijn twee en dertigste regeeringsjaar zou de vijftigste terugkeer van 's konings geboortedag zijn, het jaar, waarin, mede door de komst van Maqueda, die de profetieën zijns vaders vervulde, de Rijkszon door het Zenith ging van al de heerlijkheid, door Jahwè beloofd en geschonken aan zijn geliefden schaduwvorst Sjalomo, den zoon van den man naar zijn Harte, die met hem zijn van eeuwigheid diep beminden Zoon en Masjiaach afschaduwden.

Dat halve-eeuwfeest moest gevierd worden, zijn beteekenis waardig. Jeroesjaleem had het gevoeld. Jeroesjaleem, langzamerhand gewend aan de dynastieke feesten onder zijn heerlijken vredekoning, had reeds een week lang gezwoegd, wat het kon in de hitte van den midzomer, om zich een feestkleed te weven voor dien eenen dag. Tapijten uit de vensters, guirlandes tusschen rood geverfde palen, waarop gele houten muurkronen, de aloude kroon van Malkisedeq, koning van Sjaleem, - symbool van het eeuwige Koningschap van Masjiaach, - en kleurige wimpels op de poorttransen, - dat was alles zeer feestelijk, maar had men meer gezien. Wat men nog niet had aanschouwd was de geheele paleisviaduct, de verbinding

van tempel- en paleisberg met de Weststad, spannend over het Tiropoeondal, veranderd in een eereboog, een tunnel van met groen omwonden bogen tusschen de ballustrades, strekkend van ingang tot uitgang. Zoodra het duister inviel zouden, als bij de Tempelwijding, op de hoogste bergtoppen rondom de stad vreugdevuren worden ontstoken en gevoed tot aan den volgenden morgen. Op de Rephajiemvlakte was een tribune opgeslagen, weeldrig met groen en kleurige wimpels versierd en in het midden: de muurkroon van Sioon. In het vroege morgenuur was heel het hof derwaarts gebracht door den schitterenden verdubbelden zevenstoet. Vandaar had Maqueda met haar grooten de keur van de wagenen des rijks zich zien voorbijtrekken.

De lijfwacht met de groote en kleine gouden schilden, het zwaaren lichtgewapende voetvolk in lange kolonnes, - eindelijk de wagens en ruiterij, de statige heirmacht, die zich gekranst wist met den lauwer der overwinning op Damasq.

Des middags was een offerhekatombe op het tempelplein begonnen. Het koninklijk gezin met zijn gast, gevolgd door de trawantenstoet met de rood-wit gepluimde helmen en de gouden schilden was gekomen en de vorst zelf had den eersten var de hand op den kop gelegd en daarmee de duizenden offers Jahwè gewijd. Groote Levietenkoren hadden Jahwè verheerlijkt met de geëigende psalmen voor plechtigheden als deze.

Aan de verdienstelijkste leerlingen der Wijsheidsschool had de koning zelf geschenken uitgereikt, waardevoller dan ooit. Elk jaar werd door hem de leertijd gesloten op den zevenden Tammoez. Zoo werd tegelijk de hitte ontweken, die allen geestelijken arbeid belemmerde.

Jeroesjaleem jubelde. Alle arbeid stond stil. Men zong den kroningspsalm, den huwlijkspsalm en de Dawiedshymne: God staat op, zijn vijanden verstuiven, sinds de opening van den tempel ook eigendom des volks geworden, - alles ter eere van Jahwè en van zijn koningspaar en hun gast, de koningsvrouwe van Sjeba en Koesj. En men wist te vertellen, dat de zevenstoet in den laten avond een rondrit door de stad zou doen.....

Het groote feestmaal ter eere van den dag en van de gast, wier tegenwoordigheid er een eigenaardig licht op wierp, zou plaats hebben in de troonzaal van het Libanoonpaleis.

De zaal gaf een tooverachtige aanblik, toen ze gereed was, den gastheer en zijn gasten te ontvangen.

De hoofdtafel stond in de zuilenlaan van ingang tot troon. In de lanen rechts en links eveneens tafels. Langs haar flanken stoelen, geheel met goud overtrokken en aan het hoofd twee met hooger rug, waarop muurkronen van bladgoud pronkten. Alle andere met lage leuningen.

Op het blinkend damast, op geringen afstand van elkaar, gouden luchters, als in den Hekaal van het Heiligdom, maar met vier armen, dragende te samen vijf en twintig vlammende lemmeten, wier glans op het gepolijste vlak der gouden schilden aan de zuilen werd weerkaatst.

Midden tusschen de kandelaars gouden schalen op hooge standaards, waarin reukwerk brandde. Geurige takken van mastixtterebinten met roode bessen tusschen het groen en aan de spitsen der twijgen vreugdetranen, gestolde harsknoppen. Daartusschen roodachtige steenanjers, lilakleurige bloeiaren der ment, fletsroode bloemen der marjolein, blauwe kogeldistels en in gouden vaasjes hier en daar vierbladige witte bloesems met roode meeldraden der capre..... een bloemenweelde, den bloeiarmen palestijnschen zomer met moeite afgewonnen.

Tegenover elken zetel stond een platte gouden schaal met rechts een gouden beker voor rooden, links voor gelen wijn. Naast den zetel een gouden stander met kan en schaal en witte dwale..... Zoo wachtte het feestmaal ter eere van koning Sjalomo's halveeeuwfeest op den zevenden tammoez van zijn twee en dertigste regeeringsjaar zijn gasten.

Het voorgeschreven ornaat voor de plechtigheden in de troonzaal van het cederpaleis was voor de warme maanden een meïel van byssus met breede banen van wijnroode stof afgezet, dat met goudborduursel pronkte. Voor de vorstelijke personen was de galon van rood purper. Ook voor de vrouwlijke gasten gold dit eenvormig kleed.

Alleen, bij wie een waardigheid bekleedde, uit te drukken in een symbool, was dit in goudborduursel aangebracht rechts en links aan de galon. Voor het vorstelijk huis bestond het in kroon of diadeem. Voor de legerhoofden in zwaard of oorlogswagen. Voor

de opperzangmeesters in een harp. Voor de zangmeesters van het Rijkslied in een harp met kleine kroon. Voor den leider der Wijsheidsschool in een boekrol.

De stamhoofden waren kenbaar door de eerste letter van den stamnaam, Jehoeda en Joseef bovendien nog door de tweede. De gouwvorsten door de eerste en laatste letter van de hoofdplaats hunner gouw. De hoofden der handelsdelegaties door de namen der residenties hunner vorsten. Voor de gasten waren er in de koninklijke kleedkamers beschikbaar of waren er gemaakt.

Alleen de Koheen gadool droeg zijn eigen ornaat, Kodesh Jahwè. Loema droeg de gouden staf van den paleisvoogd op zijn galons. Langzaam kwamen de gasten binnentreden en werd hun een plaats door hem aangewezen.

De Chamietische grooten, Noebiërs en Nechesioe, der vorstin van Koesj, staarden met verbaasde oogen rond in en over al deze sobere weelde en pracht. Om hun trekken speelde een glimlach. Ze fluisterden elkander hun bewondering toe. Met de legeroversten over duizend vonden ze een plaats aan de linksche zijtafel, de prinsen en prinsessen met de overige officieren van 's konings wapens aan de rechtsche.

Naar den hoofddisch verwees de paleisvoogd de stamvorsten, gouwgouverneurs en de hoofden der handelsdelegaties, de opperzangmeesters en de rijksgrooten, die niet vooraf ten paleize waren genoodigd. - Met spanning werd het hof verwacht.

Toen, plotseling, klonk de welluidende, doordringende stem van een forsch aangeslagen gouden schaal. De deuren op de troonestrade gingen open en de majesteit van den theocratischen koning en Masjiaachschaduw met aan zijn linkerzijde de Egyptische pharaonendochter en aan de rechter de vorstin van Noebia, dragende hun kronen, daalden de troontrappen af, gevolgd door de gloriën des rijks.

De koheen gadool, de kroonprins met de Gebira en Faroena, de prinsessen Egla en Achinoam, de Chebroonprinsen, stamvorst Jiteraam met Eliaab, de gouverneurs-schoonzonen met hun vrouwen en verder alle leden van den kleinen kroonraad volgden statig op de vorstelijke personen.

Ontroerd en staande wachtte de zaal haar verrukkelijken gastheer en zijn gloriën.

Toen ze hun plaatsen hadden bereikt..... klonken trompetten van de koortribune.
Dan begon, vergezeld van juichende fluiten en bevende harpen het koor te zingen met forsche kracht:

> Jahwè, om uw sterkte verblijdt zich de koning
> en om uw hulpe, hoe jubelt zijn hart!
> Zijn vurig verlangen hebt Gij hem gegeven,
> den wensch zijner lippen niet van hem geweerd!

Na een korte rust, beëindigd door een trompettoon, verhieven dezelfde instrumenten zich opnieuw met het koor, hooger, dan in de eerste strophe:

> Gij komt hem voor met verheugenden zegen,
> zet op zijn hoofd een fijn-goudene kroon.
> Leven, van U gebeden, ontving hij,
> lengte van dagen - in eeuwigheid!

Het laatste woord werd lang aangehouden op hoogen toon, gesteund door twee trompetten. Zonder rust werd de derde strophe gegrepen door meer fluiten en met nabla's versterkte harpen. En met klimmende kracht vervolgde het koor:

> Groot is zijn eere door U, o Helper!
> Majesteit, heerlijkheid bracht Gij hem toe.
> Gij verrijkt hem met eeuwigen zegen,
> door vreugd verrukt voor uw Aangezicht!

Weer zonder rust, op dezelfde krachthoogte, werd aangeheven, en in de laatste verzen nog opgevoerd in nadruk en sterkte:

> Op U Jahwè, vertrouwt uw koning,
> door 's Hoogsten genade wankelt hij niet.
> Uw hand zal al uwe vijanden vinden,
> uw haters zal vinden uw rechterhand!

Toen een oogenblik stilte. Dan, met gestijgerde kracht van stemmen en instrumenten:

> Verhef U, Jahwè, wij zullen U loven!
> Met psalmen verheffen uw sterkte en macht!

Het koor zweeg. Trompettonen bleven zich handhaven met strakke klanken, de harpen hielden bevend aan. - Opnieuw grepen koor en instrumenten de twee laatste verzen met de hoogste kracht, tot instrumenten en stemmen gelijktijdig afbraken. Een korte nagalm trilde door de zaal.

Weerklonken had de Dawiedspsalm, geboren na het verslaan der verbondene machten van Ammon en Syrië in een vierde, laatste worsteling.[79] Toen was het jonge koninkrijk bevestigd en boven dat koninkrijk bloeide thans de gloriekroon op het hoofd van Dawieds grooten zoon Sjalomo!

Ontroerd tot tranen hief deze zijn handen omhoog, dankte Jahwè voor zijn lot, voor de kracht van zijn regiment en voor de feesture en den feestdisch van het heerlijk heden.

Toen hij zich nederzette, daalden allen op hun zetels en een wemeling van stemmen, eerst schuchter, maar langzaam aanzwellend en samensmeltend met het geruisch der bezigheden van tafeldienaars en -dienaressen, begon de feestzaal te vullen.

Door een kleine deur, rechts van de troonestrade, kwamen de gerechten naar de gouden aanrechttafels langs den rechter zaalwand en vandaar op de schotels der gasten. De wijnen stroomden uit gouden kannen in de bekers, - en de genietingen, die Jahwè in spijs en drank nog aan zijn door genade onderhouden schepping gunt, werden hier wel op 't hoogst gesmaakt door de genoodigden tot den disch van Masjiaachs vredekoning Sjalomo, - schaduw van het avondmaal van de Bruiloft des Lams.....

Maqueda aan des gastheers rechterhand en aan haar linker de koheen gadool, de Aäroniede Achimaäz, de zoon van Sadok, de met ephod en borstlap en misnefet georneerde, wiens gouden schellekens bij elke beweging hun tinkelend ‘kodesh Jahwè’ zongen, - voelde zich opnieuw overstelpt door de heerlijkste gewaarwordingen: welk een zaligheid in dit paleis, in de tegenwoordigheid van dezen vorst, van deze hovelingen.

‘Veilig in Jahwès voorhoven en paleizen,’ zong het in haar hart en ze smeekte in het diepst harer ziel te midden van de heerlijkste feestvreugde, om een blijvende plaats bij dat alles voor haar.

79) Psalm 21.

De gastheer bemerkte haar weggedoken gedachten en hij riep ze op met de woorden:

‘Mijn zuster, wijd uw aandacht eens aan uw drinkbeker van lagen vorm. Zie, ook bij mijn schotel en die der koningin staat er één. Ze zijn een kleine duizend jaar oud en gevonden in de schatkamer van een koningsburcht der Achiawa en mij vanwege één hunner stadsvorsten als geschenk gebracht door drie zijner hofzangers. Alleen bij groote plechtigheden, als de komst der koningin van Sjeba, worden ze gebruikt. Bewonder toch met mij het onvergelijkelijk drijfwerk!’ - en hij wees haar aan wat hem immer verrukte.

De koheen gadool en Abida naast hem moesten er mede van genieten, terwijl koningin Nofernere Eliaab en Faroena en den stamvorst van Efrajiem nog eens tot bewonderende uitingen bracht. Thamaar tusschen kroonprins Rhehabeaam en den Chebroonprinsstamvorst Jiteraam gezeten, genoot in stilte van haar herstelde positie aan het hof en trachtte haar man tegenover haar tusschen Isjara en den grijzen Adoniraam te betrekken bij de vlotte geprekvoering, die overal luchtig bloeide en het roode Libanoonwoud, ontwend aan alpengeur en vogelgekweel, waarbij het in eeuw na eeuw was opgegroeid, - met menschenvreugd en wierookwalmen vulde. Alleen in het hart van Faroena bloeide ditmaal de ware feestvreugde niet. 's Konings aandacht voor Maqueda hinderde haar. Wel was de schoonheid der Aethiopische van een veel lager orde, dan die waarvan zij zich bewust was, draagster te zijn, maar ondanks de diplomatieke, vleiende waadeering van Wesir Senmoet, bij de instelling der handelsdelegaties op deze plaats voor haar betuigd, - die haar onweerhoudbaar ging verlaten, vergezelde Maqueda: de bloei der jeugd! Maar Wesir Senmoet was teruggekeerd naar Mitzrajiem. Zijn plaatsvervanger liet zich nog wachten. - Wat bovendien haar vorstelijken minnaar, van Ashstarte geschonken, moest aantrekken in de Noebische mededingster boven haar, was der eerste luidbeleden liefde voor den Jahwèdienst, die ze een rijke ruil achtte voor de vereering van het veelgodendom van Cheem, - een verraad, waaraan zij nimmer zich schuldig zou maken tegenover haar hartstochtelijk beminde, groote godin van Sidoon. - Eén ding: Maqueda's aanwezigheid hier was tijdelijk. Het kon niet anders, of ze moest

vroeg of laat naar Koesj terugkeeren. Het einde harer smart was onmogelijk meer ver.

Nofernere's zachte vriendelijkheid maakte geen enkele toespeling op haar gedrukte stemming, welker aanwezigheid en oorzaak haar vrouwlijk instinct niet ontging. En de legeraanvoerder Eliaab sprak meer met zijn tafelgeburin Boeni, dan met haar, wat ze recht had hem euvel te duiden, maar waarvoor ze dankbaar was.

Een stille vrees voor 's konings straks komende tafelrede beklemde haar nog meer, dan het feit, dat hij nog slechts enkele vriendelijke woorden tot haar had gericht.

Als een donkere viool, welks bladen dauw ontbeeren, zat ze aan den feestdisch van zijn vijftigsten verjaardag in den hoogsten bloei van zijn koninkrijk aan en dat zij, Faroena.....

Die dagen der Rijkseenheid onder Jehoedeeschen scepter, die dagen van Jahwès sanctie der Dawiedische dynastie, de dagen van Jaäqoobs Masjiaachzegen en van Dawieds Masjiaansche profetie, waren ook niet gunstig aan de Efraïmietisch voelende en denkende geesten, wier leider nog geen ambt sierde, dat hem een plaats gaf aan den staatsiedisch des Rijks, - Jerobeaam. En Tafath zat zoover van Faroena verwijderd, dat slechts haar blikken bij wijle elkander ontmoetten. En Baäna was de tiende aan dezelfde tafelflank, waar zij de eerste was. Met den stamvorst van Efrajiem, Hosjea, - Eliaab en Boeni voorbij, kon ze nu en dan een woord wisselen. De stamvorst van Benjamien, Jaäsjiëel, de zoon van Abneer, zat daarvoor ook te ver af. - Was er opzet van den paleisvoogd in verborgen? Niet waarschijnlijk. Maar deze heerlijke feestdisch was de hare niet, zoals die van voor vijf en twintig jaar in de Malkizedeq burcht. - Haar smart en ontstemming en die harer vrienden konden zich niet verheffen van den bodem der zee van vreugde, die in deze zaal golfde.

Levendig deed die vreugde zich gelden aan de twee zijtafels, waar de hoofden over duizend en honderd de prinsessen vertelden van den veldtocht naar Damasq. - In de rijen der laatsten was ook veel veranderd, sinds 's konings vijf en twintigste verjaardag, in de oude troonzaal der Malkizedeqburcht gevierd. Er waren van de oudere uit Chebroon ter sjeool gegaan, dochters van den beminden vader, die er voor 't eerst de kroon had gedragen. Er zaten er thans aan den hoofddisch als echtgenooten van gouw-

vorsten. Er waren jongere, dochters van den huidigen vorst, die thans haar plaatsen hier innamen en..... misschien onder de vreugde van het festijn haars vaders, dat harer eigen vreugde zochten voor te bereiden met den held harer keuze naast of tegenover haar.

En de zinnenstreelende uren schoven voort - tot de paleisvoogd op 's konings wenk zijn gouden schaal aansloeg en alle stemmen verstilden.

'De koning wenscht tot zijn gasten te spreken.'

Sjalomo rees op van zijn zetel.

'Hoort mij, mijne vrienden en dischgenooten!'

'Heden, den zevenden tammoez, voor vijf en twintig jaar, waren velen van ons feestelijk bijeen in de troonzaal van den Malkizedeqburcht, die even als deze zaal, haar vensters heeft op het Oosten en Westen. Mijn lieve gemalin uit het Tanietische koningshuis van Mitzrajiem maakte toen de opmerking, - en ze had die heden in onze cederzaal opnieuw kunnen maken, dat in de uren, die wij hier doorbrachten, weer het kleine zilveren licht van den nacht het groote gouden zonnelicht overwon en zijn heerschappij overnam.' 'Misschien herinnert een enkele uwer zich nog, dat die opmerking mij aanleiding werd, daarin het beeld te zien, van wat er na den val van ons eerste ouderpaar in het paradijs is geschied. Het aanvankelijk kleine licht van Jahwès Verbond met den gevallen mensch, hem door genade te redden, mits hij met Hem den strijd tegen het kwaad en zijn veroorzaker opnieuw aanvaardde, waarbij de schuld en onmacht van den mensch door Masjiaach voor zijn Goddelijke rekening werd genomen, - bond den strijd aan met het schijnbaar nog even machtige licht van het pas geschapen werk Gods, in Satans macht gevallen.'

'Maar dat aanvankelijk verborgen, kleine licht, heeft in zich de kracht, oom eenmaal de oorspronkelijke schepping te overstralen in het nieuwe Jeroesjaleem, door het onze verbeeld. Van den tempel Jahwès in dat nieuwe Jeroesjaleem is onze tempel, met zijn Schechina, zijn Kapporeeth, zijn cherubs en zijn goud, ons waarborg en symbool.'

'Ik moet heden uwe heugenis oproepen van nog een ander feest, zeven jaar later dan dat eerste gevierd - niet in den ouden burcht van Sjaleem, maar in den nieuwen, door mijn vader gebouwd.

Daar werd ons de overwinning van het licht van Jahwès Verbond voor het eerst ten volle bewust.'

'Het was het feest aan den avond van dien dag der dagen, waarop de Verbondsark, beeld van het Goddelijk hart van Masjiaach, naar het Debir van den nieuwen tempel werd gedragen.'

'Aan dien disch zat mede aan het gezantschap uit Mitzrajiem, door mijn sinds tot de Westerschen overleden schoonvader gezonden en de ziel van dat gezantschap was kroonprins Oenofre, die sinds ook zijn gang naar het Westen heeft volbracht.'

'Hij heeft aan dien disch de gelukwenschen zijns vaders overgebracht. Maar hij deed meer. Zijn woorden waren het, in het Akkadisch gesproken, die de zielen, die ze verstonden en Jahwè minden, diep hebben gewond.'

'Daarom deden ze mijn toorn ontsteken. En mijn God heeft mij de kracht gegeven, ze in zijn Naam te overwinnen.'

'Ze waren: Wij hebben heden gezien, dat uw God Jahwè leeft en wonderen kan verrichten, maar de onze zijn ook levende en groote goden, die machtige wonderen doen, evenredig aan de groote macht van het Rijk der twee landen.'

'Daarmede had hij driest zijn afgoden gesteld boven den Schepper van al wat is.'

'Niet tot verheerlijking der woorden, waarmede ik hem in den Naam Jahwès heb verslagen, maar tot verheerlijking van Hem, die ze mij gaf te spreken, wil ik ze hier herhalen, wat mij mogelijk is door de zorgen van mijn vriend Elichoref.'

Hij ontrolde een klein perkamentblad.

'Een schaduw valt thans door de woorden van mijn geliefden schoonbroeder, kroonprins Oenofre over de herdenking van al dat genot bij mijn verblijf in Cheem, nu hij ons meedeelde, hoe hij in ons ritueel gemist heeft een erkenning naast Jahwè van de goden van andere volken.'

'En toch, mijn prins, gij weet, hoe ik met grooten ernst en belangstelling van uw godenleer en cultus kennis nam. Ik kan u verzekeren, dat mij daarbij diep heeft getroffen, hoe dicht uw priesters en wijzen aan de Openbaring genaderd zijn, ons door Jahwè geschonken; veel dichter, dan de andere volken, zoodat slechts als een dun, doorschijnend vlies tusschen den dienst uwer goden en

dien van onzen God Jahwè schijnt te bestaan. De oude drieheid van Noet-Amon: Amon-Moet-Chons en de nieuwe van het geweldige rijk, dat na de verdrijving der barbaren uit het Noorden verrees: Amon-Re-Ptah naderen met de samenvoeging hunner krachten en vermogens aan de almacht, met hun samenwerken tot een drieheid. Nog enkele schreden en gij belijdt met ons de Almacht Jahwès, des Vaders, des Zoons en des Geestes, Die van den Vader uitgaat.'

'Sterker nog komt die benadering door uw priesters van het lijden van onzen Masjiaach uit in de geheimen van den dienst van Osiris, door mij in Ibdou aanschouwd in den nacht, waarin gij zelf, mijn prins, uw vader hebt vervangen in het plengen der drankoffers aan uw god Amon.'

'In die geheimenissen wordt diep de vraag gevoeld: behooren het kwaad en de dood, het goede en het leven in vast verband bijeen? Daarom zochten uw wijzen naar een wedergeboorte uit het booze tot het goede, uit den dood tot het leven. Die wil de leer uwer goden mogelijk maken door een doorgang van iederen Osirisch verklaarde door de huid van Seeth, den door Horus verslagen moordenaar van den goeden Osiris, nadat deze zelf hem daarin is voorgegaan in zijn plaatsbekleeder Anoebis.'

'Maar..... zij hebben het goede niet in de hand der volmaaktheid gelegd en het kwade in de hand van een wel meer dan menschelijke, maar veel zwakkere kracht, dan die het beheerscht: Osiris is niet almachtig, Seeth is zwakker dan Satan, de vijand Jahwès. Gij laat in het gericht de zondige daad ontkennen, maar tot de zonde in haar alles verwoestende kracht, ook al uit ze zich niet in voor allen zichtbare wandaden, drongen uw priesters niet door.'

'Mijn prins, na wat ik u heden voorstelde, - scheur het dunne vlies, dat uw ziel scheidt van Jahwès waarheid!'

'Wat gij Amon-Re-Ptah noemt, is de almachtige, eenige, eeuwige God, die hemel en aarde geschapen heeft. - Wat gij Osiris noemt is Masjiaach, de almachtige Zoon van God, die van eeuwigheid met en door zijn Vader God is en wiens almachtig Woord Gods schepping vorm en bestemming gaf, een kracht, die gij in het "makroe" eerst aan Osiris toekent na zijn geestelijke hemelvaart. Wat gij Seeth noemt, is de grootste door God geschapen Geest, die door het omkeeren van zijn wil. Hem trachtte te overwinnen,

maar eeuwig overwonnen werd. - Wat gij het kwade noemt, is de onwil van het gansche menschdom, den wil Gods te volbrengen, - de volmaakte wilsgelijkheid aan dien van den grooten Vijand Gods.'

'Om dat kwaad te verzoenen en in den dood, dien het meesleept, te overwinnen, helpt geen kruipen door een menschenhuid noch de ontkenning in het gericht, maar het dragen van de straf der zonde, maar het overwinnen van zijn gevolgen door God Zelf als Zoon des Vaders. Daardoor wordt wedergeboorte mogelijk, het herstel van den wil, om God weer te gehoorzamen. Maar die nieuwe wil krijgt zijn volle kracht eerst door den dood van het lichaam heen en is door balseming en bewaring van het lijk niet te verkrijgen.'

'Mijn geëerde vrienden, stoot u er niet aan, dat Jahwè dit volle licht alleen gaf aan ons volk. Het zijn niet de deugden van dat volk, die Hem er toe bewogen, eer het tegendeel. Een allerhardnekkigst volk heeft Hij ons genoemd. Zonder zijn openbaring zouden wij zelfs nooit gekomen zijn, tot waartoe gij gekomen zijt. Maar ook: de gunst van onzen God Jahwè en zijn waarheid overtreffen alle schatten van uw machtig rijk - en ik weet, hoe groot die zijn. Een andere waarheid hebben wij niet en is er niet!'

'Ik ben Jahwè, uw God. Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben,' heeft Hij ons toegeroepen van den Horeeb, nadat Hij ons uit uw land had uitgevoerd met sterke hand.'

'Wij bidden u, komt ook gij tot die waarheid, want Jahwè biedt haar door ons allen volken aan. Aanbidt Hem in onzen tempel! Kust den Zoon en ontwapent zoo zijn toorn over u!' -

Als een windvlaag vaart over het zomerwoud en tegelijk alle takken en bladeren aangrijpt, zoo werd de feestzaal ontroerd. Allen rezen juichend op, aangegrepen door liefde voor hun Masjiaach en zijn schaduwkoning en onstuimig klonken de uitroepen dooreen: Eere Jahwè, eere den Zoon, eere den koning, onzen profeet, - tot alles samensmolt in een jubel zonder woorden, die lang werd aangehouden. Ook de Efrajimieten hadden zich door de vervoering laten meeslepen. -

Alleen Faroena van Sidoon, mede opgerezen, stond bleek en zwijgend, oogen en lippen gesloten, biddend haar groote godin om kracht.

Toen zijn stem het bedarend geluid kon beheerschen, sprak de koning nog, terwijl hij de hand van Nofernere greep:

‘En mijn Egyptische koningsdochter antwoordde haar broeder, toen hij na zijn tafelrede haar toefluisterde: Stemt gij met mijn woorden niet in? - met de belijdenis: ‘Maar Jahwè is ook mijn God geworden.’ -

Opnieuw barstte de geestdrift los in een daverend gejuich. De koordirigent riep tot de zijnen: ‘De huwlijkspsalm!’ De zilveren trompetten bliezen luide, en met de grootste kracht hief het koor aan:

> Bekleed met de geur van wierook en myrrhe,
> met ivoren harpen zingt men uw lof.
> Koningstelgen uw vrouwen, o Koning,
> maar aan uw rechter de koninginne
> in blinkend brokaat van Ofirgoud.

Toen rustig en voetvloeiend:

> Hoor, o Dochter, en neig uw oor!
> Vergeet uw volk en uws vaders huis.
> Dan wordt de bewond'rende liefde des konings
> met uw schoonheid vervuld en verzadigd.

Zacht en vleiend zang en instrumenten:

> o Buig u voor hem als uw heer en vriend!
> Da*n* buigen zich smeekend voor u, voor u,
> de dochter van Tyrus en met haar de rijksten
> der volkren, met gaven u eerend.

Die rol der dochter uit Tyrus wrong nieuwe smart in Faroena's borst.....

Maar in gouden welluidendheid van hooge toonen vervolgde het koor:

> Koningskind in uw lieflijke schoonheid,
> in uw gouddoorweven gewaden,
> bont en van edelsteenen zwaar,
> wordt gij geleid tot uw heer, onzen koning,
> over tapijten - met uw gezellinnen;
> jub'lend omringd door van vreugde verrukten,
> treedt g' in zijn troonzaal hem tegen.

Even een korte pauze. - Dan in zachte, lage, lang aangehouden tonen, steeds klimmend in hoogte en snelheid tot een instrumentaal en vocaal fortissimo.

> Uw vaders gingen, uw zonen komen!
> Hef ze tot vorsten in heel het land!
> Geeft zijn naam in het hart der geslachten!
> Draagt dien voort naar een eind'looze toekomst,
> voort met nooit rustende, lovende stemmen,
> eeuwig en immer!

Voor de derde maal barstte de jubel los voor het heerlijke, beminde koningspaar.

'De glimlach der koningin overtreft die van haar bruidsdagen,' fluisterde Boeni Maqueda toe.

Toen de geestdrift was gestild, vervolgde de koning zijn rede.

'Heeft alzoo voor twintig jaren het schaduwenrijk van het Aäronietische priesterschap zijn hoogste openbaring bereikt in den bouw van onzen tempel, in de komst der Schechina tot dien tempel, in Jahwès ontsteken van het eerste offer en in de ontplooiing van den diepsten zin onzer machtigste psalmen, - in den laatsten tijd bereikte het koningschap zijn hoogste ontwikkeling.'

'Al is daarvoor niet een enkel tijdstip aan te wijzen, zooals bij het schaduwenrijk van den eeredienst, toch teekent het zich af in de vervulling van Jahwès beloften omtrent groote stoffelijke bloei, door den voltooiden bouw van Jeroesjaleem, door de hulde, die uit alle oorden der wereld ons wordt gebracht en door de zege over Damasq, waardoor Jahwè onzen vrede heeft bevestigd.....' Weer viel het koor in na scherpen cimbelslag met groote kracht:

> Gord uw zwaard aan uw heup, o Held!
> Uw heerlijkheid schittert, uw majesteit glanst.
> Geluk op uw onwederstaanbare vaart
> voor waarheid, zachtmoedigheid, recht!
> En uw rechterhand leere u vreeslijke daden!
> Scherp zijn uw pijlen, uw woedige zwaard
> velt voor uw voeten de volkren!

en geestdriftig juichte de zaal den overwinnaar toe.

‘Maar er is nog een teeken,’ vervolgde hij, ‘een dubbel teeken. Op den dag der wijding van ons nieuwe heiligdom werd de profetie uit mijns vaders hymne “God staat op,” waarin hij het gezantschap uit Cheem had aangekondigd, vervuld.’

En op dezen dag hebben zich vervuld de beide profetieën uit mijn koningspsalm en uit de hymne, die ik noemde: ‘De koningen van Sjeba en Seba zullen hem geschenken brengen’ en: ‘Koesj zal zich haasten, zijn handen tot God uit te strekken.’

‘Gaf de vervulling van Jahwès profetie omtrent het Egyptische gezantschap ons een bittere ervaring, gij, majesteit van Sjeba en Koesj hebt, behalve uw handen vol geschenken, uw hart voor ons geopend. Gij hebt in het uitstrekken uwer handen naar Jahwè. ze ook naar ons uitgestrekt. Gij hebt in de Openbaring, ons geschonken, een licht gezien, dat de duisternis der volkeren overstraalt. Bij dat licht wilt gij uw geest verlichten en de volkeren, onder uw scepter vereenigd, met dien glans verrijken.

“Daarom is uw komst tot Sioon liefde tot Sioon, uw komst tot ons een zoeken van ons hart.”

“Wij verzekeren onze koninklijke gast aan dezen feestdisch, dat onze harten die taal beantwoorden, dat zij ons een teeken is van Jahwès gunst en bidden haar toe, dat Jahwès zegenend aanschijn haar en haar volkeren bestrale tot in eeuwigheid!”

Een daverend gejuich stemde in met 's konings woorden.

Maqueda's ontvankelijk gemoed werd opnieuw tot tranen geroerd. “Het feest mijner vijf en twintig jaren werd gevierd in den ouden Sjaleemburcht. Dat der tempelwijding in den Sioonsburcht. Het huidige in een paleis van den tempelburcht.” -

“Ziedaar de groei van ons Jeroesjaleem, ziedaar de groei van ons koningschap.”

“Zie, toch heb Ik mijn koning gezalfd over Sioon!” roept de Geest Jahwès in den psalm, “Waarom woeden de heidenen,”[80] - de volkeren toe, die den krijg tegen ons begeeren.’

‘Wie die koning is? - Mijn vader en zijn zoon, die tot u spreekt. - Voorzeker, maar achter die beiden staat Masjiaach. Ze zijn zijn schaduwbeelden.’

‘Immer dat dubbele, immer die schaduw, dat symbool.’

80) Psalm 2.

‘Ons land een land, als alle andere èn: schaduw van de nieuwe aarde, die Jahwè eens formeeren zal.’

‘Ons Jeroesjaleem een stad als de hoofdsteden rondom ons èn: beeld van de eeuwige stad Jahwès op de nieuwe aarde.’

‘Mijn vader en ik koningen als alle vorsten en toch beelddragers van Masjiaach.’

‘In dit alles staan tegenover elkander de heerschappij der wereld en de macht des hemels, van Jahwès Geest.’

‘De eerste regeert door uitwendige macht, geweld en wapenen. De tweede door overtuiging, door wilsvernieuwing, door liefde.’ ‘Voor dit stille vrederijk sticht Jahwè een kleine, afzonderlijke wereld, zijn volk Jisraëel met zijn Moriahtop, zijn tempel, zijn paleizen zalft daarover zijn koning, zooals de psalm zingt.’

‘Maar behalve koning als alle andere en ver daarboven uit is hij een beelddrager om het koningschap van Masjiaach duidelijk te maken. Want Hij is de eigenlijke Koning van ons rijk en regeert het van uit den hemel.’

‘Het koninkrijk van het Paradijs, van Sioon en der hemelen is één.’ ‘Jahwè heeft zijn Masjiaach gezalfd over ons volk en daarmede over geheel het volk Gods en daarom is ook mijn vader, ben ook ik - gezalfd tot koning over Sioon.’

‘Ik noemde u de drie feesten, hier gevierd, als een beeld van de groei van het koninkrijk.’

‘Er is nog zulk een beeld.’

‘Toen het verzet tegen Jahwès raadsplan, om mijn regiment te vervangen door één naar het beeld van dat der volken, gistte onder leiding van Joaab en Adonia, stonden aan het leger der ouderdomsverzwakking mijns vaders Nathaan, Sadok en Benaja en mijn moeder Bathsjeba, om hem de keus van zijn opvolger weer bewust te maken.’

‘Toen heeft mijn vader door den Geest Jahwès gezworen: Voorwaar, Sjalomo wordt na mij koning. - En zijn bevelen, hoe dat zich moest toedragen, bevatten ook deze woorden: Doet mijn zoon Sjalomo rijden op mijn eigen muildier en voert hem af naar den Gichoon.’ -

‘Als gij nu, mijne vrienden, dat muildier vergelijkt met onzen zevenstoet, dan hebt ge daarin een tweede beeld der stijging van de Rijkszon.’

‘Die tocht der Masjiaansche koningen naar den Gichoon heeft ook een psalm,[81)] door mijn vader gezongen bij zijn eigen kroning over het geheele rijk onzer stammen.’

Jahwès woord tot mijn Adonaj:
‘Zit aan mijn rechterhand,
totdat ik uwe vijanden stel
tot een voetbank uwer voeten.’

‘Gij hoort het, mijn vader herhaalt hier als profeet Jahwès een uitspraak Jahwès tot zijn Goddelijken Zoon: Zit aan mijn rechterhand. - Hij erkent dat geheel als tot Masjiaach gericht. Maar gold het ook niet hem en mij? - Zie, is het paleis van Jahwès koningschap niet gelegen rechts van zijn heiligdom? De burcht mijns vaders, toen onze tempel er nog niet was, maar de plaats van het nieuwe altaar op den dorschvloer van Arauna door mijn vader was bepaald, lag rechts daarvan. En zie, thans is die profetie geheel vervuld: Jahwès Masjiaansche koning, zit aan zijn rechterhand!’

‘Den scepter uwer sterkte
zal Jahwè zenden uit Sioon.
Heersch te midden uwer vijanden.’

‘De symbolen der koningsmacht in de schatkamer van den eeuwenouden Jeboesietenburcht vielen mijn vader in handen, toen Joaab dien had veroverd: de muurkroon van Sjaleem en zijn scepter en..... een gouden drinkbeker. - Dan volgen de merkwaardige woorden:

Gezworen heeft Jahwè onberouwelijk:
Gij zijt priester in der eeuwigheid
naar de ordening van Malchizedeq.

‘Gij kent den priesterkoning Malchizedeq, die den oudsten onzer burchten bewoonde en in wiens hart op wonderbare wijze voortleefde de kennis Gods vanuit de tenten van Noaach overgeleverd tot in de dagen van Abrahaam. In hem en onzen aartsvader ont-

81) Psalm 110.

moetten elkaar het einde der Godskennis uit het Paradijs en het begin van Gods nieuwe Openbaring aan Abrahaam.'

'In zijn psalm noemt mijn vader Malchizedeqs priesterschap eeuwig. Dat eeuwige priesterschap had God bij de schepping in den mensch gelegd. Het hart des menschen stond toen uitsluitend open voor de drijvingen van Gods Geest en in zijn liefde tot zijn Schepper gaf het zich geheel aan zijn God. De zonde heeft die gerichtheid van het hart des menschen op God verbroken. Hier in den psalm zweert God, dat het toch zal doorgaan. Dat kon alleen Masjiaach volbrengen. Hij had die menschheid tot zijn vermaking ontvangen. - Hij moet aanvullen, waarin zij te kort schiet. Daarom staan de gestalte mijns vaders en de mijne hier weer als schaduwen voor Hem. Bij beiden hebben het priester-koningschap van Malchizedeq op ons voelen leggen door Hem. Daarom is ons Jeroesjaleem het voortgezette Sjaleem, dat wortelt in den voortijd, welks koning- en priesterschap stammen uit de schepping.' -

'Het priesterschap van Aäroon is daarvan een teekening, een heilig spel, om ons te wijzen naar dat eeuwig priesterschap van Masjiaach, dat het eens zal vervangen en dat in mijn vader en mij nog als werkelijkheid leeft krachtens onze roeping, om koningen te zijn als zijn beelddragers.'

'Dat daarbij ook de profetische schaduw van Masjiaach op ons is gelegd, is u bekend en ik zal daarvan nog spreken in onze aanstaande vergadering der Wijsheidsdivan, waartoe ook koningin Maqueda zal worden uitgenoodigd. Maar in zijn kroningspsalm spreekt mijn vader daarvan niet. Alleen heeft het krachtig bij het ontstaan van den psalm gewerkt.'

'En nu vervolgt mijn vader Jahwès spreken tot zijn Adonaj en tot hem als diens schaduw:

> 'De Heere aan uw rechterhand!
> Koningen zal Hij verdelgen in zijn toorn.
> Hij zal richten onder de heidenen.
> Een menigte dooden rondom u!
> Hun hoofden bezaaien het wijde land!

'Die profetie is heerlijk vervuld in den krijg mijns vaders tegen al zijn vijanden, waarin hem Jahwè de overwinning gaf en -

schaduw opnieuw - zij zal aan onzen Verlosser en Middelaar nog oneindig heerlijker worden vervuld.'

'De slotregels van den psalm herinneren u het oude gebruik bij de kroning der koningen van Sjaleem: hun drinken uit de krachtbron hunner stad, die haar verdediging mogelijk maakt. Zoo hebben mijn vader en ik bij onze kroning tot koning over Jeroesjaleem uit de levensader van het koningschap Jahwès, - dat is de kracht van Jahwè - Masjiaach, onzen God, - gedronken. En symbool daarvan was dezelfde beker, waaruit Malchizedeq dronk.'

> Hij zal op den weg
> uit de beek drinken.
> Daarom verheft hij het hoofd!

'Niet door eigen kracht, daarop steunde zijn leeuwenmoed niet, maar, zooals hij eens in zijn lijdenspsalm bij het vluchten voor Absjaloom uitdrukt: Gij, Jahwè, zijt mij een schild, mijn eer en die mijn hoofd opheft.'

'Wat derhalve ons volk in twee geslachten heeft aanschouwd, is Jahwès verbondstrouw, die in de veertig jaren mijns vaders en in dertig der mijne, de heilige zeventig, den schat zijner beloften aan de vaderen boven ons aller verwachting heerlijk heeft vervuld.' 'Wij hebben zijn heiligdom op de offerplaats van Abrahaam en Dawied.'

'Wij hebben zijn Schechina boven de kapporeeth.'

'Wij hebben een schaduwen- en symbolendienst in ons heiligdom, geheel naar de wetten van Mosjè.'

'En wat wij in deze week feestelijk hebben gevierd: Wij hebben daarnaast een koningschap naar Gods gedachten, dat naast en boven de uitoefening van zijn wereldsch regiment, het eeuwig koningschap van Masjiaach verbeeldt.'

'Jahwè gaf ons twee koningen, vader en zoon, die de drie ambten bij God te vervullen en door de zonde verloren, als schaduwen van Masjiaach, die ze overnam, dragen: de profetie, het koningschap en het priesterschap naar de ordening van Malchizedeq.'

'Dat is niet alleen een geschenk aan ons volk, maar aan alle volkeren der wereld, want in u, zoo sprak Jahwè tot onzen vader Abrahaam, zullen alle volken der aarde gezegend worden.'

‘Daarom sluit ik mijn woorden tot u met onzen kleinsten in omvang, maar naar zijn inhoud meest omvattenden psalm:[82)]

> Looft Jahwè, alle heidenen,
> prijst Hem, alle natiën;
> want zijn goedertierenheid is geweldig over ons
> en de waarheid des Heeren is in eeuwigheid;
> Halleloejah!

en met een daverend Halleloejah werd de feestdisch, die de hoogste bloei van het koningschap had gevierd - besloten.

Maar Jeroesjaleem wachtte nog op zijn vorstenpaar, op koningin Maqueda, op den luisterrijken hofstoet.

Het koor nam den psalm over. De feestzaal zong juichend mee De stad lag in den stillen glans van zijn blinkenden starrenhemel, waaronder de koelte van den nacht lafenis bood voor de hitte van den tammoezdag. De roode gloed der vuren op de topen der bergen rondom getuigden, dat deze nacht niet was als andere, dat Jeroesjaleem het symbool van den gloed der liefde voor zijn vorstenpaar toonen wilde in hoog oplaaiende feestvlammen.

Het meest had de belangstelling zich samengedrongen bij de met groene bogen overhuifde viaduct van den paleisburcht. Daar wachtte een tallooze schaar, die niet wilde, dat haar het uitrijden van den stoet zou ontgaan.

Het uur der belooning van al dat geduld was aangebroken. De eerste hoefslagen weerklonken op de reuzenbrug. Lichten begonnen door het groene dak te schitteren. Daar reed de eerste wagen met den koning en de koningin door de poort.

Achter den goudgepoederden wagenmenner in het purper stond nog een fakkeldrager op iederen wagen. Het rosse licht deed het goudpoeder op pruik en mantel schitteren. Een daverend gejuich rees op uit de menigte. De rossen steigerden, de trawanten, die de poort bewaakten, drongen de menigte achteruit. De wagen sloeg den weg in naar de Dalpoort; gevolgd door de overige, samen veertien in getal. Op den tweeden stond Maqueda met den kroonprins, wie de juichkreten even sterk golden. De derde en vierde

82) Psalm 117.

voerden de grooten uit Noebia en die der Nechesioe, dan de grooten van het Jeroesjaleemsche hof. De beide vorstinnen zwaaiden met witte sluiers. De geestdrift klom tot wilde hoogten.

Voor het gebouw der handelsdelegatie, dat al zijn vensters had verlicht, stond een Levietenkoor, dat gedeelten uit den kroningspsalm en uit de Dawiedhymne, de profetie van Koesj deed hooren. Het volk zong mee.

Dan ging het naar de Westburg, waar opnieuw een Levietenkoor zong. De huwlijkspsalm wekte hooge geestdrift voor den held van Damasq en het 'Koningskind in haar lieflijke schoonheid.'

Vandaar terug naar de viaduct.

Daar had zich intusschen opgesteld een groote koorafdeeling. Met de drie gelauwerde opperzangmeesters was daar ook Achimaäz, de Hoogepriester in zijn ambtsgewaden.

De stoet hield stil voor de derde maal.

'Jahwè zegene en Hij behoede u,'

klonk het melodieus en zacht. Het flikkerend licht der fakkels wierp rosse vlekken op de witte meïels der Levieten en het pracht gewaad van de Koheen gadool.

Zwellend stijgend, dan zacht weer afnemend vervolgde het koor:

'Jahwè doe zijn aangezicht over u lichten
en zij u genadig.
Jahwè verheffe zijn aangezicht over u
en geve u vrede.

Zacht gesteund door langgerekte trompettonen en suizend als avondkoelte:

A.....meen.....

dat, vallend met een quint nog eens langzaam werd herhaald en immer zachter als zucht verklonk.

Diep ontroerd trad de koning van zijn wagen - op den Koheen gadool toe. Toen noodigde hij hem naast zich op den wagen. Al het volk had aanschouwd hoe de twee vorsten Jahwès elkander omhelsden en juichte, - ontroerd als zij.

Toen reed de stoet den tunnel van groen weer binnen. Het gejuich der scharen zweeg niet, voor dat de trawanten de poort hadden gesloten.

Zoo was de zon van Masjiaachs vrederijk glansend als goud door haar zenith gegaan.
-

e. Het Sjir te Etaam.

Het hof te Jeroesjaleem had besloten, den tienden Tammoez uit te wijken naar Etaam. Want de groote hitte kwam, de schrikhitte. - Den zeventienden trad ze in en duurde ruim drie weken, tot den veertienden aab. 'Den vierden tammoez,' zegt de Palestijn, 'legt de zon haar sluier af.' Haar stralen doen dan de horizonnen branden. Kimmingen sidderen in elke laagte. Het blauw van den hemel verbleekt tot wit. Het water in het kruikje in de vruchttuinen wordt heet. 'Bij lichamelijke inspanning zonder schaduwdak is de dood van mensch en dier niet ver,' zegt de landman.

Het was daarom, dat de staatsiewagens van den zevenstoet den tienden tammoez reeds kort na zonsopgang klaar stonden, om een deel der genoodigden tot een verblijf te Etaam gedurende de angstdagen der hitte derwaarts te brengen.

Het was Maqueda niet alleen, die zich altijd weer verheugde op dien rit door park en stad, over den geplaveiden heirweg en langs het lieflijk stedeke Beethlechem. De blinkende, ranke, sterke voertuigen, de ranke, sterke rossen in hun blinkend tuig, leveringen der koninklijke stoeterijen en wagenfabrieken van Moetsri en Kwe in Anatolia, de goudgepoederde jonge wagenmenners, - het was een gansch eenige prachtvertooning, - voor den koning en zijn hof immer weer nieuwe vreugdontroering, het schoonste ceremonieel van geheel het prachtige hof van den schaduwkoning, die den Masjiaach-Triumphator verbeeldde.

De vorstinnen van Sioon en Koesj, beide gesierd met de diadeem harer hoogheid, bestegen den eersten wagen. De zes andere werden ingenomen door wie bij de regeeringszaken van heden konden worden gemist. De tweede rit zou in het begin der avondschemering, zeven uren na den middag, den koning en wier arbeid hij niet kon ontberen, overbrengen.

'Hebben u ook zoo getroffen, mijn zuster,' sprak Nofernere tot haar gast, toen ze het park uitreden, 'de woorden van mijn gemaal, waarmee hij in zijn tafelrede van den zevenden, de opgang van zijn koningschap mat met den afstand tusschen zijns vaders

muildier, dat het ros van zijn kroningsplechtigheid was en deze stoet, - dertig jaar daarna?'

'Zeer, zeer, mijn zuster! En hoe het reeds in vergetelheid verzonken gedachtenleven zijns vaders werd opgewekt door zijn getrouwen, waarvan er helaas niet één meer in leven is.'

'Hoe gaarne had ik uw grooten schoonvader gekend. Hoe gaarne aan zijn borst hem toegefluisterd, dat het mijn hart met onuitsprekelijke vreugde vervult, dat in zijn schoonste liederen tweemaal *mijn* land wordt genoemd, tweemaal *mijn* komst is voorspeld.'

'Ik begrijp u, mijn lieve gastvriendin; het zal ook wel geheel eenig in verleden en toekomst zijn, dat zoo iets is geschied.'

'Zeker, zoo is het. En dat dat eenige gebeuren mij bracht tot de geheel eenige personen en toestanden, die ik hier vond, is mij een weldaad van uw Eenigen God Jahwè, die ik niet meten, niet wegen, niet op haar juist waarde kan schatten, die mij telkens weer onweerstaanbaar overweldigt. - Hoe benijd ik u, mijn zuster, die een blijvende plaats hebt gevonden in zulk een omgeving. Is mijn lot eenig, zooals gij zeidet, hoe moet dan het uwe worden genoemd!'

'Maar als uw regeeringstaak u straks weer onherroepelijk naar het schoone Noebia terug roept, dan kunt ge toch het allervoornaamste en waardevolste, wat gij hier vindt, met u medenemen: de kennis van Jahwè onzen God.'

'Lieve zuster, gij spreekt recht; ik dank u, ik dank u! Slechts dat alleen kan mij troosten, als ik denk aan de zeker komende ure van mijn afscheid van Jeroesjaleem en u allen.....'

De banden, welker kracht zij ging voelen, zouden nog meer en sterker worden!

'Leven, heerlijke schepping Jahwès, wel onder zijn vloek om der zonde wil, maar nog bloeiend onder zijn zegen, wat heb ik u lief!' Zo had de koning uitgeroepen, toen hij zich pas aan den avonddisch had neergezet tusschen Nofernere en Maqueda. Het waren allen zijn getrouwen, die met hem aanzaten.

De adem van den jongen nacht deed de luchtervlammen wiegelen. Door het zware geboomte van het park drongen de eerste manestralen.

Na afloop van den maaltijd was men naar het dak gegaan, om er

te genieten van de koelte en de heerlijke geuren van den hof. De schemering in het westen was geheel verdoofd. De sterren speelden een zilveren harpspel, - welkom aan de nachtvorstin; haar stralende aureool vertoonde zich reeds boven het hooge geboomte in het oosten.

De koning was in dichterlijke stemming.

'Avonden, als in het paradijs de zon in het westen verzonk,' begon hij, 'en de maan in het oosten haar lamp ontstak, die met een sluier van zilver alle gloed tot glans verstilde..... Als de geuren in bloem en kruid ontwaakten, met zoete bedwelming..... Lamp der nacht, bloemengeur, harten, zinnen van Gods menschen..... Oogen, die de vage pracht, longen, die de geuren drinken, luisterende ooren, welker verlangen de stemmen van den nacht opvingen..... Harten, die in wijde verrukkingen God genoten in zijn werken, liefdedronken van zijn gunst en glimlach..... In zilveren, in gouden spel van woorden en gedachten met de Drieheid, die ze schiep..... Zone Gods en Middelaar der schepping als Gij kwaamt tot het spel met uw menschenkinderen, wat fonkelingen des geestes, wat vlammen der liefde, wat worstelingen en overwinningen bij hen, om heiligen moed tot U.....'

'Zaligheden, mijn woorden kunnen u niet naderen, door Cherubzwaarden afgeweerd.....'

'Almachtige Schepper van wouden en stroomen van bloemen en kruid, van kleur en glans, van dierenpracht en -kracht en -stemmen, van de hemel- en afgrondcirkels, van de juichende zon en de lachende maan en de zingende spelende sterren, kom tot uw zalig spel met ons, van ons met U, God, onze Vriend, onze Verrukking.....'

'Wat wilt gij spelen? - Het spel der kracht? Het spel van gedachten, van woorden, van zangen? - Wat spel wilt gij winnen van den Almachtige, die u dacht, die u bracht in het aanzijn?' 'Wij willen het spel, dat Gij verliest, dat Ge ons doet winnen of *wij* het wonnen, dat in ons doet bruischen alle bronnen, door U gevoed met eeuwige kracht. - Doe in ons de fonteinen springen en klateren, het heerlijkste, zaligste van alle leven - der liefde, der liefde tot U!'

Ademloos had men geluisterd. - De dichter zweeg.

Niemand dorst de stilte breken. Tot na lang en pijnlijk wordend

wachten Zaboed het waagde: ‘Mijn vorstelijke vriend, spreek toch verder.....’

‘Wat kan ik verder spreken, zonder in een net van wartaal te struikelen, - wat ik misschien reeds deed.’

‘Want,’ ging hij even later voort, ‘wat zaligheid is liefde van mensch tot mensch. Bij hetzelfde geslacht het staren en doordringen in elkanders zieleleven, de ervaring der aantrekking dier levens van elkander. - Bij de tegenstelling der geslachten komt daar nog eens datzelfde bij voor het lichaamsleven, maar dat maakt vaak het zieleleven tot het mindere en dan is er verlies. Daarom zingt mijn vader van zijn liefde voor den Sjaoeliede Jonathaan: Uwe liefde was mij wonderlijker, dan de liefde der vrouwen.’

‘En dan de zondelooze liefde in het Paradijs!’

‘Goddelijk geluk en het geluk van het kinderleven is het spel.’ - ‘Waarom? - Omdat beide los zijn van wat wij werkelijkheid noemen.’

‘Wat is dan onze werkelijkheid? - De toestand, waarin dood en verderf zonder ophouden ons geluk bedreigen. Wat er in ons bestaan van dat geluk overblijft, is, wat Gods genade hen verhindert, te vernielen.’

‘Maar daar, waar geen verderf was en Gods liefde ons zijn omgang vergunde, en wij staren mochten en doordringen in zijn Hart en de aantrekking van dat Hart ervaren, het spel, dat Hij met ons speelde, omdat zijn liefde en vermaak vrij waren, - hoe zal onze zondige, verzwakte verbeelding ons zeggen, wat dat was..... wat dat zijn zal?’

Weer verzonk hij een oogenblik in gepeins.

Dan, terugkeerend tot de heerlijkheid om hem heen, rijker, dan er na den val ooit was of zijn zou, sprak hij tot Machazioth en Abida. ‘Zegt mij, lieve vrienden, heeft het u veel moeite gekost, onze vorstelijke gast belangstelling in te boezemen voor de opvoering van het Rijkslied hier in het park?’

‘Uwe majesteit kan zich die moeite kwalijk te gering denken,’ sprak Machazioth glimlachend - en Abida: ‘De majesteit van Koesj heeft ons bezield voor de opvoering in plaats van wij haar - door haar groote geestdrift.’

‘Reeds in mijn land hoorde ik van die wondere schepping uwer wijsheid, mijn broeder: het lied dat werd vertoond, - en vruchte-

loos heb ik getracht, mij dat voor te stellen. Wanneer zal dat geheim zich aan mij openbaren?'

De koning bracht die vraag over bij Machazioth.

'Wanneer uwe majesteit het beveelt. Zoo goed als alle schikkingen zijn getroffen. Uwer majesteits vrouwlijke gasten hebben zich bereid verklaard mee te spelen als "dochters van Jeroesjaleem." We ontgaan daarmee de moeilijkheid van vermeerdering der gasten hier. Koor en orkest zullen in Beethlechem verblijf vinden.'

'Laten we het spel dan beginnen op den tweeden dag der nieuwe week.' - Machazioth boog.

'Ik vergat nog mijn gade en gasten mede te deelen, dat prinses Faroena zich wegens een ongesteldheid, waarover de arts zich nog geen oordeel kon vormen, heeft verontschuldigd over haar afwezigheid hier.' -

'Waarin openbaart zich die ongesteldheid?' vroeg Nofernere.

'In aanvallen van ademnood, gevolgd door bewusteloosheid.'

'Reeds aan ons feestmaal vond ik haar stil. Er ging minder van haar uit, dan waarom we haar gezelschap steeds zoo waardeeren: opgewektheid, geest, hartelijke deelneming in alles.'

'Afgezien van haar ongesteldheid, moet het prinses Faroena niet gemakkelijk zijn gevallen, de stormachtige geestdrift der aanzittenden te hebben gezien voor de eerbied en liefde der vrouwlijke majesteiten van Sioon en Koesj voor onzen God Jahwè en zijn dienst,' zoo vertolkte Zaboed aller gevoelen.

'Ze kan haar Sidonische godin niet vergeten, het is waar,' sprak de koning, 'maar daarom heb ik haar nooit verwaarloosd in betoon van genegenheid en bewondering, want nog is ze rijk in lieftalligheid en vorstin in het rijk der schoonheid.'

Zijn bewogen stem bewees, dat hij de gloeiende liefde uit zijn jeugd nog immer trouw was gebleven.

'Lieve vrienden,' begon hij even later, 'ruim zeventig jaar geleden zwierf mijn vader als herdersknaap door de velden tusschen den bergrug, waarop dit ons lustoord verrees en het randgebergte langs de Zoutzee. Zijn heldenhart heeft zich daar gestaald in den strijd met het wilde gedierte tot bescherming zijner kudden en zijn dichterhart in het schouwen naar de schoonheden van Gods schepping.'

'Luistert naar zijn starrenhymne:

Jahwè, onze Heerscher, hoe heerlijk is uw Naam over de gansche aarde!
Als ik uw hemel aanschouwd, het werk uwer vingeren,
de maan en de sterren, die Gij gemaakt hebt,
wat is dan de mensch, dat Gij zijner gedenkt,
het kind des menschen, dat Gij er naar omziet!
Gij hebt hem lager gesteld dan de hemelwezens,
maar toch hem met eer en glans gekroond.
Gij geeft hem macht over de werken uwer handen;
alles hebt Gij onder zijn voeten gezet.
Jahwè, onze Heerscher, hoe heerlijk is uw Naam over de gansche aarde!

‘Hebben starrenhymnen in het Paradijs weerklonken, als de Eeuwige Wijsheid speelde met zijn menschenkinderen? - Niemand heeft ze voor ons opgeteekend, niemand onzer heeft ze gehoord, wij, verdrevenen uit dat oord der zaligheden om de zonde.....’
‘En zoo ben ik langs een omweg weergekeerd naar mijn mijmeringen over het paradijs.’

‘Is het niet, omdat de zaligheden, die Jahwès zegeningen over ons hebben uitgegoten, ons nader aan dat oord der verrukking hebben gebracht, dan eenig sterveling vóór ons?’

‘Masjiaach-Triumphator, Gij hebt het verloren Paradijs herwonnen en schaduwbeeld van U als Overwinnaar is uw vredekoning en schaduw van dat oord is zijn vredestad!’

‘De profetie, die in het Paradijs verloren ging, heeft Masjiaach op het heerlijkst vervangen door de psalmen mijns vaders. Het verloren eeuwige priesterschap ging van Malchizedeq over op mijn vader, toen hij dronk uit de Gichoon en het koningschap der schepping, toen hij zich de muurkroon van Sjaleem op de rosse lokken zette.’

‘Ook daarin is hij volledig beelddrager van Masjiaach geworden. - Hij heeft die drie ambten gedragen in een veertigjarigen dienst, als schaduw van den lijdenden Middelaar. - Mijn vader, hoe hebben wij u lief gehad zoo! Hoe stijgt die liefde bij uw dierbaar herinneringsbeeld!’

‘En toen ik geroepen werd tot 't koningschap na u, is dat alles op mij gekomen en de lijdenskroon mijns vaders werd gloriekroon voor mij.’

‘Jahwè mijn Elohiem, hoe heb ik als jongeling gebeefd voor die roeping en hoe ik in den loop der jaren haar onder uw overstelpende zegeningen immer meer heb lief gekregen - nog weegt ze mij bij wijlen zwaar.....’

‘Als toch het zondenloos paradijs aan den vijand Gods verloren ging, hoe zal het tweede, waarin de zonde begrepen is, behouden blijven!.....’

‘Zoon Jahwès, Masjiaach, wat vermag menschenkracht tegen Gods vijand, tegen de zonde!.....’

‘Alleen Gods genade, Gods kracht.’

‘Hoe heerlijk beeldt onze tempeldienst die genade af als in een levend schilderwerk, schooner, dan de Egyptische kunstenaars ze weten te scheppen. - Daar troost het offer Gods kinderen door het verzoenend offer van Masjiaach. Daar troost hen de koperen zee met de belofte hunner reiniging van alle zonde om Masjiaachs wil. Daar troost hen de luchtervlam der Hekaal met hun komende heiligheid. En de verhooring hunner gebeden om al dit heil predikt hen het reukaltaar aan het einde der heilige zaal. Daar knielen zij eindelijk bij de verzoende wet Gods door het bloed van Masjiaach, ons Paaschlam, gesprengd op de Kapporeeth, dat ligt tusschen Jahwès verterende heiligheid en zijn door hen zoo jammerlijk geschonden wet.’

‘Eerste paradijs, - wat waren wij? - Tweede, - wat zijn wij? - Derde - wat zullen we zijn? Eeuwige heiligheid, eeuwige zaligheid! Profeten, priesters, koningen, door Hem, die die ambten bij Jahwè voor ons heeft vervuld en bewaard!’

‘Wat volk ontving een heil als wij?’

‘Mijn Broeder, neem mij op in uw volk, maak ook mij onderdaan van Sioons Vredevorst,’ fluisterde Maqueda en legde haar hoofd aan zijn schouder.

Hij kuste haar voorhoofd en sprak: ‘Wees met ons in het tweede paradijs.’

Een stilte volgde. Slechts het klateren der bronnen deed zich hooren, die de lotosvijvers voedden.

Dan sprak hij opnieuw:

‘De kroon op dat alles is het Sjir ha-sjirim, ons Hooglied en daarom ons Rijkslied, liedersymbool van het tweede en derde Paradijs.’

‘Dat lied, mijne vrienden, is geen toeval, maar moest ontstaan in den regeeringstijd der Masjiaansche koningen, wier roeping het was. Hem af te schaduwen als Bruidegom, als Minnaar van zijn verloste menschheid.’

‘In mijn Wijsheidsprofetie, gij weet het, openbaart Hij zich als den van eeuwigheid daartoe Gezalfde door zijn Vader. Daaruit blijkt, dat zijn hoogste scheppingswerk het huwlijk is, dat die verhouding afbeeldt. Er moest dus in Gods openbaring gedurende mijn en mijns vaders koningschap een samentreffen ontstaan van de twee beelddragers des lijdenden en des overwinnenden Masjiaachs en de beelddraagster der verloste menschheid.’ -

‘Gij allen weet, dat koningin Abisjag de laatste roeping ontving, mijn vader en ik de eerste. Hij tot haar in onvolkomen verhouding, ik in volkomen. Dat is haar aanleiding in een door haar gezongen gedeelte van het Sjir, uit te roepen: Ik ben als een rei van twee heiren, de door Masjiaach verloste menschheid. Met zijn schaduw vóór en in zijn lijden in onvolkomen, met dien in zijn overwinning in volkomen huwlijksband vereenigd.’

‘Ach mijn broeder,’ riep Thamaar uit, - waarom is koningin Abisjag niet hier?’

‘Lieve zuster, wat uw hart die vraag ontlokt, heeft in het mijne doen overleggen, of ik haar herwaarts zou noodigen of niet, maar de hitte maakt alleen reizen bij nacht mogelijk en de dag biedt dan nauwlijks rust. Haar aan al die vermoeienis te wagen, leek mij niet gewenscht.’ -

Den volgenden morgen had de koning met Machazioth en Achia het terrein bezocht, waar het Sjir zou worden gespeeld. Het was gekozen in het oostelijk deel van het park met het oude geboomte het kroost der bronnen, welker water werd opgevangen in een gemetseld bassin, door abeelen en heesters aan het oog onttrokken. Dat heestergewas zette zich voort langs een watergang naar den eersten lotosvijver. In het midden liet het een opening, waartegenover een brug over het beekje lag. De weg over de brug leidde achter de heesters rechts naar de bronnen. Daar zouden koor en orkest zich verborgen opstellen. Links liep het langs den parkmuur. Daar moest de verbeelding den luisteraars doen gelooven, dat een

wijde steppe lag. De prachtige heesterhaag kon daarbij helpen wijl ze alles kon verbergen.

Rechts van de beek was een grasveld, waarop het spel zou worden gespeeld.

Zijn middelpunt was een zodenbank, waarachter een tuinmuur, in hout nagebootst, was aangebracht, met een deur, waarin een klein tralievenster.

Op eenigen afstand daarvoor waren de zitplaatsen voor de weinige toeschouwers, die ditmaal van het fijne spel der beide Rijkszangmeesters zouden genieten.

Op eenigen afstand er achter begon de bergrug, waartegen verder naar het westen het buitenverblijf was gebouwd. Hier was de helling vrij steil, maar goed beklimbaar. De verbeelding der toeschouwers moest deze partij verheffen tot Libanoon.

Met het oog op de hitte was als speeltijd gekozen het laatste uur van den dag, de schemering en het eerste nachtelijk uur. Om dat nachtelijk uur was langs den oever der eerste lotosvijver een rij van palen geplant, waarop metalen potten met teer stonden, om, zoo noodig, van achter den rug der toeschouwers licht op de spelenden te doen vallen.

'Waarheen we het Sjir ook brengen in onze landpalen, overal zijn natuur en handwerk bereid, zijn opvoering mogelijk te maken, zooals dat een land tegenover zulk een Rijkslied ook betaamt,' sprak de koning glimlachend, toen hij het geheel had overzien.

De tweede dag der nieuwe week was aangebroken.

De koning had zich met Achia en Machazioth verstaan, dat de opvoering van het Sjir ditmaal niet zou worden voorafgegaan door zijn Wijsheidsprofetie en een gedeelte uit zijn openingsrede der Wijsheidsschool, daar deze stof in bespreking zou komen bij de zitting der Wijsheidskamer, waartoe Maqueda zou worden uitgenoodigd, - meer: die om haar zou worden samengeroepen. Een korte inleiding verwachtte de koning wel van Achia.

De gloeiende zonnebol naderde het einde van haar baan en de looverhal van het hooge geboomte aan de oostzijde van het park van Etaam stond nog een wijle vol gloed en glans. De langgerekte schaduw van een oude reuzeneik had zich over de standplaats van Abida voor de zodenbank en de zitplaatsen der toehoorders uitge-

strekt. - Ook op de verhevenheid, waarvan Achia zijn toelichting zou geven, verheugde zich de spreker in eikeschouw. Toen het koningspaar met zijn gast had plaats genomen, blies Loema op een gouden signaalhoren en besteeg Achia de spreekplaats.

‘Den koning en de koningin van Sioon en hun gast, de koningin van Koesj, - vrede, geluk en eeuwig leven!’

‘Het Rijkslied van Sioon, dat heden voor ons gezongen en gespeeld zal worden is herderspel en zangspel tevens. De herder-bruidegom stelt den koning Sjalomo, de herderin-bruid koningin Abisjag voor. De koning koos deze gestalte, omdat de stam Jehoeda, waaruit hij voortkwam, een volk van herders is en zijn groote vader Dawied van herder der kudden zijns vaders Jisjaj door Jahwè werd verheven tot herder van volkeren.’

‘Die gestalte minde Masjiaach in den vader en den zoon. Het psalmlied van koning Dawied noemt Jahwè zijn Herder en de eerste opperzangmeester Asaaf begint één zijner psalmen: Herder Jisraëels, o hoor toch! Die Joseef als schapen eens leiddet. En Masjiaach Zelf is ons verzoeningsoffer in de gestalte van ons Paaschlam.’

‘De koning Sjalomo alzoo herder van volkeren, omdat Masjiaach Herder van de volkeren der verloste menschheid zal zijn èn..... we wandelen weer in de schaduwen van het eeuwige vrederijk van Jahwès heilsplan, waarvan de profetie ons heeft onderwezen in de laatste zeventig jaren en nog voortgaat ons te onderwijzen.’ ‘Zal ik herhalen, wat de koning tot ons sprak enkele dagen geleden over de noodzakelijkheid van een drievoudig schaduwbeeld, om den lijdenden en overwinnenden Masjiaach en zijn verloste menschheid af te beelden?’

‘Zal ik u herhalen de klemmende redenen, waardoor hij bewees, dat het Lied der liederen, dat heden voor u gespeeld gaat worden, moest voortkomen uit de dragers dier schaduwen?’

‘Het laatste was zoo nieuw en treffend, dat ik het u en mijzelf nog eens in het geheugen wil terug roepen uit vrees, dezen tresoor te verliezen.’

‘De Masjiaansche koningen,’ aldus koning Sjalomo, ‘moeten den Zoon Gods afschaduwen.’

‘In 's konings scheppingsprofetie heeft Jahwè hem geopenbaard, dat de Zoon Gods de Wijsheid werd der schepping.’

‘In Diens scheppingswerken werd het huwlijk het grootste meesterstuk, omdat het afschaduwt zijn eigen verhouding tot de verloste menschheid.’

‘Dies moest ook het hoogste werk van zijn schaduwbeeld als Minnaar-Verwinnaar de schepping zijn van een huwlijksbeeld.

Daarom moest de drager van het beeld het Charisma der dichtkunst bezitten, dat is het vermogen van den mensch tot scheppen.’

‘En zie, omdat zijn God zijn vader en hem dat Charisma gaf en zijn vader en hem volgens noodzakelijkheidswet in één persoon de vrouw hunner hoogste liefde toebracht, moest door diezelfde wet zijn gouden schrijfstift het Sjir ha-sjirim scheppen.’

‘En het is geschapen.’

‘Daarom zwijgt mijn mond, opdat dat Lied tot u spreke.’ - (k)

Een zacht samenspel van zoete fluittonen en harpgetinkel klonk als smachtend liefdesverlangen op in de roerlooze stilte van den avond.

Statig kwam van achter het heesterbosch, links van het beekje der lotosvijvers, over het houten brugje Abisjag getreden in wit zijden meïel, een krans van witte veldbloemen om de donkere haren.

Bij de zodenbank bleef ze staan.

Ze strekte de handen op den rug, hief het hoofd op.

Dan weerklonk haar stem door de stilte:

Kus mij met de kussen uws monds!
Uw minne is beter dan wijn!
Hoe geuren uw kostlijke zalven!
Uitgegoten zalf is uw Naam!
Daarom zoekt u de minne der maagden!

Het onzichtbare orkest begeleidde de smachtende melodie met fluittonen en een enkele zachte tambourijnslag.

De stem der zangeres zette zich uit, de melodie klom en de begeleiding volgde met forscher fluittonen en herhaalde tactslagen:

Neem mij mee, neem mij mee, laat ons ijlen!
Naar uw binnenste vertrek, o mijn koning!
Daar willen w' ons jubelend verheugen,
uw liefde den wijn overprijzen!
Wie zou u, o liefste niet minnen!

Intusschen was van rechts een groep vrouwen in kleurige meïels en met gepoederde haren nader gekomen uit de poort der stad. Om aller mond speelde een laatdunkend lachje. Op eenigen afstand van de zodenbank bleven ze staan. Nieuwsgierig blikten ze naar de schoone zangeres.

Die blikken troffen Abida's ziel als pijlen.

Met een schrikuitdrukking op haar gezicht, met afweer en verzet in haar houding, hief ze aan:

> Dochters van Jeroesjaleem,
> ik ben veldbruin, maar lieflijk,
> donker als der Kedarenen dak,
> zwart als de tenten der Salmeeërs.....

In klagend mineur onderlijnden de instrumenten haar gezang.

Met spottenden blik gingen de vrouwen links langs den stadsmuur en verdwenen uit het gezicht.

Klagend, maar zelfbewust, vervolgde Abida's zang:

> Ziet mij niet aan, dat ik veldtint draag!

en met klimmenden nadruk:

> Zoo trof mij de straal der zonne.

Toen zachter:

> De zonen mijner moeder wroegden tegen mij.
> Ze dwongen den wijngaard mij hoeden.....
> Hoe kon ik die dwangtaak volbrengen!

Met zinkende stem droeg ze de verzen voor, die Abisjags leed vertolken. In zwellend mineur van groeienden weerzin begeleidde het orkest. Met gebogen hoofd en neerhangende armen stond ze daar. - Maar bij de volgende verzen richtte ze zich weer op:

> Zeg toch gij, die mijn ziele zoo liefheeft,
> waar weidt gij, waar rust g' op den middag?
> O Maak in het oog uwer vrienden
> uw liefste niet tot een vermomde!

In mineur was haar zang blijven doorklinken. - Dan plotseling klonk een mannestem, die van den voet der rotsen scheen te komen en door geen instrument werd begeleid:

Wat vraagt gij, o schoonste der vrouwen!
En ziet ge het spoor niet der kudden?
Weid uw vee bij de woning der herders.....

Abida had het hoofd gewend en luisterend gestaard in de richting, vanwaar de stem scheen te komen. Was het de zijne?

Opeens klonken mannenschreden op de brug. - Machazioth in wit zijden herderskleed met kleurig gebloemte gefestonneerd en een lichte parelkroon op de zwarte haren, trad glimlachend op haar toe, met zuivere basstem zingend en een glimlach speelde om zijn mond:

Bij mijn rossen voor Pharao's wagen,
mijn vriendinne, ik u vergelijk,
In een hoofdstel prijken uw wangen
lieflijk en met paarlen uw hals.

Hij nam haar hoofd tusschen zijn handen en kuste haar op den mond.

Een hoofdstel van goud laat ik maken
met beng'lende zilveren klokjes.

Fluiten waren verrukt gaan zingen. Staccato's op de tambourijnen trachtten iets van die bengelende klokjes weer te geven. - Abida had zijn kus beantwoord met glimlachend enkele stappen terug te treden. Zacht en beheerscht klonk haar stem, vergezeld door klank van nablasnaren.

Als de koning in ring met zijn raden
zich bezint, geurt zijn nardus omhoog
als de geur van een bundelke myrrhe,
dat tusschen mijn borsten vernacht.
Als een hennatros uit de gaarden
van Engedi, lief, zijt ge mij.

Toen ze zweeg, hieven de fluiten opnieuw aan, maar sterker en met tokkeling van luiten en cymbelslag. - Dan Machazioth met verrukking:

> Gij zijt schoon, mijn vriendin, gij zijt schoon,
> uw oogen als oogen der duiven.

en zij met begeleiding derzelfde instrumenten:

> Ook gij, mijn liefste, zijt schoon!
> Om ons leger sling'ren de loovers,
> om de cederen zuilen daarbuiten,
> om het veilig balcon onzer slaapstee.

Fluiten en slaginstrumenten barstten los in een korten jubel met hier en daar trompettonen.

Abida verwijderde zich achter begroeide rotsen.

Machazioths blikken trachtten haar te volgen in de dalende schemering tot ze was verdwenen. Dan ging hij langzaam denzelfden weg.

Een korte pauze trad in, die de slaven gebruikten, om de brandpotten langs den vijveroever te ontsteken.

Toen de vlammen tot vollen gloed waren gestegen, trad Abida weer op van rechts en bleef staan voor de zodenbank. Opvallend bescheen het gele licht haar schoone trekken.

Zachte, melodieuze fluiten hieven aan.

Dan mijmerend voor zich uit starend, zong ze de verzen der zelfgeringschatting:

> 'k Ben een bloem der weiden van Sjaroon,
> een verscholen lelie der dalen.

De fluiten neurieden het motief zachtkens voort.

Zelfbewust en kalm kwam Machazioth weer aangetreden over de beekbrug. De fluitstemmen zwollen; een paar cymbels sloegen aan:

> Wat een lelie is onder de doornen,
> zijt gij bij Jeroesjaleems dochters!

Een glimlach bewoog haar trekken, een blos kleurde haar wangen. Haar stem en stemming waakten op bij hooge fluittonen:

> Als een appel de boomen der wouden
> gaat mijn liefste alle mannen te boven.
> In zijn schaduw begeer ik te droomen,
> zijn vrucht is mij zoet en verkwikkend.

Fluiten met nu en dan trompetten en cymbels namen het lied over. De schoone herdersfiguur ging voorbij, stond nog even luisterend stil, verwijderde zich dan naar de rotspartij.

Toen klom met lichte extase en uitzetting der stem en terwijl de zangeres het hoofd ophief haar gezang:

> Hij heeft mij gevoerd naar een wijnhuis,
> dat zijn liefdesbanier overgolfde.

Trompet en cymbel vervingen even melodie en begeleiding.

Daar verscheen links weer de vrouwengroep, als om met nieuwsgierigen tegenzin kennis te nemen van de droomen dier wondere figuur, die rechten op de liefde van den jongen koning wilde doen gelden en toch geen staatsdochter was, als zij.

> o Spijs mij met brood van rozijnen,
> laat appeldrank mij verkwikken;
> mijn liefde maakt krank, ze verteert mij.....

Meerdere instrumenten lieten hun stemmen aanzwellen in disharmonieën. De vrouwen stonden weer glimlachend stil. Maar de disharmonieën verhelderden tot passievolle welluidendheid. Abida's zang werd er uit geboren in trillende extase; eerst zacht,

> Zijn linkerhand onder mijn hoofd,
> zijn rechter, die mij omarmde.....

dan met een uitbarsting van hartstocht:

> 'k Bezweer u, Jeroesjaleems dochters,
> bij gazellen en hinden der velden,
> stoort die liefde niet in haar genieten!

Nauwlijks hadden die laatste woorden weerklonken, of krachtig en passievol herhaalde het koor heel het refrein.

Zij, wien dat gold, schudden het hoofd. Ze verwijderden zich opnieuw, zwijgend, en verdwenen achter donkere heestergroepen. Als overmand door haar aandoeningen, ging Abida achterwaarts naar de zodenbank, waarachter een tuinmuur stond met een getralievensterde deur.

Plotseling klonk een forsch gejodel, als waarmee de herders in het veerijke Gileaad elkander aanroepen.

Boven op de rotspartij stond de koninklijke herder. In de rechter hield hij een brandende fakkel. De rosse gloed deed zijn parelkroon stralen.

Abida hief het hoofd op.

> Hoor, is dat niet de stem van mijn liefste?

Fluiten en cymbels namen deel in haar ontroering. Ze wendde het hoofd om. Met sprongen als van hert en steenbok snelde de koninklijke herder naar omlaag.

> Zie, hij huppelt, hij springt van de bergen
> en rent langs de helling der heuv'len
> met de snelheid van welpen der herten!

De instrumenten hadden het allegro van het lied bijgehouden en zwegen, toen de held stil stond voor het tralievenster in den muur van den hof.

Abida uitte haar ontroering in recitatief.

> Zie, daar staat hij reeds voor onzen tuinmuur!
> Hij tuurt door 't getraliede venster;
> hoe blinkt zijn gelaat door de rasters!
> Hoor, hij spreekt, hij spreekt tot zijn liefste!

Ze had de laatste woorden nog niet geëindigd, toen helder, melodieus en vroolijk, zwellend en versnellend, instrumenten tegelijk met des herders zang invielen:

> Sta op, mijn schoone en kom!
> Winterstormen en regens zijn over;
> de bloemen bedekken de landen.

Laagzamer en zachter vervolgde hij:

> De zangtijd genaakt. Hoe koeren
> de tortels van tusschen de takken!

Dan weer krachtiger en levendiger:

> De knoppen der vijgen gaan zwellen,
> de bloesems der wijnstokken geuren.....
> Sta op, mijn vriendinne en kom!

Langzaam zich verwijderend en glimlachend omziend, rekte hij die laatste woorden passievol en zoet. Een fluit begeleidde ze, zachtjes verflauwend.

Dan, op een afstand, klonk het lokkend door den stillen zomeravond, terwijl fluiten langzaam, melodieus en verlangend meezongen:

> Mijn duive in de kloven der steenrots,
> in der steilten verborgene plaatsen,
> laat u zien en uw stemme mij hooren,
> want uw stem en gestalte zijn lieflijk.

In vervoering voor zich starend, ving de schoone herderin die klanken op.

Hem volgen?..... Ze kon niet!..... Die dagtaak!

En toch.....

> o Schrik, wie vervult dan mijn taak in
> de gaarden, waar vratig gedierte
> den bottenden wijnstok bedreigt en
> de zwellende tros in gevaar brengt?

Disharmonisch en gezwollen, aarzelend, zonder oplossing had het orkest haar woorden begeleid.

Dan stond ze op, beslist, in onberouwelijke keus:

> Ik weet slechts, mijn lief, gij zijt mijne,
> ik d' uwe en gij weidt uwe kudden
> in de bloemrijke velden der vlakte,
> tot de avondwind waait en de schaduwen

lengen. o Kom, mijn geliefde!
Verlustigen w' ons in den nacht als
gazellen op geurige bergen.

Hoog en sterk eerst, maar zachter en teer bij dien ontwakenden avondwind, hadden de instrumenten geklonken, beslist en passievol bij het besluit der heldin, haar geliefde te volgen.

Ze was opgestaan, had de deur in den tuinmuur geopend en zijn voetstappen naar de bergweide op de rotsen gevolgd.

Loema kondige opnieuw een korte pauze aan.

Slaven met schenkbladen boden koele vruchtensappen, gegist en ongegist. Een snel gesprek ontspon zich met veel uitroepen en vragen van Maqueda, die haar genieten en niet volledig begrijpen van alles, wat ze gezien en gehoord had, vertolkten.

Maar reeds klonk weer het signaal voor het opnieuw beginnen van het spel.

Weer kwam Abida aangetreden over de brug en hernam haar plaats tegenover de zodenbank.

Ze staarde een oogenblik naar de toeschouwers.

Dan sprak ze:

‘Een droom heeft mijn ziele verrukt.’

Onrustig begon een mineur van fluiten en nabla's. Na enkele maten hief Abida aan:

Ik zocht hem des nachts op mijn leger;
ik zocht, dien mijn ziele zoo lief heeft;
ik zocht hem, maar hij was er niet.....

De instrumenten versterkten hun stem; ook de zangeres.

Ik wil opstaan en gaan op de straten,
hem zoeken, hem, dien mijn ziel lief heeft;
hem zoeken..... Ook daar was hij niet.
Wel vond ik er wachters en vroeg hun:
‘Hebt gij hem gezien, dien ik liefheb?’
(Zij staarden mij aan als verdwaasde.....)

Bij dien laatsten regel was de muziek teruggevallen tot gefluister. Maar sterker dan daarvoor waakte ze weer op, toen de zangeres aanhief:

'k Vlood weg..... en o zie! daar was hij;
daar was hij, dien vast ik omkneld hield,
totdat ik hem bracht naar ons huis en
in 't binnenst vertrek mijner moeder.....

Bij haar verrukt: ‘o Zie, daar was hij,’ hadden de instrumenten meer kracht bijgezet en tegelijk was de groep staatsvrouwen weer links opgekomen, om haar ergernis zwijgend te toonen.

Toen was ze uitgebarsten in fel en hoog geluid en het orkest viel haar bij met zijn sterkste affecten:

'k Bezweer u, Jroesjaleems dochters,
bij gazellen en hinden der velden,
stoort mijn liefde niet in haar genieten!

Ook thans weer nam het koor onmiddellijk heel het refrein van de zangeres over. - Dan zwegen koor en orkest.

En zie, daar kwam van achter het linksche heesterbosch langzaam een draagkoets nader, omringd door krijgers met flambouwen.

Hun zware stappen klinken op de brug.

Het koor laat zich hooren van achter het heesterbosch:

Wat stijgt daar op uit de steppe?

Vragende fluiten met harptonen omvlochten, leven op:

Stofzuilen als brandende wierook!
Wat geuren die kostbare kruiden,
als van verre de kooplieden brengen!

Het orkesttempo versnelt. Taktinstrumenten gaan meedoen. Dan jubelt forsch het koor:

Zie, de draagkoets van koning Sjalomo!
Zie ze rukken daar aan: zestig helden
uit het heidenhuis bij de Bronpoort,
die allen ten oorlog geleerd zijn
en zwaarden en lansen hanteeren.
De schrik van den nacht is hun vijand.
Z' omringen de draagkoets des konings,
de cederen koets van Sjalomo.

Fluiten met systrumgerinkel en cymbelslag en zacht tambourijnengebons mengt zich met het koor:

> Pilaren gaf hij ze van zilver,
> gouden bodem en purperen hemel.
> Van binnen gordijnen en kussens,
> naaldwerk van Jeroesjaleems dochters
> en geurend als staatsiegewaden.

Bij de zodenbank zetten de dragers de koets neer. - De koninginmoeder stijgt uit. Eén der oude Chebroonprinsessen speelt voor haar. Een diadeem rust op haar grijze haren.

En zie, van achter de rotspartijen, zuidelijk van de stad komt de koning-herderfiguur uit het donker van den nacht op en aan zijn arm gaat een bejaarde, slanke vrouw, de moeder van Abida.

Machazioth stelt zich met zijn herderstaf naast haar. De koninginmoeder stijgt uit. Eén der oude Chebroonprinsessen zorgt voor loof en bloemen.

Dan barsten koor en orkest jubelend los, terwijl de dochters van Jeroesjaleem opnieuw ter poorte uitkomen, om toe te schouwen - tot vlak bij de koets.

> Gaat nu uit, docht'ren Sioons, aanschouwt hem,
> de kroon van den herder Sjalomo!
> Die bruiloftskroon gaf hem zijn moeder.
> 't Is de dag van de vreugde zijns harten.

En de bruid, die zijns harten vreugde was, o dochters van Jeroesjaleem, het is toch wel waarlijk Abisjag, de Sjoenemietische.....

Toen koor en orkest zwegen, ging er uit den kleinen kring, die had toegeluisterd een dankbare juichtoon op.

Met hun dubbelen last gingen de dragers der koets, door flambouwen dragende krijgers omgeven, langs den weg dien ze gekomen waren. Rechts in de schemering van fakkels bij de rotspartij stonden twee gezadelde kameelen.

Het jonge paar besteeg ze en verdween in het rotsig berggebied..... den Libanoon!

De voorstelling van het eerste gedeelte van het spel was hiermee geëindigd.

‘Komt thans allen mee.’ sprak de koning, ‘uit het rijk der droomen naar onzen avonddisch.

Daar werden allen, die meegespeeld hadden, ontvangen met lof naar verdienste.

Na den maaltijd wachtte weer het paleisdak met zijn hooge ballustrade en Egyptische gemakstoelen, ontworpen door Choeraamabi naar die van het zomerpaleis van Amenhotep den derde in Noet-Amon, den vorst en de zijnen in de feeststemming nog steeds der culminatie van den bloei van het Masjiaansche koninkrijk, verbonden met zijn voltooide vijftigste levensjaren en verhoogd door de opvoering van het Sjir ha-sjirim.

De vorstin der nacht liet, wie haar zijn opwachting wilde maken, wachten tot in den nanacht, maar de starrentrommel draaide reeds enkele uren, zachtkens trillend op gouden kogels, zijn vonkende lampen rond en rond. Tusschen de zilveren millioenen van het starrenheir enkele goudene, enkele van sardius, smaragd of saffier. ‘Mijn God, wat een heerlijkheid,’ sprak de koning met zachten nadruk voor zich heen, het hoofd achterover geleund op den rug zijner lage stoel. ‘Wat zal de pracht der zalen van uw paleis wezen, als de zoldering zijner vloeren boven de aarde vertoont, wat met verstommende bewondering wij nimmer moede worden, aan te staren.’

Na enkele oogenblikken sprak hij tot Maqueda:

‘Mijn lieve gast, hoe klein was ons spel bij het gewelf des hemels, maar zeg mij, wat is uw oordeel over de inleiding, - want meer was nog niet, wat gij er van zaagt en hoordet.’

‘Mijn broeder, mijn wonderlijke gastheer, schaduw van uw Godszoon, chakaam en leeraar aller volken, dichter van het Sjir ha-sjirim, wat moet uw arme, door zooveel glans verblinde gast antwoorden op die vraag, dat uw scheppende geest en zijn werken niet zou schenden?’

‘o Leer zelf mij, wat ik heb gezien en als ik dat heb aangehoord en het geheel van uw schepping heb aanschouwd en genoten, het een tijdlang met mij heb omgedragen, dan, ga dan misschien..... Hij glimlachte.

Altijd geven! - Wie laat mij eens ontvangen!

Dat is het lot der hoogste toppen in het gebergte. Zij alleen lezen de taal der kimmen en ontvangen het eerst, wat zon en wolken geven,' sprak Zaboed.

'Met andere woorden, wat onze lieve gast zegt: Geef en wij zullen wedergeven!'

'Laat mij dan eerst onze beide Rijkszangmeesters, nabi Achia en den heer paleisvoogd danken voor de inrichting van het spel. Nergens stuitte ik op iets onmogelijks, zelfs ook maar onwaarschijnlijks. Alles verliep naar zijn eisch en aard. - Dan dat eene, dat in plaats van Nisaan met zijn jeugd der natuur, waaraan het spel der lente van het menschenleven zich moet paren, - de rijpe middag van tammoez het ontving. Maar dat had weer het voordeel, dat de rijpe middag van het leven onzer kunstenaars als door een wonder dat gemis in de natuur onbemerkt liet en omgekeerd de rijpe natuur ons niet herinnerde aan den middag hunner jaren. Daardoor konden we met volle teugen genieten van hun tot volmaaktheid gerijpte spel, zonder het droombeeld der jeugd te missen, inderdaad een klein - of groot? - wonder dezer opvoering, gewekt door het wondere bezoek onzer gast, de koningin van het geheimzinnige Zuiden.'

'Mijn wondere broeder op den troon van Sioon, riep Maqueda, is het eigenlijk wel een wonder, dat uw wonderlijke schepping het wonder van haar welslagen immer met zich meevoert?'

Sjalomo glimlachte in oostersche liefde voor spel met het woord. 'Lieve zuster op den troon van Noebia en Koesj, ik had iets, wat gelijkt op hetgeen uwe woorden opmerken, gezegd tot de vrienden, die voor de inrichting van het spel hadden gezorgd, dat èn in Dawieds voormaligen hof èn in den Libanoon èn thans weer hier, overal, waar het Sjir moet worden gespeeld, ook de voorwaarden voor dat spel worden gevonden. Thans zie ik, dat die waarheid zich behalve tot de plaats der opvoering ook nog uitstrekt tot andere voorwaarden van zijn welslagen.'

Na enkele oogenblikken zwijgen ging de koning voort: 'Geeft ge er u wel rekenschap van, mijn vrienden en vriendinnen, dat, indien onze Masjiaach-Overwinnaar zelf Medespeler in het spel zou zijn, het in de hemelen zou worden gespeeld?' (l)

'Daarom moet het in de wereld der schaduwen gespeeld worden

in schaduwbeelden van hemel en paradijs: Jeroesjaleem en den Libanoon.'

'Dat het, zooals het nu geschapen is, in den hemel niet kan worden gespeeld, bewijzen de dochters van Jeroesjaleem en de broeders der bruid. Hun doen hoort tot het rijk der zonde. Ook behooren zij zelve niet tot het rijk der schaduwen, maar zijn werkelijkheden uit het leven der bruid, beproevingen, om haar vreugde te dempen, die haar anders te groot zou worden, om te dragen.'

'En thans,' vervolgde hij, 'een raadsel: Wie heeft een gebrek gevonden in het tot nu gespeelde deel van het Sjir, dat ik de inleiding noemde?'

Er ontstond een stilte, zwaar van bezinning en gepeins, die minuten lang aanhield.

Eindelijk sprak Achia: 'Laat mij een poging tot oplossing van uw raadsel mogen doen, o koning.'

De spanning werd groot.

'Dat onze nabi spreke.'

'Die poging zal bestaan in de vraag: Is het mogelijk, dat een gebrek gevonden worde in de schaduw van des Middelaars hoogste scheppingswerk?'

De koning lachte.

'Die vraag zou gelijk te stellen zijn met deze: Is het mogelijk, dat de Masjiaansche schaduwen, als zij handelen in deze hun roeping, dit doen met zonde en gebrek? - Ik neig er toe, die vraag bevestigend te beantwoorden, omdat Jahwè tot deze daden zondige menschen heeft geroepen. - Maar om deze tweede vraag te ontwijken zal ik de mijne aldus wijzigen: Wie heeft gezien, waar de inleiding van het Sjir een gebrek *schijnt* te hebben?'

Opnieuw een flikkerende bezinning en..... zwijgen.

'Indien iemand,' sprak de koning, 'dan moeten de Rijkszangmeesters de vraag kunnen beantwoorden. Hij, omdat hij schuldig schijnt, zij, omdat die schuld haar pijnlijk moest treffen.'

Aller blikken rustten nu op de aangewezenen. Die twee zagen elkander glimlachend aan, met wederzijdsch schouderophalen elkander hun onwetendheid bekennend.

'Zeg het toch o koning!' riep Abida, die de spanning niet langer kon dragen.

Hij lachte opnieuw en sprak:

‘De goddelijke Chokma heeft de plicht der zoekende liefde op den man gelegd, niet op de vrouw. In de inleiding van het Sjir is het andersom. Van de vrouw gaat er de meeste kracht uit, om tot de wederzijdsche erkenning der liefde te komen.’

Men moest het toestemmen.

‘En nu kan ik opnieuw vragen,’ vervolgde hij: ‘Waarom is dat hier dan geen gebrek? - Wil iemand uwer die vraag beantwoorden?’

Toen niemand ook hier zich meldde sprak hij: ‘Ik acht dat het is, omdat de werking der Goddelijke verlossing in de ziel reeds is begonnen, eer ze er weet van heeft en zij gaat klagen en vragen en roepen om haar Bruidegom, zonder Wien ze verloren is.’

‘Wat een zaligheden hier in het rijk der Goddelijke Wijsheid!’ riep Maqueda verrukt uit.

De tweede avond van het spel bracht de toeschouwers weer samen in zoelte en eikenschaduw op het groote grasveld. Een wijle had men wachtend neergezeten, toen van rechts twee kameelen het bruidspaar terugbrachten in het park van Etaam, thans in het spel van het Jeroesjaleem der schaduwen. De kameelen werden tot knielen gebracht. De bruidegom steeg af, hielp zijn bruid uit den zadel en geleidde haar naar de zodenbank.

Dan trad hij voor de toeschouwers. Krachtig klonk zijn sonore stem:

> Terug van Libanoon, de bergen der schoonheid,
> van Amana en Senir, o blik omlaag!
> Chermon is een woning van leeuwen en panters!
> (Blik naar het zuiden: Jeroesjaleem!)

Jubelend hield zijn stem in bij dat ‘Jeroesjaleem.’ Een krachtig accent der instrumenten paarde zich met zijn zang.

Dan vervolgden hij en het orkest welluidend en zacht:

> Reizende zing ik u toe, o mijn zuster,
> gij hebt mijn hart met uw blikken betooverd;
> hoe blinkt die keten om uw slanken hals!
> Beter, o bruid, is uw kostbare liefde,

beter uw kostbare liefde, dan wijn,
beter dan reukwerk de geur van uw balsem.
Honing druppen uw lippen, o bruid!
Honing en melk wellen op om uw tong!
Libanoongeur dampt er op uit uw kleed'ren!

Met langzaam zwellende kracht had zij gezongen en even zweeg hij. Dan op dezelfde wijze vervolgend:

Zuster, mijn bruid, uw fontein is verzegeld,

dan met een veelheid van instrumenten en weeldrig zoete melodie:

Zuivere bron in gegrendelden hof!
Wat daar bloeit, is een Eden in weelde:
henna en nardus, citroen en granaat.
Nardus en kalmus en wierook en mirre;
al, wat daar geurt, is van wondere zoetheid
rondom die bron als de levende waat'ren,
die door u vloeien, o Libanoonpracht.

Stem en instrumenten hadden bij ‘Libanoonpracht’ een hoogtepunt van macht en welluidendheid bereikt, waar ze zich handhaafden in de slotverzen:

Geuren van sneeuw en van duizenden bloemen,
druischende vreugd' uit der rotsen schoot!

Daar weerklonk achter het heesterbosch aan de linkerzijde, gezongen door een koor, een Libanoonhymne met toepassing op den bruidegom van de woorden:

De rechtvaardige zal wassen
als een ceder op Libanoon.

met toepassing op de bruid van:

De heerlijkheid van Libanoon
is haar gegeven.

en met toepassing op heel het volk van:

Ik zal Jisraëel zijn als de dauw;
hij zal bloeien als de lelie
en zijn wortelen uitslaan als de Libanoon.

Als ze was verklonken rees Abida op. Met biddend geheven, tegen elkander gedrukte handen zong ze:

Winden van noorden en zuiden, wordt wakker!
Waait door mijn hof, dat zijn geuren ontwaken!
Liefste, o kom, want voor u is zijn schat!

Machazioth trad naast haar.

Zuster, ik kwam en ik plukte mijn mirre!
Zuster, ik kwam en ik at van mijn honing,
dronk uit die wel, van dien wind en dien wijn!
Minnaars als ik, doet als ik en wordt dronken!

Ze omhelsden elkaar.

Hoog, welluidend en smachtend had het orkest Abida begeleid. Geheel het orkest, geheel het koor had hel en hartstochtelijk des bruidegoms lied meegezongen en zoolang het paar in omhelzing was verbonden, jubelden koor en orkest voort, tot al de toeschouwers oprezen en mede hun jubel niet langer weerhielden.

Als alles zweeg keerde Abida terug naar de zodenbank.

Machazioth had zich rechts verwijderd. Achter het heesterbosch bij de beekbrug, onzichtbaar voor de toeschouwers, stond Sjalomo's eerste Egyptische strijdwagen.

Daar naderden weer de staatsdochters. Zachte fluiten begeleidden haar vraag:

Waar is uw liefste heengegaan,
o gij schoonste onder de vrouwen?
Waarheen heeft uw liefste zijn schreden gewend
opdat we hem met u gaan zoeken?

Abida rees niet op, maar met een geringschattend lachje, het hoofd ietwat spottend naar haar oude, thans wijfelende wederpartijdsters

gewend, door wat ze zagen gebeuren tot lieflijker contact bereid, klinkt haar antwoord, door enkele instrumenten gesteund:

Mijn liefste is gegaan naar zijn bloeienden hof,
tot de geuren der balsembedden.
Daar weiden zijn blikken, daar plukt hij zijn bloemen.
Mijn liefste is mijne en de zijne ben ik.
Zijn lust is 't gebloemt mijner hoven!

Nog weerklonen grillig-triumfant de laatste tonen der instrumenten, toen daverend een Egyptische koningswagen, door Machazioth bestuurd tusschen de heesterbosschen door over de brug kwam rollen, die weerklonk van de hoeven der rossen - en voor de zodenbank stil hield.

Daar zat Abida niet meer. Even te voren had ze zich naar een groepje heesters in het gazon begeven. Zacht en melodieus zong ze:

Ik dacht in een gaarde te plukken gaan
de bloemen, de bloemen der dalen;
te zien, of de wijnstok knoppen dreef,
hoe granaatbloesems 't blad achterhalen.

Op het daveren der beekbrug onder wagenraderen en rossenhoeven wendde ze het hoofd om..... zag hem stilhouden. - Toen, gestuit in haar stemming, vol blijde onrust:

Maar plotseling bestierf het mijn ziel!
Een strijdwagen stond voor mijn voeten.....
De koning steeg af en ik klom met hem op!
Mijn volk kwam mij juichend ontmoeten!

Bij dat: de koning steeg af en ik klom met hem op, had zich, wat ze zong, voltrokken. De koning wendde zijn wagen, reed weer over de brug en verdween tusschen de heestergroepen door, naar de steppe.

Toen begon opnieuw in koorrecitatief en met pressie de groep van staatsdochters aan te heffen, die vol verbazing was blijven toezien.

Keer weer, keer weer, o Sjoeneemsche bruid,
keer weer, dat w' u mogen aanschouwen!

Plotseling kwam de koningswagen met het edele paar opnieuw op over de brug en hield stand voor de groep Jeroesjaleemsche vrouwen.

Met Abida antwoordden koor en orkest in triumph:

> Wat wilt ge dan zien aan de Sjoeneemsche bruid?
> (Eerst bruid van den vader en dan van den zoon?.....)
> Masjiaach verkoos me! Ik ben één, ik ben één!
> Machanajiem: één rei van twee heiren!

De schetteringen van orkest en koor, waarboven haar helle sopraan uitsteeg, ontrukten de vrouwengroep en de toeschouwers geheel aan zichzelf.

Een jubel barstte los uit aller mond, als de koningswagen opnieuw over de brug rolde en verdween.

Er was een pauze noodig, om de vuurschalen te ontsteken. Haar licht streed een korte wijle met de schemering. Machazioth trad op de schouwplaats.

Dan zetten zacht en welluidend de instrumenten weer in.

Zacht en welluidend begonnen de zanger en het orkest:

> Zie, gij zijt schoon, mijn vriendin!
> Uw oogen als duivenoogen,
> droomen achter uw sluier;
> uw lokken zijn grazende kudden
> langs de helling van Gileaads bergen,
>
> De rij uwer tanden is blank,
> als een kudde geschorene schapen,
> die rein uit de waschstede opklimmen.
> Geen jongenloos is onder hen.
>
> Uw lippen een purperen snoer,
> Als fluweel uw lieflijke stemme.
> Als een opengesprongen granaat
> uw slaap tusschen donkere vlechten.

De instrumenten namen langzaam toe in kracht bij:

Uw hals als de toren van Dawied,
die rijst op de hoogte der rotsen
en een krans van duizend rondassen
versiert zijn scherpe kanteelen.

Dan verzwijmend tot het allerzachtste, klonk de stem van zanger en begeleiding:

Een gazellentweeling uw borsten
in donzige leliën weidend.

Zang en begeleiding weer zwellend:

Tot de avondwind waait en de schaduw
vervluchtigt, - o kom, mijn geliefde
laat mij toe tot die geurende heuv'len.....

Een korte wijle zongen de instrumenten door in hetzelfde tempo en met hetzelfde timbre.

Dan met versterkt effect ook van den zang:

Geheel zijt gij schoon, mijn vriendin!
Wie kan u gebreken verwijten?

De zanger verwijderde zich naar links. - 't Is nu geheel donker en het licht der vlamschalen heeft de alleenheerschappij.

Van rechts komt Abida op. Zacht geboem op handtrommels. De zangeres heft aan:

Ik sliep, maar mijn hart waakte.
Daar klonk geklop op de deur van den hof.....
Duidelijk herkende ik de stem mijnes liefsten:
‘Doe open mijn zuster, mijn duif, mijn volmaakte.
mijn lokken druipen, de nacht is vol dauw.....’

Den eersten regel had ze beklemd en langzaam voorgedragen. De twee volgende eenigszins gejaagd. De twee laatste vol uitdrukking en zacht vloeiend. - Toen een verward murmelen der instrumenten bij onrust vertolkend gezang.

Maar..... mijn rok toog ik uit. Ik kan hem niet vinden.....
Maar.....ik wiesch mijn voeten en de straat is vol stof.....

Dan klagend:

.....O brekend hart..... van de traliën trok hij
zijn hand terug..... zijn stappen verstilden.

Snel en gejaagd:

Ik vloog van mijn leger - ik greep naar den grendel,
die van vloeiende mirre nog geurde en droop.....

Uitdrukkingsvol en klagend:

Maar ach, hij was weg in den druipenden nevel.....
't Was of ik 't bestierf van zijn spreken alleen.....

Snel en verward:

Ik rende de straat op, ik zocht hem, ik riep hem.....
Ach, nergens, nergens, geen voetstap, geen antwoord.....

Een paar wilde slagen op de tactinstrumenten:

Op nachtwachten stiet ik. Zij waanden mij slecht!
Ze scholden mij, sloegen mij, namen mijn mantel.....

Kracht en verwardheid in muziek en zang:

‘'k Bezweer u, Jroesjaleems dochter,’ zoo ijld' ik,
‘indien gij hem vindt, dien ik lief heb, o zeg hem,
dat mijn liefd' is tot waanzin geworden.....’

Met verwardheid en haast, die overging in krachtiger uitdrukking, snelden instrumenten en zang door het slot van den droom:

Toen spotten ze luid: uw liefste, uw liefste?
Wat waant ge hem meer dan een anderen liefste!
Wat zweert g' en beweert ons? Uw liefste? - Uw liefste
is werkelijk niet meer dan elk andere liefste
en gij waant u de schoonste der vrouwen?

Een oogenblik zette Abisjag zich op de zodenbank, als om tot bezinning te komen, als om te ontwaken uit haar bangen droom.

Dan rees ze op, haalde diep adem en met extatisch-wijd geopende oogen, breed en krachtig begeleid door koor en orkest, hief ze aan:

> Mijn liefste is stralend van blank en rood,
> uit duizend, uit duizend te kennen.
> Zijn hoofd is gouden, van lokken omgolfd,
> zwart als raven.
> Zijn oog als der duiven zilverglans,
> in het wit als in melkvloed zich badend
> en veilig in paarlen omvatting.
> Zijn wangen zijn balsemperken,
> waar welriekende kruiden in wassen.
> Zijn lippen zijn rood als de veldanemoon;
> ze druipen van vloeiende mirre.
> Zijn armen zijn staven van louter goud,
> bezet met kleurig gesteente;
> zijn romp een ivoren kunstwerk;
> zijn dijen marmeren zuilen.
> Hij schrijdt als op goudene voeten.
> Zijn gestalte is fier als een Libanoontop
> en verkoren als cederen Jahwès.
> De aromen zijns monds zijn immer zoet.
> Ja, alles aan hem is begeerlijk.
> Jeroesjaleem dochters, zoo is mijn vriend
> en meer dan alle andere liefsten!

Van ‘zijn wangen zijn balsemperken’ af had ze haar stem steeds uitgezet tot bij ‘De aromen zijns monds zijn altijd zoet’ haar geluid zijn vollen omvang had gekregen en drie verzen lang behield. - Toen ze plotsing zweeg, schelden de rotspartijen en de loovermuren haar gloeienden zang in echo's na.

De heerlijke avonduren op het paleisdak, met de donkere lazuren zolderingen van den starrenhemel boven zich, waren het verlangen aller bewoners van Etaam, die er de hitte der stad waren ontvloden voor een genieten, als het leven nergens ten deel viel als daar.

De groote chakaam met de schaduwkroon der eeuwige heerlijkheid op zijn hoofd wekte er als levensgevoel een flauwe herinnering aan

het paradijs, - onbegrepen, onbekend tijdens het gemeten, maar dat eens als herinnering zou doen vragen: vanwaar die zaligheid?.....

‘Broeder, spreek ons van het spel van heden,’ vleide Maqueda haar gastheer.

‘De lente van den bruidstijd is er in gerijpt tot den zomer van het huwlijk. Het paradijs van den Libanoon bracht het volle geluk. De bruidegom kan van den binnensten kern van dat geluk niet zwijgen. De bruid heiligt zijn spreken met de belijdenis harer overgave en haar zaligheid bereikt haar hoogtepunt, als ze tegenover de zielen, die, haar vernederend en benijdend, haar van haar geluk poogden af te snijden, de overwinning van haar schaduwkroon uitjubelt in den raadselroep: Machanajiem: één rei van twee heiren. Zoo werpt ze de haat der jalouzie, die haar van haar heil tracht te scheiden, van zich af en den sluier der verwarring over het hoofd, waaronder ze niet kan loochenen, dat dat heil werkelijkheid is geworden en niet kan begrijpen, hoe.’

‘De bruidegom neuriet nog eens over haar wondere schoonheid zijn gedachten uit, de beelden uitputtend, waarmee hij ze kan vergelijken.’

‘Zij ziet niets, dan de tegenstelling tusschen haar angst, dat haar geluk haar zal ontgaan en de wetenschap, dat ze het vast houdt omklemd. - Daarom herhaalt zich, maar breeder, dieper en forscher dan de eerste maal, haar angstdroom; nog eens, maar scherper, de jalouzie harer hooge benijdsters. - En eindelijk zingt ze haar krachtigen, prachtigen lofzang op haar onontbeerlijken held.’

Abida kon den aandrang van Maqueda niet weerstaan, dien zang nog eens te doen hooren.

Gloeiende zangen van den koninklijken herder wachtten 's konings gasten nog in de derde, laatste afdeeling van het spel.

Tijd en plaats weer als te voren.

Machazioth trad alleen op de schouwplaats. Breed en krachtig klonk zijn lied:

> Als mijn Thirza schoon, als Jeroesjaleem lieflijk,
> schrikkelijk als vlagoverwapperde krijgers,
> - wend af het geweld van die oogen.....

Alle instrumenten werkten mee aan deze verzen.
Dan krachtig, maar een weinig gejaagd, vervolgde hij:

Mijn vele koninginnen, mijn meer bijvrouwen,
mijn tallooze maagden! o Eéne,
uw moeders lieveling, uws minnaars volmaakte,
- als die vrouwen u zien, neemt haar loven
en prijzen en roemen geen einde:
‘Wie is 't, die op ons als het morgenrood schouwt,
zacht als maanlicht en klaar als de zonne
en vreeslijk als baanderscharen!’

Hoog, melodieus en krachtig had het weerklonken. De drie slotregels werden herhaald.
Na een korte pauze, dat hij neerzat op de zodenbank, sprong de koning-herder op. Krachtig, levendig, extatisch en met van passie trillende stem vangt hij aan:

Uwer ranke beenen veerkrachtigen gang,
Vorstenkind, door goudschoeisel gedragen,
hoe wiegen uw heupen en zwenken trots
langs lijnen van kunstenaars smeewerk.

Nog krachtig, maar eenigszins gedempt en teruggehouden:

Uw schoot is een beker vol wijn en melk
en als klaproosdoorbloeide tarwe
uw romp; - een gazellentweeling uw borst,
in donzige leliën weidend.

Weer levendig en krachtig:

Uw hals een toren van elpenbeen,
uw oogen de vijvers van Hesboon,
die weerspiegelen al wat daar komt en gaat
door de woelige poort van Bath-Rabbiem.
Uw neus is een Libanoontoren,
waar het weeldrig Damascus voor beeft.

Overgaand in vocaal en instrumentaal fortissimo:

> Uw hoofd draagt wouden als Karmel,
> als purper glansen uw haren.
> Een vorst ligt geboeid in die lokken!

Alsof plotseling een inzinking hem aangreep na deze krachtsinspanning, trad de koninklijke zanger naar de zodenbank. - De toeschouwers wachtten met spanning.

Zou Abida komen?

Na korte oogenblikken rees Machazioth weer op, trad naar voren. Zwoel en krachtig weerklonk:

> Wellustrijke, o kind mijner lust,
> mijn slanke, hoogrijzige palmboom,
> uw borsten zijn vruchtentrossen,
> Ik wil dien palmboom beklimmen,
> hoog, tot ik die trossen kan grijpen.
> Uw borsten zijn het, die trossen,
> en uw adem als appelgeur.

Dan zonder onderbreken, maar zachter:

> Uw mond als de edelste wijn,
> die lavend langs mijn gehemelte vloeit
> en de lippen in slaap nog bevochtigt.

Die laatste woorden verklonken zeer zacht. De zanger verwijderde zich, terwijl de instrumenten nog even doorzoefden.

Van den oogenblikkelijken stilstand van het spel werd gebruik gemaakt om de teerpotten te doen ontbranden.

Daar zong een hooge mannenstem van achter de rotsen bij den waterval:

> Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn
> en lieflijk leunt op haar liefste?

Men wendde den blik naar links en achterwaarts.

Daar naderde het heerlijk paar, de dragers van de gedachte der

Wijsheid over het huwlijk, - zij de handen gevouwen over zijn arm.
Toen ze op de schouwplaats waren gekomen, hief Machazioth aan:

't Is zij, wier liefde ik heb gewekt
op de plek, waar haar moeder haar baarde,
onder 't lommer des knoestigen appelaars.....
o Schoonheid, met smarten gewonnen!

Fluiten en nabla's, droomende tambourijnen, hadden teeder mee geantwoord.
Abida liet zijn arm los, hief het hoofd:

Mijn liefste behoor ik toe!
Naar mij gaat uit zijn verlangen.....

en hem aanziende:

Kom liefste, ga mee in het veld,
laat ons gaan in de dorpen vernachten
en vroeg naar de wijngaarden spoeden,
te zien, of de takjes al botten,
of de bloesems reeds openspringen
en of de granaten al bloeien!
o Neem daar de bloem mijner liefde,
wijl mandragoren er geuren!
Aan onze deurposten prijken
edele vruchten, gerijpt en nog rijpend.
Ze zijn slechts voor u, o mijn Liefste!

Langzaam en welluidend had haar zang geklonken, tot ze bij den regel: wijl mandragoren er geuren, - zich schalksch versnelden, door de instrumenten bijgehouden in een zwellend allegretto.
Toen hij glimlachend het hoofd schudde, pleitte ze opnieuw:

O Als ge een broeder mij waart geweest
gevoed aan de borst mijner moeder,

in ons dorp ik u d' eersten kus had geboon,
waar ik vrij van verachting gebleven.

Hij kuste haar zacht. Haar hoofd aan zijn schouder vleiend, vervolgde ze:

Ik had u geleid in mijn moeders huis,
gij mij in 't geheim van uw leven
en een kelk met wijn en granatensap
had u 't loon uwer liefde gegeven.

Dan zich losmakend uit zijn omarming, verzette ze zich nog eens en nu voor 't laatst, tegen staatsdochters, die niet teruggekeerd waren, - tegen de verachting en terugzetting door haar mededingsters, althans haar benijdsters - met haar tot refrein geworden:

Zijn linkerhand onder mijn hoofd,
zijn rechter, die mij omarmde.....
'k Bezweer u, Jeroesjaleems dochters
bij gazellen en hinden der velden,
stoort die liefde niet in haar genieten!

Het koor herhaalde weer met versnelling en passie het refrein van haar wellust en angst. Voor de derde en laatste maal had het orkest dat alles mee vertolkt met sterker affect dan te voren.

De bruidegom nam haar hand en beiden zetten zich op de zodenbank, zij het hoofd op zijn linkerschouder, hij haar omvangend, haar troostend met de luid uitgesproken woorden:

‘En thans naar den Jeroesjaleemschen troon, waar geen verachting u meer kan bereiken!’

Glimlachend zag ze naar hem op, nog traag in haar geliefd verleden verwijlend:

Wij hebben een zusterke, jong nog.
Haar boezem welfde noch zwol.
Wat zullen we doen, als de dag komt,
dat men zal vragen naar haar?

Glimlachend antwoordde hij:

Als ze een muur, is, met zilver dien kronen;
een deur, die met cederen versperren.

Toen rees ze op en de borst verheffend:

Ik ben een stadsmuur, mijn borsten torens;
toch ontsloot ik mijn poort slechts voor hem!
Zijn hart werd mijn loon en mijn vrede!

Speelsch en lachend zich vleiend aan zijn zijde, vond ze een nieuwe band met het verleden in Sjoeneem:

Baäl-Chamoon heeft koningsdomeinen!
Een wijngaard, zoo groot, dat veel pachters
elk brengen hun duizend aan zilver.
Ook ik breng een wijngaard als bruidschat.
Ook hij brengt mij duizend aan zilver;
zoo 't vijfde ik laat aan de hoeders
is al 't overige u, o Sjalomo!

In scherzo hadden de instrumenten haar begeleid. - Teer en pathetisch antwoordde hij:

Hovenierstertje, bloem van mijn hof,
hoe stil zal het zijn in uw wijngaard
nu uw zang in mijn hoven zal kwelen!
Geen aarzeling meer! Snel als een hert
naar Jeroesjaleems geurende bergen!

Toen rezen beiden op in extase. Zij met wijd geopende oogen en in volle, bewuste, door de liefde geëischte overgave aan haar bruidegom en koning, - hief aan met hartstochtelijkheid, als nog niet was aanschouwd en in een volheid van geluid en trillende, schallende goudklanken, als nog niet waren gehoord:

o Druk m' als een zegel aan hart en arm!
Onvervreemdbaar zijn koningszegels.
Ze gaan met hen mee in het duistere graf.
o Dood, zijt gij sterker dan liefde?
Zoo min als gij slaakt de liefde haar buit.

Ze brandt als onbluschbare kolen.
o Liefde, o vuurvlammen Jahwès,
een stortvloed van water bluscht u niet,
een stortvloed van schatten koopt u niet!
Die ze biedt, wordt betaald met verachting!

Nauwlijks zweeg de zangeres, of het koor herhaalde fortissimo, unisono en met octaaf het lied. Ook zij zelf herhaalde haar partij. De instrumenten begeleidden met volle kracht - als een geweldige finale.

De toeschouwers rezen op en gaven in een jubel van ontroering uiting aan hun bewondering. Eeuwig bloeie de liefde!

'De gloed der minne bij den man, is de gloed der zinnen. Hoe doet die de lofzangen op uw herderin tintelen. - En, mijn broeder, wat beteekenen in een liefdezang, baanderscharen, vlagoverwapperde krijgers en vestingtorens?'

Zoo opende de vorstelijke gast uit Noebia en Koesj het gesprek over het laatste deel van het Sjir ha-sjirim, in den namiddag met verrukking gezien en gehoord.

'Mijn lieve zuster, om dat te verstaan moet gij schijn en wezen scherp onderscheiden in de verhouding van geestlijken en lijflijken hartstocht in de liefde van man en vrouw,' antwoordde de koninklijke Chakaam der liefde. Bij den man gaat de lijflijke veelszins voorop, bij de vrouw de geestelijke. Lijf en ziel werken in dien stroom met dezelfde kracht bij man en vrouw, als het leven in één van beiden niet door verzwakking in zijn harmonie is aangetast. Alleen het lijdelijke en het dadelijke bepalen de volgorde, zooals God dat in de beide geslachten heeft verordend.'

'En wat u bevreemdt, beelden, aan den krijg ontleend, te ontmoeten in een zang der liefde, vergeet niet, mijn vriendin, dat de Minnaar en Verwinnaar in Masjiaach, dooreenspelen in zijn Sjir ha-sjirim. Door den meest omvattenden en ontzettenden strijd, die ooit gestreden is of zal worden, zal Hij zijn Bruid ontrukken aan de macht van Satan en zonde, haar schuld verzoenend door zijn sterven als een Lam, haar vijanden vernietigend door zijn strijden als een Leeuw. Zoo heeft niemand gestreden en overwonnen, dan Hij, dan Hij alleen. En het behaagt Hem in zijn bruid de teerheid van

het Lam en de kracht van den Leeuw te zien weerspiegeld, opdat ze zijn beeld drage en Hem gelijke.' -

'o Schaduw van den Zoon van God, hoe schrijdt gij door de regionen der schepping als Held en als Wijze. Ik dank u en de uwen uit het diepst van mijn hart! - Hoe heeft mij dat alles doen genieten! En die slotzang..... Abida!'

Abida begreep die zielskreet en stond op.

Toen weerklonk nog eens door de zoelte van den loovernacht, door mensch en dier en starren - en door God, die ze schiep, beluisterd, het lied der triumf van de liefde over den dood:

> o Druk m' als een zegel op hart en arm!
> Onvervreemdbaar zijn koningszegels.
> Ze gaan met hen mee in het duistere graf.
> o Dood, zijt gij sterker dan liefde?
> Zoo min als gij slaakt de liefde haar buit
> Ze brandt als onbluschbare kolen.
> o Liefde, o vuurvlammen Jahwès,
> een stortvloed van water bluscht u niet,
> een stortvloed van schatten koopt u niet!
> Die ze biedt, wordt betaald met verachting!

Voor men naar zijn vertrekken ging, sprak Maqueda:

'Mijn broeder, een bede.....'

'Spreek slechts, mijn lieve gastvriendin.'

'Den koning-herder en de schaduw van het eeuwige Jeroesjaleem heb ik aanschouwd, maar de schaduw der koninklijke herderin en van het Libanoonparadijs niet.....'

'Zoodra het afnemen der hitte weer reizen mogelijk maakt, zult ge ook die zien.'

f. Een zitting der Wijsheidsdiwan.

Maqueda voelde, dat in haar grenzenlooze vereering voor den grooten vredekoning van Sioon, van het eerste oogenblik, dat ze hem had aanschouwt, een draad der liefde was gaan gloeien. 'Zalig de vrouwenziel, die dien gloed ook in de zijne ontsteekt,' dacht ze.

Dat haar veerkrachtig, bloeiend lichaamsleven, door schoonheid, al was het niet der fijnste, onderscheiden, den zinnengloed der mannen wekte, had ze in Jeroesjaleem niet voor het eerst opgemerkt. Dat haar licht ontvlambare, kinderlijke genegenheden, die bekoring ten goede kwamen, wist ze ook. Ook, dat haar wezen in den gekroonden Wijze meer dan hoofsche welwillendheid had gewekt, was haar niet ontgaan. Maar wat overwoog in zijn genegenheden: ziel of zinnen, vleesch of geest?

Voortdurend peinsde ze aan de ure, dat ze het gouden paleis van geestelijke en stoffelijke schatten, waarin ze zich de laatste twee maanden bevond, hoe ze ook telkens werden verlengd, eens zou moeten verlaten, wilde ze haar troon in Noebia en Koesj niet verzwakken.

Wat kon ze van alles, wat zich aan haar geest had vertoond in dien tijd, vasthouden, - wat er van meenemen naar haar geestelijk arme land?

Aan goud ontbrak het haar niet. De voortbrengselen der kunstnijverheid van Mitzrajiem, en Kaftoor en Sidonië had ze in haar land voor het grijpen. - Maar de openbaring Jahwès in den geest van het Sionietische koningschap en in zijn schemerende schaduwendienst, - al die onbegrijpelijk wijde vergezichten, wie of wat zou haar die heropenen in Noebia en Koesj? - De boekrollen van Mosjè, van Dawieds psalmen van het Sjir, - en de mesjalim, waarvan ze reeds zooveel had vernomen en die ze nog moest leeren kennen, kon ze meenemen. - En, misschien één of meer der beste leerlingen van de Wijsheidsschool.

Maar hem, wat van hem?.....

'Mijn broeder Sjalomo,' had ze hem eens onbeluisterd gevraagd, 'o wanneer en waar kunnen we eens lang samenzijn?'

Hij glimlachte. 'Morgenavond, als allen ter ruste zijn gegaan op de bank aan den blauwen lotosvijver.' - Ze hief haar mond tot hem op. - Hij antwoordde met een kus.

'Ook van mij, als van de Bruid uit het Sjir,' dacht ze, 'gaat meer kracht van zoeken uit, dan van hem. - Maar zoover gaan, dat ik hem die vraag kan doen, kan ik niet. En toch wie om een onderhoud verzoekt, een onderhoud buiten tegenwoordigheid van derden, heeft iets bepaalds te vragen. Een lichte verlegenheid greep haar aan.

Indien hij als haar opgeheven lippen, haar opgeheven hart zou beantwoorden, o dan!.....

Zilveren glans aan het lazuren hemeldak, zoele stilte aan den groenen vijverzoom en de blauwe waterbloemen, drijvend op het zwartgepolijste watervlak..... op de marmeren bank, die blonk in het sterrenlicht, wachtte hij haar. Heerlijk, dat hij er het eerst was. Er was een gevoel in haar beenen, alsof haar geest er alle beweging remde. Hoe moest het afloopen! Een daling in zijn achting, wat ze niet zou kunnen verdragen of een geluk, dat ze misschien evenmin zou kunnen dragen.....

Toen ze op spreekafstand genaderd was, stond hij op, nam haar hand en geleidde haar naar de bank. - Enkele uitingen over den heerlijken avond volgden.

Dan nam hij opnieuw haar hand en vroeg: ‘Wat heeft u bewogen tot het verzoek om dit onderhoud?’

‘De gedachte aan scheiden,’ fluisterde ze.

‘Maqueda.....’

Even was het stil tusschen hen beiden.

‘Ik weet niet, hoe ik al de schatten van beelden en gedachten, die ik in den tijd, dat ik uw gast ben verwierf, moet vasthouden. En de gedachte, ze te moeten verliezen, is mij ondragelijk. De dienst van Jahwè, de sfeer der schaduwen om u en uw vader en achter u beiden de geschiedenis van uw volk; - uws vaders psalmen, het Sjir, uw Wijsheidsgeschriften, die ik nog moet leeren kennen..... het leven heeft geen zin meer voor mij zonder dat alles, dat nergens is, dan hier.’

‘Hoe wonderlijk heeft Jahwès Geest uw hart daarvoor geopend. - Hoe geheel anders dan in Nofernere - en in Faroena het tegendeel.’

‘Jahwè heeft zich getoond binnen in mij. Zijn dienst is mij onontbeerlijk geworden. En toch moet ik terug naar mijn landen en volkeren.’

‘Lieve vriendin, wat in mijn boekzaal aanwezig is, kan u zijn tot voorbeeld van zooveel afschriften als gij behoeft.’

‘Heerlijk, mijn vriend, maar wie onderricht mij dieper in dat alles, waarin de wijdte der hemelen is?’

‘Zal ik een der bekwaamste leerlingen onzer school met u doen gaan?’

‘Ook dat zou heerlijk zijn, maar.....’

‘Wat ontbreekt er dan nog?’

Ze legde haar hoofd aan zijn schouder en fluisterde: ‘Het onmisbaarste van alles, gij!’

Hij drukte zijn wang tegen haar voorhoofd. ‘Wou je ook mij meenemen, Maqueda?’

Ze antwoordde met een snik.

Hij lokte haar op zijn knie. - ‘Geef mij dan het innigste, wat ik wel kan meenemen.’

Ze hoorde zijn hart bonzen bij die vraag. Hij klemde haar in zijn armen. ‘Lieve kind.....’

Een poos zwegen beiden.

‘Dat kan niet, Maqs, zonder openlijke band. En die zijn er twee.’ ‘Welke?’

‘Toetreding tot mijn vrouwenpaleis, - maar dat past niet voor een regeerend vorstin. De andere is..... een bruiloft in Jeroesjaleem. - Maar dat werd er eene, waarin een oogenblikkelijke scheiding lag opgesloten. En zou dat den roep van Sjalomo's wijsheid niet blootstellen aan spot?’

Ze rees op, wilde zich uit zijn omarming los maken. ‘Spot over Sjalomo door Maqueda? - Dat nooit!’

Hij hield haar tegen, drukte haar opnieuw aan zijn hart.

Na enkele oogenblikken fluisterde hij: ‘Er is nòg een weg, mijn lieveling.....’

‘o Zeg mij, welke,’ antwoordde ze hijgend.

‘Die van het geheim.’

Ze kustte hem met niet aflatende hartstocht. - ‘Dat is, wat ik niet kon vragen.....’

De koning wilde, dat met vormelijke staatsie zou worden omkleed, de gelegenheid, der koningin van Noebia op haar verzoek geboden, zijn wijsheid, doorzicht, gevatheid - met raadselen op de proef te stellen.

‘Eigenlijk, mijn zuster, komt deze proef te laat,’ had ze Nofernere gezegd.

‘Waarom toch?’

‘Ik heb te veel van de verhevenheid van des konings wijsheid gezien, om haar lastig te vallen met armelijke raadsels.’

En Nofernere had haar moed ingesproken met de opmerking: ‘O, 's konings wijsheid strekt zich uit van den ceder tot de hysop, van het rupsje tot den leeuw.’ -

Tegen den vijftienden Aab, de vierde ure van den middag, had de koning de plechtige zitting van den Wijsheidsdiwan doen uitschrijven in de middenlaan van de Woudzaal. De leden van thans waren, behalve de koning en de kroonprins Rehabeaam, de legerhoofden Eliaab, Ammizabad en Itaï, de hoogepriester Achimaäz, de drie opperzangmeesters Zakkoer, Gedaalja en Boekkia, Machazioth en Zaboed, Elichoref, Achia en Loema. - Ook Nofernere, Thamaar, Faroena, Abida en Boeni waren uitgenoodigd, de zitting als belangstellenden bij te wonen.

De eenvormige kleeding voor alle leden, behalve van den Koheen gadool, was een geheel witte meïel met witte baret; alleen de hoofdband van die des konings was van goudbrokaat.

Toen hij, door Loema voorafgegaan de troonestrade afdaalde, rezen alle leden op. De koning trad voor zijn zetel en bad de Eeuwige Wijsheid des Zoons van Jahwè af tot voorlichting op den arbeid van den diwan.

Nauwlijks was men gezeten, of opnieuw rezen allen op.

Loema geleidde thans naar haar zetel tegenover dien van den vorst, de vorstin van Noebia en Koesj, die gekomen was om hem te beproeven met raadsel.

De koning noodigde haar uit tot spreken.

Zij deelde mee haar woorden tot de koningin Nofernere, die haar vrees vertolkten, met haar raadsels ver te zullen blijven beneden het oppervlak der beraadslagingen van dit verheven gezelschap. En hoe deze haar bemoedigd had met er op te wijzen, dat 's konings wijsheid zich uitstrekte over het groote zoowel als over het kleine in Jahwès heelal, over ceder en hysop, over leeuw en worm.

‘En zie, ik kan slechts tot u komen, o groote zoon van Dawied met rupsen op een hysopblad.’

‘Wij zullen het blad en de kruipende dierkens, die de majesteit van Koesj ons belieft voor te leggen, met belangstelling gadeslaan,’ antwoordde de koninklijke Chakaam.

Om aller lippen plooide zich een glimlach.

‘Kan de wijste aller wijzen onder de volkeren der aarde van het heden en verleden mij dan licht ontsteken over deze duistere woor-

den: Negen gaan, één komt, twee schenken hem in en vier en twintig bedienen?'

De koning peinsde een oogenblik.

Dan hieven zijn oogleden zich op boven de donkere spiegels zijner schoone oogen.

'Dat, o mijne zuster op den troon van Noebia en Koesj, deze duisterheid een ervaring vol heerlijk licht voor u moge worden!' 'Zijn niet namelijk die negen gaanden de negen maanden, die voorafgaan aan de komst der lijfsvrucht, voor welke de twee moederborsten schenkers zijn, vier en twintig maanden lang, gedurende welke zij wordt gezoogd?'

Een gloeiende blos besteeg Maqueda's wangen. Hij en zij alleen wisten, wat die wensch, - in zijn algemeenheid voor allen verstaanbaar - in het bijzonder tusschen hen beiden beteekende. - De algemeene strekking verklaarde voldoende haar blos.

Een levendig gesprek bloeide een oogenblik op. Men herhaalde elkander raadsel en oplossing met veel behagen in het gedachtenspel.

Dan droeg de vorstin, na Loema's stiltewenk, haar tweede raadsel voor.

De koning vergunne mij ook voor deze duisternis hem om licht te smeken: Twaalf boomen zag ik ontspruiten, snel opwassen en met frisch groen zich bekleeden. Elk er van kreeg dertig takken.'

Na enkele oogenblikken van beraad sprak de koning: 'Ook in deze duisternis spelen tijd en getal hun rol. Het getal verraadt er de tijdbeelden. Heeft niet het jaar twaalf maanden en de maand dertig dagen?'

'Des konings wijsheid en doorzicht doordringen het duister als de zon, - misschien ook dit:

Hoewel een verwante der zon, is zij voor den donkeren nacht bereid. Zij staat als een gouden speer voor ons opgericht. Doet de gloed haar oog druipen, zoo lacht zij en haar traan glipt over haar wang. Dreigt zij te sterven, - neem snel haar hoofd weg en zij wordt genezen.'

Iets langer, dan over de twee eerste, peinsde de vorst over het derde raadsel. Dan sprak hij:

'Is het oog niet een kaars des lichaams. - Als het oog, kan ook een kaars weenen en haar tranen stollen langs haar wang. -

Als zij daar rustig staat te branden, is zij het beeld eener speer met gouden punt. Als haar lemmet zich kromt en verbreidt en haar glans doet tanen, nijpt men ze af en haar glans ontwaakt opnieuw. Van zeer verre en zeer zwak is zij verwant aan de zon: zij verdrijft het duister in zeer kleinen kring en slechts flauw.....' 'Uw licht verdrijft het duister in zeer wijden kring en is sterk als de dageraad in zijn strijd met den nacht. Dat het duister ook wijke voor dit licht in de laatste spelonk mijner raadselen.'

'Toon ons ook deze.'

'Twee snelle rossen zag ik rennen in een wijden kring, het ééne zwart en glimmend als het water van een diepen vijver, het andere hel blinkend. Zij waren op het verst van elkander en haalden elkander niet in.'

'Glimt niet, o mijn zuster, het duister van den nacht door zachte starrenglans en is de dag niet een ongetemperde gloed? Handhaven ze zich niet beide door hun afwisseling en duur?'

'Ook van deze uwe wijsheid in het geringe, mijn broeder, is slechts een flauw beeld tot ons gekomen. o Ik dank u, dat ge mij ook daarvan deelgenoot wildet maken.'

'Zachtelijk moet ik thans mijn vorstelijke gastvriendin bestraffen over hare geringschatting van het raadsel. Het is de zuster van parabel en masjaal. Al draagt zij het eenvoudigste kleed, als de geest van den dichter haar opvoert naar hooger sferen, gaan ook haar gewaden blinken van pracht. Zij verzinlijkt, wat geestelijk is of vergeestelijkt wat zinlijk is, juist wat het wezen en de middelen der dichtkunst zijn. - Al de raadselen die gij ons voorbracht, kunnen de kern zijn van schoone gedichten en zangen. Al uw rupsen kunnen kleurige vlinders worden.' -

Maqueda was opnieuw geheel verbazing over de kracht van den vleugelslag zijner gedachten in alle richtingen.

Toen begon de eigenlijke zitting der Wijsheidskamer met een zacht fluit- en harpspel van de koortribune boven de bronzen zaaldeur.

Uit dat weefsel van tonen klinkt plotseling krachtig Abida's gerijpte sopraan omhoog:

> Roept de Wijsheid niet over luid
> en laat het verstand zijn stem niet weerschallen?

Alsof de zachte orkestouverture door een schok werd aangegrepen, sloeg ze plotseling haar vleugels uit en hief zich met kracht aan Abida's zang omhoog.

> Jahwè schiep Mij als Eersteling zijner wegen,
> als Eerste zijner werken, die de eeuwen deden ontwaken.

Nadrukkelijk en breed klonken stem en instrumenten als één geheel:

> Van eeuwigheid ben Ik, van den oorsprong der aarde!

Gedempt en donker klonken de woorden met paukenslag:

> Als de oceanen niet waren, werd Ik geboren;
> vóór het borrelen der bronnen, zwaar van water.

Maar langzaam klimmend uit dien nacht:

> Voor de bergen werden gegrondvest,
> eer dan de heuvelen werd Ik geboren;
> eer Jahwè land en velden schiep
> en het groene kleed der donkere aarde.

Juichende fluiten met trompettonen gemengd begeleidden Abida's heldere melodie:

> Ik was tegenwoordig, toen Hij de hemelen bouwde,
> als Hij den horizon cirkelde over het oceaanvlak;
> als Hij de wolken daarboven bevestigde
> en de wellen van den oceaan sterk maakte.

Die melodie zette zich voort met dezelfde instrumenten:

> Toen Hij de zee haar perken stelde,
> opdat de wateren naar zijn bevel zich droegen,
> toen Hij de gronden der aarde vastzette,

maar werd bewogen en teer bij:

> toen was Ik zijn Lieveling, Hem ter zijde
> en vol verrukking, dag aan dag,

speelde Ik voor zijn aangezicht,
speelde Ik in de wereld zijner schepping
en vermaakte Mij met zijn menschenkinderen.

Als de melodie zweeg, herhaalden haar de fluiten, omspeeld met klankenweefsel van harp- en nablasnaren en zacht gedodijn van tambourijnen.

Tot de zangeres het orkest weer opeischte met een forsch en opgewekt:

Nu dan kinderen, hoort naar Mij,
want zalig zijn ze, die in mijn wegen gaan!

en besloot met een stroef en dreigend:

Allen, die Mij haten, hebben den dood lief!

Van Maqueda's raadselvlinders tot dit openschuiven van de gordijnen der eeuwigheid te komen, had van de aanwezigen geëischt, - een stijgen, dat ze zelf niet konden meten.

Zij zat zwijgend voor zich uit te staren.

Na enkele oogenblikken sprak de koninklijke profeet, wiens woorden door muziek en zang ontroerend schoon waren vertolkt:

‘Thans zal Elichoref ons de inleiding voorlezen mijner rede, gehouden bij de opening der Wijsheidsschool, in het zesde jaar mijner regeering, dus voor ongeveer vijf en twintig jaar, - om onze koninklijke gast uit Koesj een denkbeeld te geven, hoe wij haar taak en beteekenis opvatten.’ -

Een zaaldienaar zette naast Elichoref een gouden credenz neer. waarop een verzameling groote en kleine papyrusrollen lagen. Hij ontrolde er een en begon:

‘Wij zien, mijne vrienden, als wij de woorden dezer profetie weer hooren, de eeuwigheid voor ons opengaan. Jahwès almacht treedt uit haar ontoegankelijk licht en roept een onmetelijke hoeveelheid en verscheidenheid van grondstoffen in het aanzijn, die door onmetelijke krachten over en door elkander bewogen worden.’

‘Dan spreekt Hij tot zijn eeuwigen, Goddelijk beminden Zoon: ‘Formeer in dat alles de schoonheid onzer gedachten.’

‘Met een glimlach van verrukking dankt Hij zijn Vader voor die

opdracht en de Geest van Vader en Zoon omvangt almachtig die ziedende massa en schoonheid na schoonheid ontkiemt, ontluikt, ontplooit naar Mosjès schilderingen in den aanvang van zijn eerste boek.'

'Totdat op den morgen van den zesden dag alles is volbracht, behalve de schepping van den mensch.'

'Dan keert de Goddelijke Drieheid een wijle in de raadskamer der eeuwigheid terug en wacht de aarde roerloos in haar jonge, volmaakte pracht.'

'Laat ons menschen maken naar ons beeld.....'

'Als Ze wederkomt tot haar werk, worden Adaam en Chawwa tot levende zielen en kennend blikken ze de Goddelijke Drieheid aan en haar werk, dat, zie, zeer goed was.'

'Dan wordt heel de schepping Jahwès Goddelijken Zoon ten spel gegeven.'

'En in kleurige, geurende zonnedagen en zoele droomende manenachten, wast dat Kind met de schepping op in spel van ondenkbare verrukkingen.'

'In dat spel huppelt de menschelijke geest op het uitlokken van Goddelijk voorgaan van het rijk der stoffelijke naar dat der onstoffelijke dingen, van het rijk der tijdelijke naar dat der eeuwige, van het rijk der kleuren en tinten naar dat der tonen en klanken, overal de rijkste mogelijkheden voor des menschen denken en aanschouwen, overal de opdrachten Gods!'

'En heel dat spel weerspiegelt in de taal. Gods menschen spreken haar met elkander en met God en om dat spel een aromenwolk van het zaligst gevoel..... en in de ziel, aan de taal beantwoordend, heel een schepping Gods in het onmeetbaar kleine, doch even heerlijk, nog eens weerspiegeld.'

'Maar het allerschoonste in dat schoone heelal is het verschil en de eenheid van het manlijk-vrouwlijke, van geest en gemoed, van God en menschheid, het huwlijk van den Zoon des Vaders in oneindige liefde voor zijn menschheidsbruid.'

'Daarin schrijdt de Wijsheid van den Vader-Schepper en den Zoon-Formeerder zonneglansend door het zenith der hoogste hemelen en de Vader geeft de Wijsheid als de kroondiamant der Schepping eeuwig ten geschenke aan zijn teerbeminden Zoon.'

'Het dooreenspelen der scheppingskringen wekt het gouden spel

der dichtkunst. Ons Rijkslied speelt dat spel met het hoogste in de schepping - het huwlijk en daarom heet het Sjir ha-sjirim.'

'En met het hoogste huwlijk, dat tusschen Masjiaach en de verloste menschheid als zijn bruid!'

'Maar wee mij!..... dan is de kristallijne koepel des hemels reeds gebarsten, de krachten der starrenwereld ontzet, de evenwichten op de aarde verbroken, de prachtige wereld-in-het-klein in 's menschen geest verwrongen.....'

'o Dekken wij onze oogen! Zonde, smart en dood zijn gekomen. Ze hebben het gouden spel ontluisterd, het speelgoed vernield..... Wie beklaagt het naar zijn waarde?'

'De koninklijke profeet sprak deze woorden met de rechterhand voor zijn oogen, tranen glipten van uit dat duister.....'

Dan barstte hij uit:

'Heilige Drieheid, hoorde dat ook tot uw spel?..... Gezegende schuld van Adaam.....'

'Zone Jahwès, Zelf naamt Gij het grootste, het vreeselijkste aandeel in die smart.'

'o Wat moet de herschepping zijn, als ze den oceaan van jammer en lijden zal vergoeden, uit de zwarte fonteinen der zonde ontsprongen!'

'Wat moet de herschepping zijn, als ze jubelen zal: Gode eeuwig dank..... ook voor val en vloek!'

'Daarom mag ons Rijkslied voortklinken door alle eeuwen, totdat het nieuw Jeroesjaleem zal zijn opgetrokken van edelgesteente, gelijk het onze in bergsteen zal verrijzen.'

'In onzen val is Masjiaach onze Wijsheid gebleven, ons van Jahwè geschonken tot een Leidstar door het duister der dwaasheid.'

'Hij is de geestelijke Gedachte, ingeschapen in de stof.'

'Daarom werkt de chookma met de masjaal als sleutel, die de deuren opent, waardoor de zalen van Gods schepping gemeenschap hebben en ons Rijkslied is de groote gouden sleutel, die de deur der gemeenschap opent, één machtig masjaal!'

'Daarom onze school aanbiddend aan de Chookma, aan Masjiaach onzen Verlosser van zonde en dood gewijd!'

Reeds bij de uitspraak in Sjalomo's rede, dat de Vader, den Zoon de Wijsheid als kroon diamant der Schepping tot een eeuwig ge-

schenk had overgegeven, had Maqueda de tranen harer ontroering niet kunnen weerhouden. Aan het einde der rede van den vijf en twintigjarigen wijze vloeiden ze mild. Ze had geen woorden bij deze taal van het gevoel.

Het koor brak de stilte, die volgde, op gelukkige wijze met nog eens de teedere slotstrophe van 's konings profetie te herhalen, waaronder Maqueda haar zelfbeheersching herwon.

‘Lieve gastvriendin,’ sprak toen de groote Chakaam, ‘hoe we onze school aan de Eeuwige Chookma hebben gewijd, heb ik in het tweede, grotere deel mijner rede aangewezen. - Dat u ook nog te doen voorlezen, zou dit samenzijn te lang maken. Daarom besluit ik het liever met u in het kort mede te deelen, wat het bevat. Ge kunt dan na uw terugkeer in uw land mijne woorden zelf in afschrift lezen.’

‘Als het dubbel doel der school noemde ik het zoeken der Wijsheid en haar bewaring in schrift en daarnaast het vormen van mannen, die door de kennis dier Wijsheid, van schrift en van talen het nieuwe koningschap kunnen dienen in de hoogere ambten, die het schiep.’

‘Het zoeken der Wijsheid Jahwès gaat uit van de gedachte, dat de zonde het hart des menschen heeft verduisterd en tot dwaasheid geneigd. - Over die duisternis heeft Jahwè in Jisraëel licht ontstoken door zijn verlossende openbaring boven de spranken, die Hij daar en in heel de volkerenwereld heeft doen overblijven, opdat niet heel het menschenleven in den nacht der voldragen dwaasheid onder zou gaan, als vóór den Grooten Vloed.’

‘Jahwè heeft dat werk aangevangen door de verschijningen van Masjiaach in menschengestalte aan onze groote vaderen en met volle stroomen uitgebreid, toen Hij nederdaalde op den Sjinaj te midden van ons volk in de ontzaglijke bergwoestijn van het schiereiland. Daar heeft Hij onder zware onweders en bazuinstemmen met eigen woorden zijn heilige eischen weer kenbaar gemaakt in tien geboden, die den mensch bewust maken, hoe diep hij gezonken is beneden het liefhebben van zijn God boven alles en van zijn naaste als zichzelf, tot niets meer in staat, dan zijn God en zijn naaste te haten.’

‘Maar tegelijk met dat doodvonnis gaf Hij de heerlijke schaduwendienst der Verlossing: wat gij, o mensch niet meer kunt, zal het

offer voor u doen, als gij gelooft in Masjiaach als Verlosser van mijn wet in uwe plaats.'

'Daartoe gaf Hij een wetboek voor het dagelijksch leven van zijn volk naar den eisch van de grondwet zijner tien geboden.'

'Wat er toen te doen overbleef, was de voorlichting door den Geest der Wijsheid uit Masjiaach, om den geloovigen overal weer goed en kwaad, licht en duister in hun willen en handelen te doen onderscheiden.'

'Aan Jahwès heilige tien eischen kan niemand iets toevoegen.'

'De heilige schaduwendienst van den tabernakel eertijds, van den tempel thans, is volmaakt.'

'De profetie heeft geen roeping om Wijsheidslicht te ontsteken, - alleen te eischen van koning en volk, dat naar dat licht wordt gehandeld.'

'Alleen de laatste uitstralingen van het Openbaringslicht moeten gebracht worden tot de verborgen schuilhoeken van het menschelijk zinnen en handelen.'

'Die taak als een eenheid opgevat, heeft Masjiaach op de schouders zijner schaduwkoningen gelegd, met name op de mijne.'

'Daarvoor stichtte ik een Wijsheidsschool en Wijsheidskamer.' 'De laatste heeft alle licht, dat bij de volkeren, die Jahwès openbaring niet ontvingen, nog schemerde, trachten op te vangen, uit hun chokmatische geschriften. Uit het oude rijk van Mitzrajiem die van Imhotep, uit het middenrijk die van Amenemheet en Mikaree en uit het tegenwoordige van Ptah-hotep en Amenemope. Van Naboe en Oetnapistjim uit Babiloe, van ongenoemden uit het oude en nieuwe Chetietenrijk. En dichter bij ons in de volkerenverwantschap uit wat in Edom en Seïr uit de nazaat van Esaoe en Abrahaams zaad uit Ketoera nog over is op papyrus en steen.'

'Dit alles werd onder het licht der openbaring Jahwès gebracht en naarstiglijk gekeurd en gezift. Toegevoegd aan onze heilige schriften en de psalmen, door onze groote zangers ons nagelaten, werd alleen datgene, wat geheel daaraan beantwoordde.'

'Zoo kwamen wij tot een verzameling van meer dan drieduizend mesjalism, die wij in driemaal zeven groepen indeelden.'

'Een rijke vindplaats van mesjaliem is daar nog bijgekomen voor enkele jaren, die nog niet door ons is uitgeput. Het is het schoone boek Hijoob, ons nagelaten door onzen beminden opperzang-

meester Chemaan. Dat ons schaduwenrijk, o mijn lieve gastvriendin, het rijk der heerlijkheid zelve nog niet is, getuigt wel de diepe ellende, waaruit het geboren is. In zijn laatste levensjaren werd de groote vriend mijns vaders en den mijnen, getroffen door de vreeselijke plaag der melaatschheid. In zijn psalm: "o Jahwè, God mijns heils, bij dag en nacht roep ik tot U," uit hij zijn ontroerende jammerklacht, uit diepen nood geboren. Geen klank van overwinning der smart breek er in door. Een menschenziel verstomt er in door uitzichtlooze ellende.'

'Maar toen de berusting in Jahwès wil langzamerhand de overhand in hem kreeg over de krachten, die zijn ziel tot bange kampplaats hadden gekozen, toen heeft hij gevraagd om een schrijfstift en papyrus en dat men hem geven zou het oude verhaal van Hijoob, den wijze uit Oer, evenals hij door melaatschheid uit hoogen geluksstaat, gezonken in een lijden, dat bant uit alle genietingen des levens. Hij heeft dat gebruikt als een raam waarin hij de gesprekken plaatst, die hij Hijoob met zijn vriend laat voeren, die meenden dat zijn lijden zijn oorzaak vond in zijn schuld, tot welker belijdenis zij hem opriepen.'

'Zooals Hijoob echter zich met kracht verzet heeft tegen die beschuldiging en opvatting van het lijden des rechtvaardigen, verzet ook Chemaans boek zich daartegen. God zendt den rechtvaardige het leed met een bijzondere bedoeling: hem, die Hij liefheeft, door kastijding te louteren, opdat de liefde Gods hem des te rijker kan toestroomen. God is daarin bovendien rechtvaardig, omdat iedere zondaar het zwaarste oordeel heeft verdiend.'

'Wij hebben dat lijden gekenschetst in de masjaal onzer verzameling met deze woorden:

Mijn zoon, verwerp de tucht des Heeren niet en wees niet verdrietig over zijn kastijding, want Jahwè kastijdt dengene, dien Hij liefheeft, ja gelijk een vader den zoon van zijn welbehagen.'[83] 'Deze beproeving moet Jahwè verheerlijken,' sprak hij tot mij, toen ik hem eens bezocht, 'als Hij mij de kracht geeft, Hem vast te houden als mijn Redder en mijn Recht.' -

'Die kracht gaf hem Jahwè.'

'Zoo is hij van ons gegaan, maar zijn boek is gebleven, een onmete-

83) Spr. 3:11, 12.

lijke rijke erfenis voor de verzameling onzer Wijsheidsschriften.' - 'Over het tweede doel der stichting onzer school: mannen te vormen, die door de kennis der Wijsheid en van talen en letterschriften het koningschap kunnen dienen in de hoogere ambten, kan ik korter zijn.'

'De kennis der Wijsheid moet hen vormen tot hoogen levensernst, strenge zeden, zelfbedwang, waarachtigheid, reinheid, tot deemoed en bescheidenheid. Die deugden vallen niemand zonder ernstigen strijd toe.'

'Daarnaast hebben ze noodig, wat veel gemakkelijker verkrijgbaar is: kennis van letterschriften en talen der volkeren en vaardigheid in de schrijfkunst.'

'Bij het plaatsnemen van ons volk in de rij der groote koninkrijken zijn n.l. mannen noodig, die wetten en verordeningen voor het staatsleven en overeenkomsten voor den handel kunnen ontwerpen, mannen, die als rechters de wetten kunnen handhaven en toepassen, die als hovelingen en gezanten voor koningen kunnen staan of opvoeders zijn der prinsen.'

'Het is om dit alles te samen genomen, dat aan den wand onzer school de masjaal staat geschreven: De vreeze Jahwès is het beginsel der Wijsheid.'

'Reeds vijf en twintig jaar bloeit onze school onder de leiding van den Rijkskanselier en uit Soor en Sidoon, uit Sjamal en Karkemish en uit de steden der vlakte van Naharajiem komen leerlingen, om onder zijn leiding te arbeiden.'

'Mijn broeder en chakaam,' sprak Maqueda, toen ze zag dat de koning was uitgesproken, 'met diepe bewondering en ontroering heb ik uwe woorden aangehoord. Wat ze in mij hebben gewekt, is de sterke begeerte, in mijn hoofdstad een school als de uwe, geleid als de uwe, te openen bij mijn terugkeer. Geef mij toch een leidsman daarvoor!'

'Uwe majesteits wil zal daarin zekerlijk worden verhoord.' -

'Waarover ik voor vijf en twintig jaar wel in het tweede deel mijner rede, maar niet thans in haar korte samenvatting sprak, is de roeping van den menschelijken geest, de Wijsheid Gods ook na te speuren in de schepping buiten den mensch, met name in de dieren- en plantenwereld.'

'Sinds de opening onzer Wijsheidskamer arbeid ik daarom aan

een verzameling liederen over dieren en planten, waaruit ik u dat over den Olijfboom en over den adelaar ga voordragen:

De olijf is een geschenk Jahwès.
Prijst Jahwè voor den olijfboom.
Hij is in zijn kleed een kind der armen
en vaal als de dood is zijn verwe.
Maar in zijn vruchten is hij rijk en milddadig,
een weldoener des volks, dat zijn gaven eert.
Zijn stam is gekromd als de rug van een grijsaard,
gescheurd en hol als een vervallen toren.
Het land is door de gunst Jahwès met zijn wortelen overdekt.
Uit de dorheid der steenrotsen drinkt hij water,
uit de hemelen hitte en glans.
Daarom mengen zijn aderen goud met water.
De olie zijner vruchten is verzadiging voor den hongerige.
Het vet zijner nieren doet het gelaat blinken.

De vrucht zijner takken is de vrucht der zon!
Zijn lampen verlichten het Huis des Heeren.
De Geest Jahwès is in het licht zijner vrucht.
Daarom is het hoofd van Aäroon met zijn olie overgoten
en geuren de kleederen des konings van zijn welriekende reuk,
wijl Jahwè Masjiaach met den Geest heeft gezalfd.
De weldaden onzes Gods zijn zonder getal.

‘Mijn lied van den adelaar is ontstaan na het bezoek aan mijn hof van de zangers des konings van Tiryns. Het volgt den trant hunner liederen.’

Koost gij de steilste rotsen ter woonplaats u, machtige zeiler,
die langs de wolken zweeft, veel sneller, dan over de wat'ren
't snelste schip der Sidoniers, - om, voor gevaren beveiligd,
't broed van uw nest te leeren, als prinsen met u te heerschen,
in het rijk des hemels, waar niemand in kracht u nabij komt?
Weelde en overvloed dient u. Uw blikken, scherp als der Cherubs,
speuren door afstand en duister, om weerlooze lamm'ren der schapen
of der antilopen ten koningsmaal u te rooven
en hun bloed is de wijn, die uw nebbe en verderen rood verft.

Maar voor uw telgen teeder, wanneer hun vleugelen wiessen,
onderschooft gij hun d' uwe, dat trillend hun klauwen zich klemden
in den diepen bodem van 's vaders machtige vlerken
en begont met hen een zweefvlucht naar veilige velden,
om vandaar terug te klimmen naar 't nest op den rotstop.

Zoo hebt Jahwè, Gij, een trek van uw beeld in den aadlaar
ingeschapen, die hem verhief tot koning der vogelen
en een andere, die teederlijk spreekt tot uw hulplooze kind'ren
van uw vadertrouw en uw almacht, die veilig hen brengen
over den diepsten val, naar het lot, dat Gij hun bereid hebt.

'o Mijn broeder, groot als heerscher, groot als wijze, groot als zanger, gij zijt de adelaar van het rijk der schaduwen. Jahwè geve, dat gij het eenmaal moogt zijn in het eeuwige rijk der heerlijkheid van Masjiaach!' riep Maqueda in extase uit.

'Ameen,' antwoordde eenparig en plechtig de kamer van 's konings wijzen.

g. Maqueda en Abisjag.

Aab met haar langzaam afnemende hitte was voorbij.

De zorg des konings voor zijn gast had haar weerhouden, voor haar reis naar den Libanoon de toch nog zeer warme dagen dier maand te kiezen. Thans was Eloel haar opgevolgd, welker getemperde gloed geen beletsel meer was.

Tot den Char Sophiem[84)] had de koning hen uitgeleide gedaan: Maqueda en Zaboed en Boeni. Een eskorte van vijf en twintig lijfwachten met enkele lastkameelen en..... een draagkoets. Lachend had ze de laatste afgewezen, maar zijn bezorgdheid had haar zorgeloosheid overwonnen. Wie weet, door welke reden haar terugreis kon worden vertraagd. Voorzichtigheid was de beste bewaarster van hun geheim. Nu haar vurige wensch aanvankelijk was vervuld, moest niets te veel zijn, om de uiteindelijke vervulling te waarborgen. Zoo had hij gesproken, teer, voorzichtig, verstandig.

84) Berg der verspieders, een uur gaans ten N. van Jeroesjaleem.

Met een schalksch tikje op zijn wang en een kus had ze geantwoord.

Hoog op haar kameelzadel tusschen Zaboed en Boeni genoot ze met de gevoeligheid van haar temperament van den tocht. Zaboeds gezelschap bood haar alle herinneringen van die reis bij maanlicht naar Sjoeneem met alles, wat licht kon werpen op de historie van land en volk en..... van den koning en zijn eerste en schoonste liefde.

Toen Zaboed haar de lotgevallen van Abisjag te Jeroesjaleem had verteld tot haar vlucht naar Sjoeneem, moest Boeni het verhaal overnemen tot aan de bruiloft, die weer aansloot aan het nachtelijk verhaal, waarmee Zaboed was begonnen en dat tot aan Migdal Sjekem bij dagverhaal was voortgezet. Zelfs de gesprekken met den koninklijken vriend werden haar gretig begeerde buit.

'Het Sjir gaat iederen dag meer voor mij leven!' riep ze uit, toen Ebal en Gerizim in hun blikveld rezen en het kostte Zaboed en Aboeni veel aan overredingskunst, haar te doen afzien van een langen omweg over Sjoeneem. De troost, dat ze morgen de top van den Dachi zou aanschouwen van de burchttinne van Beeth-Sjeaan, kon haar doen berusten.

Zoo ging het verder noordwaarts over Thebez, langzaam afdalend naar het immer groene Jardeendal, over Beeth-Sjeaan en Beeth-Abara, tot waar de heirweg het Kinneroothmeer bereikte.

Aan den noordwestelijken oever buigt een tak van dien weg naar het noordelijk bergland van Gelil ha-gojiem van den hoofdweg af en voert naar den oostelijken rug van het gebergte.

Die hoogte opent den blik op het prachtig noordelijk panorama der hellingen van Libanoon en Chermoon. Aan de oostzijde in de diepte de vlakte, waarin de Jardeenbedding de Meromwateren verbindt met het meer Kinnerooth. Over Hazoor en Kedesh-Napthtali gaat het steeds recht noordwaarts en de vlakte zet zich nog eenmaal voort boven het meer Merom met eindelooze moerassen vol biezen, waarin de Jardeen, door tallooze zijstroomen versterkt, van zijn wilden ren uit het dal tusschen den heuvelrug van Coele Syria en de voorbergen van den trotschen Chermoongroep, tot de kalmte gelangt van een rivier der vlakte.

In de burcht van Beeth-Reechoob ontwaakte Maqueda den morgen

van de laatste dagreis, die haar nog scheidde van haar doel. Immer stralende zon op haar weg, tot heden de eerste wolken van den vroegen herfst over den Libanoon kwamen zweven uit de schatkameren der Groote Zee.

Vlug in den zadel, om de lieve eenzame der Dawiedsburcht te omhelzen, wie reeds gisteren een lijfwacht een brief van Zaboed had gebracht met den groet van haar komende gasten.

Heerlijke vochtige geuren van dauw en lauwe zeewind met een hooiaroom vermengd van heel de doode zomerflora, dronken de reizigers met bolle longen in.

'Voor uwe majesteit haar blikken laat weiden naar noord en oost, wende zij ze westwaarts. Daar ligt aan de kust der Groote Zee een grijs-witte hoogbemuurde veste. Dat is de beheerscheres der zeeën, Soor in 't Sidonisch, Tyrus in de taal der zeevarenden geheeten.'

'Ja, de beheerscheres der zeeën is mij uit de geschiedenis van Mitzrajiem niet onbekend.'

'Daartoe wete uwe majesteit nog, dat wij straks een kruising zullen bereiken van onzen weg naar het noorden met één, die uit Tyrus komt en die over Abel-Beeth-Maächa, Laïs en Daan naar Damasq voert; die drie steden ontwaart het oog uwer majesteit aan het eind dezer vlakte.'

Maqueda liet zich die steden nog eens noemen en wijzen.

'En dan nog enkele uren verder,' vervolgde Zaboed, 'op een rots, tweemaal zoo hoog gelegen, als die, waarop de Dawiedstoren verrees, ontwaarts uwe majesteit, als uw scherp toeziet een bouwwerk, dat nog slechts korten tijd daar staat en door den koning is opgericht, om de handelsgemeenschap tusschen Tyrus en Damasq te kunnen afsnijden. Langs zijn voet gaat de karavaanweg naar Damasq.'

'En de Dawiedsburcht, is die met gelijke bedoeling gebouwd?' 'Uwer majesteits vermoeden is juist. Hij heeft dezelfde strekking voor den weg van Damasq naar Sidoon.'

'Ik verlang, dat bouwwerk te zien. Waar verschuilt het zich?'

'Daar onze weg ongeveer op dezelfde hoogte ligt, als de burcht, onttrekken nog gedurende ongeveer een half uur geboomte, rotsen en dorpen het aan uwer majesteits verlangenden blik.'

Maqueda verlustigde thans dien blik in het prachtig natuurtoneel.

Ze genoot van de wolken, die met hun schaduwen de kleuren van groen en gebergte telkens wijzigden en in de Meromvlakte, die begon te klimmen naar de terrassen van het voorgebergte van den Chermoon, de zilveren schittering der morgenzon op de tallooze stroomen ondervingen en weer vrij lieten.

De majestueuze, drietandige top van den Chermoon in zijn eeuwige sneeuw speelde met de wolk ook zijn spel. - De hoogste groepen van den Libanoon waren vrij van sneeuw, die de tammoez-aabzon had weggesmolten met haar gloeiende stralen en die de naderende winter eerst terug zou brengen.

En het lagere bergland van Coele-Syria tusschen Libanoon en bovenloop van den Jardeen, scheidde de groepen van het hooggebergte der beide Libanoons met een lieflijke afwisseling van gelend en immer groen loover, waartusschen de kalkwitte dorpjes vriendelijk het menschenleven behoedden. Glooiende velden, kaalgeoogst of reeds omgeploegd en opnieuw bezaaid, hingen overal van de flanken der heuvels, door wijngaarden en olijventuinen gescheiden.

‘Dat goede gebergte en de Libanoon,’ die Mosjès versterkte blikken eenmaal als in een film waren vertoond, voor hij vertrok naar het nieuwe paradijs.

‘De Dawiedsburcht!’ riep Maqueda uit, toen hij zich plotseling van achter een naburige rotspartij liet zien.

‘Dat is hij,’ antwoordden haar reisgezellen.

‘Geen half uur rijden meer!’ riep ze opnieuw.

‘Dat zou zoo zijn, als het Libanoonbed ons niet scheidde. Eerst een uur stroomopwaarts was het mogelijk een brug te leggen. Dan nog een uur terug aan den anderen oever - dat maakt uwer majesteits halve ure tot haar vijfvoud.’

‘Dan zullen we onze reis nog wat voortzetten. Het heerlijke landschap maakt ook dat tot een genot.’

Dat landschap begon zich snel te vertrotsen.

Aan de overzijde van het Litanidal, - niet te zien, maar aan het donderend geraas van haar waterdiepten nu en dan te hooren, steeg een bergwand eerst glooiend, dan loodrecht omhoog en op dien loodrechten reuzenwal prijkte de Dawiedsveste, een trotsche burcht!

Men was hem nu op zijde gekomen.

‘o Zie, u wordt gewuifd van den torentrans!’ riep Boeni verrast en verrukt uit. - ‘Waarmee zullen we antwoorden?’

Het schenen witte sluiers, wapperend op den noordewind, waarmee de burchtbewoonsters haar welkom vertolkten, - en sluiers hadden de vrouwlijke reizigers niet in haar uitrusting. Men besloot een oogenblik stil te staan, de kameelen de koppen naar den burcht gericht, en te zwaaien met de rechterhand. Dat zou op den burcht zeker gezien en begrepen worden.

Het was een lieflijke aanblik, die vrouwenfiguur, half boven de kanteelen uit, haar stemming vertolkend met die golvende sluiers. Het deed vreemd aan, zoo dicht bij haar en toch nog twee uur verwijderd te zijn van de ontmoeting.

De reeds grijzende, maar nog rijzige gestalte dezer eenzame koningsvrouwe in de lage, rondoverboogde deuropening van den ouden cyclopenburcht glimlachend haar zoo hartelijk verlangde gasten wachtend, met een smalle diadeem gekroond, - ontroerde Maqueda diep, toen na twee uur ze uit het zadel van haar geknielden kemel steeg en op de woorden: ‘Lieve majesteit van Noebia en Koesj, zie uwe zuster in koningin Abisjag,’ antwoordde ze snel en gul uit het diepst van haar gemoed: ‘En gij, lieve koningsbruid uit het Sjir, de uwe in koningin Maqueda.’

‘Zoo ben ik nog nimmer begroet,’ lachte Abisjag, Boeni omhelzend. ‘Zoo begroet ook alleen de majesteit van Koesj,’ sprak Boeni.

‘En vooral sinds die majesteit Jeroesjaleem, haar koningspaar, haar tempel, haar Rijkslied en haar God heeft liefgekregen,’ voegde Zaboed er aan toe als basis voor de komende gesprekken en kuste de hand zijner koninklijke schoonzuster.

‘Is het waar, is Jahwè, onze God, uw God geworden?’ riep Abisjag met stralenden blik en greep haar beide handen.

‘De eeuwige gunst heeft Hij mij bewezen.....’

‘o Wat heerlijk! - Dan zijt gij mijn zuster in dubbelen zin.’ Een tweede omhelzing verinnigde den vriendschapsband.

In de burchtzaal op de eerste verdieping met de drie vensters op het noorden werd Maqueda onweerstaanbaar geboeid door den donker beboschten Richaan en daarachter en bovenuit door den sneeuwberg, thans zonder de witte diadeem, die de winter hem spoedig terug zou geven, tot de volgende tammoezzon hem weer

zou ontluisteren. Links de zee, rechts de Chermoon en daartusschen bergen, heuvels, wouden, dorpen.

‘Jahwès Libanoon is waarlijk een paradijs,’ riep ze uit in extase. ‘Zie toch hoe prachtig die toppen en groepen en terrassen dalen naar de zee!’

En Abisjag nog eens omhelzend: ‘o Mijn lieve zuster, alleen een engel als gij is waard in dit paradijs te wonen.’

‘Maar vanwaar kent gij mij,’ vroeg Abisjag glimlachend, ‘dat gij mij kroont met zooveel lofspraak.’

‘Uit het Rijkslied, mede door u gedicht; uit de slotstrophe vooral:

> o Druk m' als een zegel op hart en arm!

en uit zoo menig vers, dat getuigt van uw zachte, liefdevolle, reine hart. Wie een onderwerp bezingt als van uw Rijkslied, openbaart zichzelf, al bedoeldet gij dat niet. - En Abida heeft uw rol zoo schoon vertolkt en gelijkt u zoozeer in gestalte en schoonheid en jaren, dat het me nu is of ik uzelf heb hooren zingen en zien spelen in dat wondere lied. - Bovendien hebben uw zuster en schoonbroeder mij op onze heerlijke reis geheel uw geschiedenis verteld, waardoor ik u elken dag meer lief kreeg en uw eerste en tweede geluk en ballingschap als zelf heb meegemaakt.’ -

‘o Laat mij u verzekeren, mijn zuster, dat ik u om uw geluk en om uw smart beide heb benijd, maar het meest om de plaats, die Jahwè u heeft gegeven bij de groote schaduwkoningen van Sioon. - Een geluk als het uwe koopt men alleen met een smart als de uwe. Maar wacht op Jahwè, want uw weg is nog niet beëindigd.’ Ze viel Abisjag nogmaals om den hals en kuste haar.

Haar gulden woorden, uit een warm toegewijde ziel geweld, hadden Abisjag tot tranen toe geroerd. Wel hoorde ze er de gedachten van haar zuster en schoonbroeder in, maar toch geheel de hare geworden en met passie als de hare vertolkt.

‘Liefste nieuwe vriendin,’ sprak ze, ‘hoe hebben uw woorden mij verkwikt, wijl ze mij bewijzen met hoeveel liefde gij u in mijn toestand hebt verplaatst.’

En toen haar handen naar Zaboed en Boeni uitstrekkend: ‘Dank lieve vrienden, dat gij haar hart zoo wijd voor mij hebt geopend! - Wat is mij dat alles een bijzondere gunst van Jahwè!’

Als gunsten Gods kwamen de snel wentelende dagen Abisjag toe

met hun rijke gesprekken over het heden, met de rijkere over het verleden.

Maqueda met haar levendige ontvankelijkheid voor alles, wat het Jeroesjaleem der schaduwen betrof, werd in de korte reisweek en die van haar verblijf met de vrienden op den Dawiedsburcht geheel hunner één.

Op hun wandelingen naar de rotonde der pijnen gingen Maqueda en Zaboed vaak voorop en leidde hij haar voorzichtig in het drama binnen, dat tot droefheid van allen, die den koning en zijn schaduwenbruid beide hartstochtelijk liefhadden, - en daartoe wilde ook zij behooren, - nog steeds wachtte op zijn laatste acte, reeds dertig jaren lang.

Abisjag vertelde Boeni van Sjalomo's laatste bezoek, als de held van den slag bij Soba, van de heerlijke koningsglorie, die hij droeg en van zijn bede: kom weer tot ons in Jeroesjaleem; - het paleis, dat er ontbreekt, zal ik er bouwen voor u.

En hoe ze hem had geantwoord, dat het haar onmogelijk was, hoe lief ze het vond, - om haar plaats op den Jeroesjaleemschen troon met een ander te deelen.

'Was hij spijtig daarover?'

'Hij bleef er lief onder gestemd. - Toen heb ik hem gevraagd, of, als eens de staatstaak in Jeroesjaleem hem te zwaar zou worden, hij gezind was herwaarts te komen, om onze gouden droom van voor dertig jaar opnieuw als werkelijk te beleven.'

'En zijn antwoord?'

'Glimlachend: 'Dat zou een mogelijkheid zijn.' -

'Het is ons opgevallen in Jeroesjaleem, dat hij zich hoe langer hoe minder over zichzelf uitlaat in de laatste jaren, - ook tegenover Zaboed en veel en lang in het vrouwenpaleis is. - Daar heeft Faroena onder haar vleugelen genomen een jong meisje uit Soor, als om zichzelf daarmee haar jeugd terug te geven en hem zoo opnieuw te boeien.'

Abisjag schudde het hoofd. - 'Hoe moet dat alles zijn hart verdeelen.....'

Heerlijk waren de lange avonden in de burchtzaal na den maaltijd, als de zon reeds een uur in het westen was verdwenen en zoele, geurige herfstwind door de opene vensters naar binnen speelde.

De eerste avond was gewijd aan Maqueda's verrukkingen over het veelvoudig licht in Jeroesjaleem haar opgegaan met den koning en hoogepriester..... en den Geest Jahwès als haar leidslieden, - gouden uren van het hoogste genot.

Den tweeden kwamen het gesprek op de feestelijkheden, die zich in Jeroesjaleem verbonden hadden met 's konings vijftigsten verjaardag ter eere van het tot zijn middaghoogte geklommen Masjiaach koningschap.

‘Zeg mij, Zaboed,’ begon Boeni, - vooraf tot de anderen zich richtend met: ‘Wij hebben er nog niet over gesproken, maar het is mij, alsof het eerst nu tot mij doordringt, - vondt ook gij niet, dat 's konings tafelrede niet fonkelde van den gloed, die zijn rede bij de tempelwijding overgetelijk maakte?’

‘Ge kunt gelijk hebben. Ze was, dunkt mij, ook niet zulk een krachtig geheel. Wel werd ze meermalen door bezielde toejuichingen onderbroken, maar dat brachten mee de voorlezing van den kern van 's konings toespraak aan het feestmaal der tempelwijding, zijn woorden tot koningin Nofernere en die tot zijn gekroonde gast uit Noebia en Koesj. Neen, mat durf ik zijn rede niet te noemen. Alleen vergeleken met die der tempelwijding, - dat schijnt mij ook, - was deze iets lager gestemd.’

‘Waarom koos hij zijn vijftigsten verjaardag tot de viering van het koningschap der schaduwen,’ - vroeg Abisjag.

‘De redenen, die hij er voor aangaf in zijn toespraak, waren de vervulling van Jahwès beloften omtrent zijn stoffelijken bloei door de Ofirvloten, de daardoor versnelde bouw van Jeroesjaleem, de hulde in woorden geschenk uit alle wereldoorden, overwinning op Damasq èn..... de vervulling der dubbele profetie uit de Dawiedspsalmen, dat Koesj zijn handen tot Jahwè zou uitstrekken, in de komst van koningin Maqueda zoo lieflijk vervuld.’

Maqueda's verrukte blikken waren een antwoord op Abisjags glimlach voor haar bij die woorden van Zaboed. Haar mond had niet gezwegen, zoo vaak er gelegenheid was, van alles wat ze had genoten in de weken van haar aanwezigheid in Jeroesjaleem, waarvan ze haar verblijf hier het sluitstuk noemde.

‘Maar, waarom waart gij, mijn zuster, niet in Jeroesjaleem? Gij waart daar toch bij de tempelwijding?’

‘Ja Biche,’ viel Boeni in, ‘dat hebben wij elkander ook afgevraagd.

Want wat de koning Tamaar antwoordde, toen zij datzelfde vroeg ten opzichte der opvoering van het Sjir te Etaam: om de hitte, die reizen onmogelijk maakte, - gold toch niet voor heel de feestviering. Hij had de uitnoodiging tijdig kunnen zenden.' -

'Mij schijnt het,' sprak Zaboed, 'samen te hangen met den lichten nevel, die over het Rijksfeest lag, vergeleken bij den ongetemperden gloed over het tempelwijdingsfeest.'

'En, mijn schoonbroeder,' vroeg Abisjag, 'ziet ge dien samenhang bewust of onbewust'

'Als men bij een geest als des konings kan spreken van onbewuste daden, zou ik het willen zoeken in die richting,' antwoordde Zaboed.

'Maar,' vervolgde hij, 'waarin zijn geest weer in volle profetische bewustheid heeft geschitterd, dat was zijn spreken over den zondeloozen toestand der menschen in het paradijs. Schitteren deden zijn gedachten daarover, als de sterren boven zijn hoofd, dien eersten avond, dat het hof te Etaam de hitte was ontvlucht.' -

De laatste maal zal zijn, dat harten, zoo wijd voor elkaar ontsloten in de eenheid der liefde voor de hoogste idealen, die poorten nimmermeer doorschreden zullen zien, door wie ze hadden open gezet?

Want..... de karavanen uit Araam-Naharajiem, die langs den Dawiedsburcht kwamen over Karkemisj en Chamaat en doorreisden naar Noebia..... dat waren er niet vele. De meeste hadden geen verder doel dan Tanis of Mennefer. Als brieven of kleine geschenken daar werden overgedaan, was het niet heel zeker, dat ze hun doel bereikten.

En Maqueda haar bezoek herhalen?

Zou ze het niet gaarne, gaarne beloven? Maar hoe zou ze vervulling harer beloften waarborgen? Noebia was zoo ver. Het staatsbewind van haar pas onafhankelijk geworden landen moest geheel worden vernieuwd, een bron van wisselvalligheden en vermoeienissen. - En dan de godsdienstige wedergeboorte van haar volk naar Jahwès Openbaring..... wat een taak voor een vrouw! Maar als Jahwè zegende, maar als Jahwè hielp..... Dat geloof, die bede zou haar bezielen voor haar taak, zou haar het afscheid dragelijk maken van wat haar hier was geopenbaard, en die het haar openbaarden. - Dan kwam ze haar bezoek aan de vrienden

en vriendinnen van Sioon herhalen. En dat ze welkom zou zijn, hoe welkom ze zou zijn - dat verzekerde men elkander bij een beker zoeten, gouden Libanoonwijn.

h. Joma en Afscheid.

Een kleine drie weken ontrokken aan haar samenzijn met den eenige.....

Toch zou er iets, zou er veel aan haar beeld van het Sioon der schaduwen hebben ontbroken, als ze een der hoofdpersonen, de schaduw van Masjiaachs verloste menschheid, niet had leeren kennen. Ze had het nu leeren verstaan: Zij, Abisjag, was daar koningin, niet Nofernere. Ze had met ontroering en rouw gestaan bij de scheur in den gevel van dat schoone, schoone bouwwerk. Kwaders uit de steengroeven der volkeren hadden het paleis van Jahwès gedachten ontzet.

Had ze den grooten bouwheer er minder lief om? - Neen.

'Herhaal toch voor Biche,' sprak Boeni, 'de woorden, waarmee hij aantoonde, dat het Sjir te zijner tijd heeft moeten ontstaan in ons Jeroesjaleem der schaduwen.' -

'Ik zal trachten, zijn woorden weer te geven.'

'De Masjiaansche koningen,' zoo ongeveer sprak hij, 'moeten den Zoon Jahwès afschaduwen.'

'In 's konings scheppingsprofetie heeft Jahwè hem, Sjalomo, geopenbaard, dat de Zoon van God de Wijsheid der schepping werd.'

'In zijn scheppingswerken werd het huwlijk zijn groote meesterstuk, omdat het afschaduwde zijn eigen verhouding tot de verloste menschheid.'

'Dus moest ook het hoogste werk van zijn schaduwbeeld als Minnaar-Verwinnaar zijn: de schepping van een huwlijksbeeld.' 'Mee daarom moest de drager van dat beeld de chookma van het lied bezitten, dat is het vermogen van den mensch, schoonheid te scheppen.'

'En zie, omdat Jahwè zijn vader Dawied en hem die chookma gaf en zijn vader en hem langs den weg der noodzakelijkheid in één persoon de vrouw hunner hoogste liefde toebracht, die uit hem

ook de chookma der liederkunst ontving, - moest door diezelfde wet uit hen beide, - dat is uit hem, - het hooge lied des huwlijks zijn oorsprong nemen.'

'Zoo, mijn lieve schoonzuster, was de gang zijner gedachten, die ons allen verrukte.'

'Ge kunt begrijpen, dat ze dat ook mij doet. Al waart gij alleen en alleen daarvoor gekomen, om mij dat mede te deelen, hoe zou ik Jahwè gedankt hebben, als ik deed nu gij drieën kwaamt! Schrijf die woorden voor mij op papyrus en ik zal ze mee insluiten bij het Sjir in de gouden schrijn!'

'Ik zal aan den wensch der majesteit mijner lieve schoonzuster zeker gevolg geven.'

-

Wat is een week voor zulk samenzijn! De dagen waren als Sidonische slagschepen voorbijgevaren. Het was niet te denken, dat ze nimmer zouden terugkeeren, zoo sterk een werkelijkheid waren ze geweest voor de zielen, die ze hadden genoten. - Wat is er aan te doen, zoo vroegen ze, dat het behalve de eerste, ook Zou ze er met hem over spreken? - Ditmaal niet. Haar taak van thans was leeren kennen, bewonderen.

Wat die bij haar innig voorgenomen tweede bezoek zou zijn? - Dat zou Jahwè haar leeren, indien Hij haar dat zou toestaan.

Het hof hield nog verblijf te Etaam, toen ze in Jeroesjaleem terug kwam. Hartelijk was aller belangstelling in de beelden en indrukken, die ze meebracht. Grootsch en lieflijk die van het Libanoonparadijs, meer dan lieflijk die der koningsvrouw van den Dawiedsburcht.

Den volgenden dag had de koning haar uitgenoodigd, met hem den eersten maaltijd in het paleis te Jeroesjaleem te komen gebruiken en zijn eigen wagen gezonden, om haar te halen.

'Die adelaar, daar hoog aan den wand, heeft die u bezield, mijn vriend, tot het heerlijk lied, ons in de vergadering der Wijsheidskamer voorgelezen?' vroeg ze na veel gesnap over pas genoten reis en verblijf.

'Althans, we hebben elkander wel aangekeken, toen ik het dichtte. Weet ge hoe het dier hier komt?'

'Ik vermoed, dat uw eigen pijlen het hebben neergeschoten.'

'Uw vermoeden is juist behalve dat "pijlen." Met één heb ik den

woedenden luchtkoning den kop doorschoten, toen het bij ons verblijf in den Libanoon mij en mijn lieve volkskoningin, nog geen week mijn vrouw, neerstrijkend van zijn nest met jongen, ernstig bedreigde op een tocht in het hoogste deel van het gebergte.'

'Mijn vriend,' sprak ze en greep zijn arm. - En heeft het geen van u beiden bloed of erger gekost?'

'We waren in Eden, Jahwès hof en..... onwondbaar.'

'Wonderbare jager!.....'

Hij nam de hand, die nog rustte op zijn arm en kuste ze.

'En hoe is het daar?' vroeg hij glimlachend even later de zijne op haar schoot leggend.

'Rustig en vast en hoopvol,' lachte ze en viel hem om den hals. 'Kind, hoe graag ik je hier zou willen houden, als we ons geheim niet willen verraden, kan je verblijf hier niet heel lang meer duren. Daar in Napata, in de landen van het moederrecht, zal je gestalte van hoopvolle moeder geen aanstoot geven, maar Jeroesjaleem voelt anders.'

'o Hoe waarborg je mij een zoon?'

'Dat is de vraag, die mij in het vrouwenpaleis herhaaldelijk wordt gedaan, maar altijd weer moet het antwoord luiden: dat ligt boven het bereik van wijsheid en koningsmacht.' -

'Wanneer moet ik weg?'

'Wat een vorm voor die vraag! Het antwoord wordt niet bepaald door het hart, maar door drie overwegingen van het verstand: Eerst die hoopvolle verwachting, dan het jaargetijde, dan de vraag, of al je vervulbare begeerten zijn vervuld.'

'Welke begeerte wilt ge afsnijden met dat vreeselijke woord vervulbaar, wreede?'

'Maqqy!' riep hij glimlachend en kuste haar teer.

'Luister, mijn koninklijke lieveling, ik heb nog één vervulbare begeerte: één dag nog in de voorhoven Jahwès.' -

'Blijf dan nog den tienden Tisjri, als wij onzen Joom ha-kippoeriem,[85] den Joma rabba[86] van onzen schaduwendienst vieren. Dan kan uw wensch niet naar de letter worden vervuld, want niemand mag dan in de voorhoven Jahwès binnentreden, maar aan den westermuur der poort van den onderbouw is een balkon, waar-

85) Dag der Verzoening.
86) Groote dag.

op het koninklijk huis de ritueele handelingen van den Koheen gadool gadeslaat dien dag. Ze zijn de ziel en binnenste kern van geheel den dienst onzer schaduwen: de offers, die alle zonde en onreinheid van het jaar, dat met den dertigsten eloel eindigt, verzoenend.'

'Ook de mijne?' -

'Ook van de vreemdelinge, die Jahwè en Masjiaach aanvaardt als haar God.'

Een wijle zwijgens verliep tusschen hen.

Dan sprak ze: 'Mijn koninklijke symbolenbroeder heeft er mij één nog onverklaard gelaten.' - Glimlachend zag ze hem aan.

Even beantwoordde hij vragend haar blik.

Dan, plotseling zich herinnerend: 'De kus.....'

'Ik ken er twee: de welkoms- of begroetingskus en de kus der liefde, waarvan die tusschen minnenden de hoogste vorm is. Welker symboliek moet ik duiden?'

'Overbodige vraag.'

'Welnu, wat is ze, die laatste? Het drukken van beider lippen op elkaar en het terugtrekken met een zacht geluid.'

'Wat zijn de lippen? In hoogste functie de poortdeuren der woorden van het eene hart naar het andere, dus opening of sluiting der gemeenschapswegen van ziel tot ziel. Door deze wegen stoffelijk te verbinden, drukt de kus ook de gemeenschap der lichamen uit, die de liefde eischt en heiligt.'

'Maar weinig symbolen hangen dus zoo innig samen met de gesymboliseerde gedachte. - Is mijn koninklijke leerlinge tevreden?' 'Mijn koninklijke chakaam en leermeester, tevreden en dankbaar is ze voor de duiding en voor de geduide zaak, die zoo hoopvol tusschen ons zich voltrok.' -

De oogenblikken van verrukkingsvol zwijgen in elkanders armen, die volgden, waren de laatste, die hun te beurt vielen.

i. De Joma Rabba.

De tiende Tisjri, de Joma Rabba, was aangebroken.

Een dag van vasten, een dag van rouw en geween, een dag van stille vreugde, diep, op den bodem der ziel: Jahwès toorn is verzoend, Jahwès genade heeft overwonnen. Jahwè neemt vrede met

stieren- en bokkenbloed als symbolen van het bloed van Masjiaach, want: zonder bloed geen vergeving!.....

De Koheen gadool heeft heel den nacht doorgebracht met lezen en herlezen der thoragedeelten, die zijn taak van den komenden dag omschreven, in gebed om Jahwès goedertierenheden over heiligdom, priesterschap en volk, om zijn persoonlijke bewaring voor het wraakgerichte Gods, als hij - de eenige, maar zondaar als allen, in aller plaats in het binnenste Heiligdom moet verschijnen, waar een dunne, doorzichtige wierookwalm hem tegen den doodelijken bliksemschok moet beschermen..... die alle ongedekte zonde zeker treft, die het waagt de Schechina te naderen. -

Bij het eerste morgengloren, dat de kamlijn van den Olijfberg zichtbaar maakte, traden de priesters en levieten uit een zijzaal van den tempel, waar ze de wacht gehouden hadden over het Huis Jahwès en het eeuwige outervuur op het groote altaar, over de bazalten plaveiselsteenen naar de cederen deuren van den voorhof, om die te openen.

Een afdeeling hunner ging naar buiten, den hoek om naar de poort der viaduct over het Tyropoeondal, welker zware deuren dreundend open gingen. Een groep volk, die daar stond te wachten, trad binnen met stillen morgengroet, die zacht door den priester en de zijnen werd beantwoord: het was geen dag voor luidruchtigheid. Ze volgde de in het wit gekleeden tot aan de poortdeuren van den voorhof. - Geen lid der gemeente mocht hen daar heden volgen. Maar het was reeds een verkwikking voor hun ziel, staande of geknield voor den ingang, te mogen wachten, tot ze den Hoogepriester zouden zien in het waarnemen van den schoonen dienst waartoe hij heden alleen was geroepen.

Daar ziet men hem treden uit de zuider deur van het tempelgebouw, die toegang geeft tot de manteling van zijvertrekken, in drie verdiepingen het eigenlijke Heiligdom omgevend.

Hij draagt nog het staatsiegewaad, dat hij straks zal afleggen, treedt de trappen op tusschen de beide bronzen zuilen en opent de deur van den Hekaal, waar thans niemand mag binnentreden, dan hij. - Hij heeft er het priesterwerk te vervullen der verzorging van luchters en reukaltaar.

Zeker is een half uur verloopen, als hij weer naar buiten treedt en zijn weg neemt naar het brandofferaltaar.

Daar hebben de toeschouwers naast het altaarvuur, het eeuwige, dat heel den nacht door gebrand heeft, van nieuwe houtblokken en takkebossen een brandstapel zien bouwen en daarop leggen de voor hun oogen geslachte twee lammeren met een tiende epha fijn meel, een kwart hin fijne olie, daarover uitgestort, - het tammied, dat elken morgen en elken avond gebracht wordt, tot verzoening der zonden van elken dag en elken nacht.

Een klein koor van levieten nadert van de noordzijde van het tempelgebouw, waar hun vertrekken zijn. Twee priesters gaan vooraan, ieder met een zilveren trompet. Ze stellen zich op aan de zuidzijde van het altaar.

De Hoogepriester, met langzame, statige schreden ter plaatse aangekomen, neemt een pan met vurige kolen en een koperen staaf van een der levieten over, werpt het vuur voor den brandstapel en met de koperen pook werkt hij het tusschen de drooge takken. Knetterend vatten ze vlam en spoedig stijgt de rookzuil op, die Jahwè herinneren zal aan het Lam, dat eenmaal geslacht zal worden, opdat reeds de eeuwen vooraf elke dag verzoening zal brengen der zonden van het gansche huis Jisraëels.

Als de vlammen krachtig zijn opgelaaid, giet de Hoogepriester er het vierde van een hin wijn als drankoffer over uit, dat sissend in welriekenden damp opgaat, blazen de priesters schelle tonen uit de trompetten en heft het kleine koor den psalm aan, voor dezen dag vastgesteld.

De toeschouwers voor de open deuren werpen zich neer voor het aangezicht huns Gods.

Weer richt de eenige, dezen dag geheel eenzame, zijn schreden naar het statige Heiligdom, bestijgt weer de trappen naar het gouden voorportaal en verdwijnt andermaal in den Hekaal.

Blootsvoets treedt hij over den gouden vloer naar de zuidwesthoek der zaal. Daar schuift hij een lijst van het gouden paneel op zijde, wat een kleine deur opent, die toegang geeft tot een vertrek zonder venster en ontsteekt er een gouden lamp. Dan sluit hij de deur van binnen zorgvuldig en begint zich te ontdoen van zijn praalgewaad en den misnefet, - dan van zijn onderkleederen. Hij treedt in een groote gouden schaal met water en met een dwale begint hij geheel zijn lichaam zorgvuldig te reinigen. - Na dien moeizamen arbeid opent hij een groote gouden trommel, die het

gewaad bevat, door Jahwè verordend tot de ceremoniën van den Grooten Dag, - een witlinnen hemd en beenbekleeding en daarover een wit kleed van fijnen byssus met gordel en tulipane van dezelfde stof.

Nu dooft hij de lamp, nadat hij een gouden vuurpan op korte pooten en een gouden bus met tot poeder gestampt reukwerk uit een schrijn heeft genomen en treedt daarmee terug in het Heiligdom. Hij richt zijn schreden naar het reukaltaar met zijn zachtkens smeulend vuur, - midden tegenover het prachtige voorhangsel. Zijn slapen kloppen. -

Hij staart omhoog in de schemering der vensters daarboven en bidt: Jahwè, wees mijn schild tegen de pijlen uwer Heiligheid.

Dan neemt hij met een gouden schepje wat brandende brokjes van het reukaltaar en legt ze in de vuurpan. Het fijne reukwerkpoeder uit de bus strooit hij daar over. Een kleine, heerlijk geurende rookkolom begint op te stijgen. Ze vergroot zich en breidt zich uit in golven.

Nu treedt hij tusschen de helften van den zwaren voorhang door en staat voor de vijfhoekige massieve gouden deur, die de woning van Gods Heiligdom van alle menschelijke gemeenschap scheidt.

Weer als de eerste maal na zijns vaders dood, toen hij hier stond, hoort hij zijn hart kloppen. - Hij herhaalt zijn bede van daareven, opent dan met bevende hand de deur en met gesloten oogen schuift hij de rookende vuurpan voorzichtig, zoover zijn arm strekt, naar binnen en sluit de deur weer geluidloos.

Aan deze zijde van den voorhang terug, dankt hij Jahwè voor zijn leven.....

Reeds vroeg in den ochtend had paleispersoneel de beschotten, die in de kamer der poort van den onderbouw de loge afsloten, waar de koninklijke familie deelnam aan ritueele plechtigheden, weggenomen en op den vloer tapijten en kussens gelegd, waarop, geknield of staande, men de handelingen van den Koheen gadool kon volgen.

Toen hij zich van het ontstoken morgenoffer naar den Hekaal begaf, werd dit snel ten paleize geboodschapt. Daarop ging de koning met de koninginnen Nofernere en Maqueda aan zijn linker- en rechterhand en gevolgd door de Gebira en den kroonprins, de legerhoofden en de civiele grooten met hun vrouwen

zonder eenig ceremonieel - men kwam als verzoening behoevend zondaar en in geen andere kwaliteit - naar plaats en teeken, waar Jahwè die verzoening na schuldbelijdenis door het offer waarborgde.

Op het altaar brandde nog het morgenoffer. Aller blikken vestigden zich op de deur van het Heiligdom. - Toen ze werd geopend, kwam een geheel in het wit gehulde gestalte naar buiten en langzaam naar het altaar aangetreden.

Daar stond een jonge stier te wachten, op wat tot zijn dierenziel niet doordrong. Op een wenk van den Hoogepriester bonden twee Levieten snel zijn voor en achterpooten. Het dier verloor zijn evenwicht en viel met doffen smak voor het altaar neer. - Een derde opende het den bek, legde een lus om de tong en trok zoo den kop achterover. Dan gaf een derde den Koheen gadool een vlijmgeslepen outermes.

Hij bukte zich voorover over het brommende dier en het staal gleed door strot en aderen. Een woedend gebrul, langzaam overgaand in gerochel en gekreun, vertolkte zijn korten, feilen doodstrijd. - In een puntig gouden vat had de Koheen gadool van het bloed opgevangen, dat uit de geopende wonde opspoot, dat Jahwè als symbool van Masjiaachs zoenbloed had verordend en aanvaard. Snel roerend met een gouden staafje, om dat bloed alle begin van stollen te beletten, trad hij thans met haast naar het heiligdom terug, om er mee te verschijnen voor Jahwès Heerlijkheid, omsluierd door de wolk en omneveld door de welriekende rook van het reukwerk.

Vol vreeze opende hij thans de deur van het binnenste Heiligdom geheel en trad blootvoets voor de ark der Getuigenis.....

Zijn oogen op te heffen tot den dubbel getemperden gloed die uit de Schechina straalde, waagde hij niet.

Bevend doopte hij zijn vinger in het bloed en sprenkelde droppelen op het goud der Kapporeeth voor het aangezicht der gouden cherubs.....

Gloed en glans uit de Schechina straalden voel- en zichtbaar op zijn hand.....

Gloed en glans uit Jahwès Wezen.....

Snel deed hij een stap achterwaarts. De zonden van het huis van Aäroon waren verzoend.

Dan nog eens den vinger in het bloed, tot zevenmaal. De druppelen vielen op den gouden vloer voor de ark.

Daarmee waren de onreinheden van dit Heiligdom, welks lucht met onreine menschenadem was vermengd en zijn grond door onreine voeten betreden, - weggenomen.

Achterwaarts gaande, diep gebogen, kwam hij terug in den Hekaal. Geruischloos sloot hij de deur, te nauwernood den dood ontkomen.....

Dan, roerend het zoenbloed, om alle begin van bederf te voorkomen, stond hij even bij het reukaltaar en weer doopte hij den vinger in het nog lauwe bloed en besprengde de gouden vloer er voor zeven maal tot reiniging van den Hekaal, waar heel een jaar menschentongen, menschenvoeten en menschengedachten onreinheid hadden gebracht.

Weer opende zich de deur naar den Oelaam en zag men Gods Priester terugkomen van het eerste deel zijner ontzaglijke taak. Nog immer roerde zijn hand het staafje in het bloed, tot hij, stilhoudend voor het groote altaar begon met den vinger er de vier hoornen mee te bestrijken. Dan besprengde hij met den vinger zevenmaal het plaveisel aan de oostzijde, bij den ingang, ontzondigend den Voorhof, heel een jaar door de onreinheid der menschen en offerdieren besmet.

Toen goot hij het overige uit in het altaarvuur.

Daar hief een machtig koor, door Gedaalja geleid, in een wijden boog aan de westzijde van het altaar opgesteld, dat gewacht had op deze handeling van den Hoogepriester, den psalm van Dawied aan, van den man naar Gods harte, wiens hart het diepst de gedachten Jahwès over zonde en verlossing had gepeild van heel zijn tijd en heel zijn volk:

> Ik heb lief, want Jahwè hoort
> mijn stem, mijn smeekingen.
> Want Hij heeft zijn oor tot mij geneigd;
> dies zal ik levenslang Hem aanroepen.
> Banden des doods hadden mij omringd,
> hadesangsten mij aangegrepen.
> Benauwdheid leed ik en smart,
> maar ik riep den Naam Jahwès aan:
> o Jahwè, red mijn ziel!

Matig sterk en opgewekt klonken de vier eerste verzen, door fluiten mee gezongen, door nabla's begeleid.

Met de drie volgende daalden zang en begeleiding in droef mineur en zetten in de twee laatste zich sterker uit tot de zielskreet: o Jahwè, red mijn ziel!

Het zilveren duo van twee trompetten verbond dien uitroep met de lofverheffing, die volgde in een helder, gedragen forto:

> Genadig is Jahwè en rechtvaardig,
> onze God is een Ontfermer.
> Jahwè bewaart de eenvoudigen.
> Ik was verzwakt, maar Hij verschafte mij heil.
> Keer weder, mijn ziel, tot uwe rust,
> want Jahwè heeft u welgedaan.
> Gij hebt mijn leven van den dood gered,
> mijn oog van tranen, mijn voet van aanstoot.
> Ik zal wandelen voor Jahwè
> in het land der levenden.[87)]

Toen trad het koor eenige schreden achterwaarts. De tweede scène van het ritueel der Joma Rabba ging zich afspelen.

Zie, daar komen van de noordzijde van den voorhof twee levieten, met zich voerend twee bokken en hen volgt een tempelslaaf met een touw in zijn hand.

Men stelt de dieren voor den Hoogepriester.

Een der levieten geeft hem twee kleine perkamentkaarten met de onbeschreven zijde naar boven.

De Hoogepriester neemt ze uit zijn hand en zonder ze om te keeren, - rijgt ze aan de spitse punt van een der hoornen van elk dier.

Toen lazen de levieten de onderzijde. Op de eene stond: voor Jahwè, op de andere: voor Azazeel. De tempelslaaf bond het laatste dier zijn touw om den hals en trok het ter zijde. Snel werd het eerste door den outervlijm des Hoogepriesters geslacht en het bloed weer opgevangen in een puntig vat, dat niet mocht staan.

Hij hoorde weenen en klagen des volks uit een zacht gemurmel zich

87) Psalm 116.

verheffen tot Jahwè, terwijl hij zich spoedde met het bloed naar de Kapporeeth om hunnentwil.

Dit was zijn tweede tocht naar de heilige zetel der Schechina, - thans met bloed, dat de miriaden zonden van daad en woord en gedachte van het geheele volk,, van heel een jaar moest verzoenen.....

Nog hing de wierooknevel om de heilige wolk, toen hij, bevend, meer, dan de eerste maal, binnentrad in het Debir.

Maar geen angstige gejaagdheid mocht de heilige handeling verhaasten: weer sprengde des Priesters vinger de bloeddroppen op het goud, dat de heilige wet Gods bedekte.....

Dan bukte hij zich, nam de wierookpan op, verliet achterwaarts het sacrosanctum..... en sloot voor een jaar de gouden deur der verzoenende genade weer toe.

God dank, dat hij ten tweeden male zijn leven uit de tegenwoordigheid van Jahwès Heiligdom had mogen redden.....

Zijn verlichte treden spoedden zich ditmaal rechtstreeks naar het outer in den voorhof. Slechts daar was de verontreiniging gepleegd, die dit bloed moest verzoenen en andermaal streek hij er, rondom het altaar gaande, bloed met zijn vinger aan de hoornen en plengde het zevenmaal voor het oostelijk altaarfront.

Dan wenkte hij den tempelslaaf, die stond te wachten met den bok voor Azazeel en legde de beide handen op den kop van het dier.

Hij sprak zoo luid, dat de aangegroeide menigte op het tempelplein het kon hooren:

‘o God, uw volk, het huis Jisraël, heeft gezondigd. Zij hebben ongerechtigheid bedreven en tegen U overtreden en onreinheden begaan. - Zie, wij leggen al hunne ongerechtigheden op dit dier, om die uit ons midden weg te doen en te brengen naar de woestijn, naar een onvruchtbaar oord.’

Terwijl de tempelslaaf zich naar buiten begeeft, snijden levieten het vet uit de beide offerdieren en de Hoogepriester werpt dat op het altaarvuur.

Intusschen is een wagen genaderd met hollen bak, door twee ossen getrokken. Daar worden al de onreine resten der twee offerdieren met dof gewrijf en gestommel in geworpen. Ook een tempelslaaf is er mee belast, dezen afval te verwijderen. Hij ment den wagen

door de voorhofpoort, over de viaduct, door de Efrajiempoort - ‘buiten de legerplaats’ heette het in de tijden van den woestijntocht - thans buiten de heilige stad, tot waar in de verte een groot vuur brandde, dat het alles moest verteren.

De Koheen gadool gaat terug naar het Heiligdom.

De menigte klaagt en bidt voort en voort.

Dan gaat een groep netiniem met witgeverfde staven in de hand den weg op achter den begeleider van den bok voor Azazeel, die zoo snel zijn voeten toelaten, zich spoedt naar het Kidroondal, eens de holle weg der wateren naar de Zoutzee. In het Heiligdom gekomen, schuift de Koheen gadool den regel weer op zijde der deur van het vensterlooze vertrek in den zuidwesthoek der zaal. - Hij ontdoet zich van het heilige witte kleed. Zijn onderkleed is vochtig door de spanning, waaronder zijn bloed heeft gestaan, al die uren van zwaren arbeid, zwaar door hun gevaar en hoogen, heiligen ernst. - Het water in de groote gouden schaal reinigt opnieuw heel zijn lichaam.

Dan trekt hij het staatsiegewaad weer aan, treedt den Hekaal binnen en wandelt heen en weer in de koele schmering van het heerlijk Heiligdom in de kalme stemming na een gelukkig volbrachte, zware, heilige taak. -

Totdat daarbuiten een schelle trompettoon hem uit die stemming terugroept tot een nieuwe verrichting van zijn heilig ambt, - het teeken dat al het oude van het verloopen jaar voorbij is.

De tempelslaaf namelijk, die met den bok voor Azazeel het Kidroondal is ingedaald, heeft er met het dier een hooge rots beklommen en het vandaar te pletter geworpen in een diepe kloof aan haar voet. Dat heeft hij gemeld aan een der slaven met de witte stokken, waarvan er van afstand tot afstand één is achtergebleven. Door met zijn staf te zwaaien gaf deze het teeken aan wie hem het naast stond - en zoo terug naar de stad, totdat hij, die onder aan den tempelmuur stond, het gaf aan een leviet daarboven.

Toen blies een priester het trompetsein, dat aan den eisch van het laatste van Jahwès Joma-symbolen was voldaan, - dat de Joom ha-Kappoeriem was vervuld.

Nog eenmaal opende zich nu de deur van het Heiligdom en de zoon van Sadok kwam opnieuw naar het outer.

Terwijl hij naderde hief Gedaalja's koor als tusschenzang aan de strophe uit de Dawiedshymne: Vurig verwachtte ik Jahwè:

> In slacht- en spijsoffer hebt Gij geen behagen.
> - Mij hebt Gij geopende ooren gegeven. -
> Brand- en zondoffer hebt Gij niet verlangd.
> Toen zeide Ik: Zie Ik kom!
> In de boekrol is van mij geschreven.
> Ik heb lust, o mijn God, om uw wil te doen
> en uw wet is mijn binnenste midden.

Breed, rustig en klaar werden die wondere woorden voorgedragen. Dawieds ziel zong boven haar zelve uit, toen hij dus sprak van zijn Adonaj, Masjiaach.

‘Die ark met Gods wet wordt vervangen door het hart van uw Verlosser, o mijn volk.’

‘Geen verzoendeksel meer! Ik verzoende uw schuld. Mijn volmaakte gehoorzaamheid bedekt uw tekort in het volbrengen van de wet Gods. - Ik ben het Offerlam, waarin Jahwè welbehagen heeft. - Als mijn bloed eens gevloeid heeft, verdwijnen al die offers; eens..... maar nog niet.’

Want terwijl het koor die heerlijke profetie vertolkte, werden twee rammen naar het altaar gebracht en nog eenmaal had het hoogepriesterlijk outervlijm bloed te vergieten; nog eenmaal blaakte het offervuur. De twee eerste dankoffers van een verzoende priesterschap en een verzoend volk!

> Hoe zal ik Jahwè vergelden
> al zijn weldaden jegens mij!
> Den kelk der verlossing zal ik opheffen
> en den Naam Jahwès aanroepen.
> Mijne geloften zal ik Jahwè betalen
> in de tegwenoordigheid van al zijn volk.

De ontroering der dankbaarheid had het koor zoo merkbaar aangegrepen, dat die aandoening overging op de gemeente daarbuiten, die de bekende melodie mee aanhief en jubelend met koor en orkest besloot:

Mijn geloften wil ik Jahwè betalen
in de tegenwoordigheid van al zijn volk,
in de voorhoven van het Huis Jahwès,
in uw midden, o Jeroesjaleem!
Halleloejah!

Maqueda vatte ontroerd des konings handen, ‘o Hoe dank ik Jahwè en u, dat ik dat heb mogen aanschouwen!’

Achimaäz was gast aan 's konings tafel dien avond te Etaam. Maqueda zat aan tusschen den koning en hem.

‘Zeg mij toch, Hoogepriester Jahwès, wat neemt gij waar, wat ziet gij als gij daar binnentreedt in die gouden woonstede van de Heiligheid onzes Gods?’

‘Vooreerst stelle uwe majesteit zich voor de heerlijkheid van het enkel goud! Goud de vier wanden, zoldering en vloer. Goud de prachtige reuzencherubs, door den koning toegevoegd aan het door Jahwè verordende: de gouden ark met haar cherubsdragend deksel. - En daarboven, - o Heiligheid der Heiligheden! - een licht, heller als der zon door zware, zwarte wolk omsluierd en toch nog heel het vertrek doorstralend met een zachten, witten glans.’ ‘Vooral de indruk, dien de staande cherubs van dubbele menschengrootte maken, met in de rechter hun gouden zwaard, is overweldigend. Ze brengen iets bovenmenschelijk persoonlijks in de roerlooze, strakke stilte van het Debir.’

‘En het is mij wel voorgekomen bij het binnentreden met het bloed van den bok voor de zonden van heel het volk, alsof een zacht geknetter van vonken in de Schechina ontstaat, een beven van haar glans, alsof dat bloed er strijd tusschen toorn en genade verwekte. Maar zeker ben ik des niet, of die geluiden in de wolk of in mijn bange ziel ontstond.’ -

‘Het priesterschap der schaduwen is dichter bij Jahwè, dan het koningschap,’ sprak Sjalomo gedempt voor zich heen.

De dag volgende op den eersten Sjabbaat na den Joom ha-Kippoeriem was die van Maqueda's vertrek.

Heel het vorstelijk huis en de trawantenwacht met de groote en

de kleine gouden schilden uit de troonzaal, deed haar uitgeleide tot de oude Dawiedstad Chebroon.

Bij het laatste vaarwel daar - vloeiden meer tranen, dan de hare.....

Zij liet een leegte achter en voerde er een met zich, die zich moeilijk weer lieten vervullen..... (m).

Aanteekeningen

Pag. 6.

(a) Hier is gedacht aan het eenvoudig troonmodel uit de gereconstrueerde troonzaal van het paleis van Cnossos tegenover pag. 16 van 'Les civilisations préhelléniques'[2] van Réné Dussaud, dat Davids Tyrische bouwlieden zeker hebben gekend.

Pag. 7.

(b.) Dr van Gelderen heeft in zijn comm, op I Kon. 1-11 treffend gewezen op deze daar driemaal herhaalde waarschuwing Gods. Ze had echter in Davids rede uit I Chr. 28 reeds een dubbelen voorslag. Zie I Kon. 3:14, 6:11, 9:4. I Chr. 28:7, 9. Maar het allereerst valt ze te beluisteren in II Sam. 7:15.

Pag. 88.

(c) De deskundige lezer zal hebben bemerkt, dat ik gekozen heb voor den Sjerbaal als den Choreeb-Sjinaj. Ik heb dat gedaan op grond van het mooie werk van Ebers en Guthe: *Palestina in Bild und Wort nebst der Sinaï Halbinsel und dem Lande Gosen. Stuttgart und Leipzig 1883* II pag. 404-408. Ook Ebers komt in zijn monographie: '*Durch Gosen zum Sinaï* op grond van eigen aanschouwing tot de conclusie, dat de Sjerbaal de meest waarschijnlijke top der Wetgeving uit Exodus is.

Zijn art. 'Sinaï' in de Realencyclopaedie van Herzog-Hauch[3] besluit Guthe echter: 'Die Bemühungen, den Sinaï oder Horeb aus zu finden, sind bei dem gegenwärtigen Stande unserer Kentnisse aussichtslos.' -

Pag. 104.

(d) Daar Thutmes III in de overwinningsberichten van zijn veldtocht van 1543 Megiddo 'De misdadige stad Maketi' noemt, is het niet waarschijnlijk, dat de g hier als dzj werd uitgesproken.

Pag. 132.

(e) De paardendresseur is geen schepping van den romanschrijver, maar gevonden in Archiv Orientalni III p. 431 s.s., waarin B. Hrozny een artikel schreef over de paardendressuur bij de oude Indo-Europeanen volgens een mitiannisch-chetitische tekst uit de veertiende eeuw v. Chr. Dr G. Contenau. La civilisation des Hittites et des Mitanniens. Paris 1934 pag. 88.

Pag. 141.

(f)

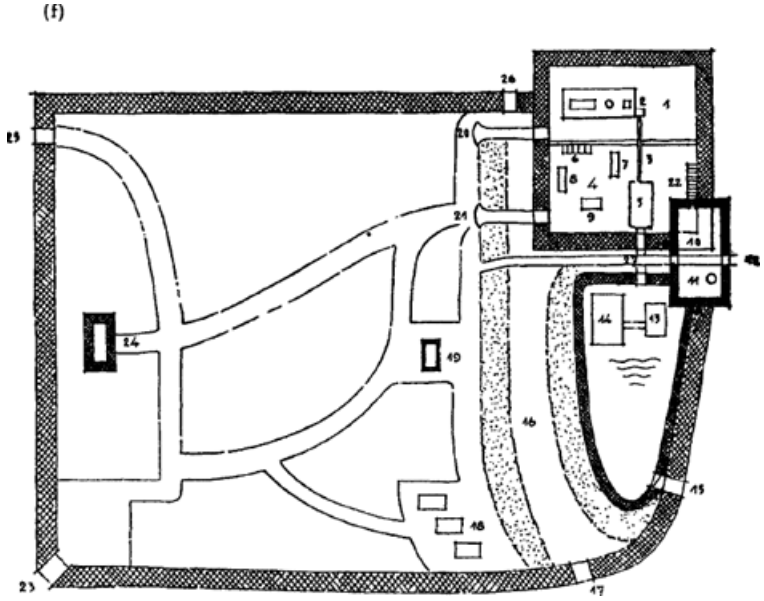

Schets van het Jeroesjaleem van Salomo.

1. Tempelplein
2. Poort v.d. Onderbouw
3. Koperen viaduct
4. Paleisplein
5. Libanoonwoudhuis
6. Koningsgraven
7. Paleis der Egyptische
8. Vrouwenpaleis
9. Winterpaleis
10. Millo
11. Gichoonbron
12. Waterpoort
13. Malqizedekburcht
14. Dawiedsburcht
15. Bronpoort
16. Tyropoeondal
17. Aschpoort
18. Kazernes
19. Handelsdelegaties
20. Tempelviaduct
21. Paleisviaduct
22. Koninklijke stallen
23. Dalpoort
24. Joaabsburcht
25. Hoekpoort
26. Efrajiempoort
27. Trawantenpoort

Pag. 159.

(g) De deskundige lezer herkent hier ‘de beker van Vaphio’ en vazen in de Kretische paleisstijl, ontstaan door schematiseering van den eersten, laatminoïschen stijl.

Pag. 171.

(h) ‘In welke vormen en met welke motieven,’ zeggen Schmid-Stählin in hun *Geschichte der Griechischen Literatur I dl. I bnd.,* ‘de voorhomerische poëzie werkte, laat zich niet meer nagaan. Dat ze er geweest is bewijzen de zangen van Demodokos en Themios (in de Odyssee. A), die bij de phorminx of Kithara hun liederen zongen. Maar hoe langer ze werden, hoe meer de Kitharodische tot de reciteerende voordracht naderde.

Inplaats van voor-Homerische poëzie door mijn aoidoi uit Tiryns (wel te onderscheiden van de na-Homerische rhapsoden) ten gehoore te doen brengen, moest ik wel mijn toevlucht nemen tot de Homerische. Alleen een in de Grieksche philologie doorkneed auteur zou het kunnen wagen zijn phantasie scheppend te laten optreden. De twee eerste voordragers laat ik hun pericopen, te lang voor een Kitharodische voordracht, reciteeren met voor- en tusschenspelen op de kithara. Alleen den blinden Branchos laat ik Kitharodisch voordragen wegens de kortere stukken, die hij ten gehoore brengt. Die oudste liederen werden in dactylische of dactyloiede verzen geschreven. Hoewel het Hebreeuwsch van den Sidonischen tolk er wel zeer ‘dactyloiede’ zal hebben vertoond, heb ik, ten behoeve mijner lezers naar zuiver dactylische gestreefd. De bovengenoemde geleerde schrijvers verwijten - en voor een deel terecht - de oostelijke literaturen zwaartillenden ernst, en systematische gebondenheid aan religieuze voorstellingen uit priesterkringen.

‘Wilde opwinding drijft in vele producten de verbeelding over alle grenzen, terwijl het logisch-tektonisch apparaat der taal zwak ontwikkeld is.’

‘De kunstvolle bouw der grieksche periode, de fijnere middelen, om de verhouding van zinnen en zinsdeelen uit te drukken, de weging der lettergrepen die het vers de accoustische plastiek geven, het zuivere rhythme, in welke plaats speelsche parallellismen verschijnen, - ontbreken.’

‘Frissche onbevangenheid en beweeglijkheid vertoont het homerische epos, een het oosten vreemde vroolijkheid, maar die den ernst vaak op lichtvaardige wijze doorbreekt, - fijn gevoel voor maathouden, waarvan de schoonheid onscheidbaar is.’

Van die ‘op lichtvaardige wijze doorbroken ernst’ getuigt de bekende passage in de Odyssee, achtste gezang, waarin het overspel van Ares met Aphrodite wordt bezongen en met een langdurig ‘homerisch’ gelach door de goden wordt begroet.

Intusschen moet veel van wat de schrijvers hier zeggen, worden toegegeven en ik laat dat Salomo tegenover zijn gasten tot op zekere hoogte ook doen, zooals de lezer zal hebben bemerkt. Maar wie naast de groote homerische epen de groote prozaverhalen uit den Bijbel legt, vindt daar bij magistrale vertelkunst de hooge en diepzinnige moraal eener geopenbaarde waarheid, waartoe Homerus nooit heeft kunnen opklimmen en wie met de Grieksche lyriek de grootsche scheppingen van Israëls psalmen vergelijkt, voelt opnieuw, dat hier waarden in geding zijn, waaraan de Grieksche literatuur geheel vreemd is: waarachtige religie. Naar de mate van hun al te vluchtig verworven en in deze materie uitteraard te begrensd inzicht, doe ik de Achaeërs zich eenigszins in deze richting uitspreken.

Wij zijn dankbaar voor de schoonheidsopenbaring, uit den griekschen geest voortgekomen, maar laten haar lofredenaars nooit vergeten, dat dat een verdwijnend kleine waarde is, vergeleken met de Godsopenbaring, die uit Israël ons toekwam, die reeds bij aanvang hier - getuige zoo menige psalm - en eenmaal volmaakt - een schoonheid, ook naar den vorm, zal openbaren, die in geen menschenhart, ook niet in dat van het gansche Grieken- en Graecophylendom, - is opgeklommen!

Pag. 191.

(i) Waar moeten we de plaats van herkomst der ‘koningin van Scheba’ zoeken? Het uiterste zuiden van Egypte droeg de namen Kush, Nubie, Aethiopie en Sjeba of Seba. Zijn bevolking was Chamietisch, - rood-bruine huidkleur, - later met negroïde elementen gemengd. De Egyptenaren noemden de bevolking Nechesioe, spraken van het ‘ellendige Kush.’ - Onder het O.R. treden de Kushieten onder de bevolking naar voren. Die naam breidt zich over geheel Nubie uit. De Grieken noemden hen met een naam uit de mythologie Aethiopiërs. Onder het O.R. oefenden Egyptische gezanten er een zekere opperheerschappij uit. Tijdens het M.R. wordt het schatplichtig, de opbrengst der goudmijnen van veel belang voor Egypte.

Onder het N.R. werd het geheel een kolonie, maar wist zich tijdens de zwakke 21ste dynastie los te maken van het moederland. Tijdens Davids en Salomo's regeering is het dus als een zelfstandig rijk te beschouwen. De 21ste dynastie regeerde n.l. van 1090-945.

Bij de oude Kushieten en Sabaeërs heerschte het moederrecht. Het recht der nakomelingen berustte dus bij de moeder. Daaruit ontwikkelde zich het koningschap der vrouw.

Flavius Josephus zoekt de plaats van herkomst der ‘koningin van Scheba’ hier en de latere Abessinische koningen pretendeeren afstammelingen van Salomo te zijn. Zij draagt in deze overlevering den naam Maqueda.

Calvijn valt in zijn commentaar op Matth. 12 en Luc. 11 Josephus bij.

Van de nieuwe commentatoren zegt Dr van Gelderen pag. 196 van zijn I Kon. 1-11: ‘We moeten dus ernstig rekenen met de mogelijkheid, dat de K. v. Scheba uit de streken ten O. of Z.O. van Midian kwam. - Bij den tegenwoordigen stand onzer kennis is ook niet uitgesloten, dat ze uit Jemen kwam. - De voorstelling van Josephus berust mogelijk op een verwisseling van Scheba met Seba. Dit laatste is naar mijn meening werkelijk in Afrika te zoeken, maar in het O.T. (Gen. 10:7, Ps. 72:10) zijn beide duidelijk onderscheiden.’

Dr Noordtzij laat in II Chronieken pag. 138 een ander geluid hooren. Hij identificeert Leba en de twee Sjeba's uit de volkerentafel van Gen. 10, wat de volksnaam Sabeërs wel waarschijnlijk maakt. Hij laat in 't midden, waar de ‘K. v. Scheba’ vandaan komt, kan niet bewijzen van uit Jemen maar beweert zonder motiveering, dat Josephus zich vergist. Noord-Arabië verwerpt hij als plaats van herkomst, omdat daar goud noch reukwerk te vinden is.

Dr Böhl in 't Kerkel. Handb. noemt ook Jemen òf N. Arabië. Dr Döller (Studiën zum III und IV Buch der Könige) noemt Z.W. Arabië. Hij en Böhl

wijzen op een voormalig hoog cultuurpeil in Jemen, wat bij de monumentale verschijning der ‘Koningin van Scheba’ zeker moet verondersteld worden en aan N. Arabië geheel ontbreekt. Bij Jemen en Kush vindt men het echter, Tegen N. Arabië pleit ook de naam ‘Koningin van het Zuiden,’ die Christus haar geeft. - En sinds de verovering van Napata door Thoetmes I, noemden de Egyptenaren Nubië ‘het Zuiden’.

Tegen alle hypothesen der genoemden pleiten bovendien Christus' uitspraak, dat ze gekomen is ‘van de einden der aarde’ - ps. 68:32: Prinselijke gezanten zullen komen uit Egypte. Kush zal zich haasten, zijn handen tot God uit te strekken.

Jemen zou wel beantwoorden aan den naam ‘het Zuiden’ en ‘de einden der aarde’ indien van daar uit niet gevaren werd op de Somalikust. Kush of Nubië beantwoordt beter aan deze aanduiding en wel merkwaardig is dat in een inscriptie van Sesostris I Kush ‘de einden der aarde’ wordt genoemd. Erman-Ranke. Egypten pag. 593.

Dr J. Ridderbos zegt in ‘Korte Verklaring’ bij Jesaja 43:3: ‘(Seba) is dus zeker de landstreek ten zuiden van Ethiopië’ en Dr Greydanus teekent in ‘Korte verklaring’ van het Ev. van Lucas bij hfdst. 11:31 aan: Zij (dat is ‘de Koningin van het Zuiden’) had in Ethiopië, het tegenwoordige Abessinnië, ten zuiden van Egypte, van Salomo's groote wijsheid gehoord.

Van de profetie uit ps. 68 is ontwijfelbaar de eerste helft vervuld door de relatie van Salomo tot het Tanietische hof. Als we Maqueda aanvaarden als de ‘koningin van Scheba’ is ook de tweede helft op schoone wijze vervuld. De bovenvermelde losmaking van Nubië van het Rijk doet David Nubië en Egypte naast elkaar noemen.

Bij al het hypothetische en niet-kloppende der nieuwe commentaren, meende ik, het veiligst te gaan met Sesostris I, Calvijn, psalm 68:32. Matth. 12:42 en de Abessinische traditie te volgen.

Meerdere nieuwe commentaren staan hier weer voor de zooveelste maal voor ons in al haar gebrek aan combinatie en haar historieverarming en Van Gelderen in zijn geneigdheid, met hen mee te doen.

Pag. 212.

(k) In zijn artikelenreeks ‘De Egyptische van Seerp Anema’ in zijn blad *Herleving*, maakt Ds Couvée van Hillegersberg in art. II dezer reeks aanmerking op de herhaling van verzen en versgdeelten. - In mijn antwoord daarop in twee artikelen voer ik ter verdediging aan:

‘Hebt gij nooit genoten van den terugkeer, twee tot driemaal of vaker - van de verrukkelijke motieven van Beethovens Symphonieën? Wat zouden ze daar zonder zijn?’

‘En wist Gij, dat de melodie van “o Haupt vol Blut und Wunden” *tienmaal* terugkeert in Bachs Mattheuspassion (en zelfs nog in zijn Kerst-oratcrium) en men er naar blijft verlangen heel het lange werk door? -

“Is het niet, of hij de uitspraak van Horatius in zijn *Ars Poetica* gekend heeft over het schoone gedicht: *Decies repetita placebit?*”

In dit deel tweemaal psalm 68, maar met verschil in muzikale begeleiding,

omdat er verschil is in de omstandigheden, waaronder hij wordt opgevoerd. Bij den Sjinaj was hij onmisbaar en voor Maqueda opnieuw. Zij kon hem immers met ps. 72 *haar* psalm noemen. - Bovendien waren deze monumenten (ps. 45, 72, 68, Spr. 8 en het Sjir) voor Salomo en zijn tijdgenooten van zoo buitengewone beteekenis, dat wij hun welgevallen aan deze scheppingen, die de wereldliteratuur naar vorm en inhoud beide overtreffen, moeilijk kunnen overschatten bij den beperkten omvang der poëzie van Israël.

Pag. 208.

j) Zie Emil Naumann. "Geschichte der Musik". Hfst.: "Musik der Israëliten" passim. Ook naar prof. F. Nötschers oordeel "waren" die Israëlieten als Sänger im Altertum anscheinend auch im Ausland bekannt und gesucht, vgl. Ps. 137, 2 ff. Sanherib bringt solche als Beute nach Ninive. Bibl. Altertumskunde.' Bonn 1940 pag. 250. Hij verwijst dan nog naar Gressmans Altt. Texte und Bilder, pag. 354, 38 f. waar de woorden van Sanherib op zijn kleiprisma ter eere van zijn tocht tegen Jeruzalem (701), opsommend zijn buit, staan vermeld: 'Hazagiau's Sänger und Sängerinnen.'

Pag. 261.

(k) En daarom is het te meer te betreuren, dat er nog geloovige exegeten gevonden worden, wier oogen dermate gehouden zijn, dat ze de ongeloofsexegese achteraan loopen tot 'versnijding' der Openbaring.

Pag. 272.

(l) De noten op pag. 27 en 56 van mijn 'Het Hooglied' moeten met deze plaats worden aangevuld.

Pag. 328.

(m) In mijn verhaal komt Maqueda tot 'zaligmakende bekeering'. Kuyper spreekt in den locus de Salute op pag. 35 behalve van zaligmakende, ook nog van foederale en natuurlijke bekeering. De foederale is reactie van het Bondsvolk Israël op de boetprediking der profetie. De tweede komt voor bij de heidenen, b.v. in Jona 3 en Christus spreekt er van in Matth. 11:21 en 12:41. - Natuurlijk kunnen de twee eerstgenoemde soorten van bekeering samenvallen met de derde, maar meestal zal dit niet het geval zijn. Calvijn teekent in zijn commentaar op de synoptische evangeliën aan bij Matth. 12:41: Of zich de Ninevieten waarlijk tot God bekeerd hebben, laat ik in het midden, daar het ons voldoende is, te weten, dat zij door de prediking van Jona bewogen werden, boete te doen. - Dr J. Ridderbos zegt in zijn 'De kleine profeten' II pag. 46: Dit alles zegt op zichzelf nog niet dat zij geloofden en zich bekeerden tot zaligheid, al weten we niet, wat God in sommige harten heeft gewerkt, maar in het algemeen is te denken aan een verootmoediging, als ook bij den natuurlijken mensch kan gevonden worden.

De twee Schriftplaatsen, die van den invloed in dezen op de koningin van Sjeba tijdens haar verblijf te Jeroesjaleem melding maken, zijn I Kon. 10:9 en II Chron. 9:8. De laatste is iets rijker dan de eerste. Ze laat haar spreken

van den troon Jahwès en van een ‘oprichten Jahwès’ van zijn volk ‘in eeuwigheid’ naar de St. Vert. Dr Noordtzij vertaalt hier in ‘Korte Verklaring’ van II Chr. ‘voor immer doen standhouden’ waain hij Bothstein in Kautsch-Bertholet copieert (wat hij meer doet[1]) die heeft: für Bestand verleihen. - Zoowel Noordtzij als Van Gelderen (bij I Kon. 10:9) zijn van meening, dat uit den tekst niets vast te stellen is, dan haar eerbied voor Salomo's God, - wat juist is.

Nu moet, wat de Schrift van haar uitingen meldt voorgevallen zijn in het begin van haar verblijf. Het zijn de weergaven van haar ontroeringen bij de eerste ervaringen van Salomo's uit- en inwendige heerlijkheid. Uit haar woorden spreekt de warmte harer aandoeningen. Die maakten haar ontvankelijk voor toenemende kennis van de Godsopenbaring bij een langer verblijf. Dat zulk een verblijf geenszins onmogelijk, zelfs waarschijnlijk is geweest, gezien de aandacht, die de Schrift er aan wijdt, vergeleken bij ander vorstelijk bezoek, dat slechts heel in het algemeen wordt aangeduid (I Kon. 4:34), is moeilijk tegen te spreken. - Dat eenmaal vaststaande is, wat Flavius Josephus en de Abessinische overlevering vermelden, niet zoo vlot te verwerpen, als Van Gelderen en Noordtzij schijnen te doen, de eerste op pag. 199 van zijn Koningencommentaar I, de tweede op pag. 139 van zijn Kronieken II.

1) Bedenkelijk wordt dat soms, als hij er nog bij zegt, dat de vert. van hemzelf is. Zoo op pag. 200 van zijn I Chronieken, waar hij Rothsteins ‘begeistert musizieren’ overneemt als ‘bezield spelen’ en er het possessivum *mijn* bij zet. Rothsteins' vert, is op zijn laatst van 1929. Die van Noordtzij van '37.